

TC.

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KYL-YL-2010-0001

**TÜRKİYE’DE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR VE
YÖNETİM SORUNLARI:
Kuşadası – Söke Kentsel Alan Örneği**

**HAZIRLAYAN
Esra ÖZ YAVUZ**

**TEZ DANIŞMANI
Doç Dr.F. Neval GENÇ**

AYDIN 2010

TC.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KYL-YL-2010-0001

**TÜRKİYE’DE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR VE
YÖNETİM SORUNLARI:
Kuşadası – Söke Kentsel Alan Örneği**

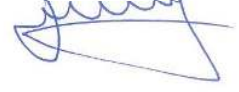
**HAZIRLAYAN
Esra ÖZ YAVUZ**

**TEZ DANIŞMANI
Doç Dr.F. Neval GENÇ**

AYDIN 2010

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı öğrencisi Esra ÖZ YAVUZ tarafından “Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alanlar Ve Yönetim Sorunları: Kuşadası – Söke Kentsel Alan Örneği” başlıklı tez, 30.07.2010 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> :	<u>Kurumu</u> :	<u>İmzası:</u>
(Başkan)Doç.Dr. F. Neval GENÇ	Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	
Doç.Dr. Mustafa DEMİRCİ	Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	
Doç. Dr. Hüseyin ÖZGÜR	Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	

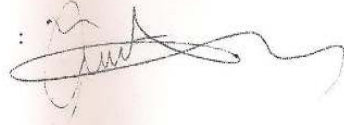
Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu yüksek lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıyla(Tarih) tarihinde onaylanmıştır.

Unvanı, Adı Soyadı
Enstitü Müdürü

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Esra ÖZ YAVUZ

İmza :

Esra ÖZ YAVUZ

**TÜRKİYE’DE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR VE YÖNETİM
SORUNLARI: Kuşadası – Söke Kentsel Alan Örneği**

ÖZET

Kamu Yönetimi Biliminin en önemli konularından biri olan yerel yönetimler başlığında incelediğimiz, orta ölçekli kentsel alanların yönetim sorunları ve yerel yönetimlerin en önemli unsuru olan belediyeler özellikle orta ölçekli belediyelerin yönetim sorunlarına, hukuki konumlarına ve bu alanlar için önerilmiş yönetim alternatiflerine değinilmiştir.

Araştırmamızda; Genelde orta ölçekli kentsel alanların sorunları, özelde ise, Söke – Kuşadası Kentsel Alanının yönetim sorunları, bölgedeki parçalı yapıdan kaynaklanan yönetim sorunları ve bunlara çözüm, bu alan için farklı yönetim alternatiflerinin uygunluğu sorusuna cevap aranmıştır.

Orta ölçekli kentsel alan yönetim modelleri başlığını taşıyan araştırmanın birinci bölümünde; kent, kentsel alan, orta ölçekli kentsel alan, metropoliten alan tanımlanmış, bunlara ilişkin yönetim modelleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise Türkiye’deki hukuki düzenlemeler ele alınmıştır, üçüncü bölümde ise; Söke- Kuşadası kentsel alanları, gelişimi ve bölgenin koşulları anlatılmıştır. Dördüncü bölümde ise Söke, Kuşadası ve Selçuk kentlerinde yapılan alan araştırmasının sonuçları SPSS Programı ile analiz edilmiştir. Sonuç ve öneriler kısmında bulguların değerlendirilmesi ve sonuç kısımları yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler; Orta Ölçekli Kentsel Alan, Yönetim Modelleri, Büyükşehir Belediyesi, Belediye Birlikleri, Söke, Kuşadası.

Esra ÖZ YAVUZ

**THE MANAGEMENT PROBLEM OF THE MEDIUM SIZED URBAN AREAS
IN TURKEY: Kuşadası - Söke Case**

ABSTRACT

Management problems of medium sized urban area in local governments and the municipality which is the most important factor in local government topic is a very important subject for public administration science. Medium sized urban area's management problems, their legal status and proposed management alternatives for these areas are the subjects touched on in this thesis.

In our thesis; some answers looked for about; management problems of medium sized urban area especially Söke – Kuşadası urban area management, management problems resulted from divided administrative structure in this region and can the different management alternatives carry out for his region.

Urban, urban area, medium sized urban area, metropolitan area are characterized and the management alternatives examined about these urban areas in the first part of thesis which is headed management alternatives for medium sized urban ares. The legal arrangements about these subjects examined in Turkey in the second part. Söke, Kuşadası urban areas, urban developments, and the conditions of this region are explained in the third section. In the forth part of the thesis; results of the field research in Söke, Kuşadası and Selçuk urban areas are analyzed with SPSS Programme. Assessments of the findings in the ending part named results and proposes.

KEYWORDS: Medium Sized Urban Area, Managements Alternatives, Greater Municipality Managements, Municipality Unions, Söke, Kuşadası.

ÖNSÖZ

Günümüz şartlarında son derece hızlı gelişen teknoloji ve içinde bulunduğumuz iletişim çağı insanlarda ihtiyaç duyulan nesnelere çabuk ulaşma ve gecikmelere karşı tahammülsüzlük eğilimini geliştirmektedir. İnsanlığın ihtiyaçlarını bu denli hızlı ve verimli bir şekilde giderebildiği veya gidermek istediği günümüzde bu gelişimin en yavaş adapte edildiği alan kamu bürokrasisi, merkezi ve yerel olmak üzere idari birimlerdir. Bu noktada metropol seviyesindeki büyük kentler gerek sahip oldukları imkanları yerinde kullanarak gerekse büyükşehir olmalarından kaynaklanan avantajları kullanmışlar ve gelişimlerini oldukça iyi noktalara taşıyabilmişlerdir. Ancak bu noktada ilerleyen bölümlerde detaylı olarak inceleyeceğimiz orta ölçekli kentsel alanlar yetkilerinin sınırlılığı, imkanlarının parçalanmışlığı ve daha birçok nedenden dolayı gelişim sürecini aynı seviyelere taşıyamamıştır. Bir çok kentin yerel idaresi, hızlı kentleşme ve yoğun teknolojik gelişim sürecini yönetmeye çalışır ve süreci yakalamak gayreti içerisinde gelişim gösterir ve bunun için planlamalar yaparken, memleketim olan Söke ilçesi ve çevresinde aynı gelişim ivmesi gözlenememektedir. Söke İlçesi; tarımsal açıdan son derece değerli tarım alanı olan Söke ovasına sahip olması, buna dayalı veya farklı alanlarda çeşitli sanayi veya endüstri yatırımı yapma potansiyeline sahip mali gücü, merkezi ve ana ulaşım aksları üzerindeki konumu, merkezi konumundan dolayı idari yapılanmanın eski tarihlere dayanmasından kaynaklanan yönetim tecrübesi ve bilgi birikimine sahip olması gibi birçok hayati avantaja sahipken, son 30 yılda Söke İlçesinde kayda değer bir gelişim ve yatırımla karşılaşmamaktayız. Bir diğer şansız kentimiz, Türkiye’de turizmin başlangıç noktası olan Kuşadası da Söke ile aynı kaderi yaşamış ve birinci sırada başladığı yarışa şimdi çok gerilerde devam etmektedir. Bu çalışma; Ege bölgesinin bu iki orta ölçekli kenti başta olmak üzere Davutlar Güzelçamlı, Güllübahçe, Yenidoğan, Bağarası, Sazlı, Savuca, ve bağlı köyleri de kapsayan bu bölgenin nasıl daha iyi yönetilebileceğini, gelişim ve yatırım sürecini bölgesel olarak nasıl daha iyi planlanacağını sorgulamak, araştırmak ve somut öneriler getirebilmek adına yapılmış bir çalışmadır.

Çalışmam esnasında; gerek yayınları gerekse yol göstermesi açısından yardımını esirgemeyen Sevgili Hocam Doç.Dr.F.Neal GENÇ'e, bugüne kadar attığım her adımda yanımda olan aileme; canım annem Meryem ÖZ'e, sevgili babam Ali Osman ÖZ'e, ağabeyim Mustafa Ali ÖZ'e, ablam Makbule SAĞIN'a ve eniştem Süleyman SAĞIN'a, hayatıma girdiği andan itibaren her anımda destek olan sevgili eşim Çetin YAVUZ'a, varlığı ile hayatımızın neşesi ve anlamı olan biricik kızım Ecrin Nisa YAVUZ'a, Çalışmalarım sırasında özellikle yerel konularda bilgi ve yetkili kişilere yönlendirme konusunda yardımlarını esirgemeyen; Sevgili abim Metin YAVUZ'a ve ablam Saadet YAVUZ'a, burada sayamayacağım yardımı olan herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER	
Özet	i
Abstract.....	ii
Önsöz.....	iii
İçindekiler.....	v
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALAN YÖNETİMİ MODELLERİ.....	7
1.1. KENT, KENTSEL ALAN, ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALAN VE.....	7
METROPOLİTEN ALAN	7
1.2. METROPOLİTEN VE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR İÇİN UYGULANABİLECEK MODELLER.....	9
1.2.1. Mevcut Parçalanmış Yapıyı Sürdürme	10
1.2.2. Belediyeler Arası İşbirliği: Kentsel Birlikler ve Özel Amaçlı Örgütler	11
1.2.3. Ana Belediye/Yönetim Tarafından Hizmet Sunumu (Yönetimler arası Hizmet Anlaşmaları).....	13
1.2.4. Tek Kademeli Yönetim Yaklaşımı	14
1.2.5. İki Kademeli Yönetim ve Yerel Federasyonlar	15
1.2.6. Birleştirme ve Katma.....	17
1.2.7. Mücavir Alan Uygulamaları	19
İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'DE HUKUKİ DÜZENLEMELERDE KENTSEL ALAN YÖNETİMİ.....	21
2.1. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİNİN.....	21
TARİHSEL GELİŞİMİ	21
2.2. BELEDİYE YÖNETİMİ VE 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU.....	24
2.3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ YÖNETİMİ VE 5216 SAYILI BÜYÜKŞEHİR	29
BELEDİYESİ KANUNU	29
2.4. YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ VE 5355 SAYILI MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ KANUNU.....	31
2.5. DİĞER YASAL DÜZENLEMELER (İMAR YASASI, MÜCAVİR ALAN	32
UYGULAMALARI).....	32
2.6. TÜRKİYEDE KENTLEŞME	33
2.6.1. Türkiye 'de Kentleşme	34
2.6.2. Türkiye 'de Orta Ölçekli Kentsel Alanlar	37
2.6.3. Türkiye 'de Kentsel Alanların Yönetimi ve Sorunları	39
2.6.4. Türkiye 'de Küçük ve Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetim Sorunları	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SÖKE – KUŞADASI KENTSEL ALANI.....	53

3.1. SÖKE'DE YERLEŞME VE KENTLEŞME.....	53
3.1.1. Söke'nin Kısa Tarihçesi	53
3.1.2. Söke Belediyesinin Kuruluşu	55
3.1.3. Söke'de Nüfus Gelişimi	56
3.1.4. Söke Kentinde Yerleşme.....	59
Şekil 1: Söke İlçe Haritası	59
3.2. KUŞADASI'NDA YERLEŞME VE KENTSEL GELİŞME	65
3.2.1. Kuşadası'nın Kısa Tarihçesi.....	65
3.2.2. Kuşadası Belediyesinin Kuruluşu	66
3.2.3. Kuşadası'nda Nüfus Gelişimi.....	67
3.2.4. Kuşadası Kentinde Yerleşme	67
3.4. SÖKE VE KUŞADASI KENTSEL ALANININ TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE	70
DÖNÜŞÜMÜ.....	70
3.4.1. Kuşadası – Söke Kentsel Alanı.....	71
3.5. KUŞADASI – SÖKE KENTSEL ALANININ YÖNETİMİNE İLİŞKİN	
ALTERNATİFLERİN İNCELENMESİ.....	78
3.5.1. Parçalı Yapının Sürdürülmesi.....	79
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SÖKE-KUŞADASI KENTSEL ALANININ YÖNETİM	
ALTERNATİFLERİNE İLİŞKİN ALAN ARASTIRMASI.....	85
4.1. ALAN ARASTIRMASININ KAPSAMI.....	85
4.2. ALAN ARASTIRMASINDA VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ.....	86
4.3. ARASTIRMANIN SINIRLILIKLARI	87
4.4. ARASTIRMANIN BULGULARI	88
4.4.1. Cevaplayıcıya Dair Bilgiler İle İlgili Soruların Cevap Dağılımları	88
4.4.2. Belediyeye Dair Bilgilere İlişkin Soruların Cevap Dağılımları	95
4.4.3. Kuşadası Söke Selçuk Kentsel Alanındaki Mevcut Sorunlara İlişkin Soruların Cevap	
Dağılımları	107
4.4.4. Kuşadası Söke Kentsel Alanının Yönetim Alternatiflerine İlişkin Soruların Cevap	
Dağılımları	118
4.4.5. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesi Uyarınca Getirilecek Olan Düzenlemeye	
İlişkin Soruların Cevap Dağılımları	124
4.5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	133
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	137
KAYNAKÇA	143
Ek 1: Anket Formu.....	157
ÖZGEÇMİŞ.....	162

Tablolar Dizini

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Belediye Sayıları (1970-1999)	42
Tablo 2: Söke ve Belde Belediye Nüfusları	57
Tablo 3: Söke'ye bağlı Köyler ve 2000 Yılı Nüfusları	57
Tablo 4: Kuşadası Belediyesi, Kuşadası'na Bağlı Belde Belediyeleri ve Köylerin 2009 Yılı Nüfusları	67
Tablo 5: Cevaplayıcıların Eğitim Düzeyi	88
Tablo 6: Cevaplayıcıların Bağlı Olduğu Kurumlar	89
Tablo 7: Cevaplayıcıların Görev Yaptıkları Belediye, Belde Belediyeleri, Köyler	89
Tablo 8: Cevaplayanların Kurumdaki Görev ve Pozisyonları	90
Tablo 9: Görev Süreleri	91
Tablo 10: Cevaplayıcıların Mesleki Dağılımı	91
Tablo 11: Bölgenin Coğrafi Özellikleri	92
Tablo 12: Cevaplayıcıların Yaşadıkları Köy, Belde, İlçe Belediyelerindeki Bazı Belirleyici Unsurlar	93
Tablo 13: Belediyenin Kuruluş Şekline Dair Veriler	95
Tablo 14: Çevre Belediyelerden Hizmet Yürütmede Ciddi Düzeyde Destek Alınması	96
Tablo 15: Belediye veya Köyünün İşbirliği Yaptığı Belediye ve Köyler	96
Tablo 16: Belediye veya Köyünün Üye Olduğu Birlikler	97
Tablo 17: Üye Olunan Birliklerin Faydaları	98
Tablo 18: Belediye'ye İlişkin İfadelerin Desteklenme Düzeyi – İdari Personel – Teknik Personel – Makine Teçhizat açısından Belediye'nin Yeterlilik Düzeyi	100
Tablo 19: Belediye'ye İlişkin İfadelerin Desteklenme Düzeyi – Hizmet İçi Eğitim Çalışmaları – Belediye Sınırları İçindeki Çalışma – Eğitim İmkanları Açısından Yeterlilik Düzeyi	101
Tablo 20: Belediye'ye İlişkin İfadelerin Desteklenme Düzeyi – Kuşadası-Söke-Selçuk Kentinde yaşayanların – Özel Sektörün Yatırım ve Yerleşme Kararını Etkileyecek Politikalar Üretme Düzeyi	102
Tablo 21: Belediye'ye İlişkin İfadelerin Desteklenme Düzeyi –Belediyenin Sosyal ve Kültürel Faaliyetleri Alan ve Çeşitlilik Açısından Yeterlilik Düzeyi – Günlük İhtiyaçlarını Belediye Sınırları İçinde Karşılayabilme Düzeyi	103
Tablo 22: Söke – Kuşadası – Selçuk Kentsel Alan Bütünündeki Mevcut Sorunların Değerlendirilmesi	108
Tablo 23: Cevaplayıcıların Kendi Yaşadıkları Kent/Köy Bütünündeki Mevcut Sorunların Değerlendirilmesi	108
Tablo 24: Mevcut Parçalı Yapının Devamına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımı	118
Tablo 25: Belediye Birlikleri veya Özel Amaçlı Örgütler Kurulmasına İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı	119
Tablo 26: Belli Hizmetlerin Belediyeler Arası Protokoller Aracılığıyla Yürütülmesine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı	120

Tablo 27: Belli Hizmetlerin Merkezi Yönetimin eliyle Yürütülmesine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı.....	120
Tablo 28: Ana Belediyelerin (Söke – Kuşadası - Selçuk) Mücavir Alanlarını Genişletmelerine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı.....	121
Tablo 29: Ana Belediyeler (Söke – Kuşadası - Selçuk) ve Benzer Durumdaki Belediyeler Birleştirilerek Özel bir Kanunla Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı.....	122
Tablo 30: İlçelerdeki tüm Belde Belediyeleri Korunarak Söke – Kuşadası – Selçuk Belediyeleri Birleştirilerek Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı.....	123
Tablo 31: 5393 Sayılı Belediye Kanunun 11. Madde Uygulamasının Desteklenmesine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı.....	124
Tablo 32: 11. Madde Uygulamasının Kapsamı Dahil edilecek Belediye ve Köyler Açısından Çok Geniş İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	125
Tablo 33: 11. Madde Uygulamasının Kapsamında Birleştirilecek Belediye ve Köylerin Belirlenme Süreci Yeterince Katılımcıydı İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	125
Tablo 34: 11. Madde Uygulamasının Kapsamında Birleştirilecek Belediye ve Köylerin Görüş ve Eleştirileri Yeterince Dikkate Alınmıştır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	126
Tablo 35: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alan Bütününde Plan Yapmayı Kolaylaştıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	126
Tablo 36: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alandaki Hizmetlerin Verimini Arttıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	127
Tablo 37: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alandaki Hizmetlerin Kalitesini Arttıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	127
Tablo 39: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alandaki Hizmetlerin Kişi Başına Düşen Maliyetlerini Arttıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	128
Tablo 41: Kuşadası – Söke – Selçuk Belediyeleri Birleşmeyle Oluşacak Olan Alan ve Nüfusa Hizmet Sunma Kapasitesine Sahiptir İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	129
Tablo 42: 11. Madde Uygulamasının Köyde Yaşayanlara Ciddi Bürokratik ve Teknik Zorluklar Çıkaracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	129
Tablo 43: 11. Madde Uygulaması Köyde Yaşayanlar için (Çevre Temizlik ve Emlak Vergileri gibi) Ek Mali Yükümlülükler Çıkaracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	130
Tablo 44: 11. Madde Uygulamasıyla Kuşadası – Söke – Selçuk Belediyeleri Alan ve Nüfusunu Genişleteceğinden Dolayı yakın Zamanda Büyükşehir Belediyesi Statüsü Alması Kolaylaşır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı.....	131

GİRİŞ

Kent yönetiminde uygun ölçeğin ne olması gerektiği konusu, uzun zamandır literatürde ve uygulayıcıların gündeminde tartışma konusu olarak yer işgal etmektedir. Küçük, orta ve büyük ölçekli yerleşim yerleri için farklı modeller uygulanmaktadır. Bunlardan biri de büyük ölçekli yerleşim yerlerinde tercih edilen metropoliten yönetimdir. Metropoliten yönetimlerin tek bir şekli yoktur. Küçük yerel yönetim birimlerinin birleştirilmesinden tek veya çok amaçlı işbirliklerine kadar uzanan farklı çeşitleri olabilmektedir. Metropoliten yönetimlerde başarı koşulu uyumlu, esnek olabilen ve hem kendini oluşturan parçalar hem de merkezi yönetimle ilişkilerinde esnek, uyumlu, adapte olabilen bir sistem olmasıdır. Uygulandığı sosyo- ekonomik ve siyasi sistemin özellikleri de metropoliten yönetim modelinin türünü ve başarısını etkilemektedir.

Metropoliten yönetim şekillerinin tercih edilme nedenleri çeşitlidir. Küçük yerel yönetim birimlerinde ölçek ekonomileri gerçekleşmeyebilir, optimalite sorunları ortaya çıkabilir, yerel hizmetlerin sunumu ve yönetim maliyetleri azaltılabilir. Metropoliten yönetimlerin kentsel yaşam kalitesini artırması konusunda şu faydaları açığa çıkarması beklenir (Laquian, 1995: 239): kentsel hizmetlerin sunum kalitesinin artırılması, kent topluluğunda eşitliğin sağlanması, ekonomik kalkınma ve çevresel sürdürülebilirlik.

Bu ve benzeri nedenlerle metropoliten yönetimlerin sayısı giderek artmaktadır. Bundan onyıllar önce Avrupalı devletler kent yönetimlerini etkileyen yeni kurumsal dinamiklerle, belediyelerde birleşme ve katma uygulamalarıyla tanışmışlardır. 20. yy boyunca Avrupa ve Kuzey Amerika’da yerel yönetim reformlarında alan reformları, yerel hizmetlerde ölçek ekonomilerini sağlamayı amaçlayan alansal örgütlenmeler önemli yer tutmuştur. Avrupa’da hızlı nüfus artışı ve kentsel gelişme 1960 ve 70’lerde banliyöleşme ile daha da hızlanmıştır. 1990’larda yerel, bölgesel ve ulusal yönetimler arasında mevcut işbölümü yapıları yeniden şekillendirilmiştir; Fransa, İngiltere, Almanya ve İskandinavya’da olduğu gibi desantralizasyon ve bölgeselleşmeye doğru; İspanya ve Belçika’da olduğu gibi federasyona giden düzenlemeler yapılmıştır (Jouve, 2005: 285).

İngiltere’de esas alan reformu 1970’li yıllarda gerçekleştirilmiş, ilçe sayıları ciddi biçimde azaltılmıştır. Bu yıllardan günümüze İngiltere’de yerel yönetimlerde

stratejik işbirlikleri; Fransa'da komünler arası örgütler bazı yönetim sorunlarının çözümünde kullanılmaktadır (Wollman, 2004: 662).

Metropoliten yönetimler, yerel yönetimlerde birleşme uygulamaları Kanada, İngiltere ve Yeni Zelanda'da da yaygın olarak uygulanmaktadır. Örneğin Avustralya'da yerel yönetimlerin karşı karşıya olduğu mali güçlükler, idareler arası ilişkilerin karmaşıklığı, zorunlu yapısal reform programları gibi baskıları hafife indirmek, yerel yönetim sorunlarını ortadan kaldırmak için için politikacılar özellikle küçük bölgesel ve kırsal yönetimlerin meclislerine, daha etkin, maliyet odaklı yönetim şekli için birleşmelere gitmeleri konusunda baskı yapmaktadırlar. Metropolitenleşme eğilimlerinin sonucunda 1990'lı yıllarda Kuzey Avusturalya, Tazmania ve Viktorya'da yerel yönetim reformu kapsamında belediyelerde farklı yoğunluklarda konsolidasyon uygulamaları yapılmıştır (Dollery ve Crase, 2006: 448).

Kanada'da son 50 yıldır çeşitli türlerde metropoliten yönetim modellerinin uygulandığı ülkelerden biridir. Bunlardan bazıları birleşmeler, metropoliten alanda belediye yönetimlerinin birleşmesi, iki kanatlı metropoliten yönetimler, iki kanatlı metropoliten yönetimlerin tek bir belediye çatısı altında birleştirilmesi, Quebec metropoliten alanının birleşmesidir (Firman, 2008: 282).

Büyük ve orta ölçekli kentlerde birleşme uygulamaları, metropoliten yönetimler, sıklıkla kullanılmalarına rağmen, eleştirilen boyutları da vardır. Birleşmeler, daha büyük ölçeklerde yönetim birimleri oluşturmak her zaman tüm yönetim sorunlarını ortadan kaldırma garantisi vermez. Yerel yönetimlerde etkinlik ve performansı artırmak, yerel kamu hizmetlerinde etkinliği sağlamak için birleşmelerden başka yönetim alternatifleri de olabilir, birleşmenin getireceği çok sayıda karmaşık yapısal ve süreç boyutunda değişiklik gerektirebilir ve bunların mevcut sisteme adaptasyonu güç olabilir (Dollery ve Crase, 2006: 449). Diğer yandan zorunlu birleşmelerin, metropoliten yönetimlerin yerel demokrasi açısından da tartışmalı tarafları vardır. Koordinasyon ve kalkınmaya ilişkin sorunlar ortaya çıkabilir, yerel özerklik açısından olumsuz sonuçlar yaratabilir. Kamu Tercihi Teorisi perspektifinden yaklaşıldığında yerel yönetim birimleri büyüdükçe başta oy verenler tarafından olmak üzere, kontrol altında tutulmaları, harcamaları vb. konularda gözlemlenmeleri, hesap sorulması, şeffaflık güçleşebilir, katılım azalabilir, birleşmelerle oluşan büyük ölçekler her zaman beklenen avantajları sağlayamayabilir (Dollery ve Crase, 2006: 453). Tek bir yönetim modeli tüm

diğer yerel birimlerin sorunlarını çözmede başarı sağlayamayabilir, etkin hizmet sunumunu sağlamak için her zaman yerel yönetimlerin birleştirilmesi gerekmez (Sancton, 2000; Dollery ve diğerleri, 2010: 23).

Orta ölçekli kentler ve kentsel alanlar günümüz şartlarında gerek Türkiye’de gerekse dünyada çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır. Bu kentsel alanların yönetimine çözüm için önerilen farklı alternatiflerin tartışılması Kamu Yönetimi Biliminin de ilgi alanına girmektedir. Ülkemiz, 1950’li yılları takiben; hızlı, çarpık ve plansız kentleşme ile bölgelerarası dengesizlik ve büyük kentlerin ülke düzeyinde dengesiz dağılımı sorunu ile karşı karşıyadır. Yetersiz ve hedefe uygun olmayan politikalar ve uygulamalar nedeniyle sayıları artan ve özellikleri çeşitlenen birçok kentsel alanda çok sayıda belediye ve köy bulunmaktadır. 1980’li yılların sonları ve 1990’lardaki belediyeleşme eğilimi ile orta ve büyük ölçekli kentsel alanlar idari ve siyasi açıdan oldukça parçalanmış hale gelmiştir. Günümüzde kendi kendine yetemeyen, idari ve mali sıkıntılarla boğuşan, sınırları birbirine oldukça yakın belediyeler sorunu ülke kaynaklarının verimli kullanımı ve kentsel yaşam kalitesi ile optimal ölçek açılarından önemli bir sorun alanı haline gelmiştir. Bu alanların daha planlı, mali ve idari yönden optimal düzeyde verimin sağlanacağı şekilde yönetilmesi için farklı alternatiflere gereksinim duyulmaktadır.

Türkiye’de Antakya, Aydın, Denizli, Kahramanmaraş, Kırıkkale, Malatya, Manisa, Ordu, Şanlıurfa, Trabzon, Zonguldak, Van kentlerini örnek gösterebileceğimiz, yakın çevresindeki ana belediye ve diğer belediye ve köylerle yoğun etkileşim içinde olan 150.000–500.000 arasında belediye nüfusuna sahip çok sayıda belediye ve köy etrafında toplanan orta ölçekli kentsel alanları saymak mümkündür. Bunun yanında Alanya, İskenderun, Marmaris ve tezde incelenen, kış nüfusu 220 bine ulaşan Kuşadası-Söke, Edremit Körfezi, Bodrum Yarımadası, Bandırma-Erdek-Edincik, Nazilli-Kuyucak-Sultanhisar gibi nüfusu 30.000–300.000 civarında değişen büyükçe bir veya birkaç ilçe belediyesi ile onun/onların etrafındaki çok sayıda belediye ve köylerle bir bütün oluşturan ilçe merkezli orta ölçekli kentsel alanlar mevcuttur (Genç, Özgür, 2008: 196).

Bu tezde Türkiye’de, orta ölçekli kentsel alanlar, bu alanların yönetimi sorunu ve yönetim sorunlarına yönelik hukuki düzenleme, yaklaşım ve uygulamalar Aydın ilinden Kuşadası-Söke örneği üzerinden, kamu yönetimi disiplini perspektifinden

irdelenmektedir. Bu çalışmada Kuşadası-Söke birçok belediye ve köyün birlikte oluşturdukları orta ölçekli kentsel alan örneği olarak ele alınmaktadır. Orta ölçekli kentsel alan örneklerinin birden çok olduğu Ege Bölgesinde Söke ve Kuşadası kentleri ile çevrelerindeki belde belediyeleri ve köyler, konuyla örtüşen özelliklere ve sorunlara sahip olması nedeniyle bu araştırmaya konu olmuştur. Bu bölgede kentsel özellikler göstermeyen irili ufaklı belde belediyeleri, birçok ihtiyacını ana belediyelerden karşılamakta, belde halkı sağlık, eğitim ve alışveriş gibi günlük ihtiyaçlarını dahi ana belediye merkezlerinden sağlamaktadır. Bunun yanında Söke ve Kuşadası kentleri, ilçe belediyesi olarak yoğun nüfusa sahiptirler, özellikle Kuşadası, diğer pek çok kıyı kenti gibi yaz ve kış nüfus farkını ve bundan kaynaklanan sorunları ciddi biçimde yaşamaktadır. Bu ve benzeri özellikler birbirine coğrafi, mekansal olarak da gittikçe yaklaşan bu iki kenti, bir kentsel alan bütünü şeklinde tezde inceleme konusu olarak seçilmesinin başlıca nedenlerini oluşturmaktadır.

Tezde incelenen bu **konu** Türkiye’de kamu yönetimi bilimi için oldukça yeni nitelikler taşımakta ve pratik anlamda yerel yöneticilerin ve siyasetçilerin de çözüm aradığı güncel bir konudur. Bu çalışmada tespit edilen sorunlar ve çözüm için geliştirilen alternatifler, optimal verimi ve faydayı sağlayacak olan yönetim modeli; merkezi yönetim ve yerel yönetim kaynakları, bölgenin kentsel gelişim düzeyi, bölge halkının refahı gibi önemli sorunların çözümüne de katkı sağlayacaktır.

Tezin literatür açısından orijinal, yeni olan tarafı, **getirdiği yenilik** ise 3 ana ilçe belediyesi olan Söke, Kuşadası ve (ayrı bir büyükşehirle bağlı olan) Selçuk kentleri için mevcut yönetim şekillerinden ve mevcut büyükşehir modelinden de farklı bir büyükşehir modeli önerisi getirmesidir. Bugünkü koşullarda il belediyeleri için geçerli olan ve uygulamada tartışılan büyükşehir alternatifi ilçe belediyeleri için de tartışmaya açılmaktadır. Ayrıca bahsedilen ilçe belediyelerinden Kuşadası ve Güzelçamlı, Davutlar Belediyelerinde yaz – kış nüfusu farkı dikkate alındığında incediğimiz alana has özelliklerden dolayı daha önce yapılan çalışmalardan oldukça farklılaşmaktadır. Bölgede kış nüfusu toplamda Söke ve belde belediyelerinde 108.702, Kuşadası ve belde belediyelerinde 81.205, Selçuk Belediyesinde ise 30.000 civarında olduğunu düşünecek olursak bölgenin sadece kış nüfus 220.000’ler civarındadır. Mayıs, Haziran Temmuz ve Eylül aylarında ise bu rakam 1.500.000’ na ulaşmaktadır.

Söke, Kuşadası ve onları çevreleyen belde belediyelerinde parçalanmış idari yapıdan kaynaklanan çok önemli sorunlar mevcuttur. Bu sorunların çözümü için savunduğumuz yönetim modeli; Kuşadası, Söke ve çevrelerindeki belde belediyeleri için büyükşehir modeline benzer ortak bir yönetim modelidir. Bununla ilgili olarak da mevcut parçalı yapıdan kaynaklanan sorunlara ve çözüm önerilerine tezde yer verilmektedir.

Türkiye’de 80’li yılların sonlarından itibaren hızlı, çarpık kentleşme ve merkezden çevreye doğru yerleşim öbekleri halinde gelişen, birbirine mesafe olarak oldukça yakın, idari anlamda birbirinden ayrı, parça parça yönetilmelerinden dolayı, görevlerini tam olarak yerine getiremeyen ve kaynak israfına yol açan yerel yönetimler verimli hizmet verememektedir.

Bu bağlamda incelediğimiz alan Kuşadası-Söke kentsel alanı yukarıda belirtilen sorunların hemen hepsini taşımaktadır. Kuşadası, Davutlar, Güzelçamlı Söke, Sazlıköy, Savuca, Yenidoğan Güllübahçe Belediyeleri idari parçalanmış yapıdan kaynaklanan çeşitli sorunlarla boğuşmaktadır. Mali güçleri temel belediye hizmetlerini yerine getirmekte zayıf kalan, özellikle Kuşadası, Güzelçamlı ve Davutlar gibi yaz kış nüfusu farklılaşan alanlarda verimsiz ve yetersiz hizmet sunumu, bölge için plan bütünlüğünün olmaması gibi önemli sorunlar yaşamaktadır.

Bu konu etrafında tezde **cevabı araştırılan soru**, söz konusu alanda yaşanan yönetim sorunlarının parçalanmış idari yapıdan kaynaklanıp kaynaklanmadığıdır. Bu bağlamda bu tezin **hipotezi şudur**; Kuşadası ve Söke ilçeleri bir kentsel alan bütünü oluşturmaktadır. Mevcut idari yapılanmalarından kaynaklanan yönetim sorunları yaşamaktadırlar. Bu model söz konusu alandaki yönetim sorunlarını çözmede yeterli değildir. Bu nedenle bu alanda yeni bir yönetim modeline ihtiyaç vardır.

Bu alanda mevcut parçalanmış yapıdan kaynaklanan yönetim sorunlarının varlığını araştırmak ve bu sorunları belirleyebilmek için kullanılan **yöntem** ise literatür taraması, anket ve derinlemesine mülakattır. Anketler, tanımlanan Kuşadası-Söke kentsel alan sınırları içinde yer alan belediyelerde belediye başkanı, başkan yardımcıları, meclis üyeleri ve birim amirlerine, ilçelerde kaymakamlara, köylerde muhtarlara ve bu alan içinde yatırımları bulunan özel sektör yöneticileri ve bu alanda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşu yöneticilerine uygulanmıştır. Anket yapılan bu gruplardan bazıları ile (belediye başkanı, başkan yardımcısı, belediyelerin imar

planlama biriminde çalışanlar, TMMOB şubesi üyeleri gibi) derinlemesine mülakatlar da gerçekleştirilmiştir. Alan araştırmasında kullanılan bu yöntemlerin yanında konuyla alakalı ulusal ve uluslararası literatürden de faydalanılmıştır.

Bu çalışma çerçevesi içinde tezin ilk bölümünde kent ve kent yönetimi ile ilgili kavramlar tanımlanmakta ve kentsel alanlarda uygulanabilecek yönetim modelleri incelenmekte, bu şekilde tezin kavramsal çerçevesi ve orta ölçekli kentsel alanların yönetimine dair alternatifler ortaya konulmaktadır. İkinci bölümde kent yönetiminin tarihsel gelişimi, kalkınma planları, 5393 nolu Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ve imar yasası, mücavir alan uygulamaları konusunda bilgi verilmekte, Türkiye’de kentleşme yapısının ve orta ölçekli kentsel alanların sorunları üzerinde durulmaktadır.

Üçüncü bölümde Kuşadası – Söke kentsel alanı tanımlanmakta, Söke, Kuşadası belediyelerinin kuruluşu, Kuşadası – Söke kentsel alanının özellikleri ve dönüşümü açıklanmakta ve bölgede uygulanan yönetim alternatiflerine değinilmektedir.

Dördüncü bölümde ise alan araştırmasının sonuçları değerlendirilmektedir. Bu bölümde Söke, Kuşadası ve tanımlanan alandaki belde belediyelerinde idari ve siyasi yöneticilere, bölge sivil toplum kuruluşu yöneticilerine, bölgede yatırım yapan işadamlarına ve köy muhtarlarına, belediyelerinin yeterliliklerine dair, bölge için uygulanabilecek yönetim alternatiflerine ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesinin uygulanmasına dair anket uygulanmış ve analizi edilmiştir.

Sonuç ve öneriler kısmında ise teorik kısımda incelediğimiz bilgiler ışığında bulgular değerlendirilmiş ve Kuşadası – Söke kentsel alanına ilişkin sorunlar sıralandıktan sonra bu sorunların çözümüne yönelik öneriler getirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM: ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALAN YÖNETİMİ MODELLERİ

Bu başlık altında öncelikle tezde sıklıkla kullanılan kent, kentsel alan, orta ölçekli kentsel alan, metropoliten alan gibi belli kavramlar ile ilgili tanımlamalar yapılmakta ardından, metropoliten alanlarda ve orta ölçekli kentsel alanlar için uygulanabilecek yönetim modelleri başlığında ise; mevcut parçalanmış yapıyı sürdürme belediyeler arası işbirliği, ana belediye/yönetim tarafından hizmet sunumu (yönetimler arası hizmet anlaşmaları), tek kademeli yönetim yaklaşımı, iki kademeli yönetim ve yerel federasyonlar, birleştirme ve katma ve son olarak mücavir alan uygulamaları) konusunda çeşitli yayınlardan faydalanılmış ve son olarak tezde sorun olarak belirlenen orta ölçekli kentsel alan yönetimlerine uygulanabilecek farklı alternatifler incelenmiştir.

1.1. KENT, KENTSEL ALAN, ORTA ÖLÇEKİ KENTSEL ALAN VE METROPOLİTEN ALAN

Ruşen Keleş'e göre kent; "sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş gelişi, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılığında, pek az insanın tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi"dir. Ortaylı ise kentin çevre yerleşmelerin iktisadi faaliyetlerini denetleyerek uzmanlaştığını, bunun sonucunda da çevresi üzerinde toplumsal ve idari yönden denetimci görevi üstlendiğini belirtmektedir. Weber'e göre ise kent, ticari işlemlerin ön plana geçmesi ile birlikte bir bütün olarak cemiyetin, kuşatılmış bir yer, bir kale, bir pazaryeri, bir dereceye kadar olsun otonom bir hukuk düzeni, belli bir birlik, bir konfederasyon şekli, hiç değilse bir dereceye kadar bağımsız olma gibi özellikler taşıyan yerleşim birimidir (Görmez, 1991: 21). Kemal Kartal (1983) ise kentin örgütlenme ve toplumsal farklılık özelliklerini ön plana çıkararak "Kent, tarımsal olmayan üretimin egemen olduğu, hem tarımsal hem tarım dışı üretimin dağıtım ve denetim işlevlerinin toplandığı, örgütlenme, bütünleşme, ayrı cinstenlik derecelerinin yüksek düzeyde bulunduğu yoğun bir nüfus odağıdır" şeklinde bir tanımlama yapmaktadır (Kartal, 1983: 35). Kenti tanımlayabilmek için bir diğer argüman da nüfus ölçütüdür; "Ülkemizde yaygın kabul görmüş bir tanıma göre, nüfusu 10 bin ve üstü

yerleşim yerleri ile tüm il ve ilçe merkezleri kent olarak kabul edilmektedir.” (Gül, Taşdan ve Kiriş, 2008: 357).

Kentsel alan ise “genellikle bir kent yönetimi sınırları içinde kalmakla birlikte, kimi kez ondan daha geniş olan ve kırsal niteliğini yitirmiş olan ya da yitirmek üzere bulunan yöre kentlerini de kapsayan alanı” ifade eder (Keleş, 1998: 75). Günümüzde sanayileşme ve iş imkânlarının kentlerde yoğunlaşması gibi nedenler kırsaldan kentlere olan hızlı nüfus akışına yol açmakta ve bu gibi nedenler, kentlerin kapasiteleri üzerinde, hızlı büyümesine neden olmaktadır. Kentlerdeki hızlı büyüme ve nüfus artışı, yerleşim yerlerinin ve iş merkezlerinin kent merkezinden çevreye doğru yayılmasına neden olmaktadır. Bu da “Ketsel Alan” kavramı yalnızca kent merkezini değil çevresindeki alanı da kapsayacak şekilde genişletmektedir. Bu mekânlardaki merkezi iş alanları, sermayenin yer seçimi, sanayi üretiminin örgütlenme biçimi, çalışan nüfusun dağılımı, yeni kurulan üniversiteler, askeri tesisler, ticaret, sanayi ve organize sanayi alanları, kentin “saçakları” ve benzeri unsurlar, kentin gelişim seyrini ve yönünü belirlemede etkili olmaktadır (Göçer, 1984: 3-vd; Ertin, 1994: 93–175; Osmay, 1998: 139).

Kentlerin belli akslar üzerinde toplanması ve birbirlerine doğru genişlemeleri 100.000 nüfusun üzerinde kentsel alan bütünlüğü oluşturmuştur (Özgür, 2005: 473). Bu alanların belli ortak özellikleri şöyle sıralanabilir; idari ve siyasi parçalanmışlık, nüfusu 100.000’den fazla, kendi yöresi içinde alt bölge merkezi konumunda olma, yerleşim alanlarının iç içe geçmiş olması, yerleşim birimi sayısının fazlalığı, geniş bir hinterlanda sahip olması ve bu alana kentsel hizmet sunabilecek kapasiteye sahip olması.

Metropolitan alan, merkezi ana şehir ve ona komşu yapılanmış alanlarda oturan 750 bin veya daha fazla sayıda sakinin oturduğu kentsel bir topluluktur. Aslında metropolitan alan kavramı iş ile ev arasındaki günlük gidiş-gelişlerin yoğunluğu itibarıyla faaliyetleri merkez şehre bağımlı sayılan daha uzak mesafedeki toplulukları da kapsayabilir. Aslında kent-insan ilişkileri yönünden ancak belli büyüklükteki topluluklarda giderilmesi mümkün bazı fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinimlerin belli sınırlar altına inmeyecek biçimde karşılandığı ve bölge, ülke ve uluslararası gereksinimler de göz önüne alınarak gerçekleştirilecek tarım dışı faaliyetlerle toplulukta yaşayanlara yetecek ölçüde iş ve kazanç olanağının sağlandığı ve tarımsal faaliyetlerin denetiminin yapıldığı fiziksel bir yerleşmedir. Metropol ise, bu

faaliyetlerin daha da yoğunlaştığı denetleme kurumlarının ulaşım ve haberleşmeye bağlı olarak çok geniş ölçüde örgütlendiği mekânlardır (Akçay, 1996: 107). İşbir'e göre de, genel bir ifadeyle metropoller, nüfusun yoğun olduğu, ekonomik, sosyal ve idari açıdan bölgenin merkezi durumunda olan kent ya da kentlerin çevre kentleriyle birlikte oluşturduğu bir birim olarak tarif etmektedir (İşbir, 1986: 167).

Orta ölçekli kent için kesin ve net bir tanımlama yapmak oldukça güçtür. En genel tanımlama kıstası olan nüfusa dayalı bir ayırım yetersiz olsa da kavrama net sınırlar koymaktadır. Orta ölçekli kentsel alan, isminden de anlaşılacağı gibi kalabalık nüfusu olan metropollerden daha küçük ancak kent olarak tabir ettiğimiz merkezlerden daha büyük nüfusu olan ve sanayi, ticaret ve sosyal alanda da çekim merkezi haline gelmiş şehirlerdir. Özgür'e göre, "nüfusu 50.000 olan bir çekirdek/merkez kent ile bunun çevresindeki yerleşimlerle birlikte oluşturduğu kent bütünü için 100.000'lik bir alan nüfusundan, 750.000'lik bir kentsel alan nüfusuna kadar olan aralıktaki yerleşim öbekleri orta ölçekli kentsel alanlar olarak tanımlanabilir (Özgür, 2005: 476).

Kentlerle ilgili çalışmalarda ölçek, optimal ölçek kavramları da kentlerin büyüklüğü ile ele alınan konulardan biridir. Keleş; kentlerdeki belli hizmetlerde, yüzölçümü ve nüfus arttıkça kişi başına düşen maliyetin azalacağını bununla birlikte, alan gereğinden fazla artarsa, kentin uzak semtlerinde hizmetlerin aynı kalitede sağlanması için yatırımların da aynı oranda artacağını ve bunun da maliyetleri yükselteceğini belirtmiştir (Keleş, 2000: 36). Bu durumda uygun yönetim ölçeğinin ne olması gerektiği konusu önem kazanmaktadır.

1.2. METROPOLİTEN VE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR İÇİN UYGULANABİLECEK MODELLER

Orta ölçekli kentsel alanların daha iyi şartlarda yönetilmesi, mevcut imkânlarının en uygun şekilde değerlendirilmesi için farklı alternatifler gündeme gelmiştir. Orta ölçekli kentsel alanlarda uygulamada karşılaşılan bu alternatifler; mevcut parçalı yapının sürdürülmesi, belediyeler arası işbirlikleri, yönetimler arası hizmet anlaşmaları; tek kademeli yönetim, iki kademeli yönetim yaklaşımları, birleştirme ve katma uygulamaları, mücavir alan genişletmesidir. Çalışmanın devam eden bölümünde bu alternatif modeller üzerinde durulmaktadır.

1.2.1. Mevcut Parçalanmış Yapıyı Sürdürme

Orta ölçekli kentsel alanların yönetiminde uygulanan yaklaşımlardan biri, mevcut parçalı idari yapının sürdürülmesidir. Ancak, bu yöntemin bazı avantaj ve dezavantajları vardır. Bu yöntemin irili ufaklı belediyelerin devamı, böylece bazı hizmetlerin yeterli düzeyde sunulamaması, ana belediye ile bir bütünlük arz etmeyen, ona uzak yeni yerleşim alanlarında hizmetlerden gereğince yararlanılamadığı gibi bunun karşılığını ödemeye de gücü olmayan belediyeler ile karışıklığın devamı gibi dezavantajları olmakla birlikte bütünün tüm parçalarının temsil edildiği demokratiklik özelliği bir avantaj olarak kabul edilebilir (Keleş, 2006: 233).

Özgür, “mevcut parçalı yapının korunmasına dayalı sistemlerde, hem çok sayıda belediye ve köyün hemen hemen iç içe geçtiği hem de pek çok yönden kuvvetli etkileşim içinde olan birbirine muhtaç ve yüksek düzeyde olumlu ve/veya olumsuz dışsallıklar yayıp bunları yeterince içselleştiremeyen yerel yönetim birimlerinin varlıklarına devam ettiklerini” belirtmektedir. “Özel amaçlı örgütler kurmak, karma yerel yönetim birlikleri oluşturmak, yerel yönetimler arasında hizmet sözleşmeleri gerçekleştirmek ya da birtakım hizmetlerin direkt olarak merkezi idare eliyle gerçekleşmesini sağlamak parçalı yapının mevcut olduğu alanlarda yönetim ve hizmet sorunlarını hafifletmek için kullanılabilir” (Özgür, 2007a: 108). Bunun sonucunda ise yetki karmaşası, hizmetlerin sunumunda aksamalar ve sorunlar yaşanabilmektedir. Yerel yönetim birimi sayısı arttıkça bu durum hizmet sunumlarında karmaşaya neden olmakta idarenin etkili ve verimli bir şekilde devamına engel olmaktadır. “Öncelikle; yerel yönetim sayısı arttıkça, daha küçük kesimlerin istekleri çoğunluğun isteklerini bastırmaya başlamakta ve parçalı yapı karışıklığa neden olabilmektedir. Ayrıca, çok sayıda yerel yönetim biriminin bulunması adaletsizliği de beraberinde getirmekte; kentsel alan bütününde yasayanların eşit şekilde hizmetlerden yararlanması mümkün olmamakta, bunun yerine söz konusu hizmetlerden faydalanma yaşanan yere bağlı olarak değişmektedir. Ruşen Keleş’e göre; hem toplumsal hem de ekonomik yönden birbirine bu denli bağlı olan bu yerleşim alanlarına sağlanan belirli kentsel hizmetlerin ayrı ayrı sunulması hizmetlerin bölünmezliği ilkesi ile çatışmaktadır. Ayrıca, daha güçlü olan belediyenin çevredeki belediyelere sunduğu hizmetin karşılığını alamaması yerel yönetimler arasında belli sorunlara da yol açmaktadır (Keleş, 2006: 233). Son olarak, çok başlılık verimsizliği de beraberinde getirmektedir. Daha az sayıda ancak daha

büyük yerel yönetim birimlerinin oluşturulması kamu hizmetlerinin üretilmesindeki birim maliyetleri de düşürecektir (Aktaran Cığercioğlu, 2007: 36; Jones, 2003: 52-53). Parçalanmış yapının sürdürülmesi, kentsel alanın bütününde etkili ve verimli hizmet sunumunun gerçekleştirilmesini oldukça zorlaştırmaktadır.

1.2.2. Belediyeler Arası İşbirliği: Kentsel Birlikler ve Özel Amaçlı Örgütler

Belediyelerde, metropoliten alanlarda yaşanan sorunlarla ilgili çözüm olanaklarından biri de bölgesel nitelikli hizmet birlikleri kurmaktır. Bu birliklerin amacı, bölgesel nitelikli sorunlara tanımlanan bölge içinde yer alan kentlerin birlikte hareket ederek çözüm bulmasını sağlamaktır. Kentsel birlikler, bir kanuna dayanarak yerel yönetimlerce kururlar ve bu birliklere katılım genellikle isteğe bağlı olarak gerçekleşmektedir. Birlikte yetkiler kamu görevleri, birliği oluşturan birimlerle birlik arasında paylaştırılmaktadır. Bu paylaşımda, birliklerin yerel birimlerin yalnız başlarına gerçekleştiremeyecekleri planlama, altyapı, ulaşım vb. büyük çaplı görevleri, yerel birimlerin ise, metropoliten alanda eşgüdüm gerektirmeyen daha küçük çaptaki görevleri üstlenmesi söz konusu olmaktadır (Kavruk, 2002: 51; Keleş, 2006: 277).

Özellikle Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde yerel yönetim birliği uygulamaları yaygın olarak kullanılmaktadır. Almanya, Japonya, Hollanda, Danimarka ve Belçika gibi ülkelerde bir ya da birden çok hizmetin işbirliği içerisinde ortaklaşa görülmesi amacını taşıyan bu tür birliklere sıklıkla rastlanmaktadır (Aktaran Cığercioğlu, 2007: 36; Ünlü, 1994: 9). Örneğin, Almanya'da pek çok eyalette yerel yönetimlerin planlama yapmak üzere bölgesel örgütler ve kurullar oluşturdukları, Belçika'da ise; elektrik ve su gibi temel hizmetlerin söz konusu yerel birlikler vasıtasıyla yerine getirildiği görülmüştür. Hollanda'da 1964 yılında kabul edilen bir kanunla Ren Bölgesi için özel bir birlik kurulmuş ve çevredeki yerel yönetimlerin bu birliğe zorunlu katılımı sağlanmıştır. Yerel hizmet birliklerinin, kendilerine bağlı yerel yönetimlerinin ortak sorunlarını çözmeye çalışan ve temel faaliyet alanlarını metropoliten planlamanın oluşturduğu bir forum işlevi gören kurumlar oldukları görülmektedir. Bilgi kaynaklarının oluşturulması ve bu kaynaklardan üyelerin etkin bir şekilde yararlandırılması ile merkezi kuruluşların gözetiminde yerel çıkarların savunuculuğunun yapılması, söz konusu birlikler tarafından gerçekleştirilmektedir (Tuzcuoğlu, 2003: 213).

Gönüllü katılım ilkesine dayanması ve sınırlı yetkilere sahip olması hizmet birliklerinin eleştirilen yönlerini oluşturmaktadır. Gönüllülük ilkesine dayandığı için anakent ölçeğinde köktenci değişikliklerde ve etkinliklerde bulunmasının beklenemeyeceği düşünülmektedir (Keleş, 2006: 237). Ayrıca bu birlikleri oluşturan yerel birimler arasında çeşitli anlaşmazlıkların ve çıkar çatışmalarının çıkması da olasılık dahilinde olduğundan bu tarz birliklerin anakentsel sorunları çözmede başarısız olabilecekleri belirtilmektedir. Tüm bu sakıncalarına rağmen, yerel yönetimlerin özerkliklerini korumalarına izin vermeleri, yönetimler arası işbirliği ve paralel hareket etme alışkanlıklarını ve yardımlaşmayı güçlendirmelerinden dolayı birlikler sıkça başvurulanan yönetsel örgütlenme biçimleri olmaktadır (Keleş, 2006: 277).

Genel hizmet birlikleri dışında, bir diğer uygulama daha çok Anglo- Sakson kültürüne sahip ülkelerde görülen; tüm metropoliten alanı kapsayacak biçimde su, kanalizasyon, ulaşım gibi temel hizmetleri gerçekleştirmek üzere özel amaçlı (ad hoc) örgütler kurmaktır. Bu örgütlerin özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'ndan sonra yaygınlaştıkları belirtilmektedir. Bu örgütler genellikle, tüzel kişiliğe ve ayrı bir bütçeye sahip, çoğunlukla yarı ticari nitelikte; ancak yerel yönetime bağlı ve yerel yönetimin genel denetimi altında çalışmaktadırlar (Aktaran Cığercioğlu, 2007: 38; Emrealp ve Horgan, 1993: 28).

Özel amaçlı örgütler ise sağlık, kanalizasyon, ulaşım, konut, parklar, mezarlıklar gibi pek çok değişik alanda hizmet sunumunu gerçekleştirmektedirler. Söz konusu örgütlerin kuruluşlarında tek bir yöntem bulunmamaktadır. Kimileri merkezi yönetimce kurulmakta ve denetlenmekte; kimileri genel eyalet yasaları çerçevesinde hizmetlerden yararlanan yerel yönetimlerce oluşturulmakta; kimileri özel yasalarla kurulmakta; kimileri ise eyaletler arasında yapılan anlaşmalarla kurulmaktadır. Kuruluşlarında olduğu gibi özel amaçlı örgütlerin genel karar organlarının oluşturulmasında da farklılıklar bulunmaktadır. Kimilerinde karar ve yürütme organları doğrudan halk tarafından seçilirken; kimilerinde ise karar ve yürütme yetkisi hizmetlerden yararlanan ya da kurucu yerel yönetimlerin ve kurumların temsilcilerinden oluşan kurullarda bulunmaktadır (Eke, 1982). Özel amaçlı örgütler, yerel yönetim işletmelerine benzer olmakla birlikte aralarında temel bazı farklılıklar bulunmaktadır. Aralarındaki en temel fark, özel amaçlı örgütlerin yerel yönetimlerden bağımsız bir şekilde işlev görmeleridir. Oysa yerel yönetim işletmeleri, bağlı oldukları yönetimin sınırları içerisinde hizmet

sunmakta ve onların organik bir parçası olmaktadır (Eke, 1982: 25). Özel amaçlı örgütlere verilebilecek en güçlü örnek New York Liman Yönetimi'dir. Bu yönetim New York ve New Jersey eyaletleri arasında gerçekleşen bir anlaşma ile her iki eyalette kitle taşımacılığı yapmak üzere 1921 yılında kurulmuştur. Ulusal ve uluslararası nitelikte hava alanları, yollar, terminaller gibi birçok yatırım gerçekleştiren yönetim, kitle ulaşımının değişik boyutlarında ve ilgili alanlarda hizmet sunmuş, kurduğu tesislerin işletmesini de kendisi gerçekleştirmiştir (Eke, 1982: 25).

Özel amaçlı örgüt kurma uygulaması Türkiye'de de uygulanmaktadır. Ülkemizde kurulan ilk özel amaçlı örgüt 1981 tarihli ve 2560 sayılı Yasa ile kurulan İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'dür. Bu kurum İstanbul metropoliten alanında su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere kurulmuştur. Her ne kadar İSKİ 1981 yılında İstanbul Belediyesi'nden bağımsız bir özel amaçlı örgüt olarak kurulmuşsa da, 1984 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanmıştır. Özel amaçlı örgütler, kullandıkları alanlarda yararlı sonuçlar vermekte ve bazı alanlardaki sorunları hafifletmektedirler. Ayrıca bu örgütler üzerinde toplumsal denetimin oluşturulamaması, halkın dışında katılıma kapalı bir yapısının olması da eleştiri almaktadır (Keleş, 2006: 238).

1.2.3. Ana Belediye/Yönetim Tarafından Hizmet Sunumu (Yönetimler arası Hizmet Anlaşmaları)

Yönetimler arası hizmet anlaşmaları ile ana belediye tarafından hizmet sunumu, kentsel sorunların çözümü için öncelikle Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmış sonrasında çeşitli yönetimler tarafından da benimsenmiştir. Özünde hizmet anlaşmalarını içeren bu uygulama, yerel yönetimlerin kendi aralarında, eyaletle ya da diğer kamu ve/veya özel kuruluşlarla hizmet alım satımı amacıyla yaptıkları anlaşmalardan oluşmaktadır (Keleş, 2006: 235). Bu yolla bazı hizmetleri sunmak için gereken kaynağa sahip olmayan belediyeler bu hizmetleri satın alarak ya da çeşitli anlaşmalar yaparak halkına sunma yoluna gitmektedir. Bu şekilde hizmet sunumu; bir yerel yönetimin bir diğer yerel yönetimden hizmet satın alması için anlaşma yapması ile ya da belediyeler birbirleri ile işbirliği yaparak oluşmaktadır. Bu yöntem daha çok polis,

itfaiye hizmetleri, eğitim ve altyapı hizmetleri, hava alanları, yapı denetimi, hastane hizmetleri gibi alanlarda kullanılmaktadır (Aktaran Cigercioğlu, 2007: 40-41; Bollens ve Schmandt, 1970: 352-353). Sıklıkla planlama, altyapı, konut, ulaşım, eğitim ve sağlık alanlarında gerçekleştirilen hizmet anlaşmalarına, Almanya, Japonya, Hollanda, İsveç ve Belçika gibi ülkelerde de rastlanmaktadır (Keleş, 2006: 236). Satın alma yolu ile savurganlığın önlenmesiyle özel amaçlı örgütler kurulmasına gerek kalmaması ve eşzamanlı olarak yerel birimlerin varlıklarının korunması hizmet anlaşmalarının olumlu yanları içinde sayılabilir (Keleş 2006: 236).

1.2.4. Tek Kademeli Yönetim Yaklaşımı

Yetkilerin tek bir otoritede toplandığı, tek kademeli yönetim sisteminde, yerel denetimin ve kamu hizmetleriyle ilgili planlama, örgütlenme, karar verme gibi temel yönetim ilkelerinin kullanılmasının büyük ölçüde kurulan yönetime geçtiği kabul edilmektedir (İşbir, 1982: 118-119).

Uygulamalara bakıldığında tek kademeli yönetim sisteminin farklı modellerle gerçekleştiği görülmektedir. Bu modellerden ilki katılma yoluyla oluşan tek kademeli yönetim sistemidir. Bu sisteme dünyanın pek çok yerinde rastlanmaktadır. Bu yöntemde çok sayıdaki belediye birleştirilerek, tek ve yeni bir yerel yönetim birimi oluşturulmaktadır. Katılma ile gerçekleşen tek kademeli modelde, belediyeler kendi tüzel kişilikleri ile yetki ve bağımsızlıklarını da yitirerek metropoliten belediyenin bir parçası haline gelirler. Bu modelin uygulamalarına ABD, Almanya, Belçika, Danimarka, Hollanda gibi ülkelerde rastlanmaktadır Türkiye'deki ilk tek kademeli metropoliten yönetim örneği Ankara Şehremaneti denemesidir (Tuzcuoğlu, 2003: 138). Türkiye'de 1980 harekâtının ardından çıkarılan ve küçük belediyelerin onlara en yakın metropoliten belediyelere bağlanarak daha iyi hizmet görmelerini öngören 34 sayılı Milli Güvenlik Kurulu kararını katılma yoluyla gerçekleşen tek kademeli metropoliten yönetim örneği olarak görülmektedir. Bu kararla o dönemde 1727 olan belediye sayısı 1664'e düşmüştür (Toprak, 2001: 293).

Tek kademeli yönetim sisteminde kullanılan bir diğer model, "City"/"County" birleşmesi olmaktadır. Bu modeldeki temel amaç en iyi hizmet sunumunu gerçekleştirirken bunu en ucuz maliyetle gerçekleştirebilmektir (Aktaran Cigercioğlu,

2007: 45; Feiock ve Carr, 1997: 1-27). “City” de “county” de bağımsız olmakta ve aralarında herhangi bir hiyerarşik ilişki bulunmamaktadır. Ancak her bir kentsel hizmet “city” ve “county” tarafından paylaşılmaktadır. Bu kentsel hizmetlerden her birini hangi yönetsel birim daha iyi yapacaksa o üstlenir. Böylece, herhangi bir kamu hizmetini üstlenen yönetsel birim bu hizmeti hem kendi alanında hem de birleşmiş olduğu diğer yerel birimde yerine getirir (Aktaran Ciğeroğlu, 2007: 45; Cassello, 1961: 5).

Tek kademeli yönetim yaklaşımında üçüncü ve son model ise, yerinden yönetim esasına dayalı tek kademeli yönetimdir. Bu modelde esas, kentsel alanın tamamında tek bir yönetimin olması, yerel karar alımında, uygulanmasında ve hizmetlerin yürütülmesinde sorumluluğun bu yönetime ait olmasıdır. Stockholm, Seul, Mexico ve Hindistan metropollerinde bu modele dayalı bir sistem uygulanmaktadır (Tuzcuoğlu, 2003: 154).

Tek kademeli yerinden yönetim modeli hizmetler tek elden yürütüldüğü için orta ölçekli kentsel alanların parçalanmış idari yapıdan kaynaklanan sorunlarının çözümünde kullanılabilecek, belediye hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını ve optimal belediye sınırlarının belirlenmesini sağlayacak önemli bir yöntemdir. Bu yöntemde yerel yönetimlerin yeniden düzenlenmesi, var olan sistemin değiştirilmesi söz konusu olduğu için bunun yerel yöneticilerden destek görmesini beklemek oldukça güçtür. Bu nedenle bu uygulamalar, gönüllülük ilkesine değil, merkezi yönetimin eliyle yasayla birleştirilmelidir. Bu açıdan bakıldığında yerel birimlerin özerkliğini ilkesi ile çatışmaktadır (Keleş, 1994: 241).

1.2.5. İki Kademeli Yönetim ve Yerel Federasyonlar

Yerel federasyon modeli metropoliten alanların yönetsel sorunlarını çözmek için kullanılan bir diğer alternatiftir. Bu modelde yerel yönetim ile ulusal yönetim arasında bölgesel nitelikli bir yönetim birimi oluşturulması öngörülür, daha uzun vadeli çözüm olanağı sağlamaktadır. Hem yönetsel etkililik ve verimliliğin sağlanmasına, hem de halkın demokratik katılımına olanak vermesi yerel federasyon modelinin üstün yanını oluşturmaktadır (TUSİAD, 1995: 74). Bu sistemde yönetsel yetki ve sorumlulukların iki kademeli bir yönetsel yapı arasında paylaşılması söz konusu olmaktadır (Aktaran: Ciğeroğlu, 2007: 46; Eke, 1982: 27, Erdumlu, 1993: 15). Yerel federasyon modelinde, üst kademe yönetimi yeni kurulmuş tek bir yapıdır. Alt kademedeki birimler ise,

genellikle eski yerel yönetim birimlerinden oluşmakta veya birleştirme, katılma ve hizmet alanının genişletilmesi yollarıyla yeni kurulmuş birimler olmaktadırlar (Kavruk, 2002: 54-55). Yerel federasyon biçiminde örgütlenerek kurulan yönetimde, metropoliten alanın bütününde yürütülen hizmetlerin sorumluluğunu taşıyan üst kademe yönetimi ile yönetsel yapısını devam ettiren, ancak üst yönetimin sorumluluğu dışında kalan yerel hizmetleri yerine getirmekle yükümlü alt kademe yerel yönetim birimleri bulunmaktadır (İsbir, 1982: 125).

Bu sistemde yerel yönetim biriminin tüzel kişiliğinin kaldırılıp birleştirme uygulaması yapılması yerine, yerel birim ile merkezi birim arasında bir bölgesel birim oluşturulmaktadır. Böylece yerel özerklik ve katılma gibi demokratik değerlerle çatışma engellenmektedir. Yani, bu modelde öncelikle tüm kentsel bölgeyi ilgilendiren planlama, eğitim, altyapı gibi stratejik konulardan sorumlu bir metropoliten yönetimi kurulmakta; tali yollar, sokak temizliği, aydınlatma, çöplerin toplanması gibi küçük ölçekli hizmetler ise alt yerel birimlerce yerine getirilmektedir (Eke, 1982: 27).

Bu sistemde örgütlenen yönetimlerde, üst düzeydeki yönetim ile alt düzeydeki birimler çeşitli yerel görevleri kendi olanak, güç ve teknik gelişme düzeylerine uygun olarak aralarında paylaşmakta ve kamu gelirleri de bu birimler arasında adaletli bir dağıtım ilkesine göre bölüştürülmektedir (Keleş, 2006: 283).

Yerel federasyonlar şeklinde örgütlenen iki kademeli yönetim birimlerinin özellikleri şöyle sıralanabilir; i) Bu tarz yerel federasyonların kurulabilmesi, ilgili ülke mevzuatının bu konuda yetki vermesine bağlıdır, ii) Bu federasyonların kurulabilmesi yerel halkın bu konuda bir düzenleme talebine bağlıdır, iii) Pek çok ülkede Metropoliten alan federasyonlarının yönetim organları doğrudan doğruya seçilir (Aktaran Cığeroğlu 2007, Bollens ve Schmandt 1970: 474-477).

İki kademeli federasyon biçimi örgütlenmenin temel örnekleri arasında, Tokyo (1943), Toronto (1953), Miami ve Florida (1957), Winnipeg (1959), Londra (1963) ve Paris (1964) sayılabilir. Bu tür iki kademeli yerel yönetim örneği Türkiye’de ilk olarak 1984 yılında büyükşehir belediyelerinin kurulmasıyla görülmektedir (Kavruk, 2002: 54). Türkiye’de Büyükşehir statüsü alamayan birçok orta ölçekli kentte uygulanabilecek iki kademeli yerel yönetim sistemi daha az maliyetle daha verimli, daha etkin, sistematik ve sürdürülebilir bir kentsel alan yönetimi oluşturulabilir.

1.2.6. Birleştirme ve Katma

Kentsel alanlara ilişkin orta ölçekli, büyükşehir gibi farklı tanımların yapılması, kentlerde, kent hizmetlerinde uygun ölçek sorununun varlığını ortaya koymaktadır. Kamu hizmetinin en verimli ve etkili biçimde hangi birim tarafından, hangi ölçekte verileceği teorisyenlerin ve uygulayıcıların üzerinde durdukları önemli bir konudur. Optimalite sorununun üstesinden gelmek ve yerel ölçekte optimal hizmet sunumunu sağlamak amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 1960'lı ve 70'li yıllarda Avrupa ülkelerinde hızlı sanayileşme ve kentleşme süreci sonunda ortaya çıkan çok sayıda küçük yerel birim, neden oldukları sorunların ortadan kaldırılması amacıyla birleştirilmiş veya kendi aralarında gönüllü işbirliği yapmalarını, ortak birlikler kurarak yerel hizmetleri sunmalarını sağlayan düzenlemeler yapılmıştır (Topal, 2005: 449; Güven, 1982: 45; Tortop, 1995: 23). Küçük yerel yönetim birimlerinin birleştirilmesi sonucunda, Belçika'da yerel yönetim birimlerinin sayısı 2.600'den 1.000'e, Hollanda'da 1.015'ten 935'e, Japonya'da 10.000'den 3.000'e, Yugoslavya'da 1.479'dan 500'e, Bulgaristan'da 1.942'den 979'a düşürülmüştür ve nihayetinde 1950–1992 yılları arasında Portekiz, İtalya ve Türkiye haricinde 24 Avrupa ülkesinde belediye sayısı önemli ölçüde azalmıştır (Topal ve Özyurt, 1999: 37; Güven, 1982: 45; Arıkoğlu, 2008: 304). Gerçekleşen birleştirme uygulamaları sonucunda; Almanya'da belediye sayısı üçte birine düşmüş, bu uygulamalarda zorla değil özendirme ve daha iyi olanaklara sahip olma fikri öne çıkarılmıştır. Bu türlü birleşme ve katma çalışmalarının, yerel idarelerin sayılarının azaltılma ana nedeni; onları daha etkili kuruluşlar haline getirmektir. Türkiye'de de birleşme uygulamaları bu amaçlarla teşvik edilmelidir (Tortop, 2001: 10; 1995: 24).

Küçük yerel birimlerin birleştirilmesi, uygun ölçeğin oluşmasından dolayı verimlilik ve hizmet kalitesinde artış, teknoloji yatırımları gibi bazı büyük yatırımların yapılmasında maliyetlerin düşmesi, işgücünün paylaşımı ve uzmanlaşmaya imkân tanınması, profesyonelleri yerel birimlerde çekmek için cazip koşullar sunma gibi faydalar açığa çıkabilmektedir (Topal ve Özyurt, 1999: 37). Birleşmelerin, metropoliten yönetim biçimlerinin, kentsel alan bütünlerinin oluşturulmasını özendiren neden, ölçek ekonomilerinin sağlanması yanında dışsallıklardan ve diğer yönetsel kolaylıklardan faydalanma isteğidir (Yaşamış, 1995: 95). Hizmetlerde etkinliğin sağlanabilmesi için,

dışsallıkların yayıldığı alan ile yasal yetki alanı eşit olmalıdır. Yerel yönetimlerde optimum ölçeğin sağlanması geniş olarak düşünüldüğünde, nüfusun birkaç büyük kentte yığılmasını önleyecek; vatandaşların en büyük şehirlere gitmeden de kendi bölgelerinde bazı üst düzey kamusal mal ve hizmetlere erişimlerini kolaylaştıracak; ülkenin ve kentlerinin dengeli sosyo-ekonomik kalkınmasını, kıt kaynakların rasyonel biçimde kullanılmasını sağlayacaktır (Özgür, 2005: 473).

Birleşme uygulamalarının yaygın olduğu Avrupa’da orta büyüklükteki kentler geleneksel yerleşme biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Doğal kaynakların tükenmemiş ve kirlilik sınırlarının da aşılmamış olması orta büyüklükteki kentlerde yüksek yaşam kalitesine, sürdürülebilirlik amaçlarına ulaşmada önemli avantajlar sunmaktadır (Eke ve diğerleri, 2001: 131). AB politikalarında da Avrupa’nın mekânsal gelişmesinde orta büyüklükte kentler ve bunların bir arada hareket etmeleri fikrine dayanan kent ağları yaklaşımı anahtar strateji olarak benimsenmiştir. Kent ağları, çok sayıda yerleşmenin birlikte hareket ederek, ticaret, hizmetler ve kentsel kolaylıkların sürdürülebilir büyümelerine ortam hazırlayacak yeni bir “kritik büyüklük” yaratacakları şekilde ağ oluşturmalarıdır. Kent ağları, 1990’larda Avrupa’da çeşitli ülkelerde farklı ölçeklerde uygulamaya konulmuştur. AB politikalarıyla, kent ağlarının oluşturulması özellikle işlevler yönünden tamamlayıcılık ve işbirliği; işlevsel karşılıklı bağımlılığı güçlendirme; ulaşım, katı atık yönetimi gibi işlevlerde sınırlar ötesinde gönüllü işbirliği - ortak projeler, eylemler ve stratejiler oluşturma, bilgi, deneyim, araç-gereç paylaşımı, altyapı niteliğini artırma yönünde projeler geliştirme, küçük ve orta boy yerleşmelerin işbirliği yapmaları gibi amaçlarla teşvik edilmektedir (Sezer, 2007: 144).

Dünyadaki örnekleri incelendiğinde bazı hizmetlerin sunumunda sorunlar ve aksaklıklar yaşayan birbirine yakın irili ufaklı yerel yönetimlerin bu sorunları çözmek ve daha güçlü ve etkin yerel birimler oluşturmak için birleştirme (amalgamation) ya da katma (annexation) uygulamalarına başvurdıkları görülmektedir (Aktaran Cigeroğlu, 2007: 48; Mabuchi, 2001: 1). Katma (annexation) ile birleşme yöntemi; daha büyük olan merkezi birimin çevresindeki görece küçük olan birimi yâda birimleri, topraklarının tamamını ya da bir kısmını, tüzel kişiliklerini ortadan kaldırarak kendi sınırlarına katması işlemidir (Aktaran Cigeroğlu, 2007: 48; Tuzcuoğlu, 2003; 138,139). Kaynaşma (merging ya da combination) yönteminde ise birden fazla yerel yönetim bir

araya gelerek yeni yerel birimi oluşturlar. Üçüncü bir yöntem de sınırların yeniden çizilmesi (redivision) yöntemidir (Keleş, 2006: 400).

Yerel yönetimlerdeki birleşme ve katma uygulamalarının başlıca nedenleri; yerel yönetim birimlerinin görevlerini etkin olarak yerine getiremeyecek derecede küçük olmaları, öz mali kaynaklarının ve devletten aldıkları payların yetersiz bulunması, yeterli düzeyde öğrenim görmüş ve deneyimi bulunan görevlilere sahip olmamaları, sınırlarının iç içe geçecek şekilde yakınlaşması, bu yakınlaşma sonucunda yetki çatışmalarının ortaya çıkmasıdır (Keleş, 2006: 399).

Ancak bu uygulamaya eleştirirler de vardır. Yerel yönetimlerin birleşme eğilim ve kararlarının özellikle politikacılardan tepki gördüğünü belirten Keleş'e göre; gelenekçilik, değişmeye karşı direnme, denenmemiş yeni örgütlenme birimlerine karşı duyulan güvensizlik ve tarihsel kökleri olan kimi birimlerin tüzel varlıklarının son bulmasının yadigarlanması, bu modele yönelik başlıca direnç noktalarını oluşturmaktadır (Keleş, 2006: 400). Ayrıca, birleşmesi söz konusu olan birimlerin kendilerini ilgilendiren konularda eskisi gibi söz sahibi olma yeteneklerini yitirmeleri ve küçük birimin çıkarlarının yerini, büyük ve yeni birimin çıkarlarının alması birleşme uygulamasının eleştirilen bir başka yönüdür (Keleş, 2006: 401). Ancak, birleştirme ve katma uygulamaları daha geniş bir alana hizmet vererek, kentsel alanın tamamında daha bütüncül ve eşit şekilde hizmet sunumunu sağlayabilecek bir uygulama olarak genellikle kabul edilmektedir.

1.2.7. Mücavir Alan Uygulamaları

Uluslararası literatürde “extraterritorial power” olarak tanımlanan mücavir alan uygulaması, kent merkezi dışında kalan alanların yönetim boşluğu sorununa karşın birçok yabancı ülkede uygulanmaktadır. Önerilen çözümler arasında yer alan mücavir alan uygulaması kent merkezleri dışında kalan alanlara da su, kanalizasyon, eğlence tesisleri gibi bir takım hizmetlerin götürülmesini hedeflemektedir (Aktaran Cigeroğlu, 2007; Dixon, 1965: 62). Mücavir alan uygulamalarının en çok kullanıldığı ülke olan Amerika Birleşik Devletleri'nde mücavir alan yetkisinin belediyeler tarafından kullanılabilmesi ancak eyaletler tarafından yetkilendirilmiştir. Bu noktada belediyelerin sınırları dışında yetki kullanması iki temele dayanır. Bunlardan ilki, kentlerin kendi

sakinlerini korumak amacıyla sınırlarının dışında bir takım yetkiler kullanmasıdır. İkincisi ise, belediye sınırları dışındaki yerleşim yerlerinin ve sakinlerinin korunmasıdır (Aktaran Ciğeroğlu, 2007; Hunt, 1977: 151-152).

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki çeşitli mücavir alan uygulamaları; Los Angeles'de su ihtiyacının giderilmesi gibi hizmetlerin karşılanabilmesi için kentler kendi alanlarının dışında kalan bölgelerdeki su kaynaklarının kullanım hakkını almak, kuyular, rezervuarlar açmak, depolar kurmak ve suyu dağıtmak için bu uygulamaya başvurmuşlardır (Aktaran Ciğeroğlu, 2007:50; Crouch, 1937: 287). Kuzey Carolina'da kamu sağlığına ilişkin konularda belediye sınırları dışında yetki kullanılması yaklaşık yüzyıl önce düzenlenmiştir. Bunlara ek olarak, yaklaşık elli yıl önce, şehir planlaması ve kalkınmaya yönelik düzenlerinin sınırlarının dışını kapsamaları söz konusudur (Aktaran: Ciğeroğlu 2007: 50; Owens, 2006: 13). Kaliforniya eyaletinde ise, anayasa ve genel kanunlar aracılığıyla tanınan bir takım haklar yoluyla, belediyeler bir takım kamusal sorumluluklarını yerine getirirlerken eğer gerekliyse belediye sınırları içinde ve dışında hareket edebilirler (Aktaran: Ciğeroğlu, 2007: 50; Crouch, 1937: 286).

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi, birçok kamu hizmetinin daha geniş çevrelere ulaştırılabilmesi için yerel yönetimlerin sınırları dışındaki alanlarda da yetki sahibi olmaları kanunlarla sağlanabilmektedir. Mücavir alan uygulamalarının özellikle orta ölçekli ve parçalanmış idari yapıya sahip kentsel alanlarda kamusal hizmetlerin bütünlük ve devamlılık içinde daha küçük birimlere de sunulması açısından başvuru alan önemli bir yöntem olduğunu anlaşılmaktadır.

Bu başlık altında incelenen kentsel alan yönetimi alternatiflerinden mücavir alan uygulamaları, birlik uygulamaları ile protokoller yolu ile hizmetlerin yürütülmesi konuları, Türkiye'deki uygulamaları ile daha detaylı olarak ikinci bölümde tekrar ele alınmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE HUKUKİ DÜZENLEMELERDE KENTSEL ALAN YÖNETİMİ

Bu başlıkta altında Türkiye’de yerel yönetimlerin gelişimi ve yerel yönetimlerle ilgili yapılmış olan düzenlemeler yer almaktadır. Osmanlı döneminde ilk belediyenin kuruluşundan, gelişiminden, Türkiye Cumhuriyeti Devletinde yerel yönetimlerin gelişiminden, kanuni düzenlemeler ve kalkınma planlarında yer alan yerel yönetimlerle ilgili maddelerinden bahsedilmiş ardından, 5393 Belediye Kanunu, 5216 Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5355 Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ve mücavir alan ve imar yasası gibi tez konusuyla ilgili belli düzenlemeler incelenmiştir.

2.1. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERE İLİSKİN DÜZENLEMELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yerel Yönetim kavramı Türkiye’de, Osmanlı İmparatorluğu’ndan gelen bir mirasla hep dış kaynaklı nedenlerle geliştirilmeye ve uygulanmaya çalışılan bir kavram olmuştur. Tanzimat Fermanı ile devletin merkez organları ve taşra birimlerinde kademeli olarak önemli değişiklikler yapıldı. Taşra mülkî taksimatı yeniden düzenlendiği gibi, idarî ve beledi örgütlenmede yeni kurum ve birimler teşkil edildi. Osmanlı Devleti’nin genelinde meydana gelen bu gelişmelerin vilayet, sancak ve kazalar düzeyindeki yansımaları, taşra vilayetlerinin idari ve nüfus yapılarındaki değişiklikler gerçekleştirilmiştir (Ortaylı, 1974). Osmanlı Devleti döneminde günümüz kentsel yapısına uygun yönetim şekli ancak Tanzimat döneminde Kırım Harbi sırasında müttefiklerin etkileriyle gündeme gelmiş ve ilk belediye kurma çalışmaları böylelikle başlamıştır (Ortaylı, 2000). Osmanlı yerel yönetiminde kentlerin idaresinden kadılar sorumlu idi. Temelde yargıdan sorumlu olan kadılara inzibat görevinde subaşları, belediye görevlerinde ise yeniçeri ocağına bağlı İhtisap ağası ile böcekbaşı, çöplük subaşı, mimarbaşı gibi görevliler yardım ederdi (Ergül, 2006: 97). Türkiye’de batılı anlamda yerel yönetimlerle ilgili ilk düzenlemeler 19.yüzyılın ikinci yarısında İstanbul’da oluşturulan İstanbul Şehremaneti ile başlamıştır. 1855 yılında, başında “şehremini” denilen görevlinin bulunduğu ve 12 kişilik bir meclis tarafından yönetilen

İstanbul Şehremaneti kurulmuştur. Şehremini ve meclis üyeleri atama yoluyla görevlendirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin mülkî taksimatındaki en köklü düzenleme, 1864 yılında "Vilayet Nizamnamesi" ile gerçekleştirildi. Devletin mülkî idaresinde bu tarihe kadar devam etmiş olan eyalet, sancak ve diğer mülkî birimler yerine yenileri kabul edildi. En büyük idarî üniteye "vilayet" adı verilerek, vilayet sancaklara, sancak kazalara, kaza karyelere bölündü. Vilayet amirine "vali", sancak amirine "mutasarrıf", kazanın yöneticisine "kaymakam" denildi. Karye (köy), halkın seçeceği muhtar tarafından idare edilecekti (Eren, 1979: 754). 1871 tarihli Vilayet Nizamnamesi, köy ile kaza merkezi arasında en az 500 nüfusa sahip yerleşim birimlerini "nahiye" olarak tanımlanmıştır. Her nahiye bir müdür tarafından idare olunacaktı (Ortaylı, 1974: 87-88). 1876 Anayasası'nda ise İstanbul ve taşrada kurulacak belediye meclislerine seçimle görevlendirme usulü benimsenmiştir (Arslan, 2008: 267). 1877 yılında Vilayet Belediye Kanunu yayınlanmış, nüfusu 40.000'ni bulan yerleşim yerlerinde belediye kurulması öngörülmüş ve 11 Kasım 1886 yılında ise gerek görülürse kasaba ve nahiyelerde ve hatta büyük köylerde de belediye kurulabileceği belirtilmiştir (Ergül, 2006: 97).

Bütün anayasalarda yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Osmanlı Devletindeki ilk Anayasa olan 1876 tarihli Kanun-i Esasi'den itibaren yetki genişliği (tevsii mezuniyet) ve görev ayrımı (tefriki vezâif) ilkeleri benimsenmiştir. 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu illere ve bucaklara özerklik tanıyarak ve bu birimleri tüzel kişilik olarak düzenleyerek Kanun-i Esasiden farklılaşır. 1924 Anayasası ise 1876 da kabul edilen yetki genişliği ve görev ayrımı ilkelerini aynen benimsemiştir. 442 sayılı Köy Kanununda yerleşim yerleri büyüklüklerine göre sınıflandırma yapılarak köy, kasaba, şehir ve büyükşehir olmak üzere adlandırılmıştır (Keles, 2006: 221; Arslan, 2008: 268). 1930 yılı 1580 sayılı Belediye kanuna göre nüfusu 2000'i geçen tüm yerleşim birimleri ile nüfus kriteri olmaksızın tüm ilçe merkezlerinde belediye kurulması kabul edilmiş ve tüm bu belediyeler büyüklük farklarına göre ayrılmaksızın 1984 yılındaki KHK'ye kadar aynı kanuna tabi tutulmuştur (Toprak, 2006: 87). 1961 Anayasasının 112. maddesinde mahalli idarenin niteliği yönetim esasları başlığında "İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır" şeklinde ifade edilmiştir. Yine 116. maddesinde de bu kuruluşlar "mahalli idareler, il, belediye ve köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel

karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileridir” şeklinde belirtilmiştir (Arslan, 2008: 267).

1982 Anayasası’nın 127. maddesinde mahallî idarelerin; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri oldukları belirtilmektedir. Mahalli idarelerin kuruluş, görev ve yetkileri “yerinden yönetim” ilkesine göre yasayla belirlenmekte, seçimler beş yılda bir yapılmaktadır.

Büyükşehir belediyeleri, 1980 askeri müdahalesi sonrasında 34 sayılı kararla büyük kentlerdeki ana belediyelerin çevresindeki küçük belediyelerin sıkıyönetim komutanlıkları tarafından ana belediyeyle bağlanmasıyla uygulama alanı bulmuştur (Tuzcuoğlu, 2003: 268). Bu dönemde uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmak için 1981’de 2561 sayılı Büyükşehirlerin Yakın Çevresindeki yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanması Hakkındaki Kanun çıkarılmıştır. Büyükşehir belediyeleri, ilk olarak 1984 tarihli 195 nolu KHK ile düzenlenmiştir. Bu KHK’nin ardından büyükşehir belediye yönetimlerinin hukuki statüsü 1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanunla düzenlenmiştir. 3030 sayılı Kanunun 4. maddesi, büyükşehirler de o şehrin adıyla bir “büyükşehir belediyesi”, Büyükşehir dahilindeki ilçelerde ise, “ilçe belediyesi” kurulmasını öngörmüştür. 1984 yılında 3030 sayılı Kanun uyarınca İstanbul, Ankara ve İzmir’de kurulan Büyükşehir belediyelerinin sayısı 2006 yılı itibarıyla 16’ya yükselmiştir. 3030 sayılı Kanun, 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır.

Kalkınma Planlarını yerel yönetimler ve belediyelerle ilgili maddeleri açısından incelemek mümkündür. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1963-1967); özellikle köy kalkınmasına önem verilmiştir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1968-1972) yerel makamlarda yürütme yetkisi vali ve kaymakamlarda bırakılırken, belediyelerle işbirliğine gidileceği de vurgulanmıştır. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) merkez ve yerel arasındaki görev karmaşası belirtilerek, yerel kaynakların yerel yönetimlerce kullanılmasını öngörmektedir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) yerel yönetimlerin kentin yapılanması konusunda söz sahibi olması ön görülmüştür. Mali olarak merkezi yönetime bağımlı olmaları, yeterli öz kaynaklara

sahip olamamaları ve yoğun vesayet denetimi bu raporda altı çizilen önemli sorunlardır. Ayrıca bu raporda belediyelerin tek başlarına çözemedikleri hizmet sorunlarını, yeterli olamayacakları hizmet alanlarında, birleşerek çözebilecekleri birlik oluşturmaları gündeme gelmiştir. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1985-1989) merkezi yönetimin yükünün yerel konularda yerel yönetimlere kaydırılması, yerel yönetimlerin işlevlerinin artırılması, merkez tarafından yürütülen belediye görevlerinin belediyelere bırakılması öngörülmüştür. Bazı belediye harcamaları için proje şartı ve DPT onayı aranacağı, nitelikli personel istihdamının gerekliliği belirtilmektedir. Bu planda dikkat çeken unsur; belediyelerin büyük çaplı yatırımlarında kullanılmak üzere yeni finansman teknikleri geliştirilmesi ve belediye hizmetlerinin özelleştirilmesidir.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1994) yerel hizmetlerin yerinden karşılanması tekrar edilmiş. Planda görev yetki ve sorumlulukların gelir ile orantılı olarak arttırılması, öz gelirlerin payının yükseltilmesi, norm kadroların serbest kullanımı, Merkez- yerel arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımına ilişkin çerçeve yasa hazırlık çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) yerel yönetimlerin düzenli ve sürekli mali kaynaklara kavuşturulması, kentsel ulaşım, katı atık ve enerji tesisleri gibi projelerde, merkez yerel yönetimler işbirliğinin geliştirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca bu planda yerel yönetimlerin karar ve uygulamalarına halkın katılımı ve denetimini sağlayıcı düzenlemelerin yapılması üzerinde durulmaktadır. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında hizmet ve kaynak dengesinin kurulamadığı belirtilmiş, ayrıca bu planda; yerel hizmetlerde verimliliği arttırmak için, il düzeyinde il özel idarelerinin, ilçe düzeyinde ise “ilçe yerel yönetimi” modelinin oluşturulmasını savunmaktadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013); Bölgesel gelişme politikalarına önem vermekte, bölgesel kalkınmanın ulusal kalkınmayı getireceğini öngörmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerde e-devlet uygulamalarının güçlendirilmesi ve birliklerin teknik, mali ve kurumsal yapılarının güçlendirilmesi de planda belirtilmektedir (Uysal, Altan ve Aktel, 2008: 147).

2.2. BELEDİYE YÖNETİMİ VE 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU

Bu bölümde 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununu incelemenin nedeni, ülkedeki, kentsel yönetim anlayışını ve yerel birimlerin tabi oldukları kuralları tanımlamak içindir.

5393 sayılı Belediye Kanunu Türkiye’de nüfusları 5.000 ile 750.000 arasında olan tüm belediyeler için geçerlidir. Kentsel alan büyüklüğü açısından gruplandırma yapılmamış, belli konularda büyüklük ve nüfus kriteri dikkate alınmıştır (Öner, 2008, 171). 5393 sayılı Belediye Kanunu, yeni belediye kurulurken idari parçalanmışlığı önlemek adına meskun sahası daha önce kurulmuş olan belediyeden 5.000 m yakınında bir belediye kurulmasına izin vermiyor, ayrıca nüfusu 2.000’den 5.000’e çıkararak çok sayıda olan belediye sayısının daha da artmasını engelliyor (Arıkboğa, 2008: 313). Buna ek olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu belediye sayısını düşürmeye yönelik 5.000 m mesafe kriterini getirmekte, belde, köy veya bunların bazı kısımlarının bir başka belediyeye katılma uygulamaları da kapsamaktadır. Buna gerekçe olarak kentsel alanının imarı ve alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması gösterilmiştir (Bulut, Korkmaz; 2008 : 138).

5393 sayılı Belediye Kanununun 2005 tarihinde yürürlüğe girmesine kadar Türkiye’de 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlükteydi. 5393 Sayılı Belediye Kanunu 1. maddesinde amacını şöyle ifade eder; “Belediye kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektedir”. Kanunun 2. maddesinde kanunun belediyeleri kapsadığı, 3. maddesinde belediye, belediye organları, belde ve mahalle kavramlarını tanımlanmaktadır. Belediyenin kuruluşu ve sınırları başlığını taşıyan 4. maddede ise bir yerleşim yerinde belediye kurulabilmesi için 5.000 nüfus kriteri getirilmiş olup, tüm il ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunluluğu devam etmektedir. Ayrıca içme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskun sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz. Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskun sahalarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskun sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması zorunluluğu getirilmiştir. Bir veya birden fazla köyün birleşerek Belediye kurması için; köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin

en büyük mülki idari amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendisinin gerek görmesi üzerine mahalli seçim kurulları onbeş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir. Daha sonra valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına gönderilir ve Danıştay'ın da görüşü alınarak müşterek kararname ile belediye kurulabilir (5393, md. 4).

1580 sayılı eski Belediye Yasası gereği 2.000 nüfusun üzerindeki yerleşim yerlerinde belediye kurulabilirken 5393 sayılı Kanun bu sayıyı 5.000'e çıkartmıştır. 5.000'nin altında nüfusu olan belediyelerin kapatılması gündeme gelmiştir. Yasanın tarihi itibarı ile 281 belde belediyesi kapatılması gerekirken, bu belediyelerin çoğu çevrelerindeki yerleşim yerleri ile birleşerek nüfus kriterini sağlamak için ek süre talep etmişlerdir. Böylelikle köye dönüştürme işlemleri, adrese dayalı nüfus sayımlarının sonuçlanmasına kadar ertelenmiş ve bu belediyelerden çoğu tüzel kişiliklerine devam etmişlerdir (Arıkboğa, 2008: 316).

Sınırların tespiti başlıklı beşinci maddeye göre;

- a) Eskiden beri beldeye ait sayılan tarla, bağ, bahçe, çayır, mera, otlak, yaylak, zeytinlik, palamutluk, fundalık gibi yerler ile kumsal ve plajlar belediye sınırı içine alınır.
- b) Belediye sınırlarını dere, tepe, yol gibi belirli ve sabit noktalardan geçirmek esastır. Bunun mümkün olmaması durumunda, sınır düz olarak çizilir ve işaretlerle belirtilir.
- c) Belediyenin sınırları içinde kalan ve eskiden beri komşu belde veya köy halkı tarafından yararlanılan yayla, çayır, mera, koru, kaynak ve mesirelik gibi yerlerden geleneksel yararlanma hakları devam eder. Bu haklar için sınır kâğıdına şerh konulur.
- d) Çizilen sınırların geçtiği yerlerin bilinen adları sınır kâğıdına yazılır. Ayrıca yetkili fen elemanı tarafından düzenlenen kroki sınır tespit tutanağına eklenir (5393, Mad.5).

Sınırların kesinleşmesi başlığını taşıyan ve altıncı maddede; belediye meclisini kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile gerçekleşeceği belirtilmiştir. Kesinleşen sınırlar taraflara gösterilir ve konuyla ilgili bir tutanak tutulur, kesinleşen sınırlar zorunlu bir nedeni olmadıkça 5 yıl boyunca değiştirilemez.

Yedinci maddede sınır uyuşmazlıkları ile ilgili izlenilecek yol aktarılmıştır. Birleşme ve Katılma Başlığını taşıyan sekizinci maddede ise belde, köy, veya bunların bazı kısımlarının bir başka beldeye katılabilmesi meskun sahaları arasındaki mesafenin

5.000 metreden fazla olamayacağını belirtmiş ve şöyle devam etmişti; “Bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskûn sahasının, komşu bir beldenin meskûn sahası ile birleşmesi halinde, iltihak olunacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında yapılan oy verme sonucuna ait evrak, valilikçe iltihak olunacak belediyeye gönderilir. Belediye meclisi evrakın gelişinden itibaren otuz gün içerisinde istek hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin kabulüyle katılım gerçekleşir. Katılma talebinin belediye meclisi tarafından reddi durumunda, kararın tebliğinden itibaren onbeş gün içinde istek sahiplerinin itirazı üzerine, valinin görüşüyle birlikte dosya, İçişleri Bakanlığı tarafından görüşü alınmak üzere Danıştaya gönderilir. Danıştayın görüşü üzerine 4. maddedeki usule göre işlem tamamlanır.

Belde, köy veya bunların bazı kısımlarının meskûn sahaları arasında 5.000 metre ve altında mesafe bulunması, birleşmiş sayılmalarına yeterlidir. Bir beldenin bazı kısımlarının komşu bir beldeye katılmasında, belde nüfusunun 5.000'den aşağı düşmemesi şarttır. Bu madde uyarınca gerçekleşen katılmalarda, iltihak olunan belde ile bazı kısımları veya tümü iltihak olan köy veya belde arasında; taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçların devri ve paylaşımı, aralarında düzenlenecek protokolle belirlenir. Birleşme ve katılma işlemlerinde bu maddede düzenlenmeyen hususlarda 4üncü madde hükmüne göre işlem yapılır (5393, Mad.8).

Sekizinci maddede belediyelerin kuruluşu ile ilgili 5.000 ve üzeri nüfus şartı getirilmekle birlikte, birleşme ve katılma uygulamaları için de 5.000 metre mesafe şartı da getirilmiştir. İltihak olunmak istenilen yerleşim yerinde oylama yapılmaması katılımı ve birleşmeyi olumlu yönde etkiler. Nüfus Şartı ve mesafe şartının yanı sıra, katılacak olan belde köy veya kısımlarındaki oylamanın sonuçlarının dahil olunmak istenilen belediye meclisinin kabulüyle gerçekleşir. Eğer belediye meclisi katılımı kabul etmezse, istek sahipleri talep dosyalarını valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına oradan da Danıştay incelemesine sunulur.

Tüzel kişiliğin sonlandırılması ile ilgili on birinci maddenin birinci paragrafında belediyelerin bağlı oldukları ana belediyeye 5.000 metreden daha yakın olan belediyelerin tüzel kişiliğinin sonlandırılması tanımlanırken; “Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin

sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştay’ın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder.” Maddenin ikinci paragrafında nüfusu 2.000 altına düşen belediyelerin tüzel kişiliğinin sonlandırılması sırasında izlenecek yol açıklanmıştır. “Nüfusu 2.000’in altına düşen belediyeler, Danıştay’ın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tasfiyesi il özel idaresi tarafından yapılır. Bu belediyenin taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçları ilgili köy tüzel kişiliğine intikal eder. İntikal eden borçların karşılanamayan kısımları il özel idaresi tarafından üstlenilir ve vali tarafından İller Bankasına bildirilir. İller Bankası bu miktarı, takip eden ayın genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının belediyelere ayrılan kısmından keserek ilgili il özel idaresi hesabına aktarır (5393, Mad.11).

Bu maddede dikkat çeken önemli bir nokta, belediye tüzel kişiliğinin kaldırılmasında tek şartın nüfus ya da mesafe kriterlerinin olmadığı buna ek olarak, “*genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması*” ile ilişkilendirilmiştir.

Sekizinci ve on birinci maddeleri birlikte ele aldığımızda, idari açıdan parçalanmış ve mali yönden zayıf yerel birimler ve merkezde daha güçlü olan orta ölçekli belediyeler ve metropoller olarak şekillenmiş olan idari yapıyı, güçlendireceğini ve yerel yönetim açısından daha derli toplu bir sistem oluşturacağını düşündüğümüz bu maddelerin hem fikri zeminde hem de uygulanmasında ciddi zorluklarla karşılaşılacak gibi gözükmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, on birinci madde, orta ölçekli belediyeleri koruyan bir düzenleme gibi görünse de, kendisine iltihak olunacak belediyelerde yalnızca nüfus kriteri olmadığı için –il ve ilçe belediyeleri şeklinde bir tanımlama olduğu için– birkaç binler seviyesindeki ilçe belediyeleri bile, haklı gerekçeler gösterdiği ve ilgili makamlardan uygun görüş aldığı zaman komşu belediye ve köyleri kendisine dahil edebilecek. Ayrıca, 11. madde demokratiklik etkililik,

etkinlik, tercih, kendi kaderini tayin gibi konularda sıkıntılı görünmektedir (Özgür, 2008: 285).

2.3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ YÖNETİMİ VE 5216 SAYILI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU

2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu mecliste kabul edilene kadar, 1984 tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun yürürlükte idi.

5216 sayılı kanunun birinci maddesinde amacı, “büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır” şeklinde belirtilmiştir. Kanunun ikinci maddesinde kapsamını “büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar” olarak ifade edilmiştir. Tanımlar başlığını taşıyan üçüncü maddesinde, “en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,” şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü maddenin devamında büyükşehir belediyesi organlarını tanımlanmıştır.

Kanunun dördüncü maddesinde ise kuruluşu ile ilgili konular vardır; nüfus kriteri değiştirilmiş ve mesafe kriteri getirilmiştir; belediye sınırlarına en fazla 10.000 m mesafeye kadar olan alanda son nüfus sayımında 750.000 nüfusun üzerinde olan il belediyelerinde gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak büyükşehir belediyesi kurulabilmektedir. Arttırılan nüfus kriteri ve aranan ekonomik gelişmişlik düzeyi dikkate alındığında yeni kanunla büyükşehir belediyesi kurulmasının zorlaştırıldığı görülmektedir.

5. Maddede büyükşehir sınırları tanımlanmaktadır. “Büyükşehir belediyesinin sınırları adını aldığı büyükşehrin sınırlarından ibarettir. İlçe belediyelerinin sınırları ise ilçelerin, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kısımlarıdır. İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırı olamayacağı da kanunda belirtilmiştir.

6. maddede büyükşehir belediyesine katılma kanunda “Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır. İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir. Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir. İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek ilçeler beşte bir, ilk kademeler onda bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Tama ulaşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir” denilmektedir.

6. maddenin üçüncü fıkrasına göre, büyükşehir belediyesi kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun ile şu şekilde değiştirilmiştir; “Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ilk kademe belediyesine dönüşür. Köylerin tüzel kişiliği kalkar ve bunların mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.” 5216 sayılı kanunun geçici ikinci maddesinin birinci fıkrasında; “Büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları içinde kalan, ancak aynı fıkrada belirtilen sınırlar dışında olan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir. 5216 sayılı Kanunun geçici ikinci maddesinin birinci fıkrası gereğince merkezleri büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan ilçelerin, büyükşehir belediye sınırları içine giren belediye ve köyleri, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya mahalle ihtiyar

heyetinin kararı ve büyükşehir belediye meclisinin görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın, eski statüleriyle, büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılabilir. 5216 sayılı Kanunun geçici ikinci maddesine göre büyükşehir sınırları içinde kalan orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir. Bu tür hizmetler karşılığı orman köylerinde yaşayan nüfusa göre genel bütçeden alınacak İller Bankası payı ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır”.

Görüldüğü gibi, 5216 sayılı büyükşehir belediye kanunu da yalnızca büyükşehir belediyesi olabilecek metropoliten alanları bağlamakta; orta ölçekli kentsel alanların yönetim sorunlarına ne 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ne de 5393 sayılı Belediye Kanunu yeterli ölçüde yanıt verememektedir.

2.4. YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ VE 5355 SAYILI MAHALLÎ İDARE BİRLİKLERİ KANUNU

Türk yerel yönetim sistemini oluşturan 3 ana unsur olan; il özel idareleri, belediyeler ve köyler birbirlerinde büyüklük ve mali güç olarak oldukça farklı durumdadırlar. Sahip oldukları idari ve mali güçleri ile sorumluluk ve görevleri paralel değildir. Bu nedenle 1960’lardan sonra merkezi yönetimin de teşvikiyle özellikle yol, su, elektrik gibi hizmetleri götürmek amacıyla, belediye birlikleri oluşturulurken 1990’lardan sonra çevre, kentsel alt yapı ve turizm gibi birçok alanı kapsayan birlikler kurulmuştur. Belediye birlikleri ile ilgili öneri ve teşvikler 4. Beş Yıllık Kalkınma Planından itibaren gündemde olan bir konudur. Belediyelerden beklenen hizmet hem verim hem de kalite olarak gün geçtikçe artmaktadır. Ancak belediyelerin bunu sağlayacak mali ve idari güçleri aynı oranda artmamaktadır. Ayrıca kanalizasyon, arıtma ve atık sistemleri kurma gibi birkaç belediyenin de ihtiyacını cevaplayabilecek aynı zamanda maliyetleri düşürecek bir yöntem olması belediye birliklerine olan açık ihtiyacı da göstermektedir (Palabıyık ve Kara, 2008 : 416).

Türkiye’de belediye birliklerinin oluşmasına duyulan ihtiyaçtan sonra en etkili faktör, AB bölgesel ve kırsal kalkınma politikaları olmuştur. Yerel yönetim birlikleri ile ilgili hükümler 1930 tarihli 1580 sayılı kanunda yer almış ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5355 sayılı Mahalli İdari Birlikleri Kanunu ile son düzenlemeler yapılmıştır.

5355 sayılı Kanunun birinci maddesinde amacını; “mahallî idare birliklerinin hukukî statüsünü, kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemektir” şeklinde belirtmiştir. İkinci maddesinde, kanunun kapsamının mahallî idari birlikleri olduğu ifade edilmiştir. Üçüncü maddesinde “mahallî idare; il özel idaresi, belediye, köy, mahallî idare birliği; birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetleri birlikte yürütmek üzere kurdukları tüzel kişilik, birlik; mahallî idare birliği” şeklinde tanımlanmıştır.

5355 sayılı Kanunun dördüncü maddesinde birliğin kuruluşu, tüzüğü, görev ve yetkileri başlığında “Birlik, birlik tüzüğünün kesinleşmesinden sonra Bakanlar Kurulunun izni ile kurulur ve tüzel kişilik kazanır. Kurulmuş bir birliğe üyelik, üye olmak isteyen mahallî idare meclisinin kararı ve buna dayalı başvuru üzerine, birlik meclisinin kabulü ile olur. Bu durumda Bakanlar Kurulunun izni aranmaz. Ayrılımda ilgili mahallî idare meclisinin kararı yeterlidir. Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda; Bakanlar Kurulu, ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilir. Bu fıkra da belirtilen birliklerden ayrılma da Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır. Mahallî idarelerin bütün görevlerini kapsayacak şekilde genel amaçlı veya amacı açıkça belirlenmemiş birlik kurulamaz.” Denilmektedir.

2.5. DİĞER YASAL DÜZENLEMELER (İMAR YASASI, MÜCAVİR ALAN UYGULAMALARI)

Mücavir alan kavramı özellikle 80’li yıllarda büyük şehirlerin çevrelerinde ortaya çıkan gecekondulaşmanın artması ile ortaya çıkmış ve büyük şehirlerin sınırlarını belirlemek adına bu kavrama ihtiyaç duyulmuştur. “Mücavir alan kavramı ilk olarak 1956 yılında kabul edilen 6785 sayılı İmar Kanunu ile mevzuatımıza girmiştir. Ardından 1985 yılında kabul edilen 3194 sayılı İmar Kanunda yeni bir tanımlamaya

gidilmiş ve mücavir alanlar “imar mevzuatı açısından belediyelerin kontrol ve mesuliyeti altına verilmiş olan alanlardır” şeklinde tanımlanmıştır (m.5) (Sezer, 2008: 334).

Kanunun birinci maddesinde amacı; “yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiştir” (3194, md. 1); ikinci maddesinde kapsamı, “belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar bu Kanun hükümlerine tabidir” denilmektedir (3194, md.2)

Dördüncü madde istisnaları içermektedir. Nazım imar planı, uygulama imar planı, yerleşme alanı, imar adası, imar parseli, imar planı, kadastro adası, kadastro parseli, yapı, bina, ilgili idare, bakanlık, mücavir alan, çevre düzeni planı kavramlarını beşinci madde de tanımlamıştır. Ayrıca baştaki tanımlamaya ek olarak mücavir alan tanımlaması 45. maddede daha da genişleterek açıklanmıştır. “Mücavir alan sınırları belediye meclisi ve il idare kurulu kararına dayanarak vilayetlerce Bakanlığa gönderilir. Bakanlık bunları inceleyerek aynen veya değiştirerek tasdik etmeye veya değiştirilmek üzere iadeye yetkilidir. Mücavir alanın ilgili belediye sınırına bitişik olması gerekmez. Ayrıca, bu alanlar köyleri de ihtiva edebilir. Mücavir alandan çıkarılma da aynı usule tabidir. Bakanlık gerekli gördüğü hallerde mücavir alana alma ve çıkarma hususunda resen karar verebilir.” (3194, md.45)

2.6. TÜRKİYEDE KENTLEŞME

Bu başlık altında Türkiye’de kentleşme süreci ve sorunlarına kısaca değindikten sonra Türkiye’de orta ölçekli kentsel alanları incelenecektir.

Keleş kentleşmeyi “sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma oluşturan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir” şeklinde tanımlamaktadır (Keleş, 1993: 5).

Kentleşme süreci itici, iletici ve çekici güçlerin etkisi ile oluşan ve nüfusun kırsaldan kente hareketini ifade eden süreçtir. İtici nedenler, nüfusu kırsal alan ve

tarım dışına yönlendiren etmenleri; iletilci nedenler, ulaşım araçları ve olanaklarındaki gelişmeyi; çekici nedenler ise, kente doğru çeken ekonomik ve toplumsal etmenleri ifade eder (Keleş, 1996: 47).

Türkiye'ye baktığımız zaman 2000'li yıllar itibariyle kırsal alanda yaşayanların oranı %35, kentlerde yaşayanların oranı ise %65'tir. Buna göre, Türkiye kentli bir toplum olarak kabul edilebilir. Nüfusun kentlere doğru akmasının nedeni sadece kentlerin çekici unsurlarından kaynaklanmamakta, kırsal kesimdeki olumsuz koşulların yani itici etmenlerin rolü çok daha belirleyici olarak karşımıza çıkmaktadır. Kırsalda var olan itici güçler; tarımsal arazilerin parçalanması, verimsizleşmesi, makineleşmenin önemli oranda iş gücünü açığa çıkarması, işsizlik, kişi başına düşen gelirin düşüklüğü, eğitim, sağlık ve diğer alt yapı kurumlarının yetersizliği, terörün oluşturduğu güvensiz ortam vb. nedeniyle kırsaldan kente göç zorunlu hale gelmektedir (Yalçın, 2004: 113).

2.6.1. Türkiye'de Kentleşme

Ruşen Keleş'e göre; "kentleşme, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması" demektir (Keleş, 1990: 5). kentlerdeki nüfus artışını besleyen en önemli etken, kentlere yönelmiş olan göçlerdir. Modern kentler rastgele nüfusun ilave edilmesi ile değil; kentteki ticari ve sanayi kuruluşların gelişmesi ile büyür. Yani, kırdan kente göç edenler, zaten kentte var olan ihtiyaç çerçevesinde istihdam edilecektir (Kıray, 1998: 15). Ancak Türkiye açısından kentleşmenin daha çok kırdan kente göç sonucunda belirginleştiği ve sorun alanı durumuna geldiği görülür (Kıray, 1998: 15).

Kentleşme sürecinde önemli unsurlardan biri olan iletilci güç yani ulaşım olanaklarının artması, Türkiye'de özellikle kara yollarının büyük kentlere bağlantıyı sağlaması, nüfusun ülke içindeki hareketini arttırmıştır (Bal, 1999: 52).

Kentlerin istihdam olanakları her zaman çekici bir faktör olmuştur. Bunun yanında eğitim, sağlık hizmetleri, dinlenme-eğlenme olanakları, entelektüel faaliyetler gibi faktörler etkilidir. Kentlerin ticaret, sanayi merkezleri oluşu onların gelişme düzeylerini saptamaktadır. İstanbul, Kocaeli, Bursa, İzmir gibi ticari ve sanayi kentleri,

Silinmiş: ¶

diğerlerine göre daha hızlı kentleşme eğilimi göstermiştir. Türkiye'de yıllar itibariyle hizmet ve sanayi kesimi gelişirken tarım kesimi daralmıştır. Bu da kentlerin sanayi-ticaret ve hizmet merkezleri haline gelmelerinden kaynaklanmaktadır (Bal, 1999: 52).

Silinmiş: 1

Silinmiş:

Türkiye'de 1927'den 1945'e kadar kentleşme hareketi son derece yavaş gelişmiştir (Keleş 1961: 28). Tarım kesiminde çalışan nüfusun oranında yıllara göre azalma gerçekleşmekle birlikte, 1995'de oran hala %47'lerdedir (Tan, 1993: 28). Türkiye'de sanayi kuruluşlarının çoğunluğu büyük ya da küçük kentlerde kurulmuş ya da kuruldukları kasabaları kısa sürede büyükçe bir kent durumuna getirmişlerdir. Karabük, Ereğli, Batman, Kırıkkale, Seydikent sanayinin kentleştirdiği kasabalardandır (Keleş 1993: 51).

Türkiye'de kentleşme sürecinin özelliklerinden biri küçük belediye yapısıdır. Zaman içinde birkaç köye ilaveten, ortanca ve büyük yerleşim öbeklerinin çoğunda birden fazla belediye ve köy bir kentsel alanı oluşturur hale gelmiştir. Artık birçok yerleşim öbeğinde (kentsel alanda) tek bir belediye kentsel hizmetleri başarıyla sunamamaktadır (Genç ve Özgür, 2009).

Yerel yönetim mekanizması ve belediyeçilik kavramı, ülkemize batılı ülkelerden daha geç ve yönetilenlerin değil de yöneticilerin talepleri doğrultusunda gelişmiştir. Bu durum, Türkiye'deki kentleşme sürecinin sorunlarına da temel teşkil etmektedir. Kentleşme sorunlarının kökeninde güçlü merkezi yapı geleneğine sahip olan Türk yönetim sistemini görenler vardır. Merkeziyetçi- bürokratik yönetim anlayışı güçlü demokratik yerel yönetim mekanizmalarının oluşmasına izin vermez çünkü sistemde yerel politikacı ve yerel demokrasiye güvensizlik söz konusudur (TUSİAD, 1995: 32).

Merkeziyetçilikle bağlantılı olarak yerel yönetimlere ilişkin diğer sorunlar şu şekilde sıralanabilir :

Öncelikle Türkiye'de mahalli idarelerin kuruluşunda hiçbir zaman demokratik kaygılar ön planda olmamıştır. Mahalli idarelerin oluşumunda halkın katılımı, yerel özerklik, yerelleşme gibi kavramlar yer almamaktadır. Osmanlıda "merkez adem-i merkeziyetçilik politikasının parçası olarak meydana getirilmiş olan yerel düzeyde seçilmiş kurulları da parlamentoya benzer şekilde algılamıştır. Söz konusu yerel

kurulların meydana getirilmesinin arkasında yatan temel amaç vergi gelirlerini artırmak idi” (Ortaylı, 1974: 4).

- I. Görev – Yetki ve İdari Vesayet Sorunları: Görevlerin merkez ve yerelde bölüşümün de il özel idareleri ve köy yönetimleri önceleri daha geniş yetkilere sahipken bu yetkilerini günden güne merkezi yönetim lehine kaybetmişlerdir. Belediyeler güç yitirme ya da önemini kaybetme gibi bir sorunla karşılaşmamış olsa da; belediyenin birebir sorumluluk alanında olan, güvenlik, trafiğin düzenlenmesi, nüfus, pasaport, tapu, eğitim, sağlık gibi belli hizmetlerin yürütme yetki ve sorumluluğuna sahip değildir. Günümüzde kamu harcamalarının büyük bir çoğunluğu merkezi yönetime aittir. Bu da yerel hizmetlerin büyük bir kısmını merkezi yönetimin yürüttüğünü göstermektedir. 5393 sayılı belediye kanunu belli yenilikler getirmiş ve belediyelere daha geniş hareket etme özgürlüğü sunmuştur. Günümüzde de hala çözülememiş olan mali kaynakların yetersizliği sorunu da önemini korumaktadır.
- II. Kaliteli personel sorunu: Belediyelerin karşı karşıya olduğu en ciddi yapısal sorunlardan birisidir. Bazı belediyeler ödenek sıkıntısı yüzünden ciddi personel sıkıntısı çekerken, birçok belediye de siyasi meselelerin bir sonucu olarak işinde uzman olmayan gereğinden fazla personel istihdam etmektedir. Hizmet içi eğitim programları oldukça yetersiz seviyededir.
- III. Kamu yönetimindeki güncel modellerden ve modern tekniklerden yararlanma eksikliği: Kamu yönetiminde hem akademik camiada hem de Avrupa ve Amerika Birleşik Devletlerindeki farklı yönetim alternatiflerinin ve modern hizmet üretimi gibi konularda faydalanılabilir. Ancak bu tür konularda yerel yönetimlerimiz de gelişime çok açık bir tarz benimsememektedir.
- IV. Yönetilen halkın yerel yönetimle yeterli seviyede özdeşlik kuramaması; belli bir yerel yönetim alanında yaşayan hemşehri grubu, yerel yönetimden belli talepler de bulunmakta ve bunlar sağlanmadığında da şikayet etmekle sınırlı davranış modelleri geliştirmektedir. Daha fazlası, kentle bütünleşme, kentlilik bilinci

oluşturma, kentle ilgili sorumluluk duygusu geliştirme ve aidiyet gibi duyguları ve davranışları geliştirmekte başarısız olmaktadır.

- V. Halk katılımının yetersizliği: Yerel yönetimlere halk katılımı her ne kadar yerel günden 21 çalışmaları ve belediyelerde oluşturulan kent konseyleri ile özendirilmeye ve arttırılmaya çalışılsa da, belli bir seviyenin altında, sayı olarak bu seviyeyi yakalasa bile nitelik ve çözüm üretimi açısından olması gereken seviyenin çok çok altında kalmaktadır.
- VI. Saydam olamayan yönetim: Bu konuda son derece önemli gelişmeler yaşanmıştır, önceleri, yalnızca açıklama yapılırsa sorularına cevap bulabilen vatandaş artık bilgi edinme kanunu sayesinde, her türlü yerel makama sorularını sorup cevabını alma hakkına sahip olmuştur.
- VII. Hizmet beklentilerindeki artış: Kentsel nüfusun hızlı bir şekilde artması ve buna yönelik hizmetlerin katlanarak artması, tüm dünyayı ilgilendiren konular olan çevre sorunları ve çevre temizliği gibi alanlarda pahalı ve teknik anlamda uzmanlık isteyen yatırım ihtiyaçları doğmuştur (TUSİAD, 1995).

Çalışmanın devam eden bölümünde küçük belediyeler sorunuyla bağlantılı olarak orta ölçekli kentsel alanlar ve bunların yönetim sorunları üzerinde durulacaktır.

2.6.2. Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alanlar

Kentsel alan kavramı dar ve geniş boyutları ile iki şekilde ele alınabilir. Dar anlamda kentsel alan, il/ilçe merkezi ile hemen yakınında (5-15 kilometrelik sınır içinde) yer alan merkez ile ulaşım imkânları gelişmiş, her gün nüfusun %15 veya daha fazlasının gütübirlik olarak bir belediyenin sınırından diğerine veya çevredeki köy ve belediyelerden ana/merkezdeki belediyeye gidip geldiği, ekonomik ve ticari üst düzey mal ve hizmet sunumunun ana belediye sınırlarındaki işletmelerden yapıldığı yerleşim öbekleridir. Bu kentsel alanlarda ayrıca, kentsel katı atıkların bertarafı, kanalizasyon,

kent-içi ulaşım, itfaiye, yağmur suyu tahliyesi gibi bazı hizmetlerin ortak yürütümü ile asfalt-parke üretimi, teknik eleman tedariki, ölçü ve tartı aletlerinin denetim ve bakımı gibi bazı hizmetler merkez belediye tarafından verilmektedir. Giderek yaygınlaştığı üzere, kent içi ulaşım hizmetinin özel şirkete veya bireylere ihale edilmesi halinde, toplu yolcu taşıma araçları birden fazla belediye ve köye hizmet verebilmektedir (Genç ve Özgür, 2009).

Geniş anlamda kentsel alan ise dar anlamda kentsel alana göre daha geniş bir coğrafyaya dağılmış, ancak geniş bir çevrede yaşayanların ortak kullandığı otogar işletmesi gibi tek bir belediye tarafından kurulan ve işletilen bazı hizmetlerin söz konusu olduğu ve (aynı akarsu, su havzası, sahil şeridinde yerleşmiş olmak gibi) doğal ve coğrafi faktörler açısından o havza veya bölgedeki bazı belediye ve köylerin birlikte hareket etmelerinin ekonomik, etkili, verimli ve hatta gerekli olduğu yerleşim alanlarını ifade eder. Bu alanlardaki birimler ve hemşerileri arasında da yoğun etkileşim veya potansiyeli bulunur. Çok sayıda belediye ve köyün ihtiyacını karşılayan, maliyeti yüksek ve en önemlisi çoğunlukla uygun yer bulması zor olan düzenli katı atık deponi tesisi, içme suyu kaynaklarının işletilmesi, kanalizasyon ve atık su arıtma tesisi gibi yatırım ve hizmetler geniş anlamda kentsel alan tanımını çağrıştırmaktadır. Bu alanlarda 1/25.000’lik çevre düzeni planı, kent içi ulaşım, aktif ve pasif yeşil alanlar, kültürel donatılar gibi bazı yerel/bölgesel hizmetlerin, planların ve yatırımların ortak yapılması/yaptırılması veya bu konularda paralel hareket edilmesi gerekmektedir (Genç ve Özgür, 2009).

Anadolu’nun cazibe merkezleri olabilecek artalana sahip, alt bölgesine üst düzey özel ve kamusal mal ve hizmetleri sunma konumundaki bu orta ölçekli kentlerin çoğu, ciddi idari, hukuki, mekânsal, toplumsal ve siyasi sorunlarla boğuşmaktadır. Sayıları yirmiyi aşan il merkezi statüsündeki bu orta ölçekli kentsel alanlara ilaveten, statüsü ilçe olup da nüfusu 100.000 sınırını aşmış ilçe merkezi belediyelerin ve onlar etrafında şekillenmiş kentsel alanların sayısı da Türkiye’de elliye aşmıştır (Özgür, 2005).

Türkiye’de bu şekilde 150.000–500.000 arasında belediye nüfusuna sahip olup yakın çevresinde ana belediye ile kuvvetli etkileşim içinde çok sayıda belediye ve köy bulunan *il merkezi kökenli* orta ölçekli kentsel alanlara Antakya, Aydın, Denizli, Kahramanmaraş, Kırıkkale, Malatya, Manisa, Ordu, Şanlıurfa, Trabzon, Zonguldak,

Van örnek verilebilir. Alanya, İskenderun, Marmaris, Kuşadası-Söke, Edremit Körfezi, Bodrum Yarımadası, Bandırma-Erdek-Edincik, Nazilli-Kuyucak-Sultanhisar ise nüfusu 30.000–300.000 civarındaki büyükçe bir veya birkaç ilçe belediyesi ile onun/onların etrafındaki çok sayıda belediye ve köylerle bir bütün oluşturan *ilçe merkezi kökenli* orta ölçekli kentsel alanlara örnekleridir. Aydın İlinde Aydın Merkez İlçe ve onu çevreleyen İncirliova gibi komşu ilçeler, Kuşadası-Söke, Nazilli ve çevresi orta ölçekli kentsel alanları bulunmaktadır. Bu çalışmada, Kuşadası- Söke kentsel alanı incelenmektedir.

2.6.3. Türkiye’de Kentsel Alanların Yönetimi ve Sorunları

Her kamu hizmeti, farklı kademelerdeki yönetimlerce ele alındığında etkin bir biçimde görüleceğinden bu hizmetlerden bazıları için yerel, bazıları için bölgesel bazıları için de ulusal düzey daha ekonomik ve elverişlidir (Keleş, 1993: 128). Türkiye’de kent yönetimlerine ilişkin modeller; Büyükşehir Belediyesi Modeli, İlçe ve Belde Belediyesi Modeli ve bunlara eklenebilecek büyükşehir ilçe belediyesi modelidir.

Mevcut idari bölümlerden ve yasal düzenlemelerden kaynaklanan nedenlerden dolayı, bu yerel yönetim birimlerinin büyük bölümü, optimal hizmet ölçeğine ulaşamamışlardır. Bunun esas nedenleri yerel yönetimlerinin görev ve faaliyet alanını belirleyen yerel yönetim yasalarından kaynaklanan sorunlardır. Kentleşmenin hızlı ve dinamik bir süreç olması, yeni ihtiyaçlarla şekillenmesi, göçler, kentlerin çevrelerine doğru yayılması gibi gelişmeler karşısında mevcut yasal düzenlemelerde gereken dönüşüm gerçekleşmemiştir. Oysa, belediyeler homojen değildir, büyüme hızları, göç alma-verme eğilimleri, gelişmişlik durumları farklıdır (Tekeli ve Gülöksüz, 1976: 7). Yasal düzenlemelerin ve mevcut yönetim şekillerinin yetersizliğinin anlaşılması, bunu giderme yönünde adımların atılmasını sağlamıştır (Yaşamış, 1995: 94). 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası bu sorunların bir bölümüne çözüm olarak geliştirilmiştir. Ancak söz konusu kanunun uygulama döneminde büyükşehirlerin sorunları giderilememiş, daha da artmıştır. Diğer yandan kanunda Büyükşehir kurulması için herhangi bir nüfus şartının öngörülmemiş olması nedeniyle nüfusu çok az olan bazı illerde dahi Büyükşehir belediyesi kurulabilmiştir, Büyükşehir olma ölçütü, rasyonel, nesnel bir temelden ziyade siyasi ve ekonomik kaygılara dayanmıştır (Torlak ve Sezer,

2005: 89-92). Bunun yanında büyükşehir belediyeleri dışında kalan orta ve küçük ölçekli kentsel alanların sorunları belediye birlikleri, mücavir alan gibi uygulamalarla kısmi olarak giderilebilmiştir. Zaman içinde kentleri birlikte yönetme açısından başka yönetim sorunları ortaya çıkmıştır.

Büyükşehir modelinin amaca uygun olmadığı ve bu nedenle başarısının sınırlı olduğu düşünülmektedir. Yaşamış'a göre (1995: 93), metropolleşme, esas itibariyle belirli bir coğrafi bölgede birbirine yakın, hatta sınırdaki çok sayıda yerel yönetim biriminin ortaya çıkması ve bu yönetimlerin ortak kentsel hizmet sorunlarına ortak kurumsal çözüm yollar bulmaları ile ilgilidir. Büyükşehir olgusu ise, esas itibariyle kentin büyümesi ve sınırları içindeki sosyo-ekonomi karakteristiklerdeki gelişmelerle ilgilidir. Kentsel büyüme ise, tek bir belde sınırları içinde nüfus ve mekân büyümesi demektir.

Son dönemde ise yerel yönetim reformu kapsamında yapılan yeni düzenlemeler çerçevesinde sözü edilen bu sorunların giderilmesi yönünde adımlar atılmıştır; örneğin belediye kanunundaki katma ve birleşmeye ilişkin 8. ve 11. maddeler, belediye birliklerine dair yeni düzenlemeler, mücavir alan genişletmesi, belediyeler arası işbirliği gibi yeni uygulamalar getirilmiş veya mevcutlar geliştirilmiştir.

Türkiye'de kanuni açıdan kentsel alanların yönetimi başlıca iki şekilde planlanmıştır. Nüfusu 750 bin ve üzerinde olan Büyükşehir belediyelerini 5216 no'lu Büyükşehir Belediye Kanunu ve nüfusu 5 bin ile 750 bin arasında olan belediyeleri ise 5393 sayılı Belediye Kanunları düzenlemiştir.

Mevcut belediye kanunu bir önceki kanun olan 5018 sayılı Belediye Kanununun 2000 olan belediye kurma ölçütü başta olmak üzere pek çok sorununu gidermekle beraber bazı sorunları hala devam etmektedir. Belediye kanununun etkilediği belediyelerin nüfusları, gelirleri hizmetleri ve ihtiyaçları birbirinden oldukça farklı ancak tabii oldukları kanun aynıdır. Bunun sonucunda da farklı kentsel alan büyüklükleri için farklı kentsel alan yönetimlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Keleş'e göre, belediyeleri büyüklüklerine göre gruplandırarak buna göre görevlerini ve yetki alanlarını belirlemek daha akılcı bir yaklaşım olacaktır. Bu düzenlemeler esnasında her grup belediyenin kendi ihtiyaç alanları dikkate alınabilir (Keleş, 1994: 234). Türkiye'de irili ufaklı çok sayıda belediyenin kurulması ile 2009'da 3225'e ulaşan belediyelerin

sayısı; 2000 nüfusun altında kalan belediyelerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla ilgili düzenlemeden sonra 2101'e düşürülmüş, ancak daha sonra bu belediyelerin büyük bölümü mahkeme yoluyla tekrar tüzel kişiliklerine kavuşmuşlardır (15.06.2009 http://www.yerelnet.org.tr/yyaem/bizden_detay.php?kod=331&tipi=2&sube=).

Yıllar içinde Türkiye'de belediye sayıları önemli oranlarda arttırılmış; sonuç olarak ortaya etkin ve verimli hizmet arzı sağlayabilecek uygun büyüklüklerden yoksun, çoğunluğunu küçük ölçekli birimlerin oluşturduğu bir belediye/yerel yönetim yapısı çıkmıştır (Topal, 2005: 468). Polatoğlu'nun (2000: 170) da belirttiği gibi, belediyeler boyutlarından, aralarında büyük çeşitlilik ve farklılık olduğu gerçeğine rağmen tek bir kanun tarafından düzenlenmelerinden ve halkın belediye yönetimine katılımındaki eksiklikten kaynaklanan çok çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle belediye yönetimlerinin daha etkin ve verimli olabilmesi için belediyeler; büyüklüklerine göre gruplandırılmalı ve görev dağıtımı yapılmalı; kaynaklar büyüklükleriyle orantılı olarak bölüştürülmeli ve halkın yönetime katılımını arttıracak yeni mekanizmalar oluşturulmalıdır. Ayrıca "üretken belediye" kavramının ortaya çıkabilmesi için, birlikçi-bütünlükçü belediyecilik anlayışı oluşturulmalı; ortak amaçlar doğrultusunda irili ufaklı tüm belediyeler, bilgi alışverişinden çok amaçlı birlikler kurmaya hatta birbirlerine yakın belediyelerin bazı hizmetleri ortak yürütmelerine kadar olan konularda yakın işbirliği ve yardımlaşma içinde olmalıdırlar (Göymen, 1997: 27). Keleş (2000: 287), orta büyüklükteki belediyeler ile küçük belediyeler arasında çok önemli yapısal, yönetsel ve toplumsal farklılıklar bulunduğunu, kent yönetimlerinin yeniden düzenlenmesinde bunların yapısına uygun farklı modellerin geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Tortop (1995: 24-25) da, optimal kent ölçeğinin belirlenmesinde nüfus kriterinin yanında siyasi kaygılardan uzak kalınarak mekan özelliklerinin, ekonomik durumun ve kamu hizmetlerini sunma gereklerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Tuzcuoglu (2003: 349) ise, bir kentsel alanda büyükşehir belediyesi kurulması yasayla olduğu için isin içine zaman zaman siyasetin karışabildiğini, büyükşehir olmayı çoktan hak etmiş yerlerin bu haklarını elde edemediklerini belirtmektedir. Coğrafi, ekonomik ve demografik farklılıklar dikkate alınmadan anakentlerin tümü aynı düzenlemeye tabi tutulmuştur. Halbuki, Batı ülkelerinde her bir metropol için ayrı bir düzenleme yapılmış ve dolayısıyla o

metropolün özellikleri yönetim biçiminin organizasyonunda göz önünde bulundurulmuştur (Yeter, 2002: 15).

Türk yerel yönetim sisteminde bazı yerleşimlerde optimal ölçekte hizmet üretilmemesinin nedenlerinden bir başkası hızlı nüfus artışı ve kentleşme sürecine paralel olarak belediye sayılarının artmasıdır. Türkiye’de etkin, verimli ve kaliteli hizmet sunmaya elverişli olmayan küçük nüfuslu ve dar alanlı yerel yönetim birimlerinin sayıca çok olduğu bir sistem ortaya çıkmıştır. 1580 sayılı ve 1930 tarihli eski Belediye Kanununun asgari 2000 nüfus şartına dayanarak pek çok köy, türlü yollarla nüfus koşulunu yerine getirerek, küçük belediyeler haline gelmişlerdir (Tekeli ve Gülöksüz, 1976: 5; Tortop, 1972: 76). Benzer biçimde, ilçe kurulması uygulamalarının değerlendirildiği bir çalışmada, ilçe kurulmasının bir siyasi pazarlık konusu haline getirildiği, ilçe kurma konusunda optimal bir ölçeğin bulunmadığı, ilçe kuruluş sürecinin rasyonel temellere dayanmadığı, ilçe kurulması ile elde edileceği varsayılan fayda arasındaki pozitif yönlü ilişkinin somut kanıtlarla doğrulanmadığı, hatta birçok yönden çeliştiği ifade edilmektedir

1950–1992 döneminde Avrupa’da belediye sayıları %80’e varan oranlarda azaltılırken, aynı dönemde Türkiye’de belediye sayısı %307 artmıştır. Daha geniş bir dönem kapsayan 1927–1999 itibariyle Türkiye’deki toplam belediye sayısı %514 artmıştır (Topal ve Özyurt, 1999: 44). Bu gelişmeler sonucunda, 1930’larda 492 olan belediye sayısı yıllar içinde giderek artmıştır (Bkz. Tablo 1). 3.225 olan belediye sayısı yeni düzenlemelerle 2107’ye düşmüştür. Nüfusun yaklaşık %80’i belediye sınırları içinde yaşar hale gelmiştir ki bu belediyeler içinde küçük belediyelerin sayısı fazladır (DPT, 2001: 19). ADNKS sonuçlarına göre, 2000’den az nüfusa sahip belediyelerin sayısı 957’dir (%29,8) ve buralarda 1.325.505 kişi yaşamaktadır (%2,3). Nüfusu 2000-4.999 arasında olan 1249 belediye vardır (%38,9) ve nüfusu 3.753.363’tür (%6,4) (Arıkboğa, 2008: 307).

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Belediye Sayıları (1970-1999)

Yıllar	Belediye Sayısı
1970	1303
1980	1725
1985	1703
1986	1802

1987	1911
1988	1985
1989	2032
1990	2061
1995	2802
1999	3227
2010	2103*

Kaynak: 8. BYKP Yerel Yönetimler ÖİK Raporu.

5747 sayılı, "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"la, nüfusu 2 binin altına düşen 862 belde belediyesi ve 283 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılıyor, 43 yeni ilçe kuruluyor. Kanunla Türkiye, 16 büyükşehir, 142 büyükşehir ilçesi, 65 il, 750 ilçe, 1130 belde belediyesi olmak üzere toplam 2103 belediyeden oluşacak. (15.06.2010 <http://www.netgazete.com/NewsDetail.aspx?nID=493557>)

Ancak bu kanuna çeşitli itirazlar neticesinde bu belediye sayısı bu kadar aşağılara çekilemedi.

Sözü edilen bu kentleşme şeklinin sonuçlarından birisi, göçle kente gelen nüfusun, büyük kentlerle özellikle kıyı bölgelerdeki orta büyüklükteki kentlere yerleşmesi ve bunları da büyütmeleridir. Nüfusun büyük kentlerde yoğunlaşması, düzensiz ve plansız kentleşme, gecekondulaşma, kamu hizmetinin niteliği, standardı ve veriminde düşme, orta büyüklükteki kentlerin sayılarının artmasına gibi sonuçları yanında kent yönetimi açısından parçalanmış idari ve siyasi yapıların, yönetsel, hukuksal, mekânsal başka sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Özgür, Savaş Yavuzçehre ve Cigeroğlu, 2007). Aşırı büyüyen kentler, yerel yönetimlerin üstesinden gelinmesi güç sorunlarla karşılaşmalarına, yerel hizmetlerin maliyetlerinin artmasına, hizmetlerin halka gecikmeli sunulmasına neden olmaktadır (Ceritli, 2002: 7). Buna ek olarak, çeşitlenen, kapsamı genişleyen kamu hizmetlerinin karşılanmasında büyük kentlerin yanında, nüfusları 50.000-100.000 arasında değişen orta büyüklükteki kentler ve kasaba belediyeleri de darboğazla karşılaşmaktadır (Keleş, 1993: 128). Kentsel ölçekler hızlı ve büyük sıçramalar yaparak büyümekte, kentsel hizmetlere yapılan yatırımlar kentsel nüfus artışı ile doğru orantılı olmamaktadır; örneğin, belirli bir ölçeği aşan kentlerin yatırım ihtiyaçları birden artmaktadır (Tekeli ve Gülöksüz, 1976: 7).

Türkiye’de belediyelerin sunduğu su, kanalizasyon, temizlik, kent içi toplu taşıma hizmetlerinin verimlilik düzeylerini ölçerek optimal kent ölçeğini ortaya koyulmasına dair yapılan bir çalışmada sayılan bu farklı hizmetlere göre farklı optimal ölçekler ortaya konulmuş ve ülkemizde yerel yönetimlerde optimal hizmet ölçeğinin nüfusu 150.000 ile 250.000 arasında olan kentlerde sağlanabildiği sonucuna ulaşılmıştır (Ceritli, 2002: 22).

Türkiye’de yaygın durumdaki küçük belediyeler, belirli bir kamu hizmetinin etkin biçimde sunulmasını sağlayacak nüfus ve alana sahip yerel yönetim büyüklüğünü ifade eden optimum hizmet ölçeğini yakalayamadıkları ve buna bağlı olarak verimsiz çalıştıkları gerekçesiyle eleştirilmektedirler. Belli bir büyüklük noktasının altında kalan kentler gibi, bunu aşan kentlerde de yerel kamu hizmetlerinde verimlilik ve etkililik ölçütlerine ulaşamamaktadır. Türkiye’de sayıca çok fazla olan, dolayısıyla ekonomiye etkileri göz ardı edilemeyen, daha çok yerel ağların kesişim noktasında bulunan orta ölçekli kentler, söz konusu bu nedenlerden dolayı önemli bir çalışma alanı, üzerinde önemle durulması gereken birimler haline gelmişlerdir. Büyük kentlerin ekonomik gelişmede odak olmalarının ötesinde, doğal kaynakların başlıca tüketicileri, kirlilik ve atıkların esas üreticileri oldukları göz önüne alındığında sürdürülebilirlik konusunda orta ölçekli kentlerin avantajlarının büyük kentlere göre daha fazla olacağı görülmektedir. Orta ölçekli kentler, büyük kentlerin yaratmış oldukları olumsuzluklardan kaçmak isteyenler için alternatif olmaları yanında, ekonomik rekabetçilik, sosyal eşitlik ve çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli avantajlar sunmaktadır (Yazar, 2008: 95).

Türkiye’de, yerel yönetim sisteminin merkezinde küçük belediyelerin olması ölçek ekonomisinin oluşmasının güçleşmesi başta olmak üzere, beraberinde pek çok sorunu getirmektedir. Belediyeler kentsel yerleşmelerin yönetim modeli olarak kabul edilmelerine rağmen, belediye örgütü olan küçük yerleşmeler, daha ziyade kırsal karakterlidir. Bu durum kentsel vergi tabanını zayıflatmakta, küçük ölçekli birimler için mali kaynak yetersizliği ve nitelikli uzman personel açısından sıkıntı çekilmesine neden olmaktadır (DPT, 2001: 20; Görün, 2004: 132). Küçük belediyeler merkez belediyenin ürettikleri hizmetlere ilişkin dışsallıklardan faydalanmakta bu durumda, belediyenin ürettiği hizmetlere ilişkin dışsallıklar yasal sınırlarından daha geniş bir alana

yayılmaktadır. Hizmet sınırları ile idari sınırlar birbirlerinden farklılaşmakta; küçük ölçekli ve çok sayıda yerel yönetim biriminden oluşan sistemde, hem merkezden yapılacak olan yardımlar zorlaşmakta, hem de ulusal kaynaklar küçük dilimler halinde kullanıldığından verimsizliğe yol açmaktadır (DPT, 2001: 20). Küçük belediyelerin alan ve nüfus ölçekleri çoğu yerel hizmeti beslemekten uzak kalmaktadır (Güven, 1982: 45). Küçük yerleşim yerleri, ne merkezdeki belediyelerin hizmetlerinden gereği gibi yararlanabilmektedir ne de yararlandıkları hizmetin karşılığını ödemeye zorlanabilirler. Sonuçta halk, düşük standartlı hizmetlerle yetinmek zorunda kalmış olur. Büyüyen kentlerde aynı hizmetin birbirine çok yakın küçük belediyeler tarafından sunulması, açık bir kaynak savurganlığına yol açmaktadır (Keleş, 1993: 128). Bunların yanında, küçük ve orta ölçekli kentsel alanlarda, özellikle ulaşım, kanalizasyon, temizlik, imar, planlama ve çevre konularında yoğunlaşan yönetim sorunları da ortaya çıkmaktadır.

Çoğu kamu hizmeti için tek tek belediyeler en uygun hizmet alanını oluşturlarken, belediyelerin nüfusu ve vatandaşların kamu hizmeti talebi arttıkça, kentler büyüyerek birbirlerine yaklaştıkça, kaynaklar azaldıkça tek bir belediyenin yerine getirmesi uygun ve mümkün olmayan yerel hizmet alanları ortaya çıkarmaktadır. Kimi zaman yerleşim birimlerinin çıkarları çatışmakta, iç içe geçmekte ve yönetim alanları genişlemektedir (Karaman, 2001: 329). Ulaşım, çevre gibi bazı hizmetlerin, kent toprağının en uygun biçimde kullanılması, bölge veya havza anlayışı ile bir bütün halinde düşünülerek planlanması daha rasyonel olabilmektedir (Keleş, 1998: 23). Temizlik, kentsel katı atık deponileri, içme suyu temini, çevre yolları, aktif ve pasif yeşil alanlar, konut projeleri, itfaiye gibi hizmetler bu türden özellik gösteren hizmetlerin başında gelmektedir. Bunların yanında altyapı ile ilgili olarak kent içi yolların, su ve kanalizasyon hizmetlerinin eşgüdümünün sağlanması ve katı atıkların depolanmasında yaşanan sorunlardan; planlama sorunlarından söz etmek mümkündür. Bağlayıcı nitelikte çerçeve bir imar düzenlemesinin ya da bir nazım imar planının yokluğu durumunda, farklı belediyeler tarafından yapılacak imar planlarında bir bütünlüğün sağlanması zorlaşmakta, tüm bunlar hizmet etkinliğinde azalma ve eşgüdümsüzlük ile birlikte, belediyeler arasında çeşitli problemlerin yaşanmasına neden olmaktadır (Arıkboğa, 2008: 302).

Türkiye’de hâkim olan kentleşme özelliğinin bir başka sonucu ise kentlerin yerleşme özelliklerinde ortaya çıkmaktadır. Kentleşme hızının düşük olduğu dönemde birbirinden kopuk, irili ufaklı biçimde dağılan kentler, nüfus artışı ve kentsel yayılmanın etkisiyle, Ege ve Marmara kıyıları gibi bazı yerlerde diğerlerine ek olarak coğrafi koşulların da etkisiyle, birbirlerine daha yakın, hatta birbirlerine değen, kısa aralıklarla sıralanmış, bir havza veya büyükçe bir bölge içinde yığılmış halde bulunmaya başlamışlardır. Kentlerin giderek birbirlerine doğru veya merkezdeki büyük bir kentin diğer yerleşim yerlerine doğru büyümesi, il merkezleri haricinde, bazı ilçelerin hatta beldelerin 100.000 ve hatta üstü nüfusa ulaşarak “kentsel alan bütünleri” olarak tanımlanabilecek alanların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Özgür, 2005: 473).

2.6.7. Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alan Yönetimine İlişkin Çaba ve Alternatifler

Cumhuriyet dönemi Türkiye’inde orta ölçekli ve metropoliten kentsel alanların yönetimine ilişkin çözümler dört ana dönemde incelenebilir (Özgür, 2008: 254): 1) Arayışlar ve denemeler dönemi (1924–1930), 2) Zayıf ilgi ve tek tipçi belediye kanunu dönemi (1930–1981), 3) Büyükşehir belediyesi odaklı artan ilgi dönemi (1981–2003), 4) Çeşitlenme, yenileme-düzeltilme ve farklı büyüklüklerdeki kentsel alanlar için çözümler üretme çabası dönemi (2003–2008). 1. dönemde Ankara Şehremaneti Kanunu, Köy Kanununun gerekçesinde farklı büyüklükler için ayrı belediye kanunu çıkarılması öngörüsü öne çıkarken, 2. dönemde tek tipçi 1580 sayılı Belediye Kanunu (1930) ve bu Kanunun belediye şubesi öngören düzenlemesi ile 1950’lerde gelen mücavir alan düzenlemesi kentsel alan yönetimi açısından önem kazanmıştır. 3. dönemde MGK’nın 34 sayılı kararıyla ve 2561 sayılı 300.000 nüfusu geçen il merkezlerinde çevre belediye ve köylerin ana belediyeye katılmasına ilişkin kanuni düzenleme, arkasından da büyükşehir belediye kanunu öne çıkmaktadır.

Kentsel alan yönetimine ilişkin mücavir alan düzenlemesi ve belediyeler arası işbirliği gibi bazı modeller bir alternatif olmaktan ziyade normal (yeni 5393 ve eski 1580 sayılı) Belediye Kanunları ile yönetilen idari açıdan parçalanmış kentsel alanlarda bu ana çerçeveye yardımcı ve tamamlayıcı modellerdir. Büyükşehir belediyesi, kapsamlı bir bütünşehir (11. madde) uygulaması ve Türkiye’de söz konusu olmayan

veya İstanbul ve Ankara Şehremaneti gibi geçmişte denenen bazı metropoliten alan yönetimi modelleri de vardır.

Nüfusları yüz bin seviyesinden başlayan ve genellikle yarım milyona kadar olabilen ve her birinde birden fazla belediye ve köyün bulunduğu birkaç yüz bin nüfuslu orta ölçekli kentsel alanların yönetimi üzerine 2003 *öncesinde* ancak sınırlı ölçüde yer bulan uygulamalar şunlardır (Özgür, 2005: 476-483): (1) Büyükşehir belediyesi kurulması. (2) Mücavir alan genişletmesi. (3) Belediyeleri de kapsayan veya özellikle sadece belediyeler arası mahalli idare (yerel yönetim) birlikleri. (4) Belediyeler arası hizmet sözleşmeleri. (5) İSKİ ve diğer su ve kanalizasyon idareleri gibi özel amaçlı örgütler. (6) Özel Çevre Koruma Bölgeleri (ÖÇKB) uygulaması, (Kültür ve) Turizm Bakanlığının ATAK Projesi gibi merkezi yönetimin özerk kuruluşlarının veya Bakanlıkların kimi yerleşim öbeklerinin yönetimine ve yerel hizmetlere müdahalesi. (7) Nüfusu 300.000'i geçen kentlerin çevresindeki belediye ve köyleri ana belediyeye birleştirmeyi amaçlayan 1981 tarihli ve 2561 sayılı Kanunun 8 il merkezinde uygulanması.

2004 veya bazıları 2005 yılından itibaren orta ölçekli ve hatta daha küçük ölçekli kentsel alanların yönetimi için yeni birkaç dolaylı ve doğrudan çözüm üretilmiştir. Ayrıca, daha önce var olan kimi çözümler güçlendirilmiş ve/veya daha yoğun ve etkili biçimde kullanılır hale gelmiştir. Yine de, alternatifler potansiyellerine ve sundukları fırsatlara paralel biçimde yeterli ve yaygın biçimde kullanıl(a)mamaktadır. Örneğin, 1993-2004 arasındaki dönemde hazırlanan yasa tasarılarına bakıldığında, 2004 düzenlemesine kadar, söz konusu soruna çözüm oluşturabilecek alternatiflerin veya ara düzenlemelerin önerildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları 2000 nüfusun altına düşen belediyelerin kapatılması ve belediyeler arasında 5000 m koşulunu öneren 1996 tarihli “Mahalli İdarelerle İlgili Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” ve 2000 tarihli “Merkez İdareyle Mahalli İdareler Arasında Görev Bölüşümü Ve Hizmet İlişkilerinin Esasları İle Mahalli İdarelerle İlgili Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname”; 1998 tarihli, büyükşehir belediyeleri için beş ilçe belediyesi, 10 km ve 300.000 nüfus koşulunu öneren “Merkezî İdare İle Mahallî İdareler Arasında Görev Bölüşümü Ve Hizmet İlişkilerinin Esaslarının Düzenlenmesi Ve Çeşitli Kanunlarda Mahallî İdarelerle İlgili Değişiklikler Yapılması

Hakkında Kanun Tasarısı” ve aynı hükmü tekrarlayan 2001 yılında hazırlanan Yerel Yönetim yasa tasarılarıdır (Nisan 2001, Ekim 2001).

2004 veya bazıları 2005 yılından itibaren orta ölçekli ve hatta daha küçük ölçekli kentsel alanların yönetimi için hem yeni birkaç dolaylı ve doğrudan çözüm üretilmiş hem de daha önce var olan kimi çözümler güçlendirilmiş ve/veya belediyeler tarafından daha yoğun ve etkili biçimde kullanılır hale gelmiştir. Hukuki-idari açıdan günümüzde geçerli olan sekiz model orta ölçekli kentsel alanların yönetimi açısından şöyle sıralanabilir (Detaylı bilgi için bakınız: Özgür, 2007; Özgür ve Kösecik, 2006; Özgür, 2008: 255; Arıkboğa, 2008: 312-323):

- (1) 1993 yılından itibaren Adapazarı dahil 11 il merkezinin büyükşehir olması TBMM’de gündeme getirilmiş, sadece Adapazarı 2000 yılında büyükşehir olmuştur. Büyükşehir olamamış ve hakkında daha önce kanun teklifi verilen diğer 9 il merkezi ve Meclis’te büyükşehir belediyesi olması gerekçeli olarak dile getirilen Zonguldak ile benzer sorunları ciddi boyutlarda yaşayan Antakya, Aydın, Aksaray, Afyon, Kütahya, Manisa ve Ordu gibi il merkezleri büyükşehir belediyesi statüsü elde edebilirdi. Ancak 5216 sayılı yeni Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre, Şanlıurfa, Denizli, Malatya, Kahramanmaraş ve Antakya’nın yakın gelecekte, özellikle önce Denizli’de olduğu gibi 5393 sayılı Kanunun 11. maddesinde düzenlenen katma sistemi uygulanırsa BŞB statüsü almak nüfus kriteri açısından hızlı büyüyen ve halihazırda kalabalık olan bu il merkezlerinde mümkün olabilecektir.
- (2) 5393 sayılı Belediye Yasasının katmayı (tüzel kişiliğin sona erdirilmesini) düzenleyen 11. maddesinden yararlanarak ana belediyenin mücavir alan sınırlarına 5 kilometreden daha yakın mesafedeki belde belediyelerini imar ve altyapıdaki aksama gerekçelerine dayanarak, üçlü kararname ile ana belediyeye katma. 5747 sayılı yasa ile getirilen yeni düzenlemeler
- (3) Yaygın ve uygun zamanda kullanılan mücavir alan genişletmesi kararları. Mücavir alan düzenlemesi kentsel alanda ana ve hatta ikincil belediyeleri

çevreleyen köyler ve köyaltı yerleşimlerin ilgili belediyeye bağlanması ile parçalanmışlık ve kuşatılmışlık azaltılabilir.

- (4) Bodrum Yarımadası örneğindeki gibi imar yetkilerinin merkeze alınması, özel çevre koruma bölgelerinde doğrudan yetkiler kullanma gibi örneklerde özellikle gözlenen merkezi yönetimin planlama ve yerel hizmet yürütümü örnekleri.
- (5) Yerel yönetimlerin kendi özgür iradeleri ve/veya bakanlık ve hükümetlerin teşvikiyle kurulan birlikler. 59. ve 60. Hükümetler ile özellikle Çevre ve Orman Bakanlığı kentsel katı atıkların bertarafı amacıyla geniş bir alanda 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre kurulmakta olan tek amaçlı birlikleri desteklemektedir.
- (6) Merkezi yönetimin ve Bakanlıkların teşviki aşan düzeyde öncülük yaptığı ve/veya bizzat kurulumunu sağladığı ve genellikle uluslararası finansman desteğiyle şekillenip projeler üreten ATAK Projesi ve onlara bağlı birlikler. Güney Antalya Projesi (Sayın, 2006) ÇALBİR (Su yönetimi), KUŞ-ATAK, gibi birlikler buna örnektir.
- (7) Denizli kentsel alan bütünündeki 21 belediyenin ortak kullandığı kentsel katı atık “düzenli deponi alanı” örneğiyle zirveleşen/simgelenen yerel yönetim birimleri arası, genellikle protokole dayalı, işbirliğinin Denizli ve diğer orta ölçekli kentsel alanlarda spesifik/belirli hizmetler/amaçlar bazında güçlendirilmesi (daha fazla bilgi için bakınız: Özgür, 2007b; Özgür, Savaş Yavuzçehre ve Cigeroğlu, 2007; Özgür ve Kösecik, 2006).
- (8) Mevcut idari/siyasi açıdan parçalanmış yapıya dayalı yönetimin sürdürülmesine rağmen, 1580 sayılı Kanunu mülga eden 5393 sayılı ve 2005 tarihli yeni Belediye Kanununun kuruluş’u düzenleyen 4. maddesine göre belediye kurmak için asgari 5.000 nüfus gerekmesi ve belirli hallerde belediye kurulmasının yasaklanması. Benzer biçimde 59. Hükümetin yasalaştırıp şimdiye kadar

uygulamadığı 2.000 altında nüfusa sahip belediyelerin köy statüsüne döndürülmesi düzenlemesi. Bu iki düzenlemeden birincisi parçalanmanın daha da artmasını oldukça yavaşlatmakta ve köy statüsünde kalan yerleşmelerin mücavir alana katılabilmesinin önünü açmaktadır. İkinci düzenleme uygulanırsa, kentsel alanlardaki kimi en küçük belediyeler köy statüsüne dönüşeceğiinden, bunlar da mücavir alana katılabilir.

Uluslararası literatürde yukarıda listelenen modellerden daha fazla alternatif vardır. Bunların bir kısmı özel sektörden hizmet satın alma ve paralel hareket etme gibi Türkiye özelı açısından cılız örneklerdir ve incelenmesi bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır.

2.6.4. Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetim Sorunları

Türkiye’de kentsel alan yönetimi; büyükşehir belediyesi, ilçe ve belde belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyesi üzerine kurulmuştur. Büyükşehir belediyesi 750.000 nüfus kriteri nedeniyle çok az belediyenin ulaşabileceği bir modeldir, Türkiye kentsel alan yönetimine baktığımızda en çok karşılaştığımız model ilçe ve belde belediyeleridir. İlçe ve belde belediyelerinin tabii olduğu 5393 sayılı Belediye Kanunu nüfusu 2000 ile 100.000-250.000 üzerinde olan birçok irili ufaklı belediyeyi düzenlemektedir. (Yeni Kanunla bu kriter 5000’e çıkarılmıştır, ancak daha önce belediye olmaya hak kazanmış olan nüfusu 2000 üzeri birçok belediye mevcuttur.) hem nüfus oranı açısından hem de mali ve idari güç yapıları açısından birbirinden bu kadar farklı küçük ve orta ölçekli belediyelerin çok çeşitli sorunları vardır. Ülkemizde yapılan araştırmalar sonucu optimal kent ölçeğinin 150.000–250.000 arasında sağlanabileceği çıkmıştır (Aktaran Genç, 2008: 148; Ceritli, 2002: 22).

Hızlı kentleşme ve göçler nedeniyle, kentlerin çevrelerine doğru genişlemesi ve belediyenin aynı hızda yayılmayı kontrol altında planlayamaması (Genç, 2008: 146). Hızlı nüfus artışı ve bunu takip eden belediye sayıları, maalesef günümüzde bakıldığında, vatandaşına kaliteli hizmet sunamayan küçük nüfuslu, birbirine çok yakın, bir çok hizmetini bağlı olduğu yada yakın olduğu büyük belediyeden alan birçok irili

ufaklı belediyeler kurulmasına neden olmuştur (Genç, 2008: 146). Ayrıca bu küçük yerel birimler birçok yerel hizmeti yerine getirememekle birlikte merkezden aldığı desteğinde karşılığını verecek güce sahip değildir. Sonuç olarak, halk hem düşük standartlı hizmet alıyor hemde küçük küçük belediyeler tarafından aynı hizmetin sunulmaya çalışılması kaynak israfına neden oluyor.

Kırsaldan kentlere göçün sonucu olarak kentsel nüfusun artışı, düzensiz, plansız ve kontrolsüz kentleşme; orta ölçekli kentlerin sayısını arttırmış bununla birlikte kamu hizmetinin kalitesini ve verimini düşürmüştür. Ayrıca bu idari açıdan parçalanmış yapı daha birçok idari, hukuki ve yönetsel sorunların da başlıca kaynağını teşkil etmiştir (Aktaran, Genç 2008: 147; Özgür, Savaş, Yavuzçehre ve Cigeroğlu, 2007).

Silinmiş:

Küçük ölçekli kentsel alanların bir diğer sorunu da ekonomik gelirleri sanayi veya endüstriye dayanmadığı için kırsal tabanlı olduğu için vergi gelirleri oldukça düşük ve bu nedenle mali kaynak yetersizliği ve nitelikli personel sıkıntısı içindedirler (DPT, 2001: 20, Görün, 2004: 132).

Ayrıca sayıca fazla küçük ölçekli yönetim birimleri, merkezden gelen yardımlarında toplamda arttırarak ancak belediye başına düşen payı azaltarak, verimsizleşmesine neden olmaktadır (DPT, 2001: 20).

Türkiye’de birden fazla belediyeyi içine alan kentsel alanların yönetimi için, büyükşehir belediyesi dışında, doğrudan herhangi bir özel hukuki yapı veya model öngörülmemiştir. Bu konuda ihtiyacın fark edilmekte olduğu ve biraz geç de olsa kimi deneme ve düzenlemelerin yapılmakta olduğu ve kimi geçmiş ve güncel önerilerin gündeme geldiği anlaşılmaktadır. Bu öneri, düzenleme ve denemelerin ancak bir kısmına Aydın Merkez İlçe ve çevresi ile Kuşadası-Söke kentsel alan örnekleri özelinde rastlanmaktadır.

Pek çok ülkede çeşitli yerel yönetim birimleri kendi tüzel kişiliklerini kaybetmeksizin veya bölünme ve parçalanmaya konu olmaksızın bir veya birden çok kentsel hizmet alanında yeni örgütler oluşturarak farklı metropoliten yönetim örnekleri geliştirmektedir (Yaşamış, 1995: 95). Türkiye’de ise 2003 öncesi dönemde orta ölçekli ve metropoliten kentsel alanların yönetimine dair oldukça sınırlı olan alternatifler çeşitlenmektedir (Özgür, 2008). Bu alternatiflerden 5393 sayılı Belediye Kanununun

11. maddesindeki “katma” gibi bir kısmı henüz yaygın olarak uygulanmamaktadır. 5393 sayılı Kanunla yeni belediye kurulmasının zorlaştırılması kentsel alanlarda parçalanmanın hafifletilmesi veya durdurulmasına yol açmaktadır. Belediye birlikleri ile belediye ve köylerin ortaklaşa kurdukları karma birlikler ise hızla yaygınlaşmaktadır (Özgür, 2007a). Belediye veya karma mahalli idare birlikleri orta ölçekli kentsel alanlardaki içme suyu temini ve atık su yönetimi başta olmak üzere kimi yerel hizmetlerin sunumunda, etkinlik düzeyleri tartışılır olsa da, artarak kullanılmaktadır (Palabıyık ve Kara, 2008: 427; Coşkun, 2008: 465).

Türkiye genelinde ve Aydın’daki örnekler özelinde orta ölçekli kentsel alanların yönetimi açısından gelecek yönelimli iki husus oldukça önemlidir. Bunlardan ilki kentsel alanların Türkiye’de sayılarının giderek artacağı ve uygun çözümler getirilmezse buralarda içme suyu temininden katı atık bertarafına, çarpık yapılaşmanın önlenmesinden kent içi ulaşım, kanalizasyondan ve atık su uzaklaştırılmasına kadar ciddi yönetsel sorunların ortaya çıkacağıdır. İkinci olarak bu kentsel alanların, en azından bir kısmının nüfusunun oldukça hızlı artıyor olması ve daha geniş alana yayılarak hızla büyüyor olmalarıdır.

Mevcut uygulamalardan mahalli idare birlikleri, birleşme ve katma uygulamaları, mücavir alan genişletmeleri, orta ölçekli kentsel alanların yönetim sorunlarını gidermek için kısmi çözümler sunmakta veya metropoliten alanların yönetimine ilişkin temel model olan Büyükşehir belediye modelinin Kuşadası-Söke kentsel alanı için uygulanması imkansız haldedir. Orta ölçekli kentsel alanların yönetimi için acilen ayrı bir kanun çıkarılmalıdır (Özgür, 2008; Özgür, 2006; Genç, 2008: 166).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SÖKE – KUŞADASI KENTSEL ALANI

Bu başlık altında Kuşadası ve Söke kentlerinin tarihçelerini, Kuşadası ve Söke kentlerindeki yerleşme ve kentleşme, Kuşadası ve Söke kentsel alanlarının tanımı, özellikleri ve dönüşümü başlığında ilçe belediyelerinin ayrı ayrı tarihleri gelişim süreçleri açıklandıktan sonra Kuşadası – Söke Kentsel Alanında Yönetim Sorunlarına değinilmiş ve alanın yönetimine ilişkin alternatifler ve uygulanan modeller açıklanmıştır.

3.1. SÖKE’DE YERLEŞME VE KENTLEŞME

Bu bölümde Söke’nin tarihçesinden bahsedilmiş belediyesinin kuruluşu ve gelişimi, nüfusun ve kentsel gelişim süreci anlatılmıştır.

3.1.1. Söke’nin Kısa Tarihçesi

Söke’de kentleşmenin nasıl geliştiğini incelemekten önce tarihine kısaca inceleyelim.

Tarihi kaynaklara göre, Söke’nin yerleşim yeri olarak geçmişi M.Ö. 5000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Bu yıllarda Etilerin hâkim olduğu yörede, M.Ö. 1200 yıllarında Kumanlar, M.Ö.8.yy.dan itibaren Karyalılar egemen olmuştur. Karyalılar döneminde sahillerdeki kentler İyonların elinde bulunmuştur. İyonlar Söke’de Milet, Priene ve Myus’u kurmuşlardır. Ardından Lidyalıların eline geçen Priene ve Milet’e M.Ö. 546 yıllarında Söke’yi de ekleyerek Med’ler hâkim olmuştur (Gülen, 2007: 24-26).

Söke, M.Ö. 333 ve M.Ö. 189 yılları arasında Priene ve Milet’i Büyük İskender’in ele geçirmesiyle “Darya” denilen eyalet sisteminde Trakya Daryası’na bağlı kalmıştır. Söke, M.S.312’de Roma’nın ayrılması ile Doğu Roma topraklarında katılmıştır. Türklerin bölgeye girişine kadar Söke yöresi Rum Devlet kimliğinde ve

Hristiyan dini etkisinde kalmıştır (21.08.2009 <http://www.sokeportal.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=17>).

Menteşe Bey 1282 yılında Aydın ve çevresini Bizanslılardan almıştır. Mentese Bey 1300 yılında Muğla topraklarıyla birlikte Balat ve Söke'yi de Bizanslılardan alarak Menteseoğulları Beyliğine katmıştır. 1390 yılında Yıldırım Beyazıt'ın Aydınoğulları ve Menteseoğullarına sefer düzenlemesiyle Söke toprakları da Osmanlı devletine katılmıştır (21.08.2009 <http://www.sokeportal.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=17>).

1426 yılında Osmanlı topraklarına dahil olan Balat, Mentese Sancağı merkezi yapılmış ve Söke de bu sancağa bağlanmıştır. Daha sonra Sığla Sancak Merkezi Söke'ye taşınınca sancağa bağlı kaza merkezi olmuştur. O dönemde Balat daha aktif bir şehirken Söke ise devlet yöneticilerinin oturduğu bir bölge olmuştur. O dönemde devlet görevlilerinin oturduğu yer günümüzde hükümet konağı ve çevresi idi. Bu nedenle bu mahalleye “Konak” mahallesi adı verilmiştir (Dalgıç, 2000).

1864 tarihli vilâyet nizamnamesine göre mülkî taksimat, vilâyet-sancak (liva)-kaza, nahiye, köy olarak bölünüyordu. Aydın vilayeti ise, Aydın, İzmir, Saruhan (Manisa), Mentese (Muğla) ve Denizli sancaklarından oluşmaktaydı. Aydın Vilâyetinin merkezi İzmir'di. Söke, merkezi Güzelhisar olan Aydın Sancağının bir kazası konumundaydı. Söke, Büyük Menderes'in yakınlarında, sulak ve verimli arazilere sahip, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında birçok etnik kökenden toplulukları barındırması dolayısıyla kozmopolit yapıya sahipti. Söke'de 1894 tarihinde 14.987 Türk'e karşılık 8.258 Rum yaşarken, bu sayı 1917 yılında, 21.765 Türk'e 16.059 Rum olarak kayda geçmişti. Kemal Karpaz, 1914 yılında Söke'nin nüfusunu, 20.028 Müslüman, 16.720 Rum olarak vermektedir. Kasabada aynı tarihte 133 Ermeni ve 94 Yahudi de yaşamaktadır (Sepetçioğlu, 2007: 35-36).

Söke, Anadolu'nun işgali esnasında Yunan ve İtalyan kuvvetleri arasında defalarca el değiştiren ve farklı tarihlerde birçok kez işgal edilen nadir yerleşim yerlerinden biridir. 17 Mayıs 1919 tarihinde Kuşadası'ndan gelen bir İtalyan müfrezesi tarafından işgal edilmiştir. İtalyanlar, 20 Nisan'da Söke'yi ve 27 Nisan 1922'de Kuşadası'nı sessiz sedasız boşaltmışlardır. Söke, Milli Mücadele döneminde üç kez Yunan işgaline de uğramıştır. İlk işgal 1 Mayıs 1920 tarihinde, ikinci işgal 2 Şubat 1921'de, üçüncü işgal ise, 21 Nisan 1922 tarihinde İtalyanların kasabayı boşaltmaları

üzerine gerçekleşmiştir (Sepetçioğlu, 2007: 40). Söke, 22 Nisan 1922 tarihinden itibaren 4 ay, 14 gün boyunca Yunan işgalinde kalmış, 6 Eylül 1922 günü geri alınmış ve Yunan işgalinden kurtulmuştur.

(21.08.2009

<http://www.sokeportal.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=17>).

Söke'nin ismi hakkında çok farklı rivayetler bulunmaktadır. Bunlar içinde uzun yıllar boyunca Söke'nin Büyük Menderes Nehri'nin su baskınlarına uğraması sonucu "Su Köy" olarak anılan yerleşimin zamanla Söke kelimesine dönüştüğü en çok kabul edilenlerdendir. Diğer bir bilgi de Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinden edinilmektedir. Buna göre, "Orhan Gazi Güzelhisar'ı fethetmek isterken düşman güçlerinin Söke kalesine kapanmaları ve fethi geciktirmesinin ardından Orhan Gazi askerlerine "Bre gaziler şu kafirleri söke söke şehirden çıkarın" der. Bu nedenle şehrin adı Söke olarak kalmıştır

(22.08.2009

http://www.soketarihi.com/v1/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=52).

3.1.2. Söke Belediyesinin Kuruluşu

Osmanlı İmparatorluğu'nda, XIX. yüzyılda Avrupa ile ilişkilerin gelişmesi ile birlikte, yeni hizmetlere, iş alanlarına ulaşım ve haberleşmeye olan gereksinimler artmıştır. 1867 ve 1871 tarihli nizamnamelerde, vali veya mutasarrıfın hükümet memurları arasından görevlendireceği bir başkan (reis) ve Müslüman ve gayri Müslimlerin eşit olarak temsil edildiği altı fahri üyeden oluşan belediye meclisleri kurulmuştur (22.08.2009 <http://www.soke.bel.tr/sokebelediyesi.aspx>). Bu düzenleme çerçevesinde 1891 yılında Söke Belediyesi yılında kurulmuştur. Belediyeleşmedeki en önemli sebeplerden biri Söke'nin ticari ilişkilerde üstlendiği roldür. Ayrıca 1891 yılında hizmete giren demiryolu da kentin gelişimine katkıda bulunmuştur.

1891 yılında kurulan Söke Belediyesi meclisinde; Söke'nin Meclis-i daire-i belediyesi ile ilgili olarak 1296 (1878-1879) tarihli salnamede, Söke'nin ilk belediye başkanı'nın Ömer AĞA olduğu, meclis üyelerinin ise; Müslimlerden; Derviş Ağa, Necip Efendi, Ahmet Efendi, Gayri Müslimlerden; Hacı Nikolaki Efendi, Antonaki, Yorgaki'den oluştuğu, kâtipliği Cafer Efendi'nin yaptığı, sandık eminliği görevini Abbas

Efendi'nin yürüttüğü, ayrıca Hüseyin Abdurrahman adında bir tabibin görev yaptığı Söke Belediyesi ile ilgili nizamnamelerde belirtmektedir (Çağbayır, 1989: 31-35).

Bu dönemlerde belediyelerin ilgilendiği konuların başında düzen; güzelleştirme ve sağlık gelmektedir. Söke Belediye Meclisi 1889 Salnamesinde belirtildiğine göre, belediye bütçesi 49.710 kuruştur. Bu bütçe ile kentin güvenliği için sokaklar 80 tane fener ile aydınlatılmıştır. 1893 tarihinde belediyenin imar işlerine ağırlık verdiği merkezde 900 arşınlik kaldırım döşendiği yazılmaktadır (22.08.2009 <http://www.soke.bel.tr/sokebelediyesi.aspx>)

3.1.3. Söke’de Nüfus Gelişimi

Söke, Türkiye’nin batısında Aşağı Büyük Menderes yöresinde bulunmaktadır. Aşağı Büyük Menderes, tarihi dönemlerden günümüze nüfus açısından çekim merkezi olmuştur. Bu nedenle burada büyük kentler kurulmuştur. Milet, Priene ve Hereklia bunlardandır. Günümüzde Söke bu yörenin en büyük yerleşmesidir. Söke sahip olduğu geniş tarım alanları ve tarıma dayalı sanayisi ve turizm potansiyeli ile bir çok çekiciliği kendisinde barındırmaktadır. Bu nedenle geçmişten bu yana özellikle son 25-30 yıldır göç alan bir yerleşmedir. Göç alması nedeniyle sürekli olarak dinamik bir nüfus yapısı olan Söke devamlılık gösteren bir büyüme trendine sahip olması ile de dikkati çekmektedir. 1512 tarihli mufassal defterlerde Söke’de 112 hane, 14 mücerred, 2 imam hatip, 1 müderris (öğretmen), 1 ortak, 1 muhassıl, 1 müteveli (güvenilir memur), 1 ma’lul, 1 masum, 2 müezzin (hoca), 1 divane (deli) bulunmaktadır. 1529 senesinde ise 87 hane, 23 mücerred, 2 imam hatip, 1 müezzin (hoca), 1 muhassıl, 2 gaib, 2 na-bedid olarak kaydedilmiştir (Gülen, 2006: 30). Söke’nin kent nüfusunun 1981-1997 devreleri incelendiğinde yaklaşık 20.000 kişinin köylerden Söke merkezine göç ettiği görülmektedir. Bunun sebepleri şöyle sıralanabilir: Kuşadası, Davutlar gibi turizm kentlerinin otellerinde çalışan personelin aileleri Söke’de oturmaktadır. Söke’de ve sahillerdeki inşaat sektöründe çalışan işçiler ve aileleri Söke’de ikamet etmektedir. Kooperatifler kanalıyla Söke’de konut yapımı sürmekte ve bu yolla da göç almaktadır; Anadolu’nun muhtelif bölgelerinden Söke merkezine göç vardır. Söke şehir merkezine 12.000 kadar doğu kökenli nüfus göç etmiştir (Gülen, 2007: 32).

Söke’de 5 Genel Lise, 7 Mesleki ve Teknik Lise, 19 Merkez İlköğretim Okulu ve 1 Çıraklık Eğitim Merkezi vardır. Bunun dışında 9 tane dersane bulunmaktadır. 2005-2006 Eğitim öğretim yılında Söke şehrinde öğrenim gören öğrenci sayısı 15.275’dir. Şehirde 1 sinema salonu (aslında 2 tane mevcuttur, ancak “Efes Sineması” isimli salon faaliyet göstermemektedir.), 1 Tiyatro kurumu (Söke Belediyesi Şehir Tiyatrosu) vardır. İlçe merkezinde 2 yerel gazete ve bir halk kütüphanesi (Hacı Halil Paşa Kütüphanesi) ve 1 müze bulunmaktadır. Şehir kültürel faaliyetleriyle de başka yerlerde yaşayan nüfusu kendisine çekebilmektedir. Bu önemli kültürel faaliyetler şunlardır. Söke Turizm Şenlikleri Güllübahçe Festivali Pamuk Festivali ve Kurtuluş Etkinlikleri Milli Mücadelede Söke Cephanesi ve Önderleri Paneli (31 Mart 2006) (Gülen, 2007: 36).

TÜİK 2009 ADNKS sonuçlarına göre ilçe belediyelerinin, Belde belediyelerin ve köylerin 2009 nüfus sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Söke ve Belde Belediye Nüfusları

Belediyeler	2009 Nüfusu (Kişi Sayısı)
Söke	67.234
Sazlı	5.532
Savuca	8.027
Yenidoğan	5.776
Atburgazı	2.228
Sarıkemer	3.165
Güllübahçe	1.913
Bağarası	6.870

Kaynak: <http://report.tuik.gov.tr> (21.06.2010)

Tablo 3: Söke’ye bağlı Köyler ve 2000 Yılı Nüfusları

Köyler	2009 Nüfusu (Kişi Sayısı)	Köyler	2009 Nüfusu (Kişi Sayısı)
Ağaçlı	510	Güzeltepe	173
Akçayaka	326	Karaatlı	82
Akçakonak	1.724	Karakaya	336

Argavlı	280	Karacahayıt	773
Aslanyaylası	188	Kaygılı	419
Avcılar	294	Kisir	384
Avşar	580	Köprüalan	130
Bayırdamı	75	Nalbantlar	305
Bağ-Yeniköy	624	Özbaşı	463
Burunköy	916	Pamukçular	138
Çalıköy	254	Serçin	730
Çalışlı	824	Sayrakçı	124
Çavdar	1028	Sofular	204
Demirçay	275	Tuzburgazı	862
Doğanbey	718	Yamaç	128
Gölbent	265	Yeşilköy	358
Güneyaka	103	Yuvaca	421

Kaynak: <http://report.tuik.gov.tr> (21.06.2010)

Söke'deki nüfus gelişimini yıllara göre verecek olursak; 1927 yılında Söke'nin nüfusu; 10.396, 1935 yılında; 10.912, 1965 yılında; 27.558, 1985 yılında, 44.556, 1995 yılında 61.690, 2000 yılında 62.384, 2007 yılında, 115.939, 2008 yılında, 115.490, 2009 yılında ise; 115.758 şeklinde gerçekleşmiştir.

Tarım ve turizm potansiyelinin neden olduğu göçlerle artan nüfusuyla kent Kuşadası ile Didim yönlerinde, ana yollara paralel biçimde gelişmektedir (Detaylı bilgi için: Genç, 2008). Yerleşme özellikleri, yerleşim birimi sayısının fazlalığı nedeniyle Söke'de ilçe merkezi ve bazı belde, köy ve belediyeler iç içe geçmiş, kentleşme alanı ve nüfusu coğrafi engeller ve sınırlamalar dikkate alınmadan gelişmiştir. Şehrin çevresinde yer alan turizm alanlarında çalışmak amaçlı gelen insanlar aileleriyle birlikte daimi oturma yeri olarak Söke'yi seçmişlerdir. Çünkü kıyılarda hem eğitim tesisi yok, hem de kiralar çok pahalıdır. Şehrin ovası pamuk üreten en büyük kaynaklardan biri olduğu için buraya çalışmak için gelen işçiler yine ikamet olarak Söke'yi seçmişlerdir. Ayrıca iklim ve yaşam koşulları nedeniyle memurlar ve işçilerin tercihi de Söke olmuştur. Son yıllarda Söke merkezde ve kıyılarda yapılan çok geniş boyutlu inşaatlar da birçok inşaat işçisinin Söke'ye gelmesine neden olmuştur. Söke'nin bu kadar tercih edilmesindeki sebep, kurulduğu yerin çekim sahası olmasıyla ilgilidir (Gülen, 2007: 51).

3.1.4. Söke Kentinde Yerleşme

Söke şehri, Batı Anadolu'da Aydın iline bağlı denize kıyısı bulunan, yüzölçümü 1356 km² olan bir ilçe merkezidir. Söke 37°45' Kuzey enlemi ile 27°24' Doğu boylamı üzerinde yer alır. Ege Bölgesi'nin Ege Bölümü içerisinde yer alan şehrin denizden yüksekliği 38 m'dir.

Aydın'a bağlı 54 belediyeden biri olan Söke'nin doğusunda Koçarlı, batısında Ege Denizi, kuzeyinde Germencik, kuzeybatısında Kuşadası ve Selçuk, güneyinde Milas, güneybatısında, Didim bulunmaktadır. Alçak düzlüklerden oluşan Söke Güneydoğu kesiminde Beşparmak Dağı, kuzey ve kuzeybatı kesiminde Samsun Dağı ve Sökenin içinden geçen Büyük Menderesin taşıdığı alüvyonlardan oluşan Söke Ovası batıdaki doğal gelişim sınırını oluşturmaktadır.

Aydın ve İzmir'e hem karayolu ile hem de demiryoluyla, Milas ve Kuşadası'na ise sadece karayolu ile bağlıdır. Aydın'a 54 km, Kuşadası'na 23 km, Didim'e 56 km, İzmir'e 120 km uzaklıktadır. İzmir'i Anadolu'nun güneybatısında yer alan önemli turizm merkezlerine bağlayan yol da şehir yakınından geçer. Daha önceki dönemlerde birleşme çabaları ile birleşme-ayırılma durumları Söke'de de görülmektedir. Sazlı, Savuca, Didim --ve bağlı yerleşim yerleri-- örneklerinde olduğu gibi, bu kentsel alan bütünü oluşturulan yerleşim yerlerinden bir bölümü kısa zaman öncesine kadar Söke'ye bağlı köyler iken daha sonradan belediye haline gelmişlerdir (Genç, 2008:159). 15–16. Yüzyıllarda Söke'nin yerleşim özelliklerine bakıldığında, bu dönemde ayrı ayrı köyler olan Savcı, Çonlu, Kemer, Kömenos, Akçaşehir, Tırha'nın Söke'yi çepeçevre kuşattıkları belirtilmektedir (Telci, 2002: 19). 19. Yüzyıla ait salnamelerde de Söke'nin coğrafi konumunun tarifi şöyledir: Kuzeyde Kuşadası Kazası ve Ayasuluğ Nahiyesi, doğuda Aydın ve Çine, güneyde Milas Kazası ve batıda Ege Denizi (Yapucu, 2002: 37; Özgür, Genç: 2008:205).

Şekil 1: Söke İlçe Haritası

Söke’de kentsel alan 4 ana hat üzerinden gelişmekte ve bu yönle doğru şehir büyümektedir. Bunlar Sazlı yönü, Bağarası (Söke Ovası) yönü, Kuşadası Yönü ve Yenidoğan (Didim) yönüdür. Kuşadası yönü, Söke’nin içinden geçen Söke çayını takip etmekte ve bu alanda heyelan bölgeleri olmakla birlikte Söke – Kuşadası karayolu yapılaşmaya uygundur. Bu bölge hızlı bir gelişim süreci içindedir. Yüksekokulun bulunduğu Yenikent Mahallesi’ne fakülte açılması planlanmakta ve inşaatının ciddi bir bölümü tamamlanmış bulunmaktadır, ayrıca inşası aşamasında ciddi eleştiriler alan, çocuk ve eğlence parkı olan belli masal kahramanlarının figürleri bulunan harikalar diyarı Yenikent’te bulunmaktadır. Ayrıca Söke–Kuşadası karayolunda özel eğitim okulu, çeşitli alanlarda(özellikle inşaat malzemesi) faaliyet gösteren işyerleri ve Ağacli kavşağını geçtikten hemen sonra biri açık diğeri kapalı 2 ayrı düğün salonu ve bir halı saha bulunmaktadır. Ayrıca Kuşadası’na bağlı olmakla birlikte, Söke sınırında Kuşadası International Golf Resort ile bölge golf sporu için büyük bir proje gerçekleştirilmekte iki kentin birbirine giderek yaklaştığı tezi güçlenmektedir.

Sökenin ikinci gelişme yönü ise Sazlı yönüdür; buradaki gelişme yönü ise coğrafi nedenlerle (ova ve dağ) ve beşeri nedenlerle; yol ve Söke şehir mezarlığının varlığı nedeniyle kesintiye uğramaktadır. Kentin üçüncü gelişim yönü ise birinci derece tarım arazisi olan söke ovasının kestiği Bağarası yönüdür. Dördüncü yön ise Yenidoğan

Didim yönüdür ancak bu yöne doğru konut gelişiminden çok Yenidoğan Outlet mağazaları örneğindeki gibi iş olanakları açısından düşünülmektedir.

Söke, Ege Denizi'nin tarihi ve doğal güzellikleriyle dolu orta kıyı bölgesinin önemli yerleşim merkezlerinden birisidir. Büyük Menderes nehrinin yakınında kurulmuş olan kent geniş düzlükler halinde alüvyon ovanın kuzey kıyısında yer alır. Söke'nin verimli arazisini oluşturan ova mıntıkası şehir ile Büyük Menderes nehri arasında bulunmaktadır. Yerleşim bölgeleri ise daha ziyade ovanın kuzey ve kuzeybatı tarafına doğru yayılmıştır. Günümüzde ise Söke hızla büyüme sürecine girmiş bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bulunduğu coğrafya gelişmesinde etkili olmuştur. Söke merkez yerleşimi genelde kuzeydoğu ve güneybatı doğrultulu genişlemektedir. Hatta şehrin kendi yerleşim alanları da Savuca ve Yenidoğan belediyeleri alanlarıyla birleşmiştir. Şehrin idari ve resmi binaları daha çok Aydın caddesi üzerinde bulunmaktadır (Gülen, 2007: 50).

Söke'nin içinde bulunduğu coğrafya, şehrin gelişme imkânını sağlamıştır. Çünkü şehir büyük yolların yakınında Söke çayı, Büyük Menderes ve Bafa oluğunun kavşağında yer almaktadır. Bu konumda kurulan şehirler bu yolları kontrol etmek, bu suretle hinterlandı iktisadi ve içtimai yönlerden etkisi altında bulundurmak amacıyla olmuşlardır. Söke'de bu amaçta olmuştur. Şehir çok eski zamanlardan beri kavimler yolu üzerinde bulunduğu için çevresiyle her yönden bağlantılı olmuştur. Şehir, yakınından geçen yollarda diğer şehirlere bağlanmıştır. Bu konumuyla da çevresindeki köylerin pazarı durumuna gelmiştir ve bir pazar şehri olarak çevresindeki birçok yeri etki sahası içine almıştır. Yani çevresindeki köylerin malını getirip sattığı bir merkez konumundadır. Her hafta Çarşamba günleri kurulan bu pazara çevre köylerden hatta Denizli, Aydın gibi illerden gelen insanlar mallarını getirip satarlardı. Böylece hem şehir halkı ihtiyacını karşılamış olur, hem de köy halkı şehirden ihtiyacını alıp ticaret yapmış olurdu (Gülen, 2007: 51).

Şehrin bulunduğu yer, aynı zamanda kültürel etki sahası taşıyan alanlara da yakındır. Bu açıdan da şehir çok eski zamanlardan beri eski eser meraklılarının arkeolojik siteleri ziyaret için kullandıkları üs konumunda olmuştur. Şehre 41 km uzaklıkta iyi bir yol ile bağlı Balat köyündeki Milet, 15 km uzaklıkta Samsun Dağının güney eteğindeki Güllübahçe yanında Priene, Akköy bucağının 15 km güneyinde

tapınağı ile ünlü Didim, Avşar köyü yakınında Söke-Milas yol ayrımından 8 km uzaklıkta Myus kültürel etki sahalarıdır. Şehrin kurulduğu saha, şehrin çekim sahası olmasını da sağlamıştır.

Söke şehri Balat Ovasının kuzey kenarında Samsun Dağı'nın geçit verdiği yerin ağzında bu dağdan geçen Söke Çayının iki yamacı üzerinde yerleşmiştir. Şehir, içinden geçen çayın vadi yamaçlarından güneye doğru birikinti yelpazesi üzerine ve doğuda Söke-Aydın yolu boyunca gelişmektedir. “Yerleşme sahası bütünü ile üçgeni andırmaktadır.” Şehir zirai ve ticari imkanlardan faydalanarak gün geçtikçe gelişmektedir. Özellikle iş imkanlarının artmasıyla Söke-Ortaklar yolu üzerindeki kısım ile güneye doğru Milas yolu civarındaki kısımda nüfus gittikçe artmaktadır. Böylece şehir tekrar güneye Söke çayının birikinti yelpazesi üzerinde aşağıya doğru yayılmaktadır. Yani kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu gelişmektedir. Şehir tarım yanında tarımsal sanayinin gelişmesiyle büyük bir alansal genişleme göstermiştir. Bu genişlemenin büyük çoğunluğu yerleşim amaçlı konut yapımı ile şekillenmiştir. Şehrin güneyinden Milas-Aydın çevre yolu, kuzeyinden Kuşadası-Söke çevre yolu geçer. Şehir ise bu iki çevre yolunun ortasında kalır. Şehirde, meydanlar, caddeler ve düzgün sokaklarla, parklar yapılmış, içme ve kullanma suyu sağlanmış elektrik enerjisi 1962'den beri enterkonnekte sisteme bağlanmış bir yerdir.

Şehirde toplam 8 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallenin adları şunlardır: Çeltikçi, Cumhuriyet, Yenicami, Konak, Atatürk, Fevzipaşa, Kemalpaşa ve Yenikent'tir (Gülen, 2007: 55). Ayrıca, 7 belde belediyesi ve 34 köyü bulunmaktadır. Bu şekilde bakıldığında, fazla yerleşim sayısının ortaya çıkardığı idari ve siyasi parçalanmışlığı anlamak kolaylaşacaktır. Savuca, Sazlı ve Yenidoğan Belde Belediyeleri merkeze oldukça yakın ve aralarında boşluk bulunmayan alanlardır. Bu nedenle bu alanlar zaten dar anlamda Söke Kentsel alanı içinde yer almaktadır. Bu beldeler önceleri Söke'ye bağlı durumda iken belediye olmuşlar, bu açıdan bakıldığında aralarında sadece mekansal yakınlık değil tarihi birlik de söz konusudur. Bu alanda daha önce Savuca Belediyesi tarafından birleşme talebi gelmiş ancak sonuçlandırılmamıştır. Savuca belediyesinin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden aldığı yoğun göç ve nüfus artışı sonucu belediye hizmetleri yetersiz kalmış ve Söke Belediyesinden yardım almışlardır ancak bu uzun sürmemiş ve belediyeler arası anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Buna ek

olarak Söke kentsel alanının bir parçası olarak kabul edilmesi gereken ve birçok hizmeti Söke Belediyesinden alan; Akçakonak, Argavlı, Avşar, Ağaçlı, Burunköy, Demirçay, Doğanbey, Güzeltepe, Karaatlı, Karakaya, Bayırdamı, Sayrakçı, Tuzburgazı, Yamaç, Yeşilköy, Çavdar Köyleri sayılabilir.

Şehir merkez yerleşimi genelde kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu genişlemektedir. Bu gelişim kuzeydoğuda ticari alanda, güneybatıda hem sanayi hem konut hem de ticaret alanındadır. Şehrin güneydoğusu konut ağırlıklı olup mevcut O.S.B KOBİ ihtisas siteleri yer almaktadır. Kuzeybatı ise sadece konut gelişimlidir. Kentin gelişimini etkileyen en önemli faktör korunması gereken tarım alanlarıdır. Gelişimin bu alanlara kaymaması gerekmektedir. Söke şehrini zeytinlik ve sulu tarım alanları çevrelemektedir. Yapılan bir çalışmaya göre 1963-2003 yılları arasında 1.014.21 hektarlık alan yerleşmeye açılmıştır. Eğimli ve tarımsal özelliği olmayan araziler yerine özellikle zeytin yetiştirilen alanların kentleşmeden dolayı yerleşmeye açıldığı ve sulu tarım arazilerinin büyük kayıplar verdiği saptanmıştır. Dolayısıyla daha sonraki dönemlerde kent gelişimi temel alındığında tarımsal üretim kapasitesi olmayan veya düşük olan yabancı zeytin alanları belirlenerek kentsel gelişim bu alanlara kaydırılabilir. Yani ova kesinlikle yapılaşma amaçlı olarak kullanılmamalı ve kaçak yapılara izin verilmemelidir. Kentsel gelişimi etkileyen diğer faktörler deprem ve heyelandır. Özellikle Fevzipaşa Mahallesi Söke'nin çarpık gelişmiş bir alanıdır. Bu çarpık ve kaçak yapılaşma Kuşadası çevre yolunun kuzeyine sıçramıştır. Bu alan heyelan riski nedeniyle yerleşime yasaklı konumdadır. Konak mahallesi de heyelan riski taşıyan aşırı eğimli bir alan olup aynı zamanda fay hattının geçmesinden dolayı deprem sorununun yaşandığı bir yerdir. Her iki mahallede de şehrin gelişimi söz konusu olamaz. Söke çayı Şehri 2 kısma ayırmaktadır. Batıda Kemalpaşa, Çeltikçi ve Cumhuriyet mahalleleri Doğuda ise Konak, Fevzipaşa, Yenicami, Atatürk ve Yenikent mahalleri yer alır. Şehrin gelişimi Doğuya doğrudur. Şehir, Bağarası Caddesi üzerinde gelişim göstermektedir. Şehrin doğu ve batı kısımlarını birbirine bağlayan köprüler bulunmaktadır. Kuzeyden güneye doğru bu köprüler Maden İşçileri, Altı Eylül Şehitleri, Demirköprü, Halk Köprüsü ve Çevre yolu köprüsüdür. Bunlar dışında iki de yaya köprüsü bulunmaktadır. Demirköprü ile yaya köprüsü arasında belediye otoparkı ile Altı

Eylül Şehitleri köprüsü arasında belediye dükkanları bulunmaktadır. Organize Sanayi Bölgesinin kurulmasıyla şehir daha fazla gelişim gösterip her alanda bir canlılık kazanacaktır (Gülen, 2007: 59).

Söke’de ilk imar planı 1946 yılında, (harita için: arkiv.arkitera.com/p6751-soke-İmar-planı-projesi.html) ikinci plan 1968 yılında yapılmıştır. 27.140 olan Söke nüfusunun 1990 yılında 58.618’e ulaşacağı varsayılan bu planda 200 hektar alan imarlı hale getirilmiştir. 1/5.000 ölçekli üç nazım imar plan paftası ile 26 adet 1/1.000 ölçekli paftadan oluşan revizyon imar planları 1986 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu planlarda kentin 2000 yılı nüfusu 60.000 kabul edilmiş, toplam imarlı saha yaklaşık 369 hektar olarak planlanmıştır. 1990 yılından itibaren mevcut planların ihtiyaca cevap veremez hale gelmesi ve 2000’de nüfusun 62.384’e ulaşması nedeniyle, imar planları yerini mevzii imar planlarına bırakmıştır. Kuşadası-Söke Çevre Düzeni Planı 6.3.1990 tarihinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. 2004 yılından itibaren hem çarpık ve mevzii imar planlarıyla gerçekleşen yapılaşmayı durdurmak hem de kentin ve bölgenin geleceğini planlamak için yeni bir planlama çalışması başlatılmıştır. 07.06.2006 tarihli Belediye Meclisi kararı ile onaylanan yeni planlar, 10 adet 1/5000 ölçekli nazım imar plan paftası ve 111 adet revizyon planı paftasından oluşmaktadır. 6.000 hektarlık alanı kapsayan bu çalışma kentin gelişmesine planlı bir müdahaledir. 25 yıllık bir dönemi kapsayan bu planların, 2030 yılı Söke kent nüfusu tahmini 150.000 kişidir (Genç, 2008).

Söke Nazım Planı çalışmalarında; kentin Kuşadası ile etkileşimi ve metropol bütünleşme potansiyeli dikkate alınmış; bu amaçla Kuşadası-Söke Makro form Şeması hazırlanmış ve ayrıca 1/25.000 ölçekli bir çevre düzeni planı taslağı tanzim edilmiştir. Bu üst ölçekli planlar, yetkili bakanlıklar tarafından onaylanmamış olmakla birlikte, Söke Belediyesi tarafından onaylanan Nazım İmar Planının esaslarını belirlemede önemli katkılar sağlamaktadır. 2006’da son şeklini alan Söke Nazım İmar Planında Sazlı yönünde kentteki OSB ve oto sanayi siteleri, galericiler, özel proje bölgeleri ve ihtisas siteleri, terminal alanı, kent içinde yerleşmesi sakıncalı depolama tesisleri yer almaktadır. Bağarası- Söke Ovası yönünde ise, Bağarası yolu, 6. kilometreye kadar olan bölge tarım ürünleri için büyük depoların yapılmasına, 4. km kentsel katı atık düzenli

depolama alanına ayrılmıştır. Ayrıca ilk defa, Yenikent Mahallesi ve kurulması düşünülen Söke vakıf üniversitesi alanı da Nazım İmar Plana dâhil edilmiştir (Detaylı bilgi için: Genç, 2008).

3.2. KUŞADASI'NDA YERLEŞME VE KENTSEL GELİŞME

3.2.1. Kuşadası'nın Kısa Tarihçesi

Tarihi kaynaklara göre ilk çağlarda Menderes Vadisinin iskeleleri Ayasuluğ (Efes-Selçuk) ve Balat (Milet) iken, her iki limandan da deniz çekilince bölgede yeni bir iskele kurulması gerekmişti ve yeni iskele, Kuşadası'nın bulunduğu yerde inşa edildi. Bu dönemde ticaret daha çok Venedikli ve Cenova'lıların elinde olduğu için bu yeni iskele, İtalyanca bir adla, "Scala Nuova" adıyla anıldı. Burası, konsoloslukları, ambarları ve tüccarları ile adeta bir tüccarlar kolonisi haline geldi (21.08.2009 <http://www.kusadasi.bel.tr/belediye/kusadasi.asp>).

Kuşadası Körfezi M.Ö. XI. yy' dan beri birçok farklı medeniyeti barındırmıştır. M.Ö. 3000 yıllarında Lelegler; MÖ. 11 yy.'da Aeoleyalılar; M.Ö. 9. yy.'da İyonlar bölgede hakim olmuşlardır. Büyük Menderes ve Gediz ırmakları arasında kalan alan, antik çağlarda "İyonya" adını almıştı. Kuşadası, antik çağlarda Anadolu'nun Akdeniz'e açılan en büyük limanıydı.

Kuşadası, Orta Çağda korsanlar tarafından da kullanılan bir ticaret limanı haline gelmiştir. 15.yy' da Venedikliler ve Cenevizliler zamanında şehir Skala Nuova adını alır ve zamanın en büyük Limanlarından biri olma niteliğini kazandı (Ergül, 2006). 1186'da 2. Kılıçarslan'ın bölgeyi Selçuklu Devletine katmasıyla Türk egemenliği başlamıştır. Bölge bu devirde kervan yollarının Ege'ye açılan bir ihraç kapısı olmuştur. Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra bölgede Beylikler devri başlamıştır. Bir süre Aydınoğulları Beyliği bölgede hakim olmuş ve 1413 yılında I. Mehmet tarafından Osmanlıların egemenliğine girmiştir. Bu tarihten sonra, şehir tamamen Türkler' in elinde kalmıştır. Daha sonraları Kuşadası Osmanlılar ve Venedikliler için korsan saldırılarına karşı askeri bir üs olmuştur (21.08.2009 <http://www.kusadasiotelleri.com/kusadasi-tarihcesi.html>).

Kuşadası kenti, bugünkü yapısına aşağı yukarı 17.yy başında kavuşmaya başlamıştır. Sultan 1. Ahmet ve Sultan 2. Osman zamanında iki kez sadrazam olan Öküz Mehmet Paşa isimli bir Osmanlı veziri, Kuşadası kentinin çevresine surlar inşa ettirmiş ve çok sayıda yapı inşa ettirmiştir. O zaman surlar içinde kalan Kuşadası, Dağ ve Camiikebir Mahalleri olmak üzere iki büyük mahalleden oluşmaktaydı. <http://www.kusadasi.bel.tr/belediye/kusadasi.asp> (21.08.2009). 1865'te Kuşadası bağımsız bölge ilan edilmiştir. Yahudiler, Yunanlılar, Ermeniler ve İtalyanlar liman yakınına yerleşmiş ve I. Dünya Savaşına kadar burada kalmışlardır. Cumhuriyet'in ilanından sonra İzmir'e bağlanan Kuşadası, 1954'te Aydın'a dahil olmuştur. "Küçük Ada" ya da "Güvercin Ada" şehrin şimdiki adının kaynağıdır. 1970'lerden itibaren ise tamamen turizme dönük bir yapılanmaya gitmiştir. (<http://www.kusadasiotelleri.com/kusadasi-tarihcesi.html> 21.08.2009)

3.2.2. Kuşadası Belediyesinin Kuruluşu

1855 yılında İstanbul'da kurulmaya başlayan batı tarzı belediye örgütleri, sonrasında imparatorluk geneline yayılmaya başlamıştır. Tanzimat'la başlayan modernleşme hareketleri ve liman kentlerindeki ekonomik canlanma sonucunda özellikle bu şehirlerde ilk belediye örgütlenmeleri de oluşmaya başlamıştır.

Osmanlı Devleti döneminde Kuşadası ile ilgili idari bilgilere Osmanlı Vilayet Salnamelerinden ulaşılabilmektedir. XIX. Yüzyılın ortalarında ülkedeki ulaşım ağı ve dış ticaret kanallarının değişmesi ile İzmir'in merkez olduğu yeni bir eyalet oluşturulana kadar, Aydın Vilayeti, Saruhan, Aydın, İzmir'in de bağlı olduğu Suğla Sancaklarından oluşmaktaydı. 1884'te Aydın Vilayeti, Aydın, İzmir, Saruhan (Manisa), Menteşe (Muğla) ve Denizli Sancaklarından ibaretti. 1884 yılı itibari ile İzmir'in Kuşadası'nın da içinde bulunduğu 11 kazası bulunmaktaydı, yine aynı yıl itibari ile Kuşadası'na bağlı Ayasuluğ – Selçuk nahiyesi ve 24 köy vardı (Ergül, 2006: 93-94).

Kuşadası Belediyesinin kuruluş tarihi ile ilgili kesin bir bilgiye ulaşamamakla birlikte, H. 1297 (1880) tarihli Aydın Vilayet Salnamesinde Hacı İbrahim Ağanın ismi Kuşadası Belediye Başkanı olarak ve belediye meclis üyelerinin isimleri bulunmaktaydı. Belediye meclisinin reis, muavin, altı üye ve varsa müşavir üye olarak

da doktor ve mühendisten oluşması emredilmişti (Ergül, 2006: 95-97). H. 1312 (1894) yılında, Kuşadası'nın 29 köyü ve bir nahiyesi vardı: İslam Çanlı, Anya, Burgaz, Caferli, Çınar, Havuccilli, Hristiyan Çanlı, Sultaniye, Tırha, Aziziye, Kurfal, Keraslı, Çerkez Davud, Yayla (Halıcı, 2009).

3.2.3. Kuşadası'nda Nüfus Gelişimi

Kuşadası'nda ise; Davutlar ve Güzelçamlı Belde Belediyeleri mevcuttur. TÜİK 2009 ADNKS sonuçlarına göre ilçe belediyelerinin, Belde belediyelerin ve köylerin 2009 nüfus sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 4: Kuşadası Belediyesi, Kuşadası'na Bağlı Belde Belediyeleri ve Köylerin 2009 Yılı Nüfusları

Belediye	2009 Nüfusu (Kişi Sayısı)		
Kuşadası	61.648		
Davutlar	9.530		
Güzelçamlı	5.923		
Köyler	2009 Nüfusu (Kişi Sayısı)	Köyler	2009 Nüfusu (Kişi Sayısı)
Caferli	131	Soğucak	1.554
Çınarköy	322	Yaylaköy	581
Kirazlı	930	Yeniköy	676

Kaynak: <http://report.tuik.gov.tr> (15.06.2010)

Yıllara göre nüfusuna bakıldığında, Kuşadası ilçe bütününde nüfusun 1965 yılında 13.724, 1985 yılında 29.098, 2000 yılında 65.765, 2007 yılında; 73.543, 2008 yılında; 78.793, 2009 yılında ise; 81.295 olduğu görülmektedir. Rakamları incelediğimizde 1985 ile 2000 yılları arasında turizmin öneminin de artması ile Kuşadası'ndaki nüfus artışı iki katın üzerinde gerçekleşmiştir. 2007, 2008 ve 2009 yıllarında da nüfus artışı yine yüksek oranlarda devam etmiştir.

3.2.4. Kuşadası Kentinde Yerleşme

Kuşadası yakınında Yılançı Burnu denilen yerde, Efes'e bağlı Neopolis ismi ile İyonlar tarafından kurulduğu sanılmaktadır. Ancak, daha sonraları, Pilavtepe eteklerinde, Andız kulesi denilen yerde kurulmuştur. Bir müddet sonra Bizanslılara ait olan bu kıyılara Venedik ve Cenevizliler, ekonomik bakımdan egemen olmuşlardır. Ulaşım güçlükleri nedeni ile Kuşadası; Andız kulesi mevkiinden alınarak bugünkü yerinde Yeni İskele (Scala Nuova) adı ile kurulmuştur (Ergül, 2006: 22).

1923 yılına ait İzmir Vilayet istatistiklerine göre, İzmir'e bağlı bir kaza merkezi olan Kuşadası'nın Selçuk ve Davut olmak üzere iki nahiyesi ile 30 köyü bulunmaktaydı. Bu köylerden bir kısmı (Anyalı, Burgaz, Çınar, Havutçulu, Sultaniye, Kurfalı, Kirazlı, Yayla, Aziziye) Kuşadası'na; bir kısmı da (İslamçanlı, Türkçanlı, Caferli, Çerkez Davut, Osmaniye, Tırha, Rumçanlı Davut'a; Arvalya, İcadiye, Belevi, Branga, Barutçu, Burhaniye, Cıvaşır, Hamidiye, Hayriye, Şeyhler, Şadiye Kozlupınar, Kuyumcu ve Çirkince) Selçuk'a bağlıydı (Yapucu, 2001: 306). 1957 yılında Kuşadası'nın İzmir'den ayrılıp Aydın'a bağlanması sırasında, Kuşadası'na bağlı, bucak merkezi Selçuk olan Akıncılar Bucağı (Acarlar, Belevi, İcadiye, Hayat, Şirince); Kuşadası'nın Selçuk'a yakın Burgaz, Çamlık, Havutçulu, Sultaniye, Gökçealan Köyleri, Selçuk'a eklenmişti (Emekli, 2001: 57) Cumhuriyetin ilanından sonra yayımlanan 1927-1928 İzmir Vilayet Salnamesine göre; Kuşadası Kazası; Burgaz, Çınar, Havucçilli, Sultaniye, Soğucak, Aziziye, Kirazlı, Yayla, Yeniköy, Akıncılar (Ayasuluğ) Nahiyesi; İcadiye, Belevi, Hamidiye, Hayriye, Kuyumcu, Şirince ve Davutlar Nahiyesi; İslam Şanlı, Caferli, Tarha, Türk Şanlı, Osmaniye, Güzelçamlı olmak üzere 21 parça köyden oluştuğunu kaydetmiştir (Ergül, 2006: 99).

621 km² yüzölçümüne sahip Kuşadası ilçesi; geçmişte kıyı şeridini takiben gelişmiş olsa da günümüzde, doğal koşullarında sınırlaması nedeniyle Söke Çevreyolu yönünde gelişim göstermektedir. Önceki dönemlerde deniz kıyısı ve paralelinde gelişme gösteren konut yoğunluğu günümüzde, Söke Kuşadası çevre yoluna doğru ve denizden iç kesimlere doğru kaymıştır. Birçok inşaat firması, bu bölgelerde çeşitli konut projeleri gerçekleştirmektedir. Sadece konut yoğunlaşması değil, Kipa ve Truva Alışveriş merkezleri de Söke-Kuşadası çevreyolunda bulunmaktadır. Kuşadası'nın gelişim

yönünü Söke-Kuşadası Karayolu çizgisinde gelişmesinin bir diğer nedeni de farklı ir alternatifinin doğal nedenlerle olmayışıdır. Batısı tamamen Ege Denizi olan Kuşadası'nın Kuzeyinde belli kesimleri bataklık olan Pamucak sahili imara kapalıdır. Bataklık alanları kapsayan Selçuk yönünde gelişme gösterememektedir. Kuzeydoğusu ise dağlık ve oldukça engebeli alanlardır. Güneyinde ise Davutlar bulunmakta ve ilerleyebileceği son noktaya zaten ulaşmış durumdadır. Kentsel gelişimini devam ettirebileceği tek yön Söke-Kuşadası Çevreyolu doğrultusundadır. Nitekim gerçekleşen gelişim süreci de bunu göstermektedir.

Kuşadası; Alacamescit, Bayraklıdede Camiatik, Camikebir, Cumhuriyet, Dağ, Hacı Feyzullah, Kadıkalesi, Kadınlardanizi, Karaova, Türkmen, Yavansu, İkiçeşmelik olmak üzere 11 mahalleden oluşmaktadır (15.05.2009 <http://www.kusadasi.bel.tr/muhtarlar.php>).

Sağlık alanında Kuşadası Belediyesi özellikle yaz aylarında büyük bir nüfusa hizmet vermesinden dolayı ciddi yatırımlara ev sahipliği yapmıştır. Hem devlet olanakları ile hem de özel kuruluşların bu alanda çok çeşitli yatırımları mevcuttur.

Kuşadası'nda; 1 devlet hastanesi, birer adet Güzelçamlı ve Davutlarda olmak üzere toplam 5 adet sağlık ocağı, 1 adet özel hastane, bir özel göz hastanesi, bir adet özel diyaliz merkezi, iki adet özel tahlil laboratuvarı, 2 özel sağlık polikliniği, 1 adet özel ilk yardım polikliniği bulunmaktadır (15.05.2009 <http://www.trhastane.com/aydin-hastaneleri.htm>).

Kuşadası'ndaki eğitim kurumlarımıza bakacak olursak; Kuşadası Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı, Halk Eğitim Merkezi, Meslek Eğitim Merkezi, Öğretmenevi, 3 adet Anaokulu, merkezde 11 adet ilköğretim okulu, Davutlar ve Güzelçamlı belde belediyelerinde 4, köylerde ise 4 adet ilköğretim okulu bulunmaktadır. 2'si Anadolu, 3'ü meslek lisesi, 2'si çok programlı lise, 2' si ise çok programlı lise(Güzelçamlı ve Davutlarda) olmak üzere toplam 9 adet lise bulunmaktadır. 1 özel lise, 5 dersane (birisi Davutlar'da) bir dil kursu, 2 adet ehliyet kursu 3 adet öğrenci yurdu bulunmaktadır (15.05.2009 <http://kusadasi.meb.gov.tr/tr/>). 850 öğrencisi bulunan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun bir bölümü de Kuşadası ilçesinde yer almaktadır (15.06.2010 <http://www.akademik.adu.edu.tr/yo/turizm/topics.asp?path=3638>).

Kuşadası Ticaret odasına kayıtlı, oteller, konaklama yerleri, eğlence ve su parkları kategorisinde toplam 242 firma bulunmaktadır (15.06.2010 <http://www.kuto.org.tr/members.php>) Kuşadası'ndaki oteller ile ilgili bilgi almak istediğimizde yapılan aramada 46 adet otel bulunmuştur (15.06.2010 http://www.icemtour.com/trk/kusadasi_otelleri_sehir_turlari_araba_kiralama_ucak_biletleri_rehberi.asp).

3.4. SÖKE VE KUŞADASI KENTSEL ALANININ TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE DÖNÜŞÜMÜ

Bu başlık altında, tezin asıl konusu olan Kuşadası-Söke kentsel alanını bir bütün olarak tanımlamada zemin oluşturacak bilgiler, Söke ve Kuşadası kentlerinin kuruluşu, gelişme özellikleri yerleşme özellikleri ve yakın çevrelerindeki diğer yerleşim yerleriyle ilişkileri çerçevesinde ortaya konulmaktadır.

Kuşadası İlçe sınırlarında en kuzeyde Kuşadası Belediyesi ile başlayan, ortada Davutlar Belediyesi ile devam eden ve sahilin en güneyinde Davutlar'dan Dilek Yarımadası Milli Parkının Kuzey kesimine kadar uzanan Güzelçamlı Belediyesi yer almaktadır. Sahilden uzaklaşarak Kuşadası'nı Söke'ye bağlayan karayolu aksı üzerinde veya yakınında İlçenin sahil kesimine yakın, ancak doğrudan sahil bağlantısı olmayan Soğucak, Caferli, Yaylaköy Köyleri ile kuzeyde İzmir il sınırına yakın bölgede Yeniköy, Çınarköy, Kirazlı Köyleri bulunmaktadır. Bazı turistik tesisler ve yayla evleri Kuşadası'nı kestirme köy ve il yollarından Aydın Merkez'e bağlayan bu köylere kadar uzanmış durumdadır. Kuşadası ve Davutlar Belediye sınırlarında yoğunlaşan nüfus ve yerleşme, yağ lekeli özelliği içinde denizden iç kesimlere ve Söke'ye doğru yayılmaktadır. Kuşadası kenti ve İlçesi doğu ve güneydoğuda Söke İlçesi, güneybatı ve batıda Ege Denizi, kuzeyde İzmir İlinin Selçuk İlçesi ve kuzeydoğuda Germencik İlçesi ve Selçuk İlçesinin Çamlık Kasabasıyla çevrilidir. Yükseklikleri fazla olmayan Bülbül Dağı, Davutdağ, Maden Dağı ve Kuşadası Körfezi ile çevrilidir (Genç ve Özgür, 2009).

Kuşadası'nın 1970'de 10.186 olan kent nüfusu 2007 ADNKS sonuçlarına göre, belediye sınırları içinde 54.663, ilçe sınırları içinde 73.543'tür. Kuşadası İlçesindeki

Davutlar'ın belediye sınırları içinde 9.599, Güzelçamlı'nın 5.311'dir. Söz konusu kentlerin turizm özelliğinden dolayı yaz aylarında kapasitesinin çok üzerinde bir nüfusa hizmet vermektedir.

Söke, Aydın il merkezine 50 km. uzaklıktadır. Söke, Koçarlı, Milas (Muğla), Yenihisar (Didim), Ege Denizi, Kuşadası, Selçuk ve Germencik'le komşudur. Büyük bölümü alçak düzlüklerden oluşan ilçe Beşparmak ve Samsun Dağları ile çevrilidir. Büyük Menderes Irmağı ve Söke Ovası kent için doğal sınırlar oluşturmuş, kent bu dağların etekleri ile ovanın kıyısında, kent içinden geçen Söke Çayı vadisinin iki yamacı üzerinde yerleşmiştir. 2007 ADNKS sonuçlarına göre, Söke'nin belediye nüfusu, 66.156, ilçe nüfusu 115.939'dur (Genç, 2008; Göney, 1975: 362).

Yerleşme özellikleri, yerleşim birimi sayısının fazlalığı nedeniyle Söke'de ilçe merkezi ve bazı belde, köy ve belediyeler iç içe geçmiş, kent, yerleşme alanı ve nüfusu coğrafi engeller ve sınırlamalar dikkate alınmadan gelişmiştir. Söke'de ilk imar planı 1946 yılında yapılmıştır. 2006 yılında yapılan yeni planlar, 10 adet 1/5000 ölçekli nazım imar planı paftası ve 111 adet revizyon planı paftasından oluşmaktadır. 25 yıllık bir dönemi kapsayan bu planların, 2030 yılı Söke kent nüfusu tahmini 150.000 kişidir. Söke Nazım Planı çalışmalarında; kentin Kuşadası ile etkileşimi ve metropol bütünleşme potansiyeli dikkate alınmış; bu amaçla Kuşadası-Söke Makro form Şeması hazırlanmış ve ayrıca 1/25.000 ölçekli bir çevre düzeni planı taslağı tanzim edilmiştir. Bu üst ölçekli planlar, yetkili bakanlıklar tarafından onaylanmamış olmakla birlikte, Söke Belediyesi tarafından onaylanan Nazım İmar Planının esaslarını belirlemede önemli katkılar sağlamaktadır (Genç, 2008).

İkinci konutlar, büyük alışveriş merkezi, 4328 konutluk Uydu kent Toplu Konut Kooperatifi inşaatı ile yerleşik alanları birbirlerine giderek yaklaşan ve kentsel katı atık bertarafı ile içmesuyu temini gibi bazı yerel kamu hizmetlerini ortaklaşa yürüten Kuşadası ve Söke kentlerini kapsayan Kuşadası-Söke kentsel alanı dar, geniş ve en geniş anlamda tanımlanabilir. Ayrıca Kuşadası ve Söke için ayrı ayrı kentsel alan tanımları da yapılabilir.

3.4.1. Kuşadası – Söke Kentsel Alanı

Kuşadası-Söke kentsel alanı tanımını yapmayı sağlayan unsurlardan bir bölümü de gerek Söke'nin, gerekse Kuşadası'nın kentsel gelişme süreçlerinin izlenmesi yoluyla bulunabilir. Tarihi kayıtlara göre, Kuşadası uzun bir dönem bu çalışmada yapılan geniş tanıma benzer biçimde yönetilmiştir. Zaten bu iki kent birçok yönden birbirine benzerlikler gösterir ve tarihin belli dönemlerinde birlikte yönetilmiştir.

Dar anlamda Söke kentsel alanı Söke Belediyesine çok yakın konumda yer alan Savuca (2 km), Sazlı (3 km), Yenidoğan (4 km) gibi bazı kasaba/belde belediyeleri ile Akçakonak (8 km), Burunköy (11 km), Argavlı (13 km), Özbaşı (15 km), Çalıköy (16 km) Köylerini kapsar (Genç, 2008: 157). Dar anlamda Kuşadası kentsel alanı ise Kuşadası, Davutlar, Güzelçamlı Belediyeleri ile Ağaçalı, Caferli, Yaylaköy ve Soğucak Köylerini kapsamaktadır. Yukarıda Kuşadası ve Söke kentsel alanları için ayrı ayrı verilen yerleşimlerin tamamı *dar anlamda* Kuşadası-Söke kentsel alanını oluşturur (Genç ve Özgür, 2009).

Geniş anlamda Kuşadası-Söke kentsel alanı tüm bu yerleşimlere ilaveten Kuşadası İlçesinin Sultaniye, Yeniköy, Çınarköy, Gökçealan, Kirazlı Köyleri ile Söke İlçesinin Güllübahçe Belediyesini, İzmir İli Selçuk İlçesinin Pamucak sahilini kapsıyor olabilir. Kuşadası-Söke için, ayrıca, *en geniş anlamda* kentsel alan tanımı yapılabilir. Bu tanıma Selçuk İlçe Merkezi, Selçuk İlçesi Çamlık Kasaba Belediyesi, Dilek Yarımadası Milli Parkı güney kısmında (Güllübahçe Belediyesi güneybatısında) yer alan Söke İlçesinin Yuvaca, Atburgazı, Tuzburgazı, Doğanbey Köyleri ile Söke Ovası ve Menderes Nehri güneydoğusunda yer alan Bağarası Belediyesi ile bu yöredeki Burunköy, Yeniköy ve Çalışlı Köyleri dâhil edilebilir. Nitekim önerilen ve 1/25.000'lik imar planına işlenen Söke Havaalanı Söke kent merkezi ile Bağarası Belde Belediyesi arasındaki --geniş anlamda Kuşadası-Söke kentsel alanının bir parçası konumuna gelen-- tarımsal alanda yer almaktadır (Genç ve Özgür, 2009).

Kuşadası-Söke kentsel alanı tanımını yapmayı sağlayan unsurlardan bir bölümü de gerek Söke'nin, gerekse Kuşadası'nın kentsel gelişme süreçlerinin izlenmesi yoluyla bulunabilir. Tarihi kayıtlara göre, Kuşadası uzun bir dönem bu çalışmada yapılan geniş tanıma benzer biçimde yönetilmiştir (Yapucu, 2001: 306; Emekli, 2001: 57). Daha önceki dönemlerde birleşme çabaları ile birleşme-ayırılma durumları Söke'de de görülmektedir. Sazlı, Savuca, Didim --ve bağlı yerleşim yerleri-- örneklerinde olduğu

gibi, bu kentsel alan bütününü oluşturan yerleşim yerlerinden bir bölümü kısa zaman öncesine kadar Söke'ye bağlı köyler iken daha sonradan belediye haline gelmişlerdir (Genç, 2008:159; Telci, 2002: 19; Yapucu, 2002: 37).

Söke'deki kentsel gelişim yönüne baktığımız zaman; Söke Nazım İmar Planında onaylanan havaalanı söke ovasında Bağarası belde belediyesi yolunda bulunmaktadır. Yine Söke Belediyenin planladığı ve %40' civarında alanın kamulaştırıldığı Organize sanayi bölgesi Sazlı Yolunda planlanmaktadır. Söke Devlet Hastanesine ek olarak 100 yataklı kapasite projeli özel hastane Söke-Bodrum karayolunda planlanmakta ve Söke, Kuşadası Didim halkına hizmet etmesi hedeflenmektedir. Yine aynı alanda, bölgenin tamamına hizmet vermeyi hedefleyen dış hastanesi açılmıştır. Ayrıca Söke-Bodrum karayolunda bulunan *outlet* mağazaları çok ciddi bir ekonomik potansiyele sahip olmakla birlikte, buradaki yatırımcıların bazıları, çalışanların birçoğu ve müşterilerinin bir kısmı Sökelilerden ve çevre belediyeleri ve köylerinden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak verimli söke ovasında bulunan Jeotermal Enerjinin bölge için değerlendirilmesi, buna bağlı olarak seracılık faaliyetlerini geliştirmeye yönelik projeler mevcuttur. Söke'de jeotermal enerjinin kullanımı ve seracılığın gelişmesi bölge için ciddi bir ekonomik kalkınma yoludur. Ancak bu derece büyük çaplı projelerin bir bütün halinde değerlendirilmesi ve planlanmasına ihtiyaç vardır. Bu derece iç içe kaynaşmış alanların ayrı ayrı yönetilmesi oldukça güçleşmektedir. Ayrıca yine Söke'de açılması düşünülen ve inşaatının %80 tamamlanan Fakülte Yenikent'de planlanmaktadır. Fakültelerin geldiği yerleşim alanlarının hızlı bir gelişim sürecine girdiği düşünülürse Söke'nin Kuşadası'na doğru genişlemesi kaçınılmaz olmaktadır.

Söke'nin güneyinden başlayıp Kuşadası'nın kuzeyine ve hatta Selçuk'a kadar uzanan alanda var olan çok sayıda köy ve belediye, Kuşadası, Söke, Selçuk ve Davutlar Belediyeleri birbirleriyle oldukça yoğun etkileşimli bir kentsel alan oluşturmaktadır. Bölgenin turizm potansiyeli, Söke kent merkezinde ve Kuşadası İlçesi sahilindeki çarpık yapılaşma gibi nedenlerle, sahilden doğuya (iç kesimlere) doğru boş veya seyrek dokulu yerleşim alanlarını da kapsayan geniş bir arazide entegre planlama ve planlı-altyapı gereksinimi, kentleşmeyi ve bütüncül yaklaşımla planlanmış bir kentleşme olgusunu zorunlu kılmaktadır. Bu alanın tümünün tek elden planlanması ve/veya iki

kademeli bir büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşturularak yönetilmesi isabetli bir gelişme olabilir (Genç, Özgür, 2009: 214).

3.5.2. Kuşadası – Söke Kentsel Alanında Yönetim Sorunları

Kuşadası-Söke kentsel alanında bahsedilen gelişme bu alanlarda yönetim sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu yönetim sorunları şöyle özetlenebilir (Genç ve Özgür, 2009):

i) Yoğun göç ve kıyı kesimde ikincil konutların yol açtığı düzensiz, verimli tarım alanları üzerinde kentsel gelişme, doğal kaynakların tahribi yanında altyapı başta olmak üzere kamu hizmetlerinin sunumunda yetersizliklere neden olmaktadır. Kuşadası'nın turizme en elverişli alanları olan sahil kesimi ikinci konutlarla kaplanmış (Aksu, 2002b; Özaydın, 2001: 417; Dölgen ve Alpaslan, 2001: 488), 2000'li yıllarda, mevcut bir plan olmaksızın, Kuşadası – Söke arasında kalan Yaylaköy, Ağaçalı, Caferli gibi köyler ve civarında yayla evleri çoğalmış ve kent Söke yönüne gelişmesini sürdürmektedir.

ii) İç içe geçmiş çok sayıda belediye ve köyün altyapı ve ulaşım planlanmasının ayrı ayrı yapılmasından kaynaklanan parçalı planlar ortaya çıkmıştır. Söz konusu alanlarda mevcut planların hiçbirisi arazi dönüşümleri ve yol açtığı sorunları ortadan kaldırmaya yetmemektedir. Çünkü mevcut durumda bu alan içindeki her belediye kendi planını yapmaktadır, yapılan planların her biri farklı ve bütünsellikten uzaktır (Esbah, 2007: 457). Kentin sosyal, çevresel, coğrafi ve ekonomik yapısından kaynaklı mikro faktörlerin yanı sıra kuruluşlar arası koordinasyonsuzluk, bölgenin üst ölçek planlarının bulunmaması, çevresel değerleri göz ardı eden kişisel tercihler, sanayileşmeyi ve karayolu ulaşımını destekleyen politikalar da bu alandaki yönetim sorunlarının diğer nedenleridir (Kılınç, 2000; 2008). Aşırı nüfus yığılması, kentleşme ve sanayileşmeye bağlı olarak çevre sorunları da ortaya çıkmaktadır. 1. sınıf sulak alan olan, Büyük Menderes Nehri ve Ovası, Dilek Yarımadası Milli Parkı, Bafa Gölü Tabiat Parkı, Eski Doğanbey Köyü sit alanını kapsayan Büyük Menderes havzasında kentleşme sürecinden kaynaklanan atıklarından, sanayi faaliyetlerinden, maden ve taş işlemeciliğinden oluşan

kirleticilerin etkisi görülmektedir. Söz konusu kirliliğin önlenmesine yönelik planlama çalışmalarında da havzanın bütün olarak planlanma ihtiyacı vardır (Güney, 1999: 15).

iii) Kentsel gelişmeyi sınırlayan doğal eşikler vardır. Ege Denizi, Dilek Yarımadası Milli Parkı, Söke Ovası vb.) ve kent içinde yerleşmesi sakıncalı olan veya gereken büyük ölçekli alanların bulunmaması veya kentsel gelişmeyi sınırlayan insan yapımı yapı stokları nedeniyle belediye sınırları dışına çıkması gereken tesislerin varlığı, Kuşadası, Dilek Yarımadası Milli Parkı, bir yanda Ege Denizi ve diğer yanda Beşparmak Dağlarının sınırlayıcı etkisiyle Davutlar yönünde gelişmektedir. Beşparmak Dağları, Söke Ovası ile sınırlanan Söke’de ise, söz konusu gelişme yönünün fay hattı ve heyelan bölgesi olmana rağmen Kuşadası yönünde kentin gelişmesini sürdürmektedir (Genç, 2008: 162).

iv) B. Menderes, Dilek Yarımadası Milli Parkı, Kuşadası-Davutlar sahili gibi doğal alanların, içmesuyu havzalarının birden çok belediyeyi ilgilendirmesi nedeniyle ortak planlanması ve yönetilmesi gerekliliği; jeolojik olarak yerleşime uygun olmayan alanların varlığı (Söke Ovası, fay hatları ve bataklık arazileri gibi).

Kuşadası İlçesinin turizme en elverişli alanları olan sahil kesimi ikinci konutlarla kaplanmıştır (Özgür, 2005; Aksu, 2002b). Kuşadası sahil kesimindeki çarpık yapılaşmayı ve ulaşım sorunlarını 2002 Genel Seçimleri, Kuşadası Seçim Beyannamesinin Kuşadası Turizm Master Planı başlığı altında ele alan Aksu (2002b) şunları ifade etmektedir: “Bu alanlar sağlıklı bir planlama ile oluşmuş, yıllarca yapılan mevzii imar planları ile çarpık ve yoğun bir yapılaşmaya sahne olmuştur. Sahil kesiminde bulunan plajların dibine kadar uzanan yazlık konutlar, sahilde yapılabilecek bir ana ulaşım arterinin (sahil yolu) açılmasını artık imkansız kılmıştır. Bu alanda oluşan sosyal donatı, ticaret dokusu da tamamen çağdışı biçimde gelişmiştir. Daha önemlisi, sahil bölgesinin bir ulaşım planı olmadığı gibi; labirente benzeyen bir yol ağı ortaya çıkmıştır. 17 km uzunluğundaki, Kuşadası-Davutlar-Güzelçamlı yolu eski köy yolu olarak kalmış, bu yol ile sahildeki yerleşmeler arasında hiçbir ana bulvarın yer almadığı, köy yollarından darboğazlar yaratılmıştır. Betonlaşan ve turizme hizmet

vermesi artık mümkün görünmeyen sahil kesiminde; emlak değerleri giderek düşmüş, Türkiye'nin en değersiz yazlıklarından oluşan kocaman bir köye dönüşmüştür. Kısa vadede turizme en elverişli olan bu kesimin tasfiye edilmesi, yenilenmesi ve turizme hizmet verecek modern tesisler kurulması imkansız görünmektedir.”

Bir kentsel alandaki birden fazla belediye ve köyün birlikte düşünülerek planlanması bazen bir belediye ve/veya kenti doğal olarak sınırlayan dağ, verimli tarım ovası/toprakları, (Dilek Yarımadası Milli Parkı gibi) koruma bölgesi, jeolojik olarak uygun olmayan zeminler, fay hatları ve bataklık arazilerin varlığı gibi nedenlerle zorunluluk halini almaktadır. Aslında Kuşadası-Söke kentsel alanı da buna iyi bir örnektir. Dolayısıyla, geniş alan gerektiren ve/veya kent içinde bulunması sakıncalı olan kentsel kullanım ve donatılara yer bulmak amacıyla ana belediye sınırlarının epey dışına çıkılarak kentin genişletilmesi bir gerekliliktir. Bu yöntem çarpık kentleşen kesimin bina dokusunun ve planının yenilenmesi için de uygun ortam yaratabilir.

Kuşadası-Söke kentsel alanında yer alan Kuşadası, Davutlar, Güzelçamlı, Söke Belediyelerinde bu türden doğal sınırlar sorunu gözlenmektedir. Örneğin, Söke kenti bir yandan Beşparmak Dağları diğer yandan Söke Ovası ile sınırlanmıştır. Söke kentsel alanında dört gelişme yönü vardır; Sazlı yönü, Bağarası (Söke Ovası yönü), Kuşadası yönü ve Yenidoğan (Didim Yönü). Bu dört yönde de ayrı ayrı sınırlama faktörleri vardır. Kuşadası yönü, kent içinden geçen Söke Çayı'na paralel biçimde uzanmaktadır. Bu yön, Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün incelemelerine göre, heyelan bölgesidir ve ancak Kuşadası – Söke Çevre Yolunun sağ ve sol yanı yapılaşmaya uygundur. Kentin ikinci gelişme yönü olan Sazlı Belediyesi kesiminde yerleşim alanları dağlar, Çimento Fabrikası, kent mezarlığı, Aydın Karayolu ve verimli ova ile sınırlanmaktadır. Üçüncü gelişme yönü olan Söke Ovası Bağarası Belediyesi kesimi ise birinci sınıf tarım toprağı ve alüvyon ova nedeniyle yerleşime pek uygun değildir. Askeriyenin bulunduğu Yenidoğan-Didim Karayolu yönündeki dördüncü gelişme aksı da kentsel gelişme açısından sınırlıdır. Nazım imar planı çalışmasının başlangıç aşamalarında, kentsel gelişme yönü, Kuşadası yönü olarak planlanmasına rağmen, heyelan, fay hatları ve zemin sorunları da bu yönü sınırlamaktadır. 2006 yılında onaylanan 1/5000 ölçekli nazım imar plan paftasında da planlama sahasının yaklaşık %42'sinin jeolojik etütlere

göre heyelan alanı olarak belirtilmiş olması neneyitle yerleşime açılmadığı ve bu alanların yeşil alan olarak planlandığı belirtilmektedir. Bu durumda kentin ana gelişme yönü, her türlü riskine ve tarım toprağı kaybına karşın, Söke Ovası yönü ile Kuşadası-İzmir Karayolunun iki yanındaki dar bir koridor olarak ortaya çıkmaktadır. Bunların yanında, MTA'nın 1999 yılında yaptığı çalışma ile de ortaya konulan ve kentin Sazlı yönünden başlayıp, Aydın caddesini takip ederek, Kemalpaşa Mahallesiine ulaşan ve kentin yapılaşma açısından en yoğun bölgelerinden birini tehdit eden bir fay kırığı bulunmaktadır (Dalgıç, 2000. 16).

1985 yılında imar yetkisinin belediyelere verilmesinden sonra sahil kentlerindeki kooperatiflerin freninin patladığını ve son yıllarda alınan tedbirlerin köklü çözümler üretmede yeterli olmadığını iddia eden İnşaat Mühendisleri Odası Kuşadası Temsilcisi Yusuf Güneş (2002) şunları ifade etmiştir: “27 kilometrelik Karaovamız konut tarlası oldu. Şehrin bir bütün olarak ele alınıp, toplumun topyekun benimseyeceği bir oluşuma ihtiyaç var. Bu ise ilçeye ve turizme gönül vermiş kişilerin fikirlerinden faydalanmakla olur. Ne yazık ki, şehirleşme konusunda öncelikle başvurulması gereken mimar ve mühendisler olarak bizi dinleyen yok.”

“Kuşadası'nın çok yoğun biçimde ikinci konutların istilasına uğraması, kenti bir uçtan bir uca kateden İzmir-Söke yolu boyunca yeni konut alanlarının oluşumu, turizmin baskısıyla konaklama tesislerinin büyük alan tüketiminde bulunmaları, doğal kaynakların taşıma kapasitelerini zorlamakta”dır (Özaydın, 2001: 417). Aydın 2006 Yılı İl Çevre Durum Raporuna (2006: 62) göre, “Kuşadası civarındaki köylerin yerleşik alanlarına bitişik arazilerde, genelde genişliği (1-2 dönüm) tarım arazileri içine ikinci konut ve daimi yerleşim amaçlı nitelikli konut yapımı talebi artmaktadır”. Diğer taraftan, 2000'li yıllarda, mevcut bir plan olmaksızın, Kuşadası-Söke arasında kalan Yaylaköy, Ağacli, Caferli gibi köyler ve civarında yayla evleri çoğalmaktadır.

İkinci konutların ve turizm amaçlı faaliyetlerin yoğun olduğu Kuşadası'nda aşırı nüfus yoğunlaşmasına bağlı olarak altyapı tesisleri eksik kalmakta ve verimli işletilememektedir. İçme suyu temini konusunda uzun vadeli bir proje bulunmayan Kuşadası'nda su ihtiyacının tamamı yeraltı suyundan kuyularla sağlanmaktadır. Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından izin verilen ruhsatlı kuyular dışında çok sayıda belgesiz kuyu bulunmaktadır. Yeraltı suyu kalitesi ruhsatsız kuyularda aşırı çekimler nedeniyle

bozulmaktadır. Bölgede yapılmış hidrojeolojik araştırmalar geri dönüşü/onarımı olmayan bu süreci doğrulamaktadır. Bu denetime alınmazsa sudan tuzu arındıracak pahalı yöntemler gündeme gelebilir (Dölgen ve Alpaslan, 2001: 488). Aşırı nüfus yığılması, kentleşme ve sanayileşmeye bağlı sorunlar, Aydın ve Söke'nin de içinde yer aldığı Büyük Menderes Havzasında da yaşanmaktadır. 1. sınıf sulak alan olan, B. Menderes Havzası Büyük Menderes Nehri ve Ovası, Dilek Yarımadası Milli Parkı, Bafa Gölü Tabiat Parkı, Eski Doğanbey Köyü sit alanını kapsamaktadır. Havza, içinde yer alan kentlerin gelişme süreçlerinden, atıklarından, sanayi faaliyetlerinden, maden ve taş işlemeciliğinden oluşan kirleticilerin etkisi altındadır. Bunların üstesinden gelmek ve havzanın korunmasını sağlamak için, bir bütün olarak planlanması ve yönetilmesi, havza içinde belirli gelişme merkezleri tanımlamak gerekmektedir. Yapılacak fiziksel planlamalarda ölçek bu merkezler ve çevresi olmalı, karşılıklı etkileşimler dikkate alınarak entegre bir plan bütünü haline getirilmelidir (Güney, 1999: 15).

3.5. KUŞADASI – SÖKE KENTSEL ALANININ YÖNETİMİNE İLİŞKİN ALTERNATİFLERİN İNCELENMESİ

Gelişme özellikleri, nüfus gelişimi açısından orta ölçekli kentsel alan özelliği gösteren Kuşadası – Söke kentsel alanında uygulamada karşılaşılan yönetim sorunlarının azaltılması, giderilmesi ve yönetimin daha etkili ve verimli işlenmesini sağlamak amacıyla mevcut belediye yönetimi modeli yanında yerel yönetimlerin ve merkezi yönetimin, mevzuatın kendilerine sağladığı farklı yönetim alternatiflerini de denedikleri, fikir bazında tartıştıkları görülmektedir.

Çalışmanın devam eden bölümünde Söke ve Kuşadası'nda bu döneme kadar uygulana gelen farklı yönetim alternatifleri üzerinde durulmaktadır.

1. Büyükşehir Belediyesi Kurmak

2002 yılında dönemin Aydın Belediye başkanı Hüseyin Aksu Kuşadası-Söke kentsel alanında da bir büyükşehir belediyesi kurulması ve bu kentsel alanın turizm metropolü olarak değerlendirilmesini, Aydın Merkez'de ve Kuşadası – Söke'de birer büyükşehir belediyesi kurulmasını savunmuştu (Aksu, 2002a; Aksu, 2000b).

3.5.1. Parçalı Yapının Sürdürülmesi

1580 sayılı eski belediye kanunu gereğince nüfusu 2000’ni geçen yerlerde belediye kurulması nedeni ile Türkiye’de irili ufaklı birçok belediye kurulmuştur. Bunun sonucunda görev ve sorumluluklarını yerine getiremeyen yeterli idari ve mali güce sahip olmayan, personel maaşını dahi ödemekte zorluk çeken birçok belediye ortaya çıkmıştır. Söke’de durum Türkiye genelinden çok farklı değildir. Söke ilçesine bağlı 7 adet belde belediyesi ve 35 köy vardır. Belde belediyeleri; Atburgazı, Bağarası, Güllübahçe, Sarıkemer, Savuca, Sazlı, Yenidoğan’dır.

Mevcut parçalı yapıdan kaynaklanan en önemli sorun bölgede plan bütünlüğünün olmayışındır. İlçe belediyeleri nispeten daha güçlü idari yapılanma ve siyasi güce sahip olduğu için geleceği ve yatırımları planlama konusunda daha başarılı olmaları beklenirken, belde belediyelerinden bu anlamda da fazla bir beklenti söz konusu olamaz. Ancak ana belediyelerde bu noktada kendinden beklenen performansı göstermemekte ve yatırım planlamaları, yapılan imar planlarının uygulanmasında yaşanan sorunlar ve parçalanmış yapı nedeniyle müdahale edemediği ancak kendi sınırına çok yakın belediyelerle ilişkilerinde yaşadığı sorunlar ilçe bütünlüğünü hatta bölge bütünlüğünü bozmaktadır.

Yukarıda saydığımız belde belediyelerinden birçoğu temel belediye görev ve hizmetlerini yerine getirmekte zorlanmakta, belli hizmetleri yakın oldukları ana belediyeden ya da daha güçlü belde belediyesinden temin etmektedir. Yukarıda saydığımız belde belediyelerin hiçbirinde hastane yoktur, birçoğunda sağlık ocağı bile bulunmamaktadır. Birçoğunda lise yoktur. Belde belediye halklarının neredeyse tamamı kıyafet, teknolojik, toplu market alış verışı ve banka işlemleri gibi günlük işleri için bile ana belediyelere gitmek zorundadırlar.

Kuşadası ve Söke ilçelerine bağlı belde belediyeleri ve köy nüfusları incelendiğinde, söz konusu bölgede irili ufaklı birçok belediye ve köyün bulunduğu, bunlardan birçoğunun bir önceki kanunda belediye olma şartı olan 2.000 nüfus koşulunu güçlükler sağladığı ev daha sonraki dönemde de bunu kaybeden belediyeler oldukları görülmektedir.

3.5.2. Kısmen veya Yaygın Biçimde Uygulanmakta Olan Alternatifler

Yukarıda sözü edilen bu alternatiflerin yanında orta ölçekli kentsel alanların yönetim sorunlarına çözüm olarak geliştirilen mücavir alan genişletme, belediye birliklerinden faydalanma gibi farklı alternatifler de vardır. Kuşadası – Söke kentsel alanına bakıldığında, mücavir alan genişleme yöntemine Söke Belediyesinde rastlanmadığı, Kuşadası Belediyesinde ise mücavir alanını genişletmeye yönelik çabalar olduğu görülmektedir. Belediye yöneticileri ile yapılan görüşmelerde edinilen bilgiye göre; Kuşadası belediyesi, Soğucak ve Kirazlı köylerini de mücavir alanlarına katmak istemektedirler.

Bunun yanında, belediye birlikleri kurmak suretiyle kentsel alanların yönetim sorunlarının çözümüne yönelik çabaların Söke ve Kuşadası belediyeleri tarafından yaygın olarak kullanıldığı, farklı amaçlarla kurulan çok sayıda birlikten faydalandığı görülmektedir. Bunlar içinde Kuş-Atak projesi bölgedeki birlik uygulamalarına iyi örneklerdendir. Turizm Bakanlığının koordinatörlüğünde sürdürülen KUŞ-ATAK Projesi (Kuşadası-Söke-Davutlar-Güzelçamlı Çevre Korunma, Altyapı tesislerini Yapma ve İşletme Birliği).

Ege ve Akdeniz kıyılarında çevre ve deniz temizliği ve altyapı hizmetlerinin sağlanmasına yönelik çalışmaların sonucunda Akdeniz, Ege Turizm Altyapı Kıyı Yönetimi (ATAK) Projeleri Kapsamında, Dünya Bankasının sağladığı Teknik Yardım Kredisi ile içme suyu, kanalizasyon, katı atıkların bertarafı gibi sorunların çözümü için yapılan yatırım projesidir. Kuş-atak hizmet birliği Kuşadası, Davutlar ve Güzelçamlı belediyeleri ile Aydın İl Özel İdaresinin Katılımıyla 26.08.1993 tarih ve 93/4763 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Söke Belediyesi 2003 yılında, Akbük, Sazlı, Akyeniköy, Savuca, Yenidoğan, Bağarası Belediyeleri 2007 yılında birliğe üye olmuşlardır. Birlik, içme ve kullanma suyu temini, evsel atık suların bertaraf edilmesi gibi çevre sorunlarına çözüm üretmeyi, doğal kaynakları korumayı ve bölgenin turizm açısından gelişimini hedeflemektedir. Birlik, Kuşadası, Söke, Davutlar, Güzelçamlı, Akbük, Akyeniköy, Bağarası, Savuca, Sazlı, Yenidoğan Belediyeleri'nin içinde bulunduğu bölgenin hızla artan nüfusu ve turizm beklentileri çerçevesinde çevre kirliliğine yol açan her türlü kirleticiye karşı yasa ve yönetmelikler doğrultusunda

gerekli önlemlerin alınması için çağdaş bir altyapıya kavuşturulması için hizmet verilen katı-sıvı atık yönetimi, içme-kullanma suyu temini konularında halkın bilinçlendirilmesi dahil gerekli tüm çalışmaların yapılmasını sağlayarak sürdürülebilir çevre politikaları oluşturmayı amaçlamaktadır (<http://www.kusatak.org> 22.06.2010)

Birliğin yürüttüğü projeler; Kuşadası Kanalizasyon Sistemi ve Atık Su Arıtma Tesisi Projesi, Kuşadası Bölgesel Katı Atık Yönetimi Projesi, içme ve kullanma suyu temini projeleridir (Akdoğan, Şerifoğlu ve Cevahir: 438).

Bölgede etkin olan diğer bir birlik ise Sulama Birliğidir. Özellikle 1994 yılından sonra, kırsal kesimde hızla sayıları artmıştır. Kuruluş amaçları, DSI tarafından yapılan Sulama tesislerinin işletme, bakım ve onarımını gerçekleştirmektir. 1992 yılında 17 sulama birliği ile toplam 978.576 hektar olan toplam sulama alanının 18.463 hektarı sulanırken, (toplam tarım alanlarının %2'si), 1997 yılında bu oran; 893.764 ha (%91)'na ulaşmıştır. Ancak sulama birliklerinin kuruluşundan itibaren gönüllülük ilkesine değil zorunluluk ilkesine dayanması stratejik bir eksiklik yada hata olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel yönetim meclisinin kararı ile kurulan sulama birliğine çiftçiler bu hizmetlerden faydalanmak için katılmaları zorundadırlar (Çevikbaş, 2001:97 – 99). Özellikle Söke, Güllübahçe, Bağarası ve köylerinde birçok çiftçinin sulama birliklerine üye olduğunu ve sulama faaliyetlerinin böylece bir düzen içinde yürüdüğünü görüşmelerde sulama birliklerine üye olan hatta birliklerin çeşitli kademelerinde yönetici olan muhtarlarımız ifade etmişlerdir.

“ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), 1945 yılında belediyeçilik alanında faaliyet göstermek üzere kamu yararına bir dernek olarak kurulmuş ve belediyelerin hak ve menfaatlerini korumaya yönelik faaliyetler sürdürmüştür. 21 Ağustos 2002 tarihinde ise tüm belediyeleri birlik çatısı altında toplamak için mahalli idari birliği statüsüne kavuşmuş ve tüm belediyeleri ulusal ve uluslar arası düzeyde temsil etme hakkına sahiptir. Birlik amacını web sitesinde; tüm belediyeleri birlik çatısı altında toplamak, tüm belediyelerin menfaatini korumak ve gelişmesine yardımcı olmak, belediyelerin seçilmiş ve atanmış personelini eğitmek, belediyelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirmek, yurtiçinde ve dışında belediyeleri temsil etmek, belediyelere rehberlik etmek, belediyeler arasında yardımlaşma ve işbirliğini teşvik etmek, e-belediye ve kent bilgi

sistemine teknolojik destek sağlamak, dünyadaki belediyeçilik ile ilgili gelişmeleri izlemek ve bu konularda araştırma, geliştirmek için konferans, seminer panel gezi vb. faaliyetleri gerçekleştirmek, belediyelerle ilgili kitap dergi, bülten yayınlamak belediyeçilik alanında faaliyet gösteren tüm kamu, meslek ve STK'lar ile ortak projeler yürütmek şeklinde sıralamaktadır (21.04.2010 http://www.tbb.gov.tr/KD14_kurulus-ve-gorev.html).

Kıyı Ege Belediyeler Birliği; 1986 yılında İzmir Belediye Başkanı Dr. Burhan Özfatura tarafından kurulmuş olup, kapsamı Ege Bölgesi olan birlik tüzel kişiliğe sahiptir. Birliğin amacı; Üye belediyeleri bilgilendirmek, mali imkanlarını etkin ve verimli biçimde kullanmalarını sağlamak, yasal konulardaki problemlerinde çözümler önermek, haklarını ve çıkarlarını savunmak, yerleşim planları düzenlemek ve geliştirmek; kültür, eğitim, hukuki ve mevzuat alanlarında danışmanlık hizmetleri ile üyelere yol göstermektir. Yerel yönetimlerin kendilerinden beklenen misyonu yerine getirebilmeleri için bilgiye ulaşmaları ve sürekli değişim ve gelişim içinde olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda birlik, üye belediyelere aktif ve sürekli bir şekilde katkı sunmayı amaçlamakta, kuruluş amacına uygun olarak her türlü toplantı, seminer, panel ve sempozyum düzenleyerek yurt içi ve yurt dışında belediyelerimizi temsil etmektedir. Gerekli gördüğü durumlarda, diğer bölge birlikleri ile birlikte hareket ederek Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde mali destek ve gelişmeler konusunda üyelerine bilgilendirmeler yapmaktadır (21.04.2010 <http://www.ebb.gov.tr/index.php/sayfa/ebb>).

Büyük Menderes Havzası Çevre Koruma Birliği; Aydın, Denizli, Uşak ilin valilerinin bir araya gelmesi ile kurulmuş olup, amacı; bölgenin çevre dolayısı ile turizm, ekonomi, kalkınma problemlerine makro düzeyde çözüm bulmak şeklinde ifade edilirken, bölgenin tarihten gelen birikimi ve dokusunun ön plana çıkarıldığı projeler üretmiştir (21.04.2010 <http://www.abvizyonu.com/turizm/buyuk-menderes-havzasi-cevre-koruma-birligi-catisi-altinda-bir-ilke-imza-atildi.html>).

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri; Kanuni dayanağı 5355 nolu Mahalli İdari Birlikleri kanunun 18. Maddesidir. 18. madde de birliklerin kuruluş nedeni; köylere ait hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmak, bizzat yapmak, yaptırmak ve kırsal kalkınmayı sağlamak üzere, tüm köylerin iştiraki ile o ilçenin adını taşıyan, köylere

hizmet götürme birliği kurulabileceği şeklinde ifadelendirilmiştir. Bakanlar Kurulu, bu konuda genel izin vermeye yetkilidir, birlik başkanı merkez ilçe valisi veya görevlendireceği vali yardımcısı yada birliğin kurulduğu ilçe kaymakamıdır. İl özel idareleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşları; köye yönelik hizmetlerine ilişkin yapım, bakım ve onarım işlerini aralarında yapacakları anlaşmaya göre köylere hizmet götürme birlikleri aracılığıyla gerçekleştirebilir. (21.04.2010

http://tr.yenisehir.wikia.com/wiki/K%C3%B6ylere_Hizmet_G%C3%B6t%C3%BCrme_Birli%C4%9Fi_Kanunu)

Aydın İli Acil Afet Kurtarma Birliği; “Birlik İl Özel İdaresi ile Aydın İline bağlı Belediyelerin Afet Kanunu, Sivil Savunma Kanunu, bunlara ilişkin Yönetmelik ile Kriz Yönergeleri çerçevesinde sorumlu oldukları görevleri yerine getirmelerinde maddi ve aynı kaynak sağlamak ve bu amaçla satın alınacak afet acil yardım ve kurtarma malzemelerini üyelerine veya gerektiğinde yetkili kurullarının alacağı kararlara göre İl Sivil Savunma Müdürlüğü’ne tahsis etmekle görevlidir. Birlik ayrıca bu yasaların verdiği görevleri yerine getirirken, afet yönetiminde İl ve İlçelere verilen görevlerin halkın katılımını da sağlayarak yerine getirilmesini amaçlamaktadır” (21.04.2010).

Tarihi Kentler Birliği; 2000’li yıllara girerken “Avrupa Bir Ortak Miras” kampanyası çerçevesinde yürütülen projelerden birisi de ‘Tarihi Kentler Birliği’ projesidir. İdi. 7-8 Ekim 1999 tarihinde Strazburg kentinde kuruluş toplantısını yapan “Avrupa Tarihi Kentler Birliği”ne Türkiye adına Bursa Büyükşehir Belediyesi gözlemci üye olarak katıldı ve Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde “Tarihi Kentler Birliği” kuruluş çalışmaları başlatıldı. Birliğin hazırlık dönemine Kültür Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, ÇEKÜL Vakfı ve Mimarlar Odası çok önemli katkılarda bulundular. 22 Temmuz 2000 tarihinde Bursa’da kuruluş toplantısına davet edilen 54 tarihi kent Belediyesi, Birlik Tüzüğü’nü kabul etti ve “Tarihi Kentler Birliği Kuruluş Bildirgesi”nin altına imza attı. 2001 Nisan ayında Nevşehir’de yapılan Toplantı, Tarihi Kentler Birliği’nin ilk önemli toplantısı oldu. Bu toplantıda Türkiye Tarihi Kentler Birliği, Avrupa Tarihi Kentler Birliği’nin 12. üyesi oldu. Şu an üye sayısı da 224’ü bulmuştur. Birlik amacını Tüzüğünde; tarihi kent dokularını, kentsel, kültürel mirası koruma ve imar konularında işbirliği ve deneyim alışverişi sağlar, üye belediyelere

belediyecilik, koruma, kültür, çevre, imar ve tarihi kent konularıyla ilgili bilgi, belge, mevzuat gibi kaynaklar sağlar ve aynı konularda eğitime dönük etkinlikler düzenleyerek danışmanlık yapar, doğal, tarihsel çevreyi, kültürel mirası koruma ve yaşatma yönünde üye belediyelerin girişimlerine destek verir, kaynak bulur, bu gibi girişimleri organize eder, yapar ve yaptırır, birliğe üye kentlerin koruma amaçlı imar planlarını, anıt eserleri çevresinde kentsel tasarım projelerini, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarınca tescil edilmiş yapıların rölöve ve projelerini yapar, yaptırır ve bunların uygulamalarında teknik denetim katkısı sağlar şeklinde ifade etmişlerdir (21.04.2010 <http://www.tarihiKentlerBirligi.org/icerik/icerik.asp?ID=52>).

3.5. 3. Mücavir Alan Düzenlemesi ve 1/25.000'lik İmar Planları

Mücavir alan genişletmesi ve kentin gelecekteki kullanımları açısından Söke ve Savuca gibi belediyeler oldukça başarılı iken, Kuşadası sıkıntılı durumdadır. Birden fazla belediye ve köyü ve/veya genişletilmiş mücavir alanı kapsayan 1/25.000'lik imar planları ile 1/10.000'lik makro form imar planları kentsel alanların yönetimi açısından yeterli olmayan ama önemli bir adım özelliği gösteren uygulamalardır. Örneğin Söke Nazım İmar Planında kentin muhtemel gelişme alanları da belirlenmiş ve burada kentin 1986–2004 yılları arasında geldiği gelişme noktaları plana dâhil edilmiştir. Bu Planda kentsel gelişmeyi sınırlayan coğrafi koşulların etkisi de net biçimde görülebilmektedir. Planda kentin muhtemel gelişme alanları belirlenirken, kentin coğrafi yerleşiminin özellikleri ve bunun yerleşme ve yapılaşmaya etkisi de ortaya konulmuş, yerleşme / gelişme alanları bu özellikler göz önüne alınarak belirlenmişti (Genç, 2008: 163).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SÖKE-KUŞADASI KENTSEL ALANININ YÖNETİM ALTERNATİFLERİNE İLİŞKİN ALAN ARASTIRMASI

Çalışmanın bu bölümde, daha önceki bölümlerde teorik olarak incelenen orta ölçekli kentsel alanların yönetim sorunları ve bu alanlarda uygulanabilecek yönetim alternatifleri Kuşadası – Söke örneğinde ele alınmakta ve alan araştırması ile hipotez test edilmektedir. Çalışmanın devam eden bölümünde alan araştırmasına ilişkin veri toplama yöntemleri, araştırmanın kapsamı, sınırlılıkları, bulguları incelenmekte ve bulgular değerlendirilmektedir.

Tezde **cevabı araştırılan soru, Kuşadası-Söke kentsel** alanında yaşanan yönetim sorunlarının parçalanmış idari yapıdan kaynaklanıp kaynaklanmadığını tespit etmektir.

Bu çerçevede tezin **hipotezi şudur**; Kuşadası ve Söke ilçeleri bir kentsel alan bütünü oluşturmaktadır. Mevcut idari yapılanmalarından kaynaklanan yönetim sorunları yaşamaktadırlar. Bu model söz konusu alandaki yönetim sorunlarını çözmede yeterli değildir. Bu nedenle bu alanda yeni bir yönetim modelline ihtiyaç vardır.

4.1. ALAN ARASTIRMASININ KAPSAMI

Alan araştırmasının evreni, çalışmanın önceki bölümlerinde belirtilen Kuşadası – Söke Yönetimi için optimal verimlilik düzeyine ulaşılması muhtemel alandır. Buna bağlı olarak inceleme alanı olarak 3 ilçe belediyesi (Söke, Kuşadası, Selçuk) bunlara bağlı Savuca, Sazlı, Yenidoğan, Güllübahçe, Sarıkemer, Atburgazı, Bağarası, Davutlar, Güzelçamlı, Belevi, Ortaklar belde belediyeleri ve Akçakonak, Argavlı, Burunköy, Özbaşı, Çalıköy, Ağaçlı, Tuzburgazı, Doğanbey, Yeniköy, Soğucak, Caferli, Yaylaköy, Yeniköy, Kirazlı, Gökçealan (Burgaz), Havutçulu, Sultaniye, Gümüşköy köyleri belirlenmiştir.

Anket, söz konusu bölgedeki yönetim sorunları hakkında bilgi sahibi olan kaymakamlara (Söke, Kuşadası), belediye başkanlarına (Sazlı, Güllübahçe, Güzelçamlı,

Belevi), başkan yardımcılara (Söke, Bağarası, Selçuk), belediyede birim amirlerine (Fen işleri, imar işleri ve yazı işleri müdürleri), meclis üyelerine, yerel yönetimler üzerinde etkili olan bazı sivil toplum kuruluşu yöneticilerine (Ticaret Odaları, Ziraat Odaları, İşadamları Dernekleri, İnşaat Mühendisleri Odası) uygulanmıştır. Bu sivil toplum kuruluşları, hem Türkiye genelinde hem de bölge genelinde siyasette ve dolaylı olarak yönetimde etkili olan ayrıca İMO gibi teknik belli konulara hakim kişilerden oluşmaktadır.

Bazı özel sektör yöneticileri de ankete dahil edilmiştir. Bunun nedeni Kuşadası ve Söke’de faaliyette bulunan özel sektörün özellikle yatırım kararlarında söz konusu bölgeyi nasıl algıladıkları, yatırımlarını nasıl şekillendirdiklerini, coğrafi olarak yatırımlarına yer seçerken hangi kriterleri dikkate aldıklarını ortaya koymaktır. Zira, bu özellikteki kuruluşlar incelendiğinde çoğunun işgücü ihtiyacını işyeri açtığı belde ve beldeden karşıladığı, ya da işyeri açtığı belde veya belediyeye, kendi belediyesinden işgücü taşıdığı görülmektedir. Bu nedenle anket veya görüşmeler tanımlanan alan içinde, ara bölgelerde yatırımı, işletmesi, tesisi bulunan özel sektör yöneticileriyle yapılmıştır.

4.2. ALAN ARASTIRMASINDA VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Bu tezde veri toplama yöntemi olarak sosyal bilimlerde en sık kullanılan ve bütün hakkında en doğru sonuca ulaşabileceğimiz “anket” yöntemi ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmanın bütününde ulusal ve uluslararası literatürden, konuyu yakından bilen anahtar kişilerle yapılan derinlemesine görüşme ve mülakatlardan da faydalanılmıştır.

Anket soruları hazırlanırken daha önceden yapılmış olan çalışmalardan, bölgeye ilişkin gözlemlerden ve özellikle Doç. Dr. Hüseyin Özgür’ün yönettiği, Mısra Cigeroğlu’nun Denizli örneğinde yaptığı yüksek lisans tez çalışmasındaki anket sorularından esinlenilmiş ve bunlara ek, özel sorularla mevcut anket uygulanmıştır.

Büyük çoğunluğu Likert ölçekli sorulardan oluşan anket beş bölümden ve 81 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde cevaplayıcıya dair bilgiler, ikinci bölümde belediyeye dair bilgiler üçüncü bölümde; Kuşadası – Söke kentsel alanındaki mevcut

sorunların değerlendirilmesine ilişkin sorular, dördüncü bölümde Kuşadası – Söke (ve hatta Selçuk) kentsel alanında farklı yönetim alternatiflerinin değerlendirilmesi, son bölümde ise 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesi ile getirilen düzenlemenin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Anket 2010 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarında, Söke – Kuşadası – Selçuk ilçe belediyeleri ve bunları çevreleyen, yukarıda tanımlanan kentsel alan sınırları içinde yapılmıştır. Çalışmanın başında 120 anketin yapılması hedeflenmesine rağmen 103 anket yapılmış ve değerlendirilmiştir. Anket sonuçları SPSS (13. Versiyonu) programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

4.3. ARASTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Tezin araştırdığı temel soruya ve hipotezine uygun olarak, tezde, tanımlanan, ana ulaşım aksları üzerinde yer alan, birbirleriyle konum ve soyo-politik özellikler açısından benzer özellikler gösteren, yoğun etkileşim halindeki Kuşadası-Söke kentsel alanı içinde yer alan ilçe belediyeleri (Söke, Kuşadası ve Selçuk), belde belediyeleri ve köylerde anket ve görüşmeler yapılmıştır. Bu anlamda Söke, Kuşadası ve Selçuk'un tüm köyleri veya söz konusu alan dışındaki belde belediyeleri araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir. Anketin uygulandığı yerler; Söke, Kuşadası, Selçuk İlçe Belediyeleri, Savuca, Sazlı, Yenidoğan, Güllübahçe, Sarıkemer, Atburgazı, Bağarası, Davutlar, Güzelçamlı, Belevi, Ortaklar Belde belediyeleri ve Akçakonak, Argavlı, Burunköy, Özbaşı, Çalıköy, Ağaçlı, Tuzburgazı, Doğanbey, Yeniköy, Soğucak, Caferli, Yaylaköy, Yeniköy, Kirazlı, Gökçealan (Burgaz), Havutçulu, Sultaniye, Gümüşköy köyleridir. Belirlenen 21 Köy muhtarlarından 2'ine ulaşamamış ve 19 köy muhtarına anket sorunsuz şekilde uygulanmıştır.

Anket çalışması sırasında bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Özellikle belediye başkan ve başkan yardımcıları ve meclis üyeleri ile görüşmede sıkıntı yaşanmıştır. Zamanlarının çok sınırlı olduğundan görüşme talebini geri çeviren veya anket formunu daha sonra doldurmak üzere alıp geri dönmeyenler nedeniyle çalışmanın başında tasarlanan anket sayısına ulaşamamıştır. Üç ilçe belediye başkanı ise görüşme talebini dahi kabul etmemiştir. Özellikle üç ilçenin belediye meclis üyeleri ile görüşmelerde,

ulaşamamanın ve vakit sınırlılıklarının yanı sıra, konuya karşı çok tepkili ve farklı alternatifleri değerlendirmeyi zaman kaybı olarak nitelendiren yetkililer de araştırmanın sınırlılıkları içinde ele alınabilir.

Bununla birlikte, hem Söke hem de Kuşadası Kaymakamlarının görüşme taleplerini olumlu karşılamaları ve konuyla yakından ilgilenmeleri sevindirici olmuştur. Belde belediye başkanları ilçe belediye başkanlarına nispeten daha ılımlı ve görüşme talebine olumlu yaklaşmışlardır. STK yöneticileri ve muhtarlarla görüşmelerde ciddi aksamalar yaşanmamış ve hedeflenen verilere ulaşılmıştır.

Anketin içeriğinden, sorulardan kaynaklanan bazı sınırlılıklar da olmuştur. Öncelikle konu bir kısım bölge yöneticileri için çok uzak ve hiç düşünülmemiş bir alternatif olmasından dolayı ilgi ile karşılanmamış ve uzak gelecekte düşünülebilir olarak değerlendirilmiştir. Konuya pozitif düşünceleri ile yaklaşan ve fikirleri ile yeni alternatifler sunan yöneticiler de olmuştur.

4.4. ARASTIRMANIN BULGULARI

Çalışmanın devam eden bölümünde alan araştırmasından elde edilen verilerin detaylı biçimde incelemesi yer almaktadır.

4.4.1. Cevaplayıcıya Dair Bilgiler İle İlgili Soruların Cevap Dağılımları

Bu başlık altında anketin A grubunda yer alan cevaplayıcıyı tanımaya yönelik olan soru gruplarının değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 5: Cevaplayıcıların Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
İlkokul	17	16,5
Ortaokul	13	12,6
Lise	21	20,4
Üniversite	45	43,7
Yüksek Lisans / Doktora	7	6,8
Toplam	103	100,0

Tablo 6' ya göre, cevaplayanların içinde en yüksek oran % 43,7 ile üniversite mezunlarına aittir. %6,8 ile en düşük oran Yüksek Lisans / doktora mezunlarıdır. Bu iki oran toplandığında, anketin uygulandığı kişilerin %50.5 ile yarısının yüksek öğrenim mezunu olduğu görülmektedir. Bu durum, Türkiye genelinde Ege bölgesinin yüksek eğitim oranlarıyla paralellik göstermektedir.

Tablo 6: Cevaplayıcıların Bağlı Olduğu Kurumlar

Kurum	Kişi Sayısı	Yüzde oranı
Kaymakamlık	2	1,9
Belediye	62	60,2
Muhtarlık	19	18,5
STK	13	12,6
Özel Sektör	7	6,8
Toplam	103	100,0

Yukarıdaki tabloya göre cevaplayıcılar içinde en büyük grubu %60,2 ile belediye mensupları (Başkan, başkan yardımcısı, birim amiri, meclis üyesi) oluşturmaktadır. Bu durum, anket düzenlenirken öncelikle planlanan konulardandır. Zira bu konuda, mevcut belediye kanununun hükümleri uyarınca da etkili, karar verici pozisyonda olanlar ve bu konudaki sıkıntıları en yakından takip edenler, belediye yöneticileri, plancılar, imar müdürleridir. Her ne kadar kaymakamların yüzdesi düşük görünse de anket alanımızda yalnızca 3 kaymakam bulunmakta ve anket bölgedeki e üst seviyedeki mülki amirlerden 2'sine ulaşamamıştır. Anket bölgesindeki 21 köyden 19'unun muhtarı ile birebir görüşülmüş ve araştırma konumuzun kendilerini ilgilendiren alanlarına yorumlarını alınmıştır. Anketin uygulandığı özel sektör ve STK'lar da yerel yönetim kararlarını en çok etkileyen ve bu kararlardan en çok etkilenen kesimleri temsilen seçilmişlerdir.

Tablo 7: Cevaplayıcıların Görev Yaptıkları Belediye, Belde Belediyeleri, Köyler

Kurumlar	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
Söke Belediyesi	28	27,2

Söke Belde Belediyeleri	13	12,6
Söke Köyler	10	9,7
Kuşadası Belediyesi	21	20,4
Kuşadası Belde Belediyeleri	8	7,8
Kuşadası Köyler	6	5,8
Selçuk Belediyesi	11	10,7
Selçuk Belde Belediyeleri	3	2,9
Selçuk Köyler	3	2,9
Toplam	103	100

Tabloda cevaplayıcıların görev yaptıkları belediye ve belde belediyeleri ve köyler detaylandırılmıştır. STK yöneticileri sınırları içinde bulundukları belediye içinde yazılmıştır.

Belediyeler çoğunluktadır. Bunun nedeni söz konusu alandaki yönetimden, yerel yönetimler konusunda birinci derecede karar alıcı mercinin belediyeler olmasıdır. Anket uygulanacak kişiler belirlenirken, bu alanda en etkili karar alıcılar ve yerel politika yapımındaki en etkili birimlere ve kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 8: Cevaplayanların Kurumdaki Görev ve Pozisyonları

Görev ve Pozisyonlar	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
Kaymakam	2	1,9
Başkan / Başkan Yardımcısı	10	9,8
Meclis Üyesi	27	26,8
Belediyede Birim Amiri	23	22,7
STK Yöneticisi	13	12,6
Şirket Yöneticisi	8	7,8
Muhtar	19	18,4
Toplam	103	100,0

Tablo incelendiğinde oranlarda ciddi farklar olmamakla birlikte meclis üyeleri, belediyede birim amirleri ve muhtarlar toplamda %66,9 oranına ulaşıldığı görülmektedir.

Tablo 9: Görev Süreleri

Görev süresi	Kişi Sayısı	Yüzde oranı
1-5 yıl	50	48,5
6-10 yıl	22	21,4
11-15 yıl	13	12,6
16-20 yıl	8	7,8
21-25 yıl	3	2,9
26-30 yıl	3	2,9
31-35 yıl	3	2,9
36+ yıl	1	1,0
Toplam	103	100

Tablo 9’da da görüldüğü gibi, katılımcıların büyük çoğunluğu - neredeyse yarısı - bulundukları görevde 1-5 yıl arası bir süredir görev yapmaktadır. Bunun nedenlerinden biri, cevaplayanların büyük bölümünün son yerel seçim sonrasında göreve başlamalarıdır. Ancak bu durum, kişilerin konu hakkında yetersiz ve bilgi sahibi olmadıkları anlamına gelmez. Çünkü Tablo 11 incelendiğinde kişiler yaşam yerini seçim sebebi olarak %62,1 oranında doğum yeri olmasını, %36,9 iş (kendi tercihi) olduğunu belirtmişlerdir. Sonuç olarak anketi uyguladığımız kişiler 99,0 oranında bölgede uzun süredir yaşayan ve bölgeyi yakından tanıyan insanlardır.

Tablo 10: Cevaplayıcıların Mesleki Dağılımı

Meslekler	Kişi Sayısı	Yüzde oranı
Serbest Meslek	30	29,1
Mühendis	19	18,4
Mimar	11	10,7
Şehir Plancısı	5	4,9
Memur	12	11,7
Öğretmen	1	1,0
Çiftçi	18	17,5
Emekli	5	4,9
İşçi	1	1,0

Veteriner	1	1,0
Toplam	103	100,0

Tablo 10’ye göre, çok çeşitli meslek grupları bulunmakla birlikte en büyük oran; %29,1 ile serbest meslek mensuplarına aittir. Genellikle meclis üyeleri serbest meslek sahibi oldukları için bu oran yüksek çıkmıştır. %19,7 ile mimar, %18,4’lük oranla mühendis, %4,9 oranla şehir plancısı ile bu grubun bir belli kısmı meclis üyesi olsa da büyük çoğunluğu belediyede birim amiridir. Teknik anlamda konuya hakim olan, mimar mühendis ve Şehir plancının toplam oranlarının % 43,0 olması da anketin kapsam itibarıyla doğru kişilere ulaşıldığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ankette %11,7 oranında olan memurlar; belde belediyelerindeki birim amirleridir. %5 oranında olan emekliler muhtar ve meclis üyesi ve STK yöneticisidir. %1 oranında olan yalnızca 1 Öğretmen; meclis üyesi, %1 oranında olan işçi Muhtar, %1 oranında olan 1 veteriner ise meclis üyesidir. %17, 5 oranında olan çiftçiler ise, genellikle muhtarlar, ziraat odaları yöneticileri ve Tarım Kredi Kooperatifi başkanından oluşmaktadır.

Tablo 11: Bölgenin Coğrafi Özellikleri

Coğrafi Özellikler	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
Dik sarp yamaç	4	3,9
Yamaç	30	29,1
Dağlık	32	31,1
Yayla	2	1,9
Bataklık	5	4,9
Deniz Kenarı	35	34,0
Sulak Ova	62	60,2
Ormanlık	21	20,4

Cevaplayıcılara yaşadıkları bölgenin coğrafi özellikleri hakkında da soru sorulmuş ve birden çok seçeneği işaretleyebilecekleri belirtilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi cevaplayıcıların büyük bölümü (%60,2) ova olarak tanımlamışlardır. Özellikle Söke ve yakınındaki belde belediyeleri ve köyler, Söke Ovası kıyısında, birbirine yakın mesafede, Söke-Didim, Söke-Ortaklar yolları üzerinde kurulmuşlardır.

Anketi cevaplayanların %34’ü, yaşadıkları yeri deniz kenarı olarak belirtmiştir. Kuşadası ilçe belediyesi ve Kuşadası’nın Davutlar, Güzelçamlı gibi belde belediyeleri

ve Selçuk'a bağlı Pamucak, Söke'ye bağlı Doğanbey gibi bazı yerleşim yerleri deniz kenarında yer almaktadır.

Cevaplayıcıların %31,1'i yaşadıkları bölgeyi dağlık alan ve %29,1'i de yamaç olarak nitelendirmektedir. Bunlar da Kuşadası ve Söke'nin deniz ve ova kenarında yer almayan, özellikle Kuşadası-Aydın yolu üzerindeki Kirazlı gibi köylerle, Kuşadası-Söke yolu üzerindeki Yaylaköy, Caferli gibi yerleşim yerlerini kapsamaktadır.

Anketi gerçekleştirilen bölgede, coğrafi şekiller ile yerleşim alanları arasındaki bağlantıya bakacak olursak; büyük bir çoğunlukla ova kenarı olan ve ana yol üzeri konumlanmış olan belediye ve köylerdir. Söz konusu bölgedeki gözlemlerden de zaman yerleşim yerleri arasında doğal engel teşkil edebilecek, ulaşımı ve birleşmeyi engelleyebilecek olan dik sarp yamaç, yayla, bataklık gibi coğrafi engellerin olmadığı da anlaşılmaktadır.

Coğrafi engeller yokken, birleştirici unsur olan, birlikte, ortak hareket edilmesini gerektiren, yerleşim yerlerinin birbirine benzer özellikler göstermelerine neden olan deniz ve ova gibi coğrafi unsurlar vardır. Örneğin Ege Denizi kıyısında dizilmiş olmaları söz konusu yerleşim yerlerinin yazlık konutlar, ulaşım, kanalizasyon altyapısı, yaz-kış nüfus farklarından kaynaklanan sorunlar, deniz kirliliği, Dilek yarımadası Milli Parkı gibi doğal alanların korunması, bölgenin turizm potansiyelinin nasıl geliştirilebileceği, gibi ortak konularla, sorunlarla karşılaşmalarına yol açmaktadır. Zira bu ve benzeri sorunların tek bir belediyenin çabasıyla çözülmesi mümkün değildir. Altyapı, kanalizasyon, ulaşım ağları, kentsel gelişme gibi konular, ortak planlaması gereken konulardır. Bunun yanında Dilek Yarımadası Milli Parkı gibi bir kısmı Güzelçamlı, bir kısmı Doğanbey Köyü sınırları içinde kalan, alanlar da vardır.

Tablo 12: Cevaplayıcıların Yaşadıkları Köy, Belde, İlçe Belediyelerindeki Bazı Belirleyici Unsurlar

Durumlar	Evet		Hayır	
	Kişi Sayısı	Yüzde oranı	Kişi Sayısı	Yüzde oranı
Köy/Şehir sınırlarınızdan demiryolu geçiyor mu?	46	44,7	57	55,3
Büyük yerleşim birimleri ile ulaşımı kolay mı?	101	98,1	2	1,9
Tarihi /Sit yapılar var mı?	88	85,4	15	14,6
Deniz kıyısında mı?	45	43,7	58	56,3

Silinmiş: 1

Sayfiye yeri mi?	36	35	67	65
Nüfusu mevsimsel olarak ciddi derecede değişir mi?	50	48,5	53	51,5
En çok hangi mevsimde değişir?	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Hiçbiri
Kişi Sayısı	1	48	1	53
Yüzde Oranı	1	46,6	1	51,5

Ankete katılanlara yaşadıkları yerin ulaşım olanakları, korunması gereken ortak miras anlamında tarihi veya kültürel varlıklara sahip olup olmadıkları, turizm olanaklarına ilişkin sorular da sorulmuştur. Buna göre, “şehrinizden veya köyünüzden demiryolu geçiyor mu?” sorusuna cevaplayıcıların %44,7’si yani 46 kişi evet cevabını vermiştir. “Evet” cevabını verenler Kuşadası-Aydın, Selçuk-Aydın yol güzergahında yer alan yerleşim yerleridir. %55,3’ü ise hayır cevabını vermiştir. Bir yerleşim alanından karayolunun yanında demiryolun geçmesi o bölgenin ulaşım açısından sorun taşımadığını göstermektedir.

Ankete cevap verenlerin %98,1’i bulundukları yerleşim yerinin büyük yerleşim birimleri ile ulaşımının sorun olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmada hipotezi oluştururken bölgedeki yerleşim yerlerinin birbiri ile ve çevredeki büyük metropollerle ulaşımının sorunsuz olduğundan hareket edilmiş, nitekim anket sonuçları da bunu doğrulamıştır.

Cevaplayıcıların %85,4 yani 88 kişi yaşadıkları bölgede tarihi / sit yapılar bulunduğunu belirtmişlerdir. Anket bölgesinde yaygın olarak sit alanları bulunmaktadır. Bu durum bu bölgenin çok eskiden beri yerleşim yeri olarak tercih edilen bir merkez olduğunu göstermesi yanında, insanlığın ortak mirası olarak sadece söz konusu belediye veya köyün kendi çabaları ile korunmaya, tanıtılmaya çalışılan değil, ortak ve uzun vadeli planlarla korunup, tanıtılan ve bölgenin turizm potansiyelini harekete geçirecek, katkı sağlayacak bir konu olarak değerlendirilmelidir.

Anketi cevaplayanların %35’i yani 36 kişi ise yaşadığı yerin bir sayfiye olduğunu belirtmişlerdir. Anket bölgesinde Güzelçamlı, Davutlar ve Kuşadası’ndan katılan cevaplayıcılar yaşadıkları bölgenin bir sayfiye yeri olduğunu ifade etmişlerdir.

Cevaplayıcıların %48,5’ü (50 kişi) yaşadıkları yerin nüfusunun mevsimsel olarak değiştiği sorusuna evet, %51,5 yani 53 kişi ise hayır cevabını vermişlerdir. Evet cevabını veren kişilerin %46,6’sı en yoğun nüfus değişiminin yaz mevsiminde olduğunu

belirtmişlerdir. Anket sonuçlarında mevsimsel nüfus değişiminin en yoğun olarak yaz mevsiminde çıkmasının en önemli nedeni, anketin Kuşadası, Güzelçamlı ve Davutlar gibi yazlık sitelerin ve turizm faaliyetinin yoğun olduğu bölgelerde de gerçekleştirilmesidir. Bu durum, Türkiye’deki diğer turistik kıyı belediyeleri ile söz konusu alandaki belediyelerin ortak sorunudur. Nitekim anket ve görüşmelerde yaz-kış nüfus farkından kaynaklanan sorunlar cevaplayanlar tarafından da dile getirilmiştir. Cevaplayıcılara göre, kamu hizmetlerinin planlanması, alt yapı hizmetleri, elektrik, su tesisatları ve kapasiteleri, merkezi yönetimden gelen ödenekler ve il özel idareden gelen paylar ve benzeri tüm hizmetler ve gelen kaynaklar kışlık nüfusa göre planlanmaktadır. Ancak bölgenin yaz nüfusu katlanarak artmaktadır ve bölge belediyeleri yazın bu yoğun nüfusa hizmet vermede yetersiz kalmaktadır.

4.4.2. Belediyeye Dair Bilgilere İlişkin Soruların Cevap Dağılımları

Bu bölümde anketin ikinci bölümünde yer alan belediye ve köye dair bilgilerin sorulduğu, belediyelerin ve köylerin üye olduğu birlikler ve hizmet yürütme konusunda çevre belediyelerden yardım almaları ile ilgili çeşitli soruların değerlendirmeleri mevcuttur.

Tablo 13: Belediyenin Kuruluş Şekline Dair Veriler

Belediyenin kuruluş şekli	Kişi Sayısı	Yüzde oranı
Tek Bir Köyde	31	30,1
Köy ve Bazı Köy Kısımlarının Birleştirilmesiyle	1	1,0
Mevcut Bir Belediyeden Ayrılarak	3	2,9
Belediye Olarak Kurulmuş	49	47,6
Halen Köy	19	18,4
Toplam	103	100,0

Bu anket sorusu köyde yaşayanlar içinde “halen köy” tercihi eklenerek sorulmuştur. Böylece ankete katılanların tamamı değerlendirmeye alınmıştır. Cevaplayıcıların %47,6’sı (Söke ve Kuşadası’nda olduğu gibi) bulundukları belediyenin, zaten kuruluşundan itibaren belediye olarak kurulduğunu belirtmişlerdir. Cevap verenlerin %30,1’i ise tek bir köyde, %1,0’ı köy ve köy kısımlarının

birleştirilmesi, %2,9'u Mevcut bir belediyeden ayrılarak kurulduğunu ifade etmişlerdir. Mevcut belediyeden ayrılarak kurulanlar; Güzelçamlı ve Atburgazı Belde belediyeleridir. Geri kalan %18,4 ise hala köydür.

Tablo 14: Çevre Belediyelerden Hizmet Yürütmede Ciddi Düzeyde Destek Alımı

Durum	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
Evet	27	% 26,2
Hayır	76	% 73,8

Belediye yöneticileri başka belediyelerden hizmet almadıklarını ifade etseler de, derinlemesine mülakat esnasında, araç gerek, teknik eleman, çöp kamyonu, plan desteği, belli hizmetlerin temini konularında başka belediyelerden yardım aldıkları anlaşılmaktadır. Bu sonucu, belediyelerinin kendilerini güçsüz, yetersiz göstermek istememelerine bağlayarak açıklamak mümkündür. Nitekim bağlantılı diğer sorularda da yakın belediyelerle işbirliği konuları daha net biçimde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 14'daki sorular hem belediye hem de köylere sorulmuştur. Yukarıdaki tablolarda da görüldüğü gibi belediye ve köyler çevre belediyelerden çok fazla yardım almadıklarını ifade etmektedirler. Cevaplayıcıların %26,2 'si yani 27 kişi çevre belediyelerden belli hizmetleri yürütmede destek aldığını ifade etmekle birlikte, % 73,8'i yani 76 kişi herhangi bir belediyeden destek almadıklarını belirtmişlerdir. Çevre belediyelerden hizmet aldıklarını belirten belediye ve köy yöneticileri %6,8 ile en çok Söke Belediyesinden, %3,9 ile Kuşadası ve %3,9 ile Selçuk Belediyelerinden destek aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 15: Belediye veya Köyünüzün İşbirliği Yaptığı Belediye ve Köyler

Durum	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
Evet	43	% 41,7
Hayır	60	% 58,3

Tabloda görüldüğü gibi işbirliği yapma ve ifade etme konusunda belediyeler daha rahat şekilde işbirliği yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Söke Belediyesi, Kuşadası Belediyesi, Davutlar Belediyesi, Güzelçamlı Belediyelerinin çevre belediyelerle en yoğun işbirliği içinde olan belediyeler olduğunu

görülmektedir. Bunun en önemli nedeni saydığımız belediyelerin sıvı ve katı atık arıtma amaçlı Kuş-Atak Projesi çerçevesinde birlikte çalışmalarıdır.

Anket kapsamındaki Selçuk Belediyesinin İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı olması nedeniyle en yoğun işbirliği içinde olduğu belediye İzmir Büyükşehir Belediyesidir.

Hizmet desteği alma ve işbirliği yapmada Söke Belediyesinin ön sırada belirtilmesinin nedeni, Söke İlçesinin Kuşadası ve diğer belediyelerle karşılaştırıldığında hem daha gelişmiş olduğu hem de belediye imkanlarının diğerlerine oranla daha fazla olmasıyla açıklanabilir. Söke Belediyesi, 90 ton/ h kapasiteli bir asfalt şantiyesine sahiptir. Bunun yanında manüel çalışan 18 yon/ h üretim kapasiteli bir asfalt plenti daha bulunmaktadır. Söke Belediyesi şantiyelerinde parke taşı, bordür, bus ve kaldırım taşlarını kendisi üretmektedir. 1050 m2 kapalı 1500 m2 açık üretim alanına sahip olan tesis 3000 m2 hammadde 3000 m2 stok alanına sahiptir. Kum, çalık ve çimentolar 7 günlük üretim ve bakım aşamalarından sonra yüksek mukavemete ulaşan prefabrik eleman üretimleri yapılmaktadır. Tesis çeşitli tip ve ebatlarda olmak üzere 50 m2/h üretim kapasitesine sahiptir. Şantiye içerisinde bulunan boru üretim tesisimizde de her çapta boru üretimi yapılmaktadır. Belediye oluşturduğu serasında; park ve bahçelerde kullanacağı bitkileri kendisi üretmektedir. Yıllık 250.000adet mevsimlik çiçek, 10.000 adet çalı grubu ile 5.000adet ağaç grubu bitki üretilmekte olup, her yıl bu oran %25 oranında arttırılmaktadır. Bunların yanında, Söke Belediyesinin Bodrum-Milas yolu üzerinde kendisine ait bir atık su arıtma tesisi de bulunmaktadır (<http://www.soke.bel.tr/belediye.aspx?id=15>) (24.06.2010).

Tablo 16: Belediye veya Köyünüzün Üye Olduğu Birlikler

Üye Olunan Birlikler	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
Türkiye Belediyeler Birliği	49	14,1
Kıyı Ege Belediyeler Birliği	70	20,2
Büyük Menderes Havzası Koruma Birliği	59	17
Köylere Hizmet Götürme Birliği	15	4,3
Sulama Birliği	10	2,9
Kuş-atak	61	17,6
Aydın İli Acil Afet Kurtarma Birliği	37	10,7

Tarihi Kentler Birliği	46	13,2
------------------------	----	------

Belediye birliklerinden ne ölçüde faydalandıklarını öğrenme amacıyla cevaplayıcılara hangi belediye birliklerine üye oldukları sorulmuş ve birden çok seçeneği işaretlemelerine imkan verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi anketin uygulandığı belediye ve köyler birçok birliğe üyedirler. Bunların başında % 20,2 ile Kıyı Ege Belediyeler Birliği, %17,6 ile Kuş-atak, %17 ile Büyük Menderes Havzası Koruma Birliği, %14,1 ile Türkiye Belediyeler Birliği, %13,2 ile Tarihi Kentler Birliği gelmektedir. Bunların haricinde Aydın ili Acil Afet Kurtarma Birliği %10,7, Köylere Hizmet Götürme Birliği %4,3 ve Sulama Birliği %2,9 ile listede yer almaktadır.

Bunlar içinde bölgesel birlikler olmaları nedeniyle Kuş-Atak, Kıyı Ege Belediyeler Birliği ve Büyük Menderes Havzası Koruma Birliği önemlidir. Söz konusu birlikler, özellikle Kuş-Atak tezde tanımlanan kentsel alan ölçeğinde faaliyet göstermektedir. Bunun yanında, tanımlanan ölçeği de içine alan ancak belli ortak sorunları gidermek amacıyla kurulmuş olan birliklerin varlığı da dikkat çekicidir. Büyük Menderes Havzasına kıyı belediyelerinin havza korunmasında ortak hareket etmelerini sağlamak amacıyla kurulan Büyük Menderes Havzası koruma Birliği ve Kıyı Ege Belediyeler Birliği buna örnek olarak verilebilir.

Belediye birliklerinin kurulması, tek başına bütün sorunların çözümü için yeterli değildir. Kurulmasının yanında belediye birliklerinin aktif olarak da çalışmaları gerekmektedir. Belediye birlikleri üzerine yapılan çeşitli çalışmalarda özellikle bu boyuta dikkat çekilmektedir. Buradan hareketle anketin uygulandığı kişilere belediye birliklerinden kurum olarak ne ölçüde faydalandıkları da sorulmuştur.

Tablo 17: Üye Olunan Birliklerin Faydaları

Üye Olunan Birliklerin Somut Faydaları	Kişi Sayısı	Yüzde Oranı
İletişim, bilgi edinme, ortak sorunlara çözüm arayışları	44	30,8
Proje uygulamaları, ortak hizmet üretimi, hizmet kalitesini arttırma, makine teçhizat yardımı	43	30,1
Çevresel faaliyetler, çevre temizliği	10	7
Sulama faaliyetleri, sulama koşulları iyileştirilmesi	9	6,2
Somut faydasını görmüyorum	37	25,9

Tablo 21’den anlaşıldığı üzere cevaplayıcılar, üye olunan birliklerin somut faydalarının içinde öncelikli olarak, 44 kişinin belirttiği, belediyeler arası iletişimin sağlanması, bilgi alışverişi imkânının sunulması, çeşitli tecrübelerin paylaşılması ve bölgesel ortak sorunlar için ortak çözümlerinin yaratılması gibi konuları görmektedir. Cevaplayanları %30,8’i, proje uygulamaları, ortak hizmet üretimi, hizmet kalitesinin artırılması, makine teçhizat yardımı konularında üye olunan birliklerin somut faydalarını gördüklerini belirtmişlerdir. Ankete katılanların %7’si birliklerin çevresel faaliyetler, çevre temizliği ve bulunulan bölgenin doğal yapısının korunmasına ilişkin konularda faydalı olduğunu, %6,2’si de, özellikle sulama birliği üyeleri, sulama faaliyetleri, sulama koşullarının iyileştirilmesi, su kanallarının iyileştirilmesi gibi konularda faydalandıklarını belirtmişlerdir. Cevaplayanların %25,9’u üye olunan birliklerin hiçbir somut faydasının olmadığını belirtmiş ve aidat ödeme yükümlülüklerinden şikâyet etmişlerdir.

Tablo 18: Belediye’ye İlişkin İfadelerin Desteklenme Düzeyi – İdari Personel – Teknik Personel – Makine Teçhizat açısından Belediye’nin Yeterlilik Düzeyi

			Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
İdari Personel	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	3	15	11	10	12	51
		Yüzde	2,9	14,6	10,7	9,7	11,7	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	7	7	8	8	5	35
		Yüzde	6,8	6,8	7,8	7,8	4,9	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	3	3	3	2	6	17
		Yüzde	2,9	2,9	2,9	1,9	5,8	16,5
Teknik Personel	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	8	12	13	8	10	51
		Yüzde	7,8	11,7	12,6	7,8	9,7	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	7	10	10	6	2	35
		Yüzde	6,8	9,7	9,7	5,8	1,9	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	6	-	2	2	7	17
		Yüzde	5,8	-	1,9	1,9	6,8	16,5
Araç – Gereç / Makine – Teçhizat	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	10	10	12	8	11	51
		Yüzde	9,7	9,7	11,7	7,8	10,7	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	3	15	6	6	5	35
		Yüzde	2,9	14,6	5,8	5,8	4,9	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	-	3	4	3	7	17
		Yüzde	-	2,9	3,9	2,9	6,8	16,5

Tablo 19: Belediye'ye İlişkin İfadelerin Desteklenme Düzeyi – Hizmet içi Eğitim Çalışmaları – Belediye Sınırları İçindeki Çalışma – Eğitim İmkanları Açısından Yeterlilik Düzeyi

			Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
Hizmet İçi Eğitim Çalışmaları	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	18	16	8	6	3	51
		Yüzde	17,5	15,5	7,8	5,8	2,9	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	8	9	13	4	1	35
		Yüzde	7,8	8,7	12,6	3,9	1,0	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	6	4	2	1	4	17
		Yüzde	5,8	3,9	1,9	1,0	3,9	16,5
Çalışma İmkanları	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	16	19	9	3	4	51
		Yüzde	15,5	18,4	8,7	2,9	3,9	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	11	12	5	5	2	35
		Yüzde	10,7	11,7	4,9	4,9	1,9	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	3	9	1	3	1	17
		Yüzde	2,9	8,7	1,0	2,9	1,0	16,5
Eğitim İmkanları	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	6	17	9	10	9	51
		Yüzde	5,8	16,5	8,7	9,7	8,7	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	4	10	9	8	4	35
		Yüzde	3,9	9,7	8,7	7,7	3,9	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	2	3	1	6	5	17
		Yüzde	1,9	2,9	1,0	5,8	4,9	16,5

Tablo 20: Belediye'ye İlişkin ifadelerin Desteklenme Düzeyi – Kuşadası-Söke-Selçuk Kentinde yaşayanların – Özel Sektörün Yatırım ve Yerleşme Kararını Etkileyecek Politikalar Üretme Düzeyi

			Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
Belediye Bölgede Yaşayanların Yerleşme Kararını Etkileyecek Politikalar Üretiyor mu?	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	19	9	10	8	5	51
		Yüzde	18,4	8,7	9,7	7,8	4,9	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	7	10	7	4	7	35
		Yüzde	6,8	9,7	6,8	3,9	6,8	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	5	5	3	-	4	17
		Yüzde	4,9	4,9	2,9	-	3,9	16,5
Özel Sektörün Yatırım Kararını Etkileyecek Politikalar Üretiyor mu?	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	16	9	7	8	11	51
		Yüzde	15,5	8,7	6,8	7,8	1,7	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	6	8	8	4	9	35
		Yüzde	5,8	7,8	7,8	3,9	8,7	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	2	4	3	2	6	17
		Yüzde	1,9	3,9	2,9	1,9	5,8	16,5

Tablo 21: Belediye’ ye İlişkin İfadelerin Desteklenme Düzeyi –Belediyenin Sosyal ve Kültürel Faaliyetleri Alan ve Çeşitlilik Açısından Yeterlilik Düzeyi – Günlük İhtiyaçlarını Belediye Sınırları İçinde Karşılatabilme Düzeyi

			Hiç Katılmıyor um	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Alan ve Çeşitlilik Açısından Yeterlilik Düzeyi	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	19	14	6	8	4	51
		Yüzde	18,4	13,6	5,8	7,8	3,9	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	6	12	9	4	4	35
		Yüzde	5,8	11,7	8,7	3,9	3,9	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	2	2	3	4	6	17
		Yüzde	1,9	1,9	2,9	3,9	5,8	16,5
Günlük İhtiyaçlarını Belediye Sınırları İçinde Karşılatabilme Düzeyi	Söke Belediyesi	Kişi Sayısı	6	9	7	8	21	51
		Yüzde	5,8	8,7	6,8	7,8	20,4	49,5
	Kuşadası Belediyesi	Kişi Sayısı	3	3	2	9	18	35
		Yüzde	2,9	2,9	1,9	8,7	17,5	34,0
	Selçuk Belediyesi	Kişi Sayısı	2	1	3	4	7	17
		Yüzde	1,9	1,0	2,9	3,9	6,8	16,5

Tablo 18, 19, 20, 21’te anketin gerçekleştirildiği üç ilçe belediyesi, anketi cevaplayanlar tarafından sunduğu hizmetler, ürettiği politikalar, yaşam kalitesi açısından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Söke Belediyesi 51 kişinin ankete katılmasıyla %49,5 oranında, Kuşadası Belediyesi 35 kişinin ankete katılmasıyla %34 oranında, Selçuk Belediyesi ise 17 kişinin ankete katılmasıyla %16,5 oranında temsil edilmektedir.

Tablo 18’de belediye’ye ilişkin ifadelerin desteklenme düzeyi, idari personel, teknik personel, makine-teçhizat açısından değerlendirilmiştir. Tabloya göre, belediyelerin idari personelinin sayı ve nitelik olarak yeterliliği sorusuna birbirinden çok farklı oranlar çıkmamıştır. Söke’de en yüksek oran %14,6 ile *biraz katılıyorum* ile idari personelin yetersiz kaldığını düşünenler en büyük çoğunluğu oluşturmuşlardır. Kuşadası Belediyesi’nde ise sonuçlar birbirine oldukça yakındır. En yüksek oran ise; 7,8 ile *orta düzeyde katılıyorum* ve *oldukça katılıyorumdur*. Selçuk’da ise %5,8 ile idari personelin yeterliliği tam olarak desteklenmektedir.

Teknik personelin yeterliliği konusunda ise; Söke Belediyesi’nin teknik personelinin yeterliliği için %12,6 ile *orta düzeyde katılıyorum* seçeneği, Kuşadası Belediyesi’nin, %9,7 ile *biraz katılıyorum* ve *orta düzeyde katılıyorum*, %6,8 ile *kesinlikle tam katılıyorum* en çok işaretlenen seçeneklerdir.

Belediyeye ait araç, gereç, makine-teçhizatın yeterliliği değerlendirildiğinde sonuçlar şöyle çıkmıştır, %11,7 ile *orta seviyede katılıyorum*, %14,6 ile *biraz katılıyorum*, Selçuk ise 6,8 ile *kesinlikle tam katılıyorum*.

Hizmet içi eğitim açısından belediyelerin çalışmalarının değerlendirilmesi istendiğinde Söke Belediyesinde; %17,5 ile *Hiç Katılmıyorum* yanıtı, Kuşadası Belediyesi’nde % 12,6 ile *orta düzeyde katılıyorum* yanıtı, Selçuk Belediyesi’nde ise, %5,8 ile *hiç katılmıyorum* yanıtı verilmiştir. Bu sonuçları değerlendirdiğimiz zaman belediyelerin hizmet içi eğitim çalışmalarına çok da önem vermediğini ve bütçe ayırmak istemedi sonucuna ulaşmak mümkündür.

Cevaplayıcılara yaşadıkları yerdeki çalışma imkanlarının yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Söke Belediyesi’nde; %15,5 ile *hiç katılmıyorum*, %18,4 ile *biraz katılıyorum* yanıtını, Kuşadası %10,7 ile *hiç katılmıyorum*, %11,7 ile *biraz katılıyorum* yanıtını, Selçuk Belediyesi’nde ise; %8,7 ile *biraz katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Bu bölümden çıkan sonuçlar bölgede çalışma imkanlarının yeterli olmadığını daha çok iş imkanına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Eğitim imkanlarının yeterliliği konusundaki soruya gelen cevapları analizinde ise; Söke Belediyesi'nden %16,5 ile *biraz katılıyorum*, Kuşadası Belediyesi'nden %9,7 ile *biraz katılıyorum*, Selçuk Belediyesi'nden, %5,8 ile *oldukça katılıyorum* sonuçlarına ulaşılmıştır. Eğitim imkanları Söke ve Kuşadası'nda olması gereken seviyenin altında ve yetersiz görülürken Selçuk'ta yeterli görülmektedir.

Tablo 20'te de görüldüğü gibi, "Belediyemiz Söke, Kuşadası ve Selçuk Kentinde yaşayanların yerleşme kararını etkileyecek politikalar üretmekte ve hizmetler sunmaktadır" ifadesine Söke Belediyesi'nde; %18,4 oranında hiç katılmıyorum yanıtı, Kuşadası Belediyesi'nde %9,7 oranında biraz katılıyorum yanıtı, Selçuk Belediyesi'nde yaşayanlardan ise; %5,8 ile kesinlikle tam katılıyorum yanıtı gelmiştir. Söke ve Kuşadası Belediyesi'nde yaşayan cevaplayıcılar, belediyenin bu kentte yaşayanların yerleşme ve yatırım kararını etkileyecek politikalar üretmediğini sonucunu çıkarmıştır.

"Belediyemiz, Kuşadası ve Selçuk Kentinde özel sektörün yatırım ve yer seçimi kararını etkileyecek politikalar üretmektedir" ifadesine Söke Belediyesi'nden; %15,5 ile hiç katılmıyorum, Kuşadası'nda %8,7 ile tamamen katılıyorum, Selçuk Belediyesi'nde; %5,8 ile tam katılıyorum, yanıtını vermişlerdir. Ankette Söke Belediyesinde özel sektörün yatırım kararını olumlu etkileyecek politikalar üretilmediği buna karşılık Kuşadası ve Selçuk Belediyelerinin özel sektörün yatırım kararını olumlu etkileyecek politikalar üretildiği sonucu çıkmaktadır. Söke belediyesinde özel sektörün yatırım kararını etkileyecek politikalar üretiliyor ifadesine desteğin bu kadar düşük olmasının nedeni; Söke ilçe belediyesi sınırlarında önemli birkaç fabrikanın bulunması olabilir. Bunlar da çok eski tarihlidir. Yine gözlemlerimize göre, son 10-20 yılda Söke İlçe Belediyesi sınırlarında büyük ölçekte herhangi bir sanayi ve endüstri kuruluşu açılmamıştır. Gündemde olan, yerel kamuoyunda tartışılan, konuşulan yatırımlardan söz edilse de hayata geçen olmamıştır.

Bu büyük tesislerden biri, Söke'nin markalarından olan Söke Un'dur. 1963 yılında kurulan şirket, günlük 560 ton kapasiteye sahip, Türkiye'nin 5. büyük un fabrikasıdır. Fabrika, Söke-Aydın karayolu üzerinde Sazlı Belediye sınırları içinde bulunmaktadır (<http://www.sokeun.com.tr/default.asp?L=TR&mid=214>, 24.06.2010). Söke'deki önemli sanayi tesislerinden bir başkası Batı Söke Çimento Fabrikasıdır. Fabrika Söke İlçe sınırları içinde yer almaktadır. Fabrika yıllık 1.200.000 ton çimento ve 800.000 ton klinker kapasitesi ile çimento ve klinker üretimi gerçekleştirmektedir.

Söke İlçesindeki sanayi tesislerinden diğeri, SÖKTAŞ' tır. 1971 yılında kurulan fabrika, ipliği boyalı ve düz boyalı gömleklik kumaş tasarımı ve üretimi yapmaktadır. Bunların dışında kentte Mavi Ege Kot Fabrikası ve Ekenerler Gömlek Fabrikası Söke Milas yolu üzerinde kurulmuştur. Ege Söke Giyim Sanayi A.Ş. 750 kişi istihdam etmektedir. Outlet 1, 2 ve 3 olarak geçen mağazalar zincirinde 57 tane mağaza vardır. Bunların yanında zeytinyağı ve 12-13 çırçır fabrikası ve küçük sanayi siteleri vardır. Menderes Tekstil ve Tarım Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi Çorap üzerine üretim yapılmaktadır. Söke Milas yolu üzerinde bulunmaktadır. İzmir tekstil sitesindeki mağazalardan yapılan satışlar yanında Almanya'ya önemli ihracatı vardır.

Küçük Sanayi siteleri çok ortaklı sanayi sitesi kooperatifleri şeklinde oluşmuştur. Halen faaliyette olan Söke Küçük Sanayi Sitesi Kooperatifi Türkiye çapında bir örnektir. Söke'de Küçük Sanayi Sitesi toplam 360 işyerine sahiptir. Bu işyerlerinin çoğunluğunu araba tamiratçıları, hurdacılar, marangozlar ve nalburcular oluşturmaktadır. Söke'de şu an yapımı bitmiş olan Gaye Sanayi Sitesi bulunmaktadır. Fakat henüz faaliyete geçmemiştir. Söke çıkışında Aydın yolu üzerinde Sazlı beldesinde yer alır. 154 işyerine sahip olan bu siteye marangozlar taşınacaktır

Tablo 21'e göre, Söke Belediyesi'nden katılan cevaplayıcılar %18,4 ile *hiç katılmıyorum* yanıtını, Kuşadası Belediyesi'nden katılan cevaplayıcılar %11,7 ile biraz katılıyorum yanıtını, Selçuk Belediyesi'nden katılan cevaplayıcılar ise %5,8 ile *kesinlikle tam katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Söke ve Kuşadası Belediyelerinin sosyal ve kültürel faaliyetleri cevaplayıcılar tarafından eksik ve yetersiz görülürken, Selçuk Belediyesi'nin faaliyetleri yeterli görülmektedir.

Tablo 21'e göre, "*hemşerilerimiz günlük ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu belediyemiz sınırları içinde karşılayabilmektedir*" ifadesine %20,4 ile Söke Belediyesinden katılan cevaplayıcılarımız ifadeye *kesinlikle katılıyorum* yanıtını, Kuşadası Belediyesinden; %17,5 ile *kesinlikle katılıyorum* yanıtını, Selçuk Belediyesi ise; %6,8 ile *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişleridir. Bu sonuçların ışığında her üç belediyenin de halkının günlük ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabildiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

4.4.3. Kuşadası Söke Selçuk Kentsel Alanındaki Mevcut Sorunlara İlişkin Soruların Cevap Dağılımları

Bu başlık altında anketin üçüncü bölümünde yer alan kentsel alanlara ilişkin sorunlar sıralanmıştır ve cevaplayıcılardan bu soruları hem Söke – Kuşadası – Selçuk kentsel alanın tamamı için hem de kendi yaşadıkları köy ve ya kent için kent hizmetlerinin sunulma düzeyini değerlendirmeleri istenmiştir. Bu kentsel hizmetler; kentsel katı atıkların toplanması, değerlendirilmesi ve bertarafı; içme suyu temini ve dağıtımı, yağmur suyu tahliyesi, kanalizasyon hizmetleri, park bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanları, kent içi ve yakın yerlerle ulaşım, toplu konut uygulamaları, itfaiye ve yangın hizmetleri, şehir içi trafik hizmetleri, şehir içi yollar, kaldırımlar, meydanlar, şehir planı yapılması ve uygulanması, sosyal ve kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması, yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetlerdir.

Tablo 22: Söke – Kuşadası – Selçuk Kentsel Alan Bütünündeki Mevcut Sorunların Değerlendirilmesi

Durum	Durum	Katı Atık Arıtma		İçme Suyu Temini Arıtma Dağıtımı		Yağmur Suyu Tahliyesi Dağıtımı		Kanalizasyon Hizmetleri		Park Bahçe Yeşil Alanlar		Ulaşım		Toplu Konut Uygulamaları		İtfaiye ve Yangın Hizmetleri		Şehir içi Trafik Hizmetleri		Şehir içi Yollar Kaldırımlar		Şehir planı		Sosyal Kültürel Faaliyetler		Yerel Ekonomiyi Canlandırma	
		K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%	K.S	%
	Hiç Önemli Sorun Değil	32	31,1	21	20,4	23	22,3	34	33,0	21	20,4	62	60,2	30	29,1	41	39,8	21	20,4	14	13,6	20	19,4	19	18,4	13	12,6
	Az Önemli Sorun	21	20,4	17	16,5	22	21,4	20	19,4	21	20,4	19	18,4	20	9,7	23	22,3	10	9,7	14	13,6	11	10,7	19	18,4	12	11,7
	Orta Düzeyde Önemli Sorun	17	16,5	18	17,5	15	14,6	12	11,7	24	23,3	9	8,7	23	22,3	19	18,4	22	21,4	17	16,5	18	17,5	20	19,4	14	13,6
	Önemli Sorun	10	9,7	22	21,4	22	21,4	16	15,5	17	16,5	7	6,8	10	9,7	8	7,8	19	18,4	28	27,2	23	22,3	17	16,5	26	25,2
	Çok önemli Sorun	23	22,3	25	24,3	21	20,5	21	20,4	20	19,4	6	5,8	20	19,4	12	11,7	31	30,1	30	29,1	31	30,1	28	27,2	38	36,9
	TOPLA M	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100	103	100

Tablo 23: Cevaplayıcıların Kendi Yaşadıkları Kent/Köy Bütünündeki Mevcut Sorunların Değerlendirilmesi

Tablo 22’da cevaplayıcıların Kuşadası–Söke–Selçuk Kentsel Alanındaki mevcut sorunları nasıl algıladıkları tablolştırılmıştır. Buna göre, kentsel katı atıkların toplanması ve değerlendirilmesi noktasında; %31,1 ile *hiç önemli bir sorun değil* sonucu çıkmıştır. Bu soruda Kuşadası Söke, Güzelçamlı, Davutlar Belediyelerinden katılan cevaplayıcılar bu konunun ciddi bir sorun olduğunu ama dört belediyenin bu sorunu projelerle çözmeye çalıştıklarını belirtmişler ve proje tamamlandığında bölge için artık katı atık arıtmanın bir sorun olmayacağını belirtmişlerdir. Burada proje ile kastedilen, Kuş-Atak Projesidir. Kuş-Atak Projesi sayesinde tek bir belediyenin ortaya çıkaramayacağı çapta bir proje hayata geçirilmektedir.

İçme suyu temininde ise oranlar birbirine oldukça yakın olmakla birlikte, %24,3 ile *çok önemli bir sorun* olarak görülmüştür. Önemli bir sorun olarak çıkmasının sebebi ise Kuşadası, Güzelçamlı ve Davutlar gibi yaz nüfusu ve kış nüfusu birbirinden çok farklı olan sahil kentlerinde içme suyunun özellikle yaz aylarında çok ciddi bir sorun olması, buna karşılık su kaynaklarının yetersiz olmasıdır. Yakın zamana kadar Davutlar sahilinde yer alan yazlık konutlar ve sitelerde her site veya müstakil ev, su sorununu kendi arazileri içinde açtıkları su kuyuları ile gidermişlerdir. Bu da su yeraltı su kaynaklarının giderek azalmasının sebeplerinden biridir. Davutlar Belediyesi 4-5 yıl gibi çok kısa süre öncesinde bu bireysel su kuyularını, artezyenleri kapattırarak, ortak bir su şebekesi, su aboneliği ile sahil sitelerindeki su dağıtım işini kendi kontrolüne almıştır.

Yağmur suyu tahliyesi konusunda da birbirine çok yakın sonuçlar çıkmıştır. En büyük çoğunluk %22,3 ile bunun *hiç önemli bir sorun olmadığını* belirtmişlerdir, ancak yağmur suyu tahliyesini *önemli bir sorun* olarak gören %20,4 ‘lük bir kesimde mevcuttur. Özellikle Kuşadası için düşünüldüğünde bu yıl içerisinde gerçekleşen yoğun yağışlar Kuşadası kent merkezinde su baskınlarına, yamaçlarda yerleşmiş sitelerde toprak kaymalarına yol açarak büyük maddi hasara yol açmıştır. Yağmur suyu kontrolü Davutlar belediyesi sahil sitelerinde de özellikle dağlardan gelerek denize döküne derelerin ıslah edilmesi, genişletilmesi ile çözülmeye çalışılmıştır.

Kanalizasyon hizmetlerini; katılımcılar kentsel alan bütününde %33,0 ile *hiç önemli bir sorun değil* olarak değerlendirmişlerdir. Buna karşılık %20,4’lük bir kesim de bunun *çok önemli bir sorun* olarak değerlendirmişlerdir. Önemli bir sorun olarak çıkmamasının

en önemli nedeni bu tabloda yalnızca kentsel alan bütünlerinin değerlendirmelerini istediğimiz için ve Kuşadası, Söke ve Selçuk kentlerinde kanalizasyon alt yapısı tamamlandığı ve bu konunun sorun oluşturmamasından kaynaklanmaktadır. İlçe belediyelerinde Kanalizasyon hizmetlerinin sorun olarak görülmemesine karşın geri kalan belde belediyeleri ve köylerde bu hala önemli bir sorundur.

Park bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanları konusunda oranlar birbirine çok yakın olmakla birlikte; %23, 3 oranında *orta derecede önemli bir sorun* en yüksek oran olarak çıkmış, cevaplayıcıların %35,9'u ise konuyu *önemli bir sorun* olarak değerlendirmiştir. Kuşadası Söke ve Selçuk kentlerinde yaşayanlar konuyla ilgili değerlendirmelerinde park bahçe ve yeşil alanların planlanmasının yeterince geniş ve fonksiyonel olmadığını ve bu konudaki çalışmaların yetersiz olduğunu savunmaktadırlar. Ancak konuyu önemli bir sorun olarak değerlendirmeyen %40,8'lik kesim ise kent merkezi dışında yaşayan ve sadece belirli ihtiyaçlar nedeniyle kent merkezine gelen katılımcılar belediyelerin bu hizmetini yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir.

Kent içi ve yakın yerlerle ulaşım; büyük bir çoğunlukla %60,2 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* ve %18,4 *az önemli bir sorun* olarak görülmüştür. Bu oranın bu derece yüksek çıkması tezimizde savunduğumuz gibi anket bölgesinin birbirine yakın ve ana ulaşım aksı üzerinde sıralandığını kanıtlayan bir sonuçtur. Tezimizde çizdiğimiz bu bölge aynı ana ulaşım aksı üzerine kurulmuş birbirine çok yakın birçoğu yürüme mesafesinde belediye ve köylerden oluşmaktadır. Anket sonucunda çıkan bu oran bize bu tezin doğruluğunu göstermektedir.

Toplu konut uygulamaları %29,1 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* % 9,7 *az önemli bir sorun* olarak görülmüştür. Toplu konut uygulamaları kentsel alan bütününde sorun olarak görülmemekte, bölgede konut sıkıntısı yaşanmamaktadır. Konut sıkıntısının yaşanmaması bölgenin gecekondulaşma riski ile karşı karşıya olmadığını yeterli konut bulunduğunu göstermektedir. Hatta Kuşadası, Davutlar ve Güzelçamlı Belediyelerinde konut fazlalığının çok ciddi boyutlarda olduğu ve fazlalığın artık bir sorun oluşturduğu ifade edilmektedir. Bu sorunun çözümü de yine daha güçlü bir yönetime bağlı görünmektedir.

İtfaiye hizmetleri yine büyük bir farkla %39,8 ile *hiç önemli olmayan bir sorun*, %22,3 *az önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. İtfaiye hizmetlerinin bölgede

önemli bir sorun olarak değerlendirilmemesinin en önemli nedeni bölgede itfaiye hizmetlerinin iyi planlanmış olması ve bölgede ulaşım sıkıntısının olmaması herhangi bir yangın durumunda acil yardımların bölgeye sevk edilebilir olmasından kaynaklanmaktadır.

Şehir içi trafik hizmetleri %30,1 ile bölge için *çok önemli bir sorun* %18,4 ile *önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Bölgede özellikle kent merkezlerinde trafik hizmetlerinin orta seviyenin üzerinde bir sorun olarak görülmesi, kentle ilgili planlama hatalarının ve eksikliklerinin bir ürünüdür. Söke trafik sorununun ciddi derecede sıkıntısını çekmekte ve bu sorunla ilgili yerel yönetimler köklü bir çözüm önerisi getirememektedir. Kuşadası'nda da yine trafik sorunu nüfusun ve karayoluna çıkan araç sayısının artması nedeniyle son derece önemli bir sorun haline gelmiştir. Özellikle yaz aylarında normal nüfusunun çok üzerinde bir kitleye hitap eden Kuşadası Belediyesi, uzun vadeli planlar yapmamasının neticesinde trafik konusunda da önemli sıkıntılar yaşamaktadır.

Şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlar, %29,1 ile *önemli bir sorun*, %18,4 *önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Kentsel alan bütününde %56,3 ile orta seviyenin üzerinde önemli bir sorun olarak değerlendirilen şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlar hem Söke hem Kuşadası için oldukça kötü bir vitrin görünümündedir. Bir belediyenin şehirde düzenlemesinden en birincil anlamda sorumlu olduğu alanlar olan şehir içi yollar, kaldırım ve meydanlar bölgede çok kötü, bakımsız ve çağın gerisinde kalmıştır. Söke çarşısının bulunduğu ve Söke'de ticaretin kalbinin attığı uzun çarşı aynı zamanda şehir içinden geçen trafiğin aktığı ana arterlerden birisidir ve bu yol birer araçlık parka izin veren tek yönlü tek şeritli bir yoldur. Kuşadası nispeten daha iyi bir konumda görünse de hem tarihi hem de turistik açıdan taşıdığı değerler düşünüldüğünde buna hiç yakışmayan bir seviyededir. Söke-Kuşadası yolu gidiş dönüş çift şerit olmak üzere planlanmıştır. Günümüz için yeterli görünse de gelecekte burada da sıkıntılar yaşanması muhtemeldir. Kuşadası-Aydın, Çamlık yolu trafik anlamında kötü ifadesinin bile yetersiz kaldığı bir durumdadır. Normalde birer araç park edilen tek şeritli çift yönlü yol bazen ikişer hatta üçer aracın parkı nedeniyle tıkanmakta ve trafik felç olmaktadır. Kuşadası-Aydın yolunun Kuşadası'nın içine giden bölümünde kısa süreli ve uzun süreli parklar nedeniyle oldukça kötü durumdadır. Her iki kentte de yollar uzun vadeli ve gelişen nüfusa cevap verecek nitelikte planlanmamıştır.

Şehir planı yapılması ve uygulanması ile ilgili sorumuzun yanıtında ise; %30,1 ile *çok önemli bir sorun* %22,3 *önemli bir sorun* olduğu çıkmıştır. Kentsel alan bütününe baktığımız zaman bu maddelerin içinde en önemli sorunun ve diğer sorunlarında ana kaynağının şehir planı yapılması ve uygulanması konusunda yaşandığını görürüz. Bir kentin doğru planlanması ve bu planın uygulanması yerel idarenin başarısının en somut göstergesidir. Kuşadası ve Söke kentsel alan bütünü maalesef doğru planlanmamış, yapılan planlar uygulanmamış ve günümüzde, hızlı nüfus artışı ve kentleşmenin getirdiği sorunlarla başa çıkmak güçleşmiştir. Söke Belediyesi konunun önemini kavramış ve 2006 yılında kabul edilen Nazım İmar Planını oluşturmuştur, bu plan oldukça geniş çapta düşünülmüş ve bölgesel niteliklere sahiptir. Plandan sapılmadan uygulanması bölge için önemli avantajlar sağlayacaktır.

Sosyal Kültürel / Mekan ve Faaliyetlerin Planlanması; %27,2 ile *çok önemli bir sorun* %16,5 ile *önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Cevaplayıcıların yarısına yakın bir kısmı Sosyal ve kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması kent bütününde yetersiz görmektedir. Söke'ye baktığımızda 2 adet sinema salonu, 1 sanat evi mevcuttur, Tarihi Efes sinemasında hem tiyatro gösterileri hem de Konferanslar düzenlenebilmektedir. Kente baktığımız zaman saat 8 de hayatın bittiğini, sokakların boşaldığını görüyoruz, insanların ailecek veya gençlerin eğlenebilecekleri ortamlar mevcut değildir bu da Söke'de sosyal hayatın oldukça zayıf olduğu anket sonuçlarına da yansımıştır. Kuşadası turizm kenti olması nedeniyle özellikle yaz aylarında sosyal hayatın oldukça aktif olduğu bir kendir. Ancak Kuşadası'nda da gece hayatı son derece aktifken, kültür ve sanat etkinliklerini aynı ölçüde başarılı görülmemektedir. Altın Güvercin Müzik Yarışması eski yıllardaki başarılı dönemlerinin üzerine 6 yıllık bir aradan sonra bu yıl (2010) tekrar başladı. Kuşadası gibi bir turizm kentinde konferans ve kongre merkezi gibi çok ciddi bir eksik ancak son dönemlerde fark edilmiş ve 10.000 kişi kapasiteli kongre salonlarından oluşan ilk bölümün 2010 yılı sonunda tamamlanması bekleniyor, buna ek olarak 1.500 kişilik 5 yıldızlı lüks otel, 200 dönümlük eğlence ve alışveriş merkezi ile 600 dönümlük botanik bahçesi 2011 yılına kadar tamamlanacağı belirtilmektedir. Çok büyük bütçeli proje yalnızca Kuşadası'na değil tüm Ege bölgesine canlılık getirecek ve kış turizmini bölgede ciddi derecede etkileyecek bir proje gerçekleştirilmektedir (15.05.2010 http://www.emlakkulisi.com/34660_kusadasi_kongre_merkezi_2010_sonunda_tamamla)

[anacak](#)). Ayrıca Kuşadası'nda Söke Yolu üzerinde bulunan Kipa Alışveriş Merkezi sinemaları açılana kadar sinema salonu bulunmamaktaydı.

Yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik faaliyetler ciddi bir farkla; 36,9 ile *çok önemli bir sorun* % 25,2 ile *önemli bir sorun* olarak görülmüştür. %62, 1 ile yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik faaliyetler yetersiz görülmüştür. Tüm dünyada olduğu gibi özellikle son krizden sonra bölge içinde yerel ekonomik faaliyetlerin canlandırılması oldukça önem kazanmıştır. Bu noktada yerel yönetimlerden beklentiler daha da artmıştır, ancak bu noktada yerel yönetimleri çok başarılı olarak değerlendirmek mümkün değildir, özellikle yeni açılan iş yeri, fabrika, oluşturulan yeni iş olanaklarını baz alarak değerlendirilecek olursa her 3 belediye de oldukça başarısız kalmıştır. Bölgeye büyük yatırımların çekilmesi, yerel yatırımcıların örgütlenmesi ve yatırım teşvikleri ile bölgeyi geliştirmeye yönelik faaliyetlere hiç rastlanamamaktadır. Bu tarz güçlü ve etkili politikaların gerçekleşmesi, aynı oranda güçlü ve etkili yerel birimlerin gerçekleştirebilecekleri organizasyonlardır.

Tablo 23'de, cevaplayıcıların kendi yaşadıkları kent, köy bütünündeki mevcut sorunlara ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Kentsel katı atıkların toplanması ve değerlendirilmesi, %34,0 ile *çok önemli bir sorun* sonucu çıkmıştır. Bu soruda anket esnasında cevaplayıcılarla yaptığımız söyleşilere dayanarak; Söke, Kuşadası, Güzelçamlı, Davutlar Belediyelerinin üye oldukları Kuş-Atak Projesi sayesinde onlar için bu konunun artık sorun olmadığını ancak geride kalan birçok belediye ve köyün bu projeye dahil olmadığını ve bu sorunun kendi başlarına çözebilecekleri boyutta olmadığını ifade etmişlerdir.

İçme suyu temininde ise oranlar birbirine oldukça yakın olmakla birlikte, %32,0 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak görülmüştür. Cevaplayıcıların kendi yaşadıkları köy veya belediyelerde içme suyunu sorun olarak görmemelerinin en önemli nedeni Yaz nüfusunun katlanarak arttığı sahil beldeleri ve Kuşadası hariç diğer belde ve köylerde kaynak suyunun olması ve nüfus sıkıntısı olmadığı için kaliteli ve yeterli içme suyuyla sahiptir. Cevaplayıcılar aynı soruya kentsel alan bütününde %24,3 ile *çok önemli bir sorun* ifadesi en çok işaretlenen ifade olmuştur. Bu noktada Söke-Kuşadası-Selçuk Belediyelerinin içme suyu temini ve dağıtılması noktasında başarılı olmadıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Yağmur suyu tahliyesi konusunda en büyük çoğunluk %32,0 ile bunun *hiç önemli bir sorun olmadığını* belirtmişlerdir ancak yağmur suyu tahliyesini *önemli bir sorun* olarak gören %24,3'lük bir kesimde mevcuttur. Yağmur suyu tahliyesi büyük ilçe belediyelerinde hiç önemli bir sorun olarak görülmezken doğal yapısı eğimli olmayan ve ovada bulunan belde belediyeleri, köylerde ve Davutlar, Güzelçamlı ve Kuşadası'nda yaz nüfusu çok fazla artmakta, alt yapısı bunu kaldıramamakta ve ciddi sorunlar oluşturmaktadır. Ayrıca bu noktada birçok belde belediyesi ve köyün yağmur suyu tahliyesi ve buna yönelik altyapı hizmetleri gibi belli temel görevlerini yerine getirecek bütçe ve güce sahip olmadığı görülmektedir.

Kanalizasyon hizmetlerini %32,0 ile *çok önemli bir sorun* olarak değerlendirmişlerdir. Belde belediyeleri ve köylerde büyük çoğunlukla kanalizasyon sistemi kurulmamış ve fosseptik ile bu ihtiyaç giderilmektedir. Kanalizasyon sisteminin kurulması ciddi bir altyapı hizmeti olmakla birlikte oldukça yüksek mali kaynak gerektirmektedir. Maalesef gölgede bulunan birçok belde belediyesi ve köy bu mali kaynağa sahip değildir. Ancak yukarıdaki tabloya baktığımızda %33 ile Kent bütününde kanalizasyon hizmetlerinin hiç önemli bir sorun olmadığı çıkmıştır, büyük belediyeler bu sorunu hiç zorlanmadan aşabilmekte ancak küçük beldeler ve köyler alt yapı sistemini kurmakta ve devamında ciddi sıkıntılarla karşılaşmaktadır.

Park bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanları; %27, 2 oranında *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak görülmüştür. Belde belediyeleri ve köylerin en sorunsuz oldukları, tam tersine büyük belediyelerde için daha önemli bir sorun olarak değerlendirilen park bahçe ve çocuk oyun alanlarıdır. Ancak anketimize katılan cevaplayıcıların büyük bir bölümü tarafından park, bahçe ve çocuk oyun alanlarının hem kendi yaşadıkları belde belediyeleri ve köyler için hem de Söke-Kuşadası kentsel alan bütünü için önemli bir sorun olarak değerlendirilmemiştir. Bunun nedenini bu konuda bölge belediyelerinin yeterli hizmet verdiklerini yoksa bu sorunun diğer daha önemli sorunlar arasında öncelik ve önem arz etmediğinden dolayı mı bu sonucun çıktığı tartışmalıdır.

Kent içi ve yakın yerlerle ulaşım; büyük bir çoğunlukla %64,1 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak görülmüştür. Bu madde kentsel alan bütününde de 60,2 ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak değerlendirilmiştir. Yakın yerleşimlerle ulaşımın bu oranda sorunsuz bir konu olması da bize anket bölgemiz içinde bu köy ve kentler

arasında sürekli bir alışverişin olduğunu ve belli bir bütünlük içinde geliştiğini göstermektedir.

Toplu konut uygulamaları %36,9 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak görülmüştür. Kentsel alan bütününde de farklı bir sonuç çıkmamış ve %29,1 ile hiç önemli olmayan bir sorun olarak değerlendirilmiştir. Bunun en önemli nedeni, bölgede konut sıkıntısının olmamasıdır. Bu nedenle toplu konut uygulamalarına ciddi derede ihtiyaç duyulmamaktadır. Ancak Kuşadası, Güzelçamlı ve Davutlar sahil siteleri düşünüldüğünde ikincil konutların yazın kısa süreli olarak doluluk oranına ulaşırken diğer mevsimlerde boş ve atıl durumda kalmaktadır. Bölge için asıl sorun yetersiz ve kötü planlamalardan kaynaklanan gereğinden fazla ve niteliksiz konut sıkıntısıdır.

İtfaiye hizmetleri yine büyük bir farkla %35,9 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Belediyelerle yapılan görüşmelerde birçok belde belediyesi ve köyün itfaiye aracı veya her hangi bir acil durum hazırlığı bulunmamakla birlikte ilçe belediyelerinden bu konuda destek aldıklarını ve zorlanmadan bu talebin karşılandığını ifade etmişlerdir. İtfaiye hizmetleri kentsel alan bütününde de % 39,8 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak değerlendirilmiştir.

Şehir içi trafik hizmetleri %30,1 ile bölge için *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Bölgedeki belde belediyelerinde ve köylerde araç sayısının sınırlılığı ve kalabalık bir günlük yaşamın olmaması nedeniyle ve genellikle anayol üzerinde konumlanmış olmaları ve bu yolların sorumluluğunun Devlet Karayollarına ait olmasından dolayı bu ifade birçok belde belediyesi ve köy için her hangi bir sorun oluşturmamaktadır. Ancak ifadeye kentsel alan bütününde; %30,1 *çok önemli bir sorun* şeklinde yanıtlanmış ve belde belediyeleri ve köyler için sorun oluşturmazken kentsel alan bütününde çok önemli bir sorun olarak değerlendirilmektedir.

Şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlar, %25,2 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. İfadeye baktığımızda zaten bu hizmet de diğer birkaç hizmet gibi, ilçe belediyeleri veya il belediyeleri gibi daha büyük nüfusa hizmet veren belediyeler için önem arz etmekte ve sorun oluşturmaktadır. Belde belediyelerinde ve köylerde halkın zaten yönetimden bu yönde bir talebi gelişmemektedir. İfade belde belediyeleri ve köyler için önemli bir sorun olarak değerlendirilmezken, kentsel alan bütününde %29,1 ile *çok önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Kentsel alanda

yaşayan yada çevre belediye ve köylerde yaşayan halkın, ilçe belediyelerinden bu hizmeti daha verimli ve etkin bir şekilde bekledikleri açıktır.

Şehir planı yapılması ve uygulanması ile ilgili sorumuzun yanıtında ise; %28,2 ile *hiç önemli olmayan bir sorun* olarak değerlendirilirken, %23,3 ile bu konu *çok önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Bu iki oran arasında sadece %5'lik bir fark oluşmakta ve bu alanların yani belde belediyesi ve köylerde yaşayan cevaplayıcıların bu ifadeyi yakın oranlarla hem önemli hem de önemsiz bir sorun olarak değerlendirdiklerini görüyoruz. Ancak kentsel alan bütününde bu çok daha önemli bir sorun olarak görülmekte ve %30,1 *çok önemli bir sorun* ifadesi çıkmaktadır

Sosyal Kültürel / Mekan ve Faaliyetlerin Planlanması; %24,3 ile *çok önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiştir. Belde belediyeleri ve köyler için bu önemli bir sorundur ve bu sorunu aşacak mali güce sahip değillerdir. ancak bazı belediye ve köyler çeşitli organizasyonlar ve festivaller düzenlemekte, doğasını ve tarihi unsurlarını öne çıkararak farklılık yaratmaya çalışmaktadır. Bölgemizde bir çok belde belediyesi ve köyde deve güreşi ve o belde veya köyde yetişen ürünün adı ile festivaller düzenlenmekte ve 1-2 gün süreyle çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Örnek olarak Kuşadası Altın Güvercin Müzik Yarışması, Söke Pamuk Festivali, Kirazlı köyünde; Kiraz Festivali haziranın ayının ilk haftasında, Bağarası Deve Güreşi Festivali, Güzelçamlı Belde Belediyesi Panionion Festivali, Davutlar Şeftali Kültür ve Sanat Festivali, gibi bölgedeki sosyal hayatı hareketlendirmeye yönelik, bölgeyi, tanıttacak ve kalkındıracak etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik faaliyetler ciddi bir farkla; %37,9 ile *çok önemli bir sorun* olarak görülmüştür. Yukarıda bahsedilen festivallerin de bir anlamda bölgenin ekonomik hayatını canlandırması da planlanmakta ancak istenilen sonuçlar elde edilememektedir. Bu noktada her belde ve köy ayrı ayrı kendi festivalini organize etmesi yerine Meandros Festivali gibi süresi daha uzun ancak bölgesel nitelikli bir festival bölgenin hem tanıtımı ve popülerleşmesi adına hemde ekonomik açıdan kalkınması açısından daha faydalı olabilir. Yerel ekonominin canlandırılmasına yönelik faaliyetler kentsel alan bütününde de %36,9 ile *çok önemli bir sorun* olarak değerlendirilmiş ve bu durum, cevaplayanların yerel ekonomik konulara kendi yerleşim yerlerinin diğer sorunlarına göre daha önemli bir sorun olarak baktıklarını göstermektedir.

4.4.4. Kuşadası Söke Kentsel Alanının Yönetim Alternatiflerine İlişkin Soruların Cevap Dağılımları

Bu bölümde cevaplayıcılardan Söke – Kuşadası – Selçuk ve çevrelerindeki belde belediyelerine bölge için uygulanabilecek farklı yönetim alternatifleri sunulmuş ve bunları değerlendirmeleri istenmiştir. Bu yönetim alternatifleri sırayla şunlardır: mevcut parçalı yapı devam etmelidir; belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır; hizmetler, belediyeler arası protokoller yoluyla yürütülmelidir; ana belediyeler (Kuşadası – Söke – Selçuk) mücavir alanlarını genişletmelidirler; Kuşadası – Söke – Selçuk ve benzer durumdaki kentler birleştirilerek özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmalıdır, ilçelerdeki tüm belde belediyeleri korunarak Kuşadası – Söke – Selçuk Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır; söz konusu ilçe belediyeleri Kuşadası – Söke – Selçuk birleştirilerek Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır; 5393 sayılı Belediye kanununun 11. madde uygulamasını destekliyorum.

Tablo 24: Mevcut Parçalı Yapının Devamına İlişkin Verilen Cevapların Belediyelere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	15	14,6	11	10,7	7	6,8	4	3,9	14	13,6	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	10	9,7	5	4,9	9	8,7	4	3,9	7	6,8	35	34,0
Selçuk Belediyesi	4	3,9	1	1,0	2	1,9	3	2,9	7	6,8	17	16,5
Toplam	29	28,2	17	16,6	18	17,5	10	9,7	28	27,2	103	100

Tablo 24'e göre, mevcut parçalı yapının devamını destekleme konusunda hiç katılmıyorum ve kesinlikle tam katılıyorum arasında ciddi bir paralellik vardır. Cevaplayıcıların %28,2'lik kısmı mevcut parçalı yapının devamına karşı çıkarken %27,2'lik kesim mevcut yönetim sisteminin devamı tercih etmektedir. %16,6 oranındaki kesim ifadeyi *biraz katılıyorum* şeklinde desteklerken, %17,5'lik bir kesim *orta düzeyde destekliyorum*, %9,7'lik kesim ise *oldukça katılıyorum* şeklinde desteklemektedir. Kentleri tek tek incelediğimizde Söke ve Kuşadası Belediyelerinin

mevcut parçalı yapının devam etmesinden farklı alternatiflere daha açık oldukları görülmektedir. Ancak Selçuk Belediyesi açık farkla mevcut sistemin devam etmesini desteklemektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri de Selçuk Belediyesi'nin hâlihazırda İzmir Büyük Şehir Belediyesi'ne bağlı olması ve bunun birçok dezavantajını şu an yaşıyor olmasından da kaynaklanmaktadır.

Görüşmelerde edinilen bilgiye dayanarak, mevcut parçalı yapının devam etmesinin, desteklenmesinin en önemli nedenlerinden birisi de, uygulanmış bir örneğin olmaması ve mevcut yönetim gücünün kaybetmek istenmemesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 25: Belediye Birlikleri veya Özel Amaçlı Örgütler Kurulmasına İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	8	7,8	3	2,9	5	4,9	12	11,7	23	22,3	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	1	1,0	1	1,0	1	1,0	11	10,6	21	20,4	35	34,0
Selçuk Belediyesi	1	1,0	1	1,0	0	0	9	8,7	6	5,8	17	16,5
Toplam	10	9,7	5	4,9	6	5,9	32	31,0	50	48,5	103	100

Belediye birlikleri ve özel veya özel amaçlı örgütler kurulması alternatifine cevaplayıcıların verdikleri yanıtlar Tablo 25'da sunulmuştur. Buna göre; Söke Belediyesi %22,3, Kuşadası Belediyesi %20,4, Selçuk Belediyesi %5,8 *kesinlikle katılıyorum*, yine orta seviyenin üstünde olan destekleme tercihi ile; Söke Belediyesi %11,7, Kuşadası Belediyesi %10,6 ve Selçuk Belediyesi %8,7 *oldukça katılıyorum* tercihini seçmişlerdir. Böylece toplamda % 48,5 ile *kesinlikle katılıyorum* ve %31,0 ile *oldukça katılıyorum* destekleme düzeyi yüksek çıkmıştır. Belediye Birlikleri ve özel amaçlı örgütler kurulmasına ilişkin %89,5 oranında bir destek olması, mevcut parçalı yapıdan çok da fazla memnun olunmadığını ve farklı alternatiflere açık olduklarını ve ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Cevaplayıcıların bağlı bulundukları kurumlara göre analiz yapılırsa; meclis üyelerine bakılacak olunursa, %7,8 ile *oldukça katılıyorum*, %13,6 ile *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Belediye birim amirleri ise; %7,8 ile *oldukça*

katılıyorum, %9,7 ile de *kesinlikle tam katılıyorum* yanıtını vermişler. STK yöneticileri ve üyeleri; 10,7 oranında *tam katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Son olarak Muhtarlar ise; %10,7 oranında *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir.

Tablo: 26: Belli Hizmetlerin Belediyeler Arası Protokoller Aracılığıyla Yürütülmesine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	5	4,9	6	5,8	8	7,8	12	11,6	20	19,4	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	2	1,9	0	0	5	4,9	8	7,8	20	19,4	35	34,0
Selçuk Belediyesi	2	1,9	1	1,0	1	1,0	8	7,8	5	4,9	17	16,5
Toplam	9	8,7	7	6,8	14	13,6	28	27,2	45	43,7	103	100

Belli hizmetlerin belediyeler arası protokoller aracılığıyla yürütülmesi alternatifine belediyelerden gelen yanıtlar Tablo 26'deki gibidir. İfadeye Söke belediyesinden; %4,9 ile *hiç katılmıyorum*, %5,8 ile *biraz katılıyorum*, %7,8 ile *orta düzeyde katılıyorum*, %11,6 ile *oldukça katılıyorum*, %19,4 ile *kesinlikle katılıyorum*, Kuşadası Belediyesi'nden; %1,9 ile *hiç katılmıyorum*, %4,9 ile *orta düzeyde katılıyorum*, %7,8 ile *oldukça katılıyorum*, %19,4 ile *kesinlikle katılıyorum*, Selçuk belediyesinden ise; %1,9 ile *hiç katılmıyorum*, %1 eşit oranda *biraz katılıyorum* ve *orta düzeyde katılıyorum*, %7,8 oranında *oldukça katılıyorum*, %4,9 oranında ise *kesinlikle tam katılıyorum* yanıtı çıkmıştır. Tüm alanda sonuçlara baktıldığında; %43,7 kesinlikle katılıyorum, %27,2 ise oldukça katılıyorum, toplamda; %70,9 ile destekleme düzeyi oldukça yüksek çıkmıştır. Bu oranın bu şekilde yüksek çıkmasının en önemli sebebi Kuş-atak projesidir. Proje ile belediyelerin birlikte çalışabileceklerini bölgeyi ilgilendiren belli sorunları birlikte çözebileceğini göstermiştir.

Tablo 27: Belli Hizmetlerin Merkezi Yönetimin eliyle Yürütülmesine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	14	13,6	7	6,8	5	4,9	3	2,9	22	21,3	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	11	10,7	3	2,9	6	5,8	5	4,9	10	9,7	35	34,0
Selçuk Belediyesi	8	7,8	0	0	0	0	4	3,9	5	4,9	17	16,5
Toplam	33	32,0	10	9,7	11	10,7	12	11,7	37	35,9	103	100

Belli hizmetlerin merkezi yönetimin eliyle yürütülmesine ilişkin ifadeye belediyelerden gelen yanıtlar Tablo 27'deki gibidir. İfadeye Söke Belediyesinden; %13,6 ile *hiç katılmıyorum*, %6,8 ile *biraz katılıyorum*, %4,9 ile *orta düzeyde katılıyorum*, %2,9 ile *oldukça katılıyorum*, %21,3 ile *kesinlikle katılıyorum*, Kuşadası Belediyesinden; %10,7 ile *hiç katılmıyorum*, %2,9 ile *biraz katılıyorum*, %5,8 ile *orta düzeyde katılıyorum*, %3,9 ile *oldukça katılıyorum*, %4,9 ile *kesinlikle katılıyorum*, Selçuk belediyesinden ise; %7,8 ile *hiç katılmıyorum*, %3,9 oranında *oldukça katılıyorum*, % 4,9 oranında ise *kesinlikle tam katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Tüm alanda sonuçlara baktığımızda; %35,9 *kesinlikle katılıyorum*, %11,7 ise *oldukça katılıyorum*, %10,7 oranında *orta düzeyde katılıyorum*, %9,7 oranında *biraz katılıyorum*, %32 oranında *hiç katılmıyorum* sonucu çıkmıştır. Buna göre belli hizmetlerin merkezi yönetimin elinde kalması çoğunluk tercihi olsa da bu konuda da yerleşme talepleri azımsanmayacak seviyededir. Görüşmelerde katılımcılar, yerel hizmetlerin tamamen plan ve uygulama aşamalarının da yerel yönetimlerde olması gerektiğini bu şekilde çok daha verimli ve etkili hizmet sunumunun gerçekleşeceğini savunmaktadırlar.

Sonuçlar katılımcıların bağlı bulundukları kurumlara göre tekrar incelendiğinde belediye başkan /başkan yardımcıları ve meclis üyeleri yerleşmeyi savunurken, kaymakam, belediye'deki birim amirleri, STK yöneticileri ve muhtarlar belli hizmetlerin merkezi yönetimde kalması fikrini desteklemişlerdir.

Tablo 28: Ana Belediyelerin (Söke – Kuşadası - Selçuk) Mücavir Alanlarını Genişletmelerine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	12	11,6	5	4,9	4	3,9	13	12,6	17	16,4	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	15	14,6	0	0	7	6,8	5	4,9	8	7,8	35	34,0
Selçuk Belediyesi	7	6,8	1	1,0	2	1,9	1	1,0	6	5,8	17	16,5
Toplam	34	33,0	6	5,9	13	12,6	19	18,5	31	30,0	103	100

Tablo 28, ana belediyelerin mücavir alanlarını genişletmesine yaklaşımlarını ortaya koymaktadır. Buna göre; Söke Belediyesinin %16,4 Kuşadası Belediyesinin %7,8'ü, Selçuk Belediyesinin %5,8 *kesinlikle katılıyorum*, yine orta seviyenin üstünde olan destekleme tercihi ile; Söke Belediyesinin %12,6 Kuşadası Belediyesinin %4,9, ve Selçuk Belediyesi'nin %1,0 *oldukça katılıyorum* tercihini seçmişlerdir. Böylece toplamda % 30,0 ile *kesinlikle katılıyorum* ve %18,5 ile *oldukça katılıyorum* destekleme düzeyi %48,5 çıkmıştır. %33 oranında ise mücavir alanın genişletilmesine *hiç katılmıyorum* tercihi ile karşı çıkan bir kesim de mevcuttur.

Tablo 29: Ana Belediyeler (Söke – Kuşadası - Selçuk) ve Benzer Durumdaki Belediyeler Birleştirilerek Özel bir Kanunla Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	22	21,4	0	0	8	7,8	5	4,9	16	15,5	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	19	18,4	6	5,8	2	1,9	3	2,9	5	4,9	35	34,0
Selçuk Belediyesi	10	9,7	0	0	1	1,0	2	1,9	4	3,9	17	16,5
Toplam	51	49,5	6	5,8	11	10,7	10	9,7	25	24,3	103	100

Tablo 29' de göre, ana belediyeler (Söke – Kuşadası - Selçuk) birleştirilerek özel bir kanunla büyükşehir belediyesi yapılmasına konusunda belediyelerin yanıtları yer almaktadır. Söke Belediyesinden %21,4 oranında *hiç katılmıyorum*, % 15,5 oranında ise *kesinlikle katılıyorum* yanıtı, Kuşadası Belediyesinden %18,4 oranında *hiç katılmıyorum*, %5,8 oranında *biraz katılıyorum*, %4,9 oranında *kesinlikle katılıyorum*,

Selçuk Belediyesinden; %9,7 oranından *hiç katılmıyorum*, 3,9 oranında *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Toplam sonuçlara baktığımızda %49,5 *hiç katılmıyorum* iken %24,3 *kesinlikle katılıyorum* yanıtıdır. Birleşme alternatifine desteğin zayıf kalmasının çok çeşitli nedenleri vardır. Öncelikle bölge için birleşme fikrinin çok yeni bir konu olduğu, daha önce bölge yöneticileri tarafından tartışılan bir konu olmadığı, birçok yöneticinin farklı yönetim alternatifleri ile ilgili detaylı bilgiye sahip olmadığı ve yöneticilerin gündeminde böyle bir başlığın hali hazırda mevcut olmadığı görüşmeler esnasında da ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu konuda 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun ilgili maddesinin, üç ana belediye birleşse bile sağlanamayacağı ve bu nedenle böyle bir alternatifi gündeme gelemeyeceğini savunan yöneticiler de bu ifade için olumsuz fikir beyan etmişlerdir. Ayrıca bazı yöneticiler, siyasi çekişmeler nedeniyle bu tür kapsamlı birleşme girişimlerinin gerçekleşmesinin zor olacağını belirtmişlerdir. Özellikle küçük belde belediyeleri, ilçe belediyelerine bu anlamda güvenmemekte ve bu siyasi çekişmelerin arasında kendi haklarının da yeneceğini düşünmektedirler.

Tablo 30: *İlçelerdeki tüm Belde Belediyeleri Korunarak Söke – Kuşadası – Selçuk Belediyeleri Birleştirilerek Büyükşehir Belediyesi Yapılmasına İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı*

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	21	20,4	3	2,9	5	4,9	4	3,9	18	17,5	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	18	17,5	4	3,9	2	1,9	6	5,8	5	4,9	35	34,0
Selçuk Belediyesi	9	8,7	0	0	0	0	2	1,9	6	5,8	17	16,5
Toplam	48	46,6	7	6,8	7	6,8	12	11,6	29	28,2	103	100

Tablo 30'a göre, ilçelerdeki tüm belde belediyeleri korunarak birleşme alternatifine ilişkin cevaplayıcıların değerlendirmelerine bakıldığında Söke Belediyesi; %20,4 ile *hiç katılmıyorum*, %17,5 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını, Kuşadası Belediyesi; %17,5 ile *hiç katılmıyorum*, %5,8 ile *oldukça katılıyorum*, %4,9 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını, Selçuk Belediyesi; %8,7 ile *hiç katılmıyorum*, 5,8 ile *kesinlikle katılıyorum* cevabını vermişlerdir. Toplama bakıldığında %46,6 oranında *hiç katılmıyorum* çıkarken,

%39,8 *oldukça katılıyorum* ve *kesinlikle katılıyorum* sonucu çıkmıştır. Belde belediyelerinin korunarak Söke – Kuşadası – Selçuk Belediyelerinin birleştirilme alternatifi, diğer alternatife göre, %5,8 oranında fazla desteklenmiştir.

Tablo 31: 5393 Sayılı Belediye Kanunun 11. Madde Uygulamasının Desteklenmesine İlişkin Verilen Yanıtların Belediyelere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
Söke Belediyesi	17	16,5	1	1,0	7	6,8	2	1,9	24	23,3	51	49,6
Kuşadası Belediyesi	5	4,9	2	1,9	5	4,9	6	5,8	17	16,5	35	34,0
Selçuk Belediyesi	7	6,8	0	0	0	9	2	1,9	8	7,8	17	16,5
Toplam	29	28,2	3	2,9	12	11,7	10	9,6	49	47,6	103	100

Anketin gerçekleştirildiği Söke – Kuşadası – Selçuk Belediyelerinde 5393 sayılı Belediye Kanunun 11 maddesinin uygulanmamasına rağmen, cevaplayıcılara bu soru yöneltilmiş ve yorumları alınmıştır. Tablo 31’e göre, 5393 sayılı Belediye Kanunun 11. Madde uygulamasını destekleme konusunda Söke Belediyesinden; %16,5 *hiç katılmıyorum*, %23,3 *kesinlikle katılıyorum* yanıtı, Kuşadası Belediyesinden %4,9 *hiç katılmıyorum*, %16,5 *kesinlikle katılıyorum* yanıtı, Selçuk Belediyesinden; %6,8 *hiç katılmıyorum*, 7,8 *kesinlikle tam katılıyorum* yanıtı alınmıştır. Toplamda; %47,6 *kesinlikle katılıyorum*, %9,6 *oldukça katılıyorum*, %28,2 oranında ise *hiç katılmıyorum* yanıtı çıkmaktadır. 5393 no’lu Belediye Kanunun 11. Maddesinin toplamda %57,5 oranında desteklenmesi, bölgede parçalı yapının istenmediğini ve daha bütüncül idari yapılanmanın, kendi kendine yetemeyen belde belediyelerinin daha büyük belediyelere katılmasına tercih edildiğini göstermektedir. 11. Madde uygulaması köy muhtarları dışında tüm yönetici grupları tarafından desteklenmiştir.

4.4.5. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesi Uyarınca Getirilecek Olan Düzenlemeye İlişkin Soruların Cevap Dağılımları

Bu başlık altında 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. Maddesinin uygulanmasına ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir. Ancak anket bölgesinde 11. madde şartlarını sağlayan koşullar var olmadığı ve bu kapsamda hiçbir uygulama yapılmadığı için bölümdeki ilk üç soruya “uygulama yok” yanıtını vermişlerdir. Geri kalan sorular içinse yorumlarını belirtmişlerdir.

32, 33, 34, no’lu tablolarda cevaplayıcılardan 62 kişi bu bölgede benzer bir uygulama olmadığı ve konuya dair bilgilerinin olmadığı gerekçesiyle bu sorulara cevap vermemiştir.

Tablo 32: 11. Madde Uygulamasının Kapsamı Dahil edilecek Belediye ve Köyler Açısından Çok Geniştir İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
İlçe Belediyeleri	5	12,2	4	9,8	5	12,2	2	4,8	12	29,3	28	68,3
Belde Belediyeleri	4	9,8	0	0	1	2,4	0	0	5	12,2	10	24,4
Köyler	0	0	0	0	1	2,4	2	4,8	0	0	3	7,3
Toplam	9	22,0	4	9,8	7	17,1	4	9,6	17	41,5	41	100

Tablo 32’ye göre, 8.2: 11. madde uygulamasının kapsamının dahil edilecek belediye ve köyler için çok geniştir ifadesine; İlçe belediyelerinden; %12,2 *hiç katılmıyorum*, %29,3 *kesinlikle katılıyorum*, belde belediyelerinden; %9,8 *hiç katılmıyorum*, %12,2 *kesinlikle katılıyorum*, Köylerden; %4,8 *oldukça katılıyorum* oranlarında yanıtlar gelmiştir. Buna göre ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri, 11. Maddenin kapsamını çok geniş bulmaktadırlar.

Tablo 33: 11. Madde Uygulamasının Kapsamında Birleştirilecek Belediye ve Köylerin Belirlenme Süreci Yeterince Katılımcıydı İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
İlçe	12	29,2	4	9,7	7	17,1	2	4,8	3	7,7	28	68,3

Belediyeleri												
Belde Belediyeleri	3	7,3	1	2,5	4	9,7	0	0	2	4,7	10	24,4
Köyler	1	2,5	1	2,5	0	0	0	0	1	2,3	3	7,3
Toplam	16	39,0	6	14,7	11	26,8	2	4,8	6	14,7	41	100

Tablo 33'e göre 11. madde uygulamasının kapsamında birleştirilecek olan belediye ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı ifadesine; ilçe belediyelerinden; %29,2 *hiç katılmıyorum*, belde belediyelerinden; %9,7 *orta derecede katılıyorum*, Köylerden; %2,5 eşit oranında *kesinlikle katılıyorum*, *hiç katılmıyorum* ve *biraz katılıyorum* yanıtları gelmiştir. Buna göre ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri, bu süreci yeterince katılımcı bulmaktadırlar.

Tablo 34: 11. Madde Uygulamasının Kapsamında Birleştirilecek Belediye ve Köylerin Görüş ve Eleştirileri Yeterince Dikkate Alınmıştır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
İlçe Belediyeleri	14	34,2	8	19,5	4	9,8	4	9,8	30	73,1
Belde Belediyeleri	4	9,8	2	4,8	1	2,4	1	2,4	8	19,5
Köyler	2	4,8	0	0	0	0	1	2,4	3	7,4
Toplam	20	48,8	10	24,4	5	12,2	6	14,6	41	100

Tablo 34: 11. madde uygulamasının kapsamında birleştirilecek olan belediye ve köylerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alındı ifadesine ilçe belediyelerinden; %34,2 *hiç katılmıyorum*, belde belediyelerinden; %9,8 *hiç katılmıyorum*, Köylerden; %4,8 oranında *hiç katılmıyorum*, yanıtları gelmiştir. Buna göre ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri ve köyler bu süreçte birleştirilecek belediye ve köylerin görüş ve eleştirilerinin yeterince dikkate alınmadığını savunmaktadırlar.

Tablo 35: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alan Bütününde Plan Yapmayı Kolaylaştıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	
İlçe Belediyeleri	8	7,8	3	2,9	10	9,7	11	10,7	28	27,2	60	
Belde Belediyeleri	5	4,8	3	2,9	0	0	3	2,9	13	12,6	24	
Köyler	2	1,9	2	1,8	1	1,0	3	2,9	11	10,7	19	
Toplam	15	14,5	8	7,8	11	10,7	17	16,6	52	50,4	103	

Tablo 35: 11.madde uygulaması kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştırır ifadesi, ilçe belediyelerinden; %27,2, Belde belediyelerinden; %12,6, Köylerden; %10,7 oranında *kesinlikle katılıyorum* şeklinde cevaplanmıştır.

Tablo 36: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alandaki Hizmetlerin Verimini Arttıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
İlçe Belediyeleri	13	12,6	7	6,8	5	4,9	7	6,8	28	27,1	60	58,3
Belde Belediyeleri	5	4,9	2	1,9	0	0	5	4,9	12	11,7	24	23,3
Köyler	3	2,9	2	1,9	1	1,0	1	1,0	12	11,7	19	18,4
Toplam	21	20,4	13	12,6	6	5,8	13	12,6	52	50,5	103	100

Tablo 36: 11.madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin verimini arttıracaktır ifadesi; ilçe belediyelerinden; %27,1, Belde belediyelerinden; %11,7, Köylerden; %11,7 oranında *kesinlikle katılıyorum* şeklinde cevaplanmıştır.

Tablo 37: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alandaki Hizmetlerin Kalitesini Arttıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

İlçe Belediyeleri	Hiç Katılmıyorum	11,7	Biraz Katılıyorum	3,9	Orta Düzeyde Katılıyorum	8,7	Oldukça Katılıyorum	8,7	Kesinlikle Katılıyorum	25,2	Toplam	58,3
Belde	İ.S	4,0	İ.S	2,0	İ.S	1,0	İ.S	0,0	İ.S	13,6	İ.S	23,6

Belediyeleri												
Köyler	3	2,9	2	1,9	1	1,0	1	1,0	12	11,7	19	18,4
Toplam	20	19,4	9	8,7	12	11,7	10	9,7	52	50,5	103	100

Tablo'da 11. Madde uygulamasının kentsel alan bütünündeki hizmetlerin kalitesini arttıracaktır ifadesine; İlçe Belediyelerinden; %25,2 *kesinlikle katılıyorum*, %8,7 ile *hiç katılmıyorum*, Belde belediyelerinden; %13,6 ile *kesinlikle katılıyorum*, Köylerden ise; %11,7 oranında desteklenmiştir. Sonuçta ilçe belediyeleri, belde belediyeleri ve köyler bazında da %50,5 *kesinlikle katılıyorum*, %9,7 *oldukça katılıyorum* ile toplamda %60,2 oranı ile 11. Madde uygulamasının alandaki hizmetlerin kalitesini artacağını ifade etmişlerdir.

Bu ifade ile ilgili birçok katılımcı; birleşmenin ilk dönemlerinde alt yapı hizmetleri vs. aşamasında kişi başına düşen maliyetler artar gibi görünse de uzun vadede maliyetlerin düşeceğini öngörmüşlerdir.

Tablo 39: 11. Madde Uygulamasının Kentsel Alandaki Hizmetlerin Kişi Başına Düşen Maliyetlerini Arttıracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
İlçe Belediyeleri	15	14,6	7	6,8	8	7,8	12	11,7	18	17,5	60	58,3
Belde Belediyeleri	7	6,8	3	2,9	4	3,9	0	0	10	9,7	24	23,3
Köyler	1	1,9	2	1,9	0	0	2	1,9	14	13,6	19	18,4
Toplam	23	22,3	12	11,7	12	11,7	14	13,6	42	40,7	103	100

Tablo'da 11. Madde uygulamasının kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen maliyetleri arttıracaktır ifadesi; ilçe belediyelerinden; %17,5 *kesinlikle katılıyorum*, %14,6 *hiç katılmıyorum*, Belde belediyeleri; %9,7 ile *kesinlikle katılıyorum*, %6,8 ile *hiç katılmıyorum* yanıtını, Köyler ise; %13,6 *kesinlikle*

İlçe Belediyeleri	8	7,8	7	6,7	9	8,7	13	12,7	23	22,3	60	58,3
Belde Belediyeleri	3	2,9	2	1,9	3	2,9	3	2,9	13	12,6	24	23,3
Köyler	1	1,9	0	0	0	0	3	2,9	15	14,6	19	18,4
Toplam	12	11,7	9	8,7	12	11,7	19	18,4	51	49,5	103	100

Tablo 42: 11. Madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracaktır ifadesine gelen yanıtlar tablodaki gibidir. İlçe belediyelerinden; %22,3 *kesinlikle katılıyorum*, Belde belediyelerinden; %12,6 ile *kesinlikle katılıyorum*, köylerden ise; %14,6 ile *kesinlikle katılıyorum* yanıtları alınmıştır. Sonuçta %49,5 *kesinlikle katılıyorum*, %18,4 *oldukça katılıyorum* ile toplamda %54,3 oranı ile 11. Madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi bürokratik ve teknik zorluklar çıkaracağı düşünülmektedir. Görüşmeler sırasında, köylülerin şuan muhtarlıktan yapabildikleri birçok işlemi artık belediye merkezine gidip orda halletmesi gerekecektir. Bu da onlar için ciddi bir zorluğa neden olacaktır ayrıca köylüler evlerinde yapacakları tadilatlarda yada ek bina yapımı gibi konularda her hangi bir sıkıntı yaşamadan istediklerini yapabilmektedirler, ancak belediye sınırlarına dahil oldukları andan itibaren belli izinlere, ruhsata ve ödenekler yapmaya ihtiyaçları olacak buda onlar ciddi bürokratik ve teknik zorluklarla karşılaşmalarına neden olacaktır.

Tablo 43: 11. Madde Uygulaması Köyde Yaşayanlar için (Çevre Temizlik ve Emlak Vergileri gibi) Ek Mali Yükümlülükler Çıkaracaktır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
İlçe Belediyeleri	3	2,9	3	2,9	10	9,7	14	13,6	30	29,1	60	58,3
Belde Belediyeleri	2	1,9	3	2,9	2	1,9	2	1,9	15	14,6	24	23,3
Köyler	0	0	0	0	0	0	2	1,9	17	16,5	19	18,4
Toplam	5	4,9	6	5,8	12	11,7	18	17,4	62	60,2	103	100

Tablo 43: 11. Madde uygulaması köyde yaşayanlar için çevre (temizlik ve emlak vergileri gibi) ek mali yükümlülükler çıkaracaktır ifadesine gelen yanıtlar tablodaki gibidir. İlçe belediyelerinden; %29,1 *kesinlikle katılıyorum*, Belde belediyelerinden; %14,6 ile *kesinlikle katılıyorum*, köylerden ise; %16,5 ile *kesinlikle katılıyorum* yanıtları alınmıştır. Sonuçta ilçe belediyeleri, belde belediyeleri ve köyler bazında da %60,2 oranında *kesinlikle katılıyorum*, %17,4 oranında *oldukça katılıyorum* ile toplamda %87,6 oranı ile 11. Madde uygulaması köyde yaşayanlar için çevre (temizlik ve emlak vergileri gibi) ek mali yükümlülükler çıkaracağı düşünülmektedir. Görüşmeler sırasında bu konuda üzerine çok durulan konulardan biriydi, 11. Madde uygulamasıyla köyde yaşayan biri belediye sınırına dahil olduğu andan itibaren o belediyenin sakinlerinden topladığı tüm vergilerin mükellefi olacak, çevre temizlik vergisi, emlak vergisi gibi ödemeler yapmak durumunda kalacak, ayrıca suya elektriğe ödediği birim miktarına farklı ek ücretlerde eklenecektir. Görüşmeler esnasında bunlar söylenmiş ancak birçok cevaplayıcı, bunların tamamının karşılığının da olduğunu ve alınan hizmetlerinde aynı oranda artacağını belirtmişlerdir.

Tablo 44: 11.Madde Uygulamasıyla Kuşadası – Söke – Selçuk Belediyeleri Alan ve Nüfusunu Genişleteceğinden Dolayı yakın Zamanda Büyükşehir Belediyesi Statüsü Alması Kolaylaşır İfadesine İlişkin Verilen Yanıtların İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köylere Göre Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O	K.S	Y.O
İlçe Belediyeleri	14	13,6	5	4,9	11	10,7	15	14,5	15	14,6	60	58,3
Belde Belediyeleri	9	8,7	2	1,9	2	1,9	4	3,9	7	6,8	24	23,3
Köyler	5	4,9	2	1,9	1	1,0	1	1,0	10	9,7	19	18,4
Toplam	28	27,2	9	8,7	14	13,6	20	19,4	32	31,1	103	100

Tablo44: 11. Madde uygulaması ile Kuşadası, Söke ve Selçuk Belediyeleri alan ve nüfusunu genişleteceğinden dolayı yakın zamanda büyükşehir belediyesi statüsü alması kolaylaşır ifadesine; İlçe belediyelerinden; %14,6 eşit oranında *kesinlikle katılıyorum* ve *oldukça katılıyorum* yanıtı, belde belediyelerinden; %8,7 ile *hiç katılmıyorum*, köylerden ise; %9,7 ile *kesinlikle katılıyorum* yanıtları alınmıştır. Sonuçta

ilçe belediyeleri, oranları birbirine çok yakın cevaplar vermişler ancak toplamda %29,1 oranı ile ifadeyi desteklemişler, belde belediyeleri ve köyler bazında da %16,5 oranında Kuşadası, Söke ve Selçuk Belediyeleri birleşmeyle alan ve nüfusunu arttıracığından dolayı yakın zamanda büyükşehir belediyesi statüsü alması kolaylaşır sonucu çıkmıştır.

4.5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Anket analizlerini genel olarak değerlendirecek olursak; belediyeye ilişkin ifadeleri değerlendirdiğimiz bölümde birbirinden oldukça farklı değerlendirmelerle karşılaştık,

Söke Belediyesi kendisini teknik personel ve teçhizat konusunda normal seviyede görürken idari personel açısından yetersiz görmektedir. Kuşadası İdari personel açısından kendisini orta seviyede görürken teknik ve makine teçhizat açısından yetersiz görmektedir. Selçuk belediyesi ise tamamında kendisini yeterli görmektedir.

Hizmet içi eğitim çalışmaları ve belediye sınırlarındaki çalışma imkanları açısından her üç belediye de yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Eğitim imkanları açısından ise Selçuk kendisini yeterli görürken diğer belediyeler yetersiz olarak değerlendirmişlerdir.

Bölgede yaşayanların yerleşim kararını etkileyecek politikalar üretme konusunda; Selçuk kendisini yeterli görürken, söke ve Kuşadası yetersiz görmektedir. Ki bunun en önemli sebebi bölgedeki iş imkânlarının sınırlı olmasıdır. Özel sektörün yatırım kararı konusunda söke belediyesi yetersiz görülürken ki baktığımızda çok haklı bir değerlendirme olduğunu görüyoruz, söke belediye sınırları içinde herhangi bir sanayi kuruluşuna ve teşvikine rastlanmamaktadır. Kuşadası ve Selçuk Belediyeleri kendilerini bu konuda yeterli görüyorlar, bunun da en önemli nedeni her iki kentinde turizm kenti olması ve çok ciddi turizm gelirlerine ve yatırımlarına sahip olması.

Sosyal kültürel faaliyetler konusunda Söke ve Kuşadası kendi belediyelerini yetersiz görürken, Selçuk Belediyesi yeterli görüyor ve bunun en önemli nedeni görüşmeler sırasında edindiğim bilgilere dayanarak, beklentiler çok yüksek değil ve İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlanmanın getirdiği avantajlar değerlendiriliyor. Selçuk Belediyesi İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlanma konusunda çok ciddi itirazlar sunmuş, ancak tüm itirazlara rağmen gerçekleşen bu durum Selçuk yöneticilerinin ve halkının görüşmelerden edindiğimiz bilgilere göre memnuniyetini sağlamamaktadır.

Günlük ihtiyaçların belediye sınırları içinde karşılanmasına her üç belediye de hemfikir. Günlük ihtiyaçların temini ilçe belediyeleri ve sağlık ve eğitim dışında belde belediyeleri için de hiçbir sorun teşkil etmiyor.

Kentsel hizmetlerin kent bütününde sorun oluşlarına göre değerlendirdiğimizde; kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı, yağmur suyu tahliyesi, kanalizasyon hizmetleri, kent içi ve yakın yerlerle ulaşım, toplu konut uygulamaları, itfaiye ve yangın hizmetleri, hiç önemli olmayan bir sorun olarak değerlendirilirken, park bahçe ve yeşil alanlar orta dereceli önemli sorun, şehir içi yollar kaldırımlar önemli derecede sorun, içme suyu temini ve dağıtımı, şehir içi trafik hizmetleri, şehir içi yollar kaldırımlar, meydanlar, şehir planı yapılması, sosyal kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması, yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik faaliyetler çok önemli bir sorun olarak değerlendirilmiştir.

Kentsel hizmetlerin kendi belediye ve köylerinde değerlendirilmesinin sonuçları ise; içme suyu temini ve dağıtımı, yağmur suyu tahliyesi, park bahçe ve yeşil alanlar, kent içi ve yakın yerlerle ulaşım, toplu konut uygulamaları, itfaiye ve yangın hizmetleri, şehir içi trafik hizmetleri, şehir içi yollar kaldırımlar, meydanlar, şehir planı yapılması hiç önemli olmayan bir sorun olarak değerlendirilirken, kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı, kanalizasyon hizmetleri, sosyal kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması, yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik faaliyetler çok önemli bir sorun olarak değerlendirilmiştir.

Kentsel alan bütününde ve cevaplayıcıların kendi belde belediyelerinde ve köylerinde yaptıkları değerlendirmeye bakacak olursak; kentsel katı atıkların toplanması, değerlendirilmesi ve bertarafı, kanalizasyon hizmetleri gibi kentsel hizmetler ilçe belediyelerinde soru olarak görülmezken belde belediyelerinde ve köylerde çok önemli bir sorun olarak görülüyor. Bu tür hizmetlerin ciddi mali kaynak gerektirmesi belde belediyelerinin ve köylerin bunları kendi bütçeleri ile aşamayacağını ve bunun da ancak belediye birliklerinin veya daha güçlü ana belediyelere katılma yoluyla çözülebileceğini görülmektedir.

Söke – Kuşadası – Selçuk kentsel alanı için geliştirilebilecek yönetim alternatiflerine yapılan değerlendirmeleri özetleyecek olursak:

Mevcut parçalı yapının devamına Söke ve Kuşadası'ndan hiç katılmıyorum cevapları kesinlikle katılıyorum yanıtlarından az olmakla birlikte hiç katılmıyorum ve orta seviyenin altında kala biraz katılıyorum yanıtları toplandığımızda mevcut parçalı yapının devamına destek fazla olmadığını görürüz. Ancak mevcut parçalı yapının devamına desteğin bu derece fazla olmasının nedenleri de çok çeşitlidir.

- Öncelikle farklı alternatiflerin konuşulduğu ve tartışıldığı bir ortam mevcut değildir. Farklı alternatiflerin tartışılmadığı avantajlarını dezavantajlarının değerlendirilmediği bu ortamda Yöneticilerin var olan sistemi savunmaları çok doğaldır.
- Elde edilmiş olan belediye haklarını geri verip ve köy veya mahalle statüsüne düşmek istememektedirler.
- Yöneticilerin kendi imkânlarından ve mevkilerinden vazgeçmek istememektedirler.
- Ana belediyeden yeterli hizmeti alamayacakları, konusunda önyargılarının olması.
- Siyasi çekişmelerin olacağına ve ana belediyeden farklı siyasi partilerin etkin olduğu beldelere yeterli hizmetin sunulmayacağına dair kaygılar

Her üç belediye ve bağlı belde belediyeleri de; belediye birlikleri ve özel amaçlı örgütlerin kurulmasını, belli hizmetlerin belediyeler arası protokoller aracılığıyla yürütülmesini, ana belediyenin mücavir alanını genişletmesini toplam rakamlara bakıldığında ve 5393 sayılı belediye kanununun 11. Maddesini desteklemişlerdir.

Belli hizmetlerin merkezi yönetimin eliyle yürütülmesi konusunda söke belediyesi desteklerken, Kuşadası ve Selçuk bütünü ifadeyi desteklememişler ve tüm hizmetlerin yerelleşmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Söke – Kuşadası – Selçuk ana belediyeleri ve benzer durumdaki belediyelerin birleşip özel bir kanunla büyükşehir statüsü almasına ve ilçelerdeki tüm belde belediyeleri korunarak özel bir kanunla birleştirilip büyükşehir statüsüne kavuşturulsun önerisine her 3 ana belediye ve belde belediyelerinden olumsuz yanıt gelmiştir. Mevcut parçalı yapıyı desteklemeyen, 5393'ün 11. Maddesini desteklenmesi ile bu iki soruya olumsuz bakılması tezat oluştursa da yine bununda çeşitli nedenlerini sıralayabiliriz.

- Öncelikle bahsettiğimiz büyükşehir kavramı ve ankette sunduğumuz fikirler bölge yöneticileri ve idareciler için oldukça yeni ifadelerdir. Daha önce bahsettiğimiz gibi bölge yönetimi için tartışılmış alternatifler değildir.
- Yine büyükşehir kavramı bölge şartları için uygun bir kavram değildir. 750.000 nüfus kriteri var ve bölgede günümüz şartlarında sağlanamaz. Bu kavram nedeniyle ifadeye olumsuz bakmışlardır.

- Belediye ve yöneticileri sahip oldukları iktidarı paylaşma veya tümünden kaybetme fikrine sıcak bakmıyorlar.

Anketimizin son bölümünde; 11. Maddeye ilişkin değerlendirmeler mevcuttur.

11. maddenin bölgemizde uygulanmadığı için cevaplayıcılar sadece bu konuda yorumlarını bildirdiler, ilk üç soruya katılım oldukça düşük bir seviyede kaldı.

11.madde uygulaması kapsamına dahil edilecek belediye ve köyler için çok geniştir ifadesini katılımcılar desteklemişlerdir. Sürecin yeterince katılımcı olduğu ifadesini ve bu süreçte katılacak olan belediye ve köylerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır ifadesini katılımcılar desteklememiştir. 11. Maddenin kentsel alan bütününde plan yapmayı kolaylaştıracağı, hizmetlerin verimini ve kalitesini arttıracacağı, bununla birlikte, kişi başına düzen maliyetini arttıracacağı, köyde yaşayanlara bürokratik, teknik zorluklar çıkaracağı, yine köyde yaşayanlar için ek mali yükümlülükler çıkaracağı ifadelerini desteklemişlerdir. Bu bölümdeki son sorular olan; Kuşadası – Söke – Selçuk belediyeleri birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir ifadesini desteklemişlerdir. 11. Madde ile uygulaması ile Söke, Kuşadası ve Selçuk nüfusunu ve alanını genişleteceğinden dolayı büyükşehir belediyesi olması kolaylaşacaktır ifadesi toplamda çok ciddi bir destek görmüştür. Daha önceki bazı sorulara (Kuşadası Söke ve Selçuk birleştirilip büyükşehir belediyesi olsun mu) olumsuz yanıtlar verilmesinin ve sonuçlarının olumsuz olması ancak Kuşadası, Söke ve Selçuk belediyelerinin birleşirse bölgeye hizmet sunma kapasitesi yeterli mi ve eğer birleşirse büyük şehir olabilir mi sorularına gelen cevaplardaki tezat bize çok önemli sonuçlar sunmaktadır.

Öncelikle 3'lü yönetimin bölgeye yeterli hizmet sunabilecek kapasitede olduğu kabul edilmektedir, ayrıca böyle bir birleşmenin büyükşehir belediyesi olma yolunda ilerleyebileceği de kabul görmektedir. Şu durumda birleşme alternatifine olumsuz bakılmasının sebepleri bu soru ile ilgili paragrafta da bahsedildiği gibi teknik nedenlere değil, daha çok duygusal nedenlere dayanmaktadır. Sonuç olarak, bölgenin birlikte yönetilmesinin son derece doğru bir alternatif olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyada olduğu gibi hızlı nüfus artışı ve iş gücünün tarımsal ekonomiden sanayi ve endüstri ekonomisine geçişinde en önemli travmayı kentler ve kentsel alanlar yaşamıştır. Belli kentler bu süreci yeterli kapasitesi ve mali gücü olduğu için metropolleşerek sonuçlandırırken, bazı kentler, yetersiz mali imkânlar neticesinde aynı gelişimi gösterememiş ve yoğun nüfus, az iş imkânı, yetersiz ve kalitesiz hizmet sunumu sorunları ile karşı karşıya kalmıştır. Bu gelişime ek olarak Türkiye’de belli bir dönem yaşanan hızlı ve küçük belediyeleşme süreci, birbirine çok yakın mesafelerde bulunan, birçok ihtiyacını kendisi çözmeye çalışan, ancak mali ve idari yetersizlikler nedeni ile hizmet kalitesi ve verimi oldukça düşük, ücretlerini zamanında alamayan, alanında yetersiz personel istihdam eden belediyeler ülkesi haline gelmiştir.

Hukuki düzenlemelere göre ülkemizde 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 Belediye Kanunları ile belediye yönetimleri düzenlenmektedir. Yerel yönetimler mevzuatının 2000’li yıllarda yenilenmiş olmasına rağmen, halen bazı eksiklikleri mevcuttur. Örneğin 5216 sayılı Büyükşehir Belediye kanunu uyarınca öncelikle 750.000 nüfus kriterini ve sonra da il belediyesi olma kriterini sağlamak ülkemizdeki birçok belediye için oldukça zordur. 5393 sayılı Belediye Kanunu ise belediye kurulmasında nüfus koşulunu 2000’den 5000’e çıkarması, küçük belediyeleşme sorunu çözmek için birleşme ve katma uygulamalarına imkan veren hükümler taşımasına rağmen, özellikleri, hizmet kapasiteleri birbirinden oldukça farklı; 5.000 ile 750.000 nüfusları arasındaki tüm belediyelere hitap etmekte ve bu belediyeleri düzenlemekte, nüfus ve yapılarına göre belediyeler arasında bir ayırım gözetmemektedir. Nihayetinde küçük ve çok büyük belediyeler dışında orta ölçekli belediyeler ve bu alanların yönetimi sorunu mevcut yasal düzenlemelerle hala çözülebilmemiş değildir ve sorunları devam etmektedir.

Araştırma alanımızda Söke – Kuşadası – Selçuk ve çevresi için düşünüldüğünde; daha bütüncül bir yönetime ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bölge Osmanlı döneminden beri yoğun ilişkilerin olduğu ve tarihin belli dönemlerinde birlikte yönetildiklerini de hesaba katacak olursak, bölge gelişimini sağlamanın en iyi yolu bölgede bir birlik oluşturulmasıdır.

Tezin son bölümü olan sonuç ve öneriler kısmında, anket bölgemizi baz alarak buna benzer durumdaki kentsel alan yönetimleri için öneriler sunulacaktır. Bahsettiğimiz kentsel alanlar, birbirine mesafe olarak çok yakın olan birçok ihtiyacını birbirinden karşılayan yerleşim yerleridir. Bu belediye ve köylerin farklı yönetimlere sahip olması hem bölgenin uzun vadeli gelişimini engelleyen, hem de kaynak israfına neden olan bir durumdur. Kentlerin, özellikle Söke ve Kuşadası, Kuşadası ve Davutlar, Söke ve Davutlar, Davutlar ve Güzelçamlı Belediyelerinin sınırlarının birbirlerine gitgide yaklaşması ve birbirlerinin alanına müdahil olmalarını ve birbirlerinin sorunlarına duyarsız kalamayacakları mesafelere ulaşmıştır

Tezde incelenen Kuşadası-Söke-Selçuk belirlenen alandaki belde belediyeleri ve köyler açısında hipotezimizde belirttiğimiz mevcut parçalı yapıdan kaynaklanan sorunlar incelenmiş hem literatür taramasında hemde anket uygulaması sonucu bunlar doğrulanmış ve anketimin 4. bölümünde yer alan bölge için yönetim alternatifleri başlığında getirilen alternatifler tezin sonuç bölümünde önerilmektedir.

Bölge için uygulanabilecek alternatiflerden ilki, Söke, Kuşadası, Davutlar, Güzelçamlı, Selçuk, Didim, bölgedeki belde belediyeleri ve köyleri de içine alan bir “Turizm Büyükşehir” önerisi; ki bu daha önce belli siyasetçiler tarafından gündeme getirilmiş ancak yol alamamış bir projedir. Tüm bu alanı kapsayan bölgede bir büyükşehir modeli oluşturulabilir ve bu bölgenin yönetimi tek bir elden planlanarak daha kaliteli, ilerici politikalar üretilebilir. Ayrıca, bölge kentlerinin birleşmesi, birçok konuda yapılan kaynak israfına son vereceği gibi, tasarruflu kullanım sonucu temel hizmetler çok daha verimli, kaliteli bir şekilde halka sunulabilir.

Her ne kadar tezimizde geliştirdiğimiz konu birkaç siyasetçi dışında daha önce bölge yöneticileri ve halkı tarafından düşünülmemiş ve üzerine tartışmalar yapılmamış bir konu olmasından dolayı cevaplayıcılar tarafından beklediğimiz desteği görememiş olsak da, görüşme esnasında cevaplayıcılar, yeniliğe ve değişime kapalı bir tutum sergilememişlerdir. Mevcut durumun korunması taraftarı görünseler de; görüşmeler esnasında mevcut sistemin tıklandığının ve farklı alternatiflere duyulan ihtiyacın farkındadırlar. Bunun zemini yukarıda açıklandığı gibi hazırdır. İlçe belediyeleri, çevrelerindeki belde belediyeleri ve köyler doğal düzeninde kolaylaştırması sonucu zaten birbirine oldukça yakın, birbirlerin ihtiyaçlarını tedarik eden konumdadırlar, ayrıca bölgeye baktığımızda birbiri için tamamlayıcı niteliklere sahiptirler. Kuşadası ve

Selçuk'ta turizm ağır basarken Söke ve Selçuk'ta tarım ağır basmaktadır. Kuşadası aradaki konumu ve sorunsuz deniz ulaşımın merkezi konumundadır. Söke İzmir Bodrum karayolunun üzerinde, demir yoluna sahip, ayrıca nazım imar planında bölge için planlanan havaalanında kendi sınırları içinde tutmaktadır. Ayrıca tarımda zaten iyi bir konumda olan Söke'de planlanan jeotermal enerji üretimi ve bunun seracılığı geliştirmesi konusunda ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Saydığımız bu etkenleri sadece Söke Kenti için değil de tüm bölge için düşündüğümüzde ciddi bir potansiyele sahiptir.

Söke hem konum olarak belirlediğimiz turizm anakentinin merkezinde yer almakta hem de sahip olduğu tarihi ve turistik değerleri bünyesinde barındırmaktadır. Söke Selçuk'tan başlayarak Kuşadası, Güzelçamlı, Davutlar, Bağarası, Sazlı, Savuca, Güllübahçe, Yenidoğan, Atburgazı ve Didim'e kadar olan bu bölgenin tam merkezinde bulunmaktadır. Ayrıca, Söke içinde yer alan Tarihi Kemalpaşa Rum Evleri, sit alanı ilan edilmiş ve restore edilmesi planlanmaktadır, bölge eski dönemlerde Rumların yoğun olarak yaşadığı bölgeleri içerdiği için birçok belde ve köyde tarihi Rum evleri mevcuttur. Bağarası ve Doğanbey'de tarihi Rum evleri bulunmakta ayrıca Güllübahçe sınırlarında olan Priene ve Milet kalıntılarını, Dilek Yarımadası gibi hem doğal bir güzellik hem de tarihi eserleri bünyesinde barındırmaktadır.

1960'lı yıllara kadar küçük bir yerleşim olan ilçe, turizm gelişmesi ile birlikte, 1970-1980'li yıllardan itibaren olağanüstü büyüme göstermiştir. İlçe merkezi, Efes, Meryemana, Selçuk, Milet, Didim, Pamukkale, Marmaris, Bodrum gibi önemli turistik merkezlerin odağında bulunmaktadır. Biri uluslararası modern hizmet sunan yat limanı olmak üzere, iki limanı vardır. İlçe ve yakın çevresinde çok sayıda plaj, otel, motel, kamping, tatil köyü ve eğlence yerleri bulunmakta; yaz aylarında çok canlı ve renkli bir yaşantı gözlenmektedir.

Kuşadası turizm bölgesini fikrini destekleyen doğal ve tarihi yapılara sahiptir. Panionion: Kuşadası'nın Davutlar bucağındadır. İyon Kentler Birliği'nin merkezi ve kent temsilcilerinin toplantı yeri idi. Panionion birliği Mykale Dağı'nın eteğinde Güzel Çamlı yöresinde Poseidon Helikonios'a atfedilen kutsal yerde toplanıyordu. Bölgede 1957-1958'de yaptığı kazılar sırasında G.Kleiner, sunak olması gereken bir yapıyı gün ışığına çıkarmıştır. Bu yapı kayanın dış yüzüne oyulmuş on bir basamaklı bir tiyatro şeklinde inşa edilmişti ve İyon kent delegelerinin toplantı yeri olarak kullanılıyordu.

Kuşadası'nın önemli yapılarından bir başkası Öküz Mehmed Paşa Kervansarayı Camii ve Hamamı'dır. İskele yakınındadır. 1618 yılında Sadrazam Öküz Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mazgalı ve kale şeklindeki yüksek duvarlarla çevrili olup, avlulu ve iki katlıdır. Günümüzde konaklama tesisi olarak kullanılmaktadır. Caminin 17.yüzyılda Kervansarayla birlikte yaptığı, Öküz Mehmed Paşa vakfiyesinde yazılıdır. Kuşadası'nın en anıtsal camisidir. Plan ve yapı biçimi bakımından Aydın ve çevresindeki camilere benzer. Kervansaray ve kale ile birlikte Öküz Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Küçükada Kalesi, Güvercin adasındadır. Çok eski bir yapı olup, 19.yüzyılda Mora ayaklanması sırasında, adalardan gelebilecek saldırılara karşı bir ileri karakol olarak Osmanlılar tarafından yapılmıştır. Ada iskelesi yapılırken, aradaki dalgakıran ve beton yol ile kıyıya bağlanmıştır.

Kuşadası sınırlarında çok sayıda mağara vardır. Zeus Mağarası, Dilek yarımadası Milli Parkına giden yol üzerindedir. Küçük bir obruk ve yer altı su kaynağının oluşturduğu havuz şeklindeki tabanı ile etkileyici bir doğal güzelliktedir. Arslanlı Mağarası, Kirazlı köyü, Yayla mevkiindedir. Kuşadası yolunun Dereboğazı mevkiinde 3 km.lik toprak yolu izleyerek 30 dk bir yürüyüş ile ulaşılır. Diğer adıyla “Yaren Mağarası” olarak bilinen bu mağaranın uzunluğu 110, derinliği 36 m.

Dilek Yarımadası Milli Parkı, Ege kıyılarında gezilmeye değer doğal güzelliklerin başlıcalarındandır. Bir cennet sayılabilecek bu büyük park, ilginç ağaçları, kanyonu, koyları, plajları, piknik alanlarıyla, gezinti, dinlenme ve su sporları alanıdır. İlçeye 28 km'lik karayolu ile bağlıdır.

Kenti çevreleyen kale duvarlarından çok azı günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bunlardan en dikkat çekici olanı “Kale Kapısı” denilen kemerli kalıntıdır.

Kuşadası içinde Kadınlar Denizi Plajı, Güvercin Ada Plajı, Yılcı Burnu Plajı, Güzel Çamlı (Zeus) Plajı, Küçük ve Büyük Kalamaki Plajı, Odun İskelesi Plajı, Dipburnu Plajı, Nero Plajı vardır.

Çıban (Yavansu Venüs) Kaplıcası, 31 İçmeleri, Güzel Çamlı Kaplıcası da Kuşadası sınırlarındadır.

Mevcut bu kaynaklarıyla Kuşadası ve Söke'nin gelecekte potansiyel gelişme alternatiflerinde termal turizm (jeotermal), doğa turizmi (milli park), mağara turizmi (Zeus, Arslanlı vb.), kuş cenneti (Menderes Deltası), kültür turizmi (Efes, Milet vs.),

inanç turizmi (Meryem ana), plajlar (deniz – kum – güneş), kongre turizmi, kaplıca turizmi, golf turizmi, doğa turizmi, sağlık turizmi.

Bir turizm kenti olmasına rağmen, bölgede eksikliği duyulan golf merkezleri, spor merkezleri, beş yıldızlı oteller ve diğer tesisler için ihtiyaç varken, bunlar için gereken alanlar Kuşadası sınırları içinde uygun ölçekte yer yoktur. Aksu'ya göre, 5-10 adet golf merkezi için 2.000.000 m²'ye, 2-3 adet spor merkezi için 500.000 m²; 40-60 adet beş yıldızlı tesis için 200.000 – 300.000 m² ve 40-60 adet diğer tesisler için 100.000 – 200.000 m². Bunların yanında oteller, kaplıcalar, kongre merkezi, alışveriş merkezleri, gece kulüpleri, yamaç paraşütü, seyir terasları, doğa turizmi–yürüyüş parkurları, diğer günübirlik kullanımlar için arazilere ihtiyaç vardır.

Görüldüğü gibi, bölge çizdiğimiz alan içinde her metrekaresi tarihi ve turistik değer taşımakta ve bölgenin bu unsurları öne çıkarılarak farklı bir yönetim sisteminin benimsenmesi gerekmektedir.

Geçmiş yıllarda sahillerimiz gereği gibi korunamamış ve yeni yapılaşmalar hem bölgeye hem de denizlerimize ciddi zararlar vermiştir. Antik ve eski eserlerin kıymetleri yeteri kadar bilinmemiş, kaçırılmış, yıkılmış bakımsız kalmıştır, ayrıca turistik beldelerimizde yeteri kadar, kanalizasyon içme suyu şebekeleri gibi altyapı tesislerine ve sosyal tesislere önem verilmemiş, turizm değerlerimizi zaman için de yok edilmiştir. Bunun en önemli çözüm yolu veya uzun vadeli planlama yöntemi yada kaynağı, güçlü, bölgesel bir idari üst yapıdan geçmektedir.

Bölge yönetimi için sunacağımız ikinci alternatif farklı belediye birliklerinin kurulmasıdır. Bu alternatif bölgede çevre temizliği ve katı atık artıtma alanında uygulanmakta olup oldukça başarılı bir şekilde devam etmektedir. Bunun yanında yine bölgenin en önemli sorunu olan bütüncül planlama eksikliğini gidermeye yönelik bir bölgesel planlama birliği oluşturulabilir. Böylelikle bölgede plan bütünlüğü sağlanmış olur ve parçalanmış yapının en azından planlama konusunda deavantajları ortadan kaldırılmış olur.

Planlama konusunda birlik oluşturulmasının yanı sıra bölgede turizm birliği oluşturulabilir, böylelikle turizm faaliyetlerinde ve turistik unsurların korunmasında bölgesel bütünlük sağlanmış olur.

Turizmin son derece önem arz ettiği bölgemizde; turizm faaliyetlerine, çevre ve deniz temizliğine yönelik güçlü ve etkin bir birlik oluşturulabilir. Ancak bu alanlarda

birlik kurmak ve üye olmaktan ziyade birliğin gücü önemlidir. Yerel yönetimler için bağlayıcı kararlar alabilecek güçte bir birlik sistemi oluşturulmalıdır. Eğer tezimizde savunmuş olduğumuz bölgesel nitelikli bir turizm birliği 80'li yıllarda gerçekleştirilmiş olsaydı Kuşadası ve Güzelçamlı, Davutlar sahili bugün dünyaca ünlü bir tatil merkezi olabilirdi. Kuşadası'nın bugün geldiği nokta ileriye göremeyen yöneticilerin anlık kararları ve siyasi hesapları nedeni ile çarpık kentleşme, kalitesiz ve fazla konut sorunu, alt yapı yetersizliği (çözümü epeyce yol almış durumda olsa da) gibi sorunlarla boğuşan ve turizm camiasında cazibesini yitirmiş bir konudur.

Bu durum geriye döndürülmesi imkânsız görünse de; bundan sonra atılacak doğru adımlarla, Kuşadası turizm ve ticaret kenti olabilir. Söke, Kuşadası, Davutlar, Güzelçamlı, Selçuk bu geniş alan turizm için çok önemli değerlere sahiptir. Eğer bu alan yönetilmesi gerektiği gibi yönetilirse, ihtiyacını tamamen kendi içinde çözebilen ve önemli turizm potansiyeli ile Ege'de, Türkiye'de hatta dünyada çok önemli bir yere gelebilir.

Turizm Kentler Birliğinden sonra; özellikle son yıllarda önemi gittikçe artan Jeotermal Enerji Üretme konusunda da Sökenin ciddi kaynaklara sahip olduğu ortaya çıkmıştır, önümüzdeki günlerde bu alanda da yine güçlü bir enerji birliğine ihtiyaç duyulması muhtemeldir. Jeotermal Enerji dağıtma ve kullanma konusunda ciddi bir altyapı çalışmasına ihtiyaç duyulacaktır. Bu konuda uzman bir belediyeler birliği düşünülebilir.

KAYNAKÇA

AKÇAY, R. (1996) “Türkiye’de Mevcut Yönetimsel ve Planlama Sistemi ve İstanbul’un Metropoliten Bölge Olarak Değerlendirilmesi”, *Habitata Doğru İstanbul 2020 Sempozyumu*, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul: s.107.

AKDOĞAN, Fuat; Ayşe Günbey ŞERİFOĞLU ve Can CEVAHİR (2008) “Kuşadası, Davutlar, Güzelçamlı, Söke Çevre Koruma, Altyapı Tesislerini Yapma Ve İşletme Birliği, (KUŞ-ATAK Belediyeler Birliği) Altyapı Çalışmaları”, F. N. Genç, A. Yılmaz, H. Özgür (Editörler), *Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 437–452.

AKSU, Hüseyin (2002a) Bağımsız Milletvekili Adayı Hüseyin Aksu’nun 3 Kasım 2002 Seçim Beyannamesi: Kuşadası İlçesi.

AKSU, Hüseyin (2002b) Bağımsız Milletvekili Adayı Hüseyin Aksu’nun 3 Kasım 2002 Seçim Beyannamesi: Söke İlçesi.

ARIKBOĞA, Erbay (2008), “Türkiye’de Belediyelerin Büyüklüğü ve Kentin Bütünlüğü Sorunu: Reform ve Uygulama Analizi” F. N. Genç, A.Yılmaz, H. Özgür (Editörler), *Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara, s.299 – 327.

ARSLAN, Nagehan, Talat (2008) “Yerelleşme Özerklik ve Demokratikleşme açısından Mahalli İdareler Hakkında Bir Değerlendirme” C.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:32 No: 2 s. 263 – 282.

BAL, H. (1999) *Kent Sosyolojisi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 314 s.

CERİTLİ, İsmail (2002) “Kentsel Hizmetlerin verimli Sunumu Açısından en uygun Kent Büyüklüğü ve Türkiye Örneği”, *Çağdaş Yerel Yönetimler II* (2): 7 - 24 Aktaran: GENÇ, F. Neval (2008) “Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimi ve Sorunları: Söke

Örneği”, F. N. Genç, A. Yılmaz, H. Özgür (Editörler), *Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara, s.143–170;

CİĞEROĞLU, Mısra, (2007) *Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Bollens, J., C. Ve Schmandt, H., J. (1970). *The Metropolis, It's People, Politics and Economic Life*, Second Edition, Harper and Row, New York. Aktaran Cığeroğlu, Mısra, (2007) *Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri*, Denizli, Aktaran;

BULUT, Yakup; KORKMAZ, Hüseyin (2008) “5393 Sayılı Belediye Yasası Çerçevesinde Antakya Kentsel Alanının İrdelenmesi” *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler*, Editörler: Fatma Neval Genç, Abdullah Yılmaz, Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, ss. 123–141.

Cassello, Jr., W., N. (1961). *Constitutional Aspects of State-Local Relationships II: Metropolitan Government*, Con-Con Research Paper No: 5 Citizens Research Council of Michigan. Aktaran Cığercioğlu, Mısra, (2007) *Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri*, Denizli;

COŞKUN, Bayram (2008) “Belediye Birliklerinin Kentsel Alan Yönetimine Katkısı: Mariç-Belbir’in Örnek Olay Olarak İncelenmesi, F. N. Genç, A. Yılmaz, H. Özgür (Editörler), *Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 453-473.

Crouch, W., (1937). *Extraterritorial Powers of Cities as Factors in California Metropolitan Government*, *The American Political Science Review*, Vol. 31 No: 2, pp. 286-291. Aktaran Cığercioğlu, Mısra, (2007) *Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri*, Denizli;

ÇAĞBAYIR, Yaşar (1989) *Söke*, Ayma Matbaa İşleri, İzmir.

ÇEVİKBAŞ, Rafet (2001). “Türkiye’de Yerel Yönetim Birliklerive Sulama Birliği Örneği”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Yıl: 2001, Cilt:10, Sayı:3, s.86 – 113

DALGIÇ, İsmail (2000). Söke Tarihi Coğrafyası Ekonomisi, Cumhuriyet Ofset Söke.

Dixon, R., G., Jr. (1965). New Constitutional Forms for Metropolis: Reapportioned County Boards; Local Councils of Governments, Law and Contemporary Problems, Vol. 30 No: 1, pp. 57-75. Aktaran Cığercioğlu, Mısra, (2007) Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri, Denizli;

DOLLERY, Brian, CRASE, Lin (2006) “Optimal Approaches to Structural Reform in Regional and Rural Local Governance: The Australian Experience”, *Local Government Studies*, 32: 4, 447 — 464

DOLLERY, Brian, Joe WALLIS, Alexandr AKIMOV (2010) ”One Size Does Not Fit All: The Special Case of Remote Small Local Councils in Outback Queensland”, *Local Government Studies*, Vol. 36, No. 1, 21–42, February 2010

DÖLGEN, Deniz ve M. Necdet ALPASLAN (2001) “Kuşadası Beldesi Alt Yapı Sistemlerinin Gelişim Sürecinin İncelenmesi”, Ayşe G. Şerifoğlu (Editör), *Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu*, 26-29 Şubat 2000, Kuşadası, Kuşadası Belediyesi, s. 487–492.

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) (2001) 8. BYKP Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Yayın No:2538, ÖİK 554, Ankara.

EMEKLİ, Gözde (2001) “Gelişimi Yapısı ve Sorunlarıyla Kuşadası Nüfusu”, Ayşe G. Şerifoğlu (Editör), *Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu*, 23–26 Şubat 2000, Meta Basım, İzmir, s. 53–64.

HORGAN, D., (1993). Belediyelerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri, TCBTKİB ve IULA-EMME Yayınları, No: 6, İstanbul. Aktaran Cığercioğlu, Mısra, (2007) Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri, Denizli; EMREALP, S. ve

EKE, A. E. (1982). Anakent Yönetimi ve Yönetimler arası İlişkiler, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.

ERDÜMLÜ, G. (1993). Büyükşehir Belediyeleri Araştırması, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

EREN, A. Cevad. (1979), “Tanzimat”, İslam Ansiklopedisi, XI, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, s. 709-765.

ERGÜL, Ali (2006). Pygela, Anea, Marathession, Neapolis, Scala Nuova, Nea Efesea, Kuşadası, İlk Çağlardan Cumhuriyet Dönemine kadar Siyasal ve Sosyo-Ekonomik Yaşam YAYINEVİ, İzmir

ESBAH, Hayriye (2007) “Land Use Trends During Rapid Urbanization of the City of Aydin, Turkey”, *Environ Manage*, Sayı: 39, s. 443–459.

ERTİN, Gaye (1994) Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Feiock, R., C., Carr, J., B. (1997). Private Incentives and Academic Entrepreneurs: The Promotion of City/County Consolidation, The Annual Meeting of the Southeastern Conference on Public Administration, Knoxville, ss. 1-27’den Aktaran Cığercioğlu, Mısra, (2007) Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri, Denizli;

FIRMAN; Tommy (2008) “In Search of a Governance Institution Model for Jakarta Metropolitan Area (jma) under Indonesia’s new Decentralisation Policy: Old Problems, New Challenges” *Public Administration and Development*. 28, 280–290.

GENÇ, Fatma Neval (2008) “Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimi ve Sorunları: Söke Örneği”, F. N. Genç, A.Yılmaz, H. Özgür (Editörler), Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler, Gazi Kitabevi, Ankara, s.143–170

GENÇ, Fatma Neval, ÖZGÜR, Hüseyin (2008) “Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimi: Kuşadası-Söke Ve Aydın Merkez İlçe Örnekleri” Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl/Year: 2008, Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 9

GENÇ, F.Neval ,ÖZGÜR Hüseyin (2009) ”Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimi: Aydın Merkez İlçe ve Kuşadası Söke Örnekleri” 4. Yerel Yönetimler Sempozyumu, TODAİE; Ankara ,sözlü ,19/10/2009 .

GÖRMEZ, Kemal (1991) Şehir ve İnsan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul

GÖRÜN, Mustafa (2004) “Kırsal Kalkınmada İl Özel İdaresinin Kurulması Konusunda İl Genel Meclisi Üyeleri Üzerine Bir Araştırma”, DEÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,6 (1), 126 – 146

GÖÇER, Orhan (1984) Şehirlerde Ticaret Alanları, İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

GÖNEY, Süha (1975) *Büyük Menderes Bölgesi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No 1895, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul.

GÖYMEN, K. (1997). Türkiye’de Kent Yönetimi, Boyut Matbaacılık A.S., İstanbul.

GÜL, Hüseyin, TAŞDAN, Nevzat, KİRİŞ, Hakan M. (2008) “Kentsel Büyüme Yönetimi ve Isparta’da Komşu (Mücavir) Alan Uygulamaları”, F. N. Genç, A.Yılmaz, H. Özgür (Editörler), Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler, Gazi Kitabevi, Ankara, s.353–377

GÜLEN, Özay (2007) Şehir Coğrafyası Açısından Söke Şehri, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

GÜNEY, Aydın (1999) “Çevre ve Kalkınma İkileminde Söke: Bütünsel Yaklaşımla Çözüm Önerileri”, *20000’e Bir Kala Büyük Menderes Havzası 4. Tarım ve Çevre Sorunları Sempozyumu*, 9-10 Eylül 1999, Söke, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, s. 7-18.

GÜVEN, H. Sami (1982) “Değişen Yerel Hizmet Kavramı ve Yerel Yönetimlerde Ölçek Sorunu” *Amme İdaresi Dergisi*, 15 (4), 27 – 48

HALICI, Şaduman. (2009). Milli Mücadele’de Kuşadası ve Söke (1919 – 1922), Yenyol Matbaası, İzmir

HUNT, D., E. (1977). The Constitutionality of the Exercise of Extraterritorial Powers by Municipalities, *The University of Chicago Law Review*, Vol. 45 No: 1, pp. 151-179. Aktaran Ciğercioğlu, Mısra, (2007) Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri, Denizli;

İSBİR, Eyüp, G. (1982). Kentleşme, Metropolitan Alan ve Yönetimi, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Yayın No: 185, Ankara.

İSBİR, Eyüp, G. (1986). Şehirleşme ve Meseleleri, Ocak Yayınları, Ankara.

JONES, E., T. (2003). The Metropolitan Chase Politics and Policies in Urban America, Prentice Hall, New Jersey. Aktaran Ciğercioğlu, Mısra, (2007) Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri, Denizli.

JOUBE, Bernard (2005) “From Government to Urban Governance in Western Europe: a Critical Analysis”, *Public Administration and Development*, 25, 285–294.

KARAMAN, Zerrin Toprak (2001) Kent Yönetimi ve Politikası, Anadolu Matbaacılık. İzmir.

KARTAL, S.Kemal (1983), Ekonomik ve Sosyal Yönleri ile Türkiye’de Kentleşme, Yurt Yayınları, Ankara

KAVRUK, H. (2002). Anakent’e Bakış Türkiye’de Anakent Belediyeciliği ve Kent Hizmetlerinin Yönetimi, Hizmet-İs Sendikası Eğitim Yayınları, No: 30, Ankara.

KELEŞ, Ruşen (1990), “Kent Planlaması Kavramı: Kent ve Kent Tanımları”, Özerk Yerel Yönetim, Şubat, Sayı: 1.

KELEŞ, Ruşen (1993), Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar: 1975–1992, İstanbul, IULA-EMME.

KELEŞ, Ruşen (1994) Yerinden Yönetim ve Siyaset, Genişletilmiş 2.baskı, Cem Yayınevi, İstanbul

KELEŞ, Ruşen (1996) Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara

KELEŞ, Ruşen (1998) Kent Bilimler Sözlüğü, İmge Kitabevi, Ankara.

KELEŞ, Ruşen. (2000). Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, Ankara, 4.basım

KELEŞ, Ruşen. (2006). Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, İstanbul.

Kuşadası Ticaret Odası (2005). Bölgesel Kalkınma ve Sürdürülebilir Gelişim ile Yeni Yatırım İmkanları ve KOBİ’lerin Geliştirilmesi Açısından Kuşadası Yerel Ekonomik Araştırması, KTO Yayını.

KILINÇ, Gökçen (2000) *Ribbon Developments in Aydın along İzmir-Denizli Highway (İzmir-Denizli Karayolu Boyunca Aydın’da Kentsel Gelişmeler)*, (Yayımlanmamış

Yüksek Lisans Tezi), İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü.

KILINÇ, Gökçen (2008) “Aydın’da Ana Akslar Boyunca Gelişmenin Yapısı ve Etkileri”, F. N. Genç, A. Yılmaz, H. Özgür (Editörler), *Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 393–411.

KIRAY, M. (1998). “Modern Şehirciliğin Gelişmesi ve Türkiye’ye Has Bazı Eğilimler”, Kentleşme Yazıları, ed. Mübeccel Kıray, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

LAQUIAN AA. 1995. The governance of mega-urban regions. In The Mega-Urban Regions of Southeast Asia, McGee TG, Robinson IM (eds). University of British Columbia Press: Vancouver; 213–241.

MABUCCİ, M. (2001). Municipal Amalgamation in Japon, The International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank, Washington D.C., <http://site-resources.worldbank.org> (25.08.2006). Aktaran Ciğercioğlu, Mısra, (2007) Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri, Denizli.

ORTAYLI, İlber. (1974), Tanzimat’tan Sonra Mahalli İdareler (1840 - 1878), Ankara:Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

ORTAYLI, İlber, (2000). Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

OSMAY, Sevin (1998) “1923’ten Bugüne Kent Merkezlerinin Dönüşümü”, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Türkiye İş Bankası Yayınları, 139 – 151.

OWENS, D., W. (2006). The North Carolina Experience with Municipal Extraterritorial Planning Jurisdiction, The University of North Carolina at Chapel Hill, USA. Aktaran Ciğercioğlu, Mısra, (2007) Denizli Kentsel Alanın Yönetim Alternatifleri, Denizli.

ÖNER, Şerif (2008) “Yeni Mevzuat Açısından Kentsel Alan Yönetimi: Uşak Örneği ”
Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler, Editörler: Dr. Fatma Neval Genç,
Doç.Dr. Abdullah Yılmaz, Doç.Dr.Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, ss. 171 –
210.

ÖZAYDIN, Gülşen (2001) “Kıyı Yerleşmeleri Özelinde Kimlik Değerlerini
Sürdürülebilir Kılacak Tasarım Ölçütleri”, Ayşe G. Şerifoğlu (Editör), *Geçmişten
Geleceğe Kuşadası Sempozyumu*, 26-29 Şubat 2000, Kuşadası, Kuşadası Belediyesi, s.
415-422.

ÖZGÜR, Hüseyin; Pınar Savaş YAVUZÇEHRE; Mısra CİĞERCİOĞLU (2007)
“Türkiye’de Kentsel Alanların Yönetimi Sorunu”, KAYFOR IV, Muğla Üniversitesi,
Muğla.

ÖZGÜR, Hüseyin (2005). Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimi Sorunu,
Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I: Reform, Editörler: Hüseyin Özgür,
Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 471-498.

ÖZGÜR, Hüseyin (2007a) “Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimine İlişkin
Alternatifler”, H. Özgür ve M. Kösecik (Editörler), *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel
Yazılar –II: Uygulama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 100-142.

ÖZGÜR, Hüseyin (2007b). “Denizli Kentsel Alanının Yönetiminde Söylemden Eyleme
Bütünşehir Belediyesi Tasavvurları: Ali Aygören Teklifi(2001), Denizli’ye Özel Kanun
Teklifi(2003) ve Belediye Kanununun 11. maddesi (2006) ”, Dönüşen Kentler ve
Değişen Yerel Yönetimler, Editörler: Dr. Fatma Neval Genç, Doç.Dr. Abdullah Yılmaz,
Doç.Dr.Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, ss. 239-293.

ÖZGÜR, Hüseyin (2008). Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimine İlişkin
Alternatifler, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama, Editörler:
Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 100-142.

POLATOGLU, A. (2000). Turkish Local Government: The Need for Reform, Middle Eastern Studies, Vol. 36, No. 4, pp. 156-171, London.

PALABIYIK, Hamit, KARA Mustafa (2008) “Belediye Birlikleri”, F. N. Genç, A. Yılmaz, H. Özgür (Editörler), *Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 415-434.

SANCTON, A. (2000) *Merger Mania* (Montreal: McGill-Queens University Press).

SEPETÇİOĞLU, Tuncay, Ercan (2007) Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giritten Söke’ye Mübadele Öyküleri, Adnan Menderes Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

SEZER, Yasin (2007) “Belediyelerde Birleşme ve Katılma Uygulamaları” Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 143-165.

TEKELİ, İlhan, Y. Gülöksüz & T. Okyay (1976) *Gecekondulu, İşportalı, Dolmuşlu Şehir*, İstanbul: Cem Yayınları.

TELCİ, Cahit (2002) “15. ve 16. yy.larda Söke ve Çevresi”, 1. Uluslararası Aşağı Menderes Havzası Tarih, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Sempozyumu, 15–16 Kasım 2001, Adil Adnan Öztürk (editör), Şenal Matbaacılık, İzmir, s. 19–26.

TOPAL, A.Kadir, (2005). Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğüne Kuramsal Yaklaşım, Yerel Yönetimler Üzerine Yazılar -I: Reform, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Nobel Yayın, Ankara.

ÖZYURT, Hasan, A. Kadir TOPAL (1999), Avrupa Ülkelerinde Yerel Birimlerin Büyüklüğü Üzerine Tartışmalar ve Sonuçlar: Belediyelerin Konsolidasyonu”, *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 71, Sayı 424, Eylül 1999,

TOPRAK, Zerrin (2001). Kent Yönetimi ve Politikası, İzmir.

TOPRAK, Zerrin (2006). Yerel Yönetimler, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

TORLAK, S. Evinç, Yasin SEZER (2005) “Büyükşehir Belediye Reformu Üzerine Bir Değerlendirme” Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar 1: Reform, Editörler; Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, Nobel Yayınları, Ankara (89 – 108)

TORTOP, N. (2001). Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Yeniden Düzenlenme Gereksinimleri, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:10, Sayı: 2.

TORTOP, N. (1995). Yerel İdarelerde Büyüklük Ölçütleri, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:4, Sayı: 6.

TUZCUOĞLU, F. (2003). Metropoliten Yönetim: Kentleşmenin Temel Kavram ve Kuramları ile Dünya’da ve Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi, Sakarya Kitabevi, Sakarya.

TUSIAD (1995) “Yerel Yönetimler Sorunlar, Çözümler” TUSIAD, İstanbul.

UYSAL, K., ALTAN, Y., AKTEL, M., (2008) “Dönüşen Devlette Yerelleşme Politikaları: Kalkınma Planları Üzerinden Bir Analiz”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 41, Sayı 3, Eylül 2008, s. 125 – 152

YALÇIN, C., 2004. Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara, 192 s

YETER, E., (2002) Metropolis Alan Yönetiminde Yeni Arayışlar, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 11, Sayı 2.

YAPUCU, Olcay Pullukçuoğlu (2001) “İzmir Vilayeti İstatistiklerine Göre Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Kuşadası”, Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu, 23–26 Şubat 2000 Ayşe G. Şerifoğlu (Editör), Meta Basım, İzmir, s. 305–310.

YAPUCU, Olcay Pullukçuoğlu (2002) “19. yy.ın İkinci Yarısında Söke”, *1. Uluslararası Aşağı Menderes Havzası Tarih, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, 15–16 Kasım 2001, Adil Adnan Öztürk (Editör), Şenal Matbaacılık, İzmir, s. 36–45.

YAŞAMIŞ, Firuz Demir (1995) “Büyükşehir Sorunsalı”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 1, Mart, s. 93–111.

YAZAR, Hakan, (2008) “Orta Ölçekli Kentler ve Kentsel Alan Yönetimi” F. N. Genç, A. Yılmaz, H. Özgür (Editörler), *Dönüşen Kentler, Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 90 – 120

WOLLMANN, Hellmut(2004) 'Local Government Reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: Between Multi-Function and Single-Purpose Organisations', *Local Government Studies*, 30: 4, 639 — 665

İnternet kaynakları

http://www.yerelnet.org.tr/yyaem/bizden_detay.php?kod=331&tipi=2&sube=

<http://www.sokeportal.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=17>

http://www.soketarihi.com/v1/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=52)

<http://www.kusadasi.bel.tr/belediye/kusadasi.asp>

<http://www.kusadasi.bel.tr/muhtarlar.php>

<http://www.kusadasiotelleri.com/kusadasi-tarihcesi.html>

<http://www.soke.bel.tr/sokebelediyesi.aspx>

<http://www.trhastane.com/aydin-hastaneleri.htm>)

<http://www.kuto.org.tr/members.php>

<http://www.akademik.adu.edu.tr/yo/turizm/topics.asp?path=3638>

<http://kusadasi.meb.gov.tr/tr/>)

<http://www.kusatak.org/>

<http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/anayasa.maddeler?p3=127>

http://www.tbb.gov.tr/KD14_kurulus-ve-gorev.html

<http://www.ebb.gov.tr/index.php/sayfa/ebb>

<http://www.abvizyonu.com/turizm/buyuk-menderes-havzasi-cevre-koruma-birligi-catisi-altinda-bir-ilke-imza-atildi.html>)

<http://www.aydin-bld.gov.tr/haber/arsiv/414-afet-yardim-kurtarma-baskan>

<http://www.tarihikentlerbirligi.org/icerik/icerik.asp?ID=52>)

<http://www.sokeun.com.tr/default.asp?L=TR&mid=214>

http://www.emlakkulisi.com/34660_kusadasi_kongre_merkezi_2010_sonunda_tamamlanacak

<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5393.html>

<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5216.html>

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1498.html>

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/711.html>

[http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&report=idari_yapi_09sonrasi.RDF
&p_il1=9&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html&ENVID=adnksdb2Env](http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&report=idari_yapi_09sonrasi.RDF&p_il1=9&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html&ENVID=adnksdb2Env)

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması **Yrd. Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ** danışmanlığında yürütülen “**Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetim Sorunları: Söke – Kuşadası – Selçuk Örneği** ” başlıklı Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır. Yapılan bu araştırmada, Orta ölçekli kentler olan Söke, Kuşadası, Selçuk ilçeleri örneğinden yola çıkılarak orta ölçekli Kentsel alanların yönetim sorunları, mevcut parçalanmış yapının yetersiz kaldığı noktalar tespit edilmeye ve bunlarla ilgili çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızda özellikle 5393 Sayılı Belediye Kanununun 11. maddesinin uygulanması değerlendirilmiştir. Katılmış olduğunuz bu anket çalışması ile bahsedilen hususlara ilişkin görüş ve düşünceleriniz --sahadan elde edilen diğer bilgilerin ve akademik literatürün ışığında-- toplu olarak analiz edilecektir. Ankete vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak ve elde edilecek veriler sadece akademik çalışmalarımızda kullanılacak ve veriler toplu olarak yorumlanacaktır.

Katkılarınızı bekler, saygılarımızı sunarız.

Yrd. Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ
Adnan Menderes Üni.
İ.İ.B.F.
Kamu Yönetimi Bölümü
Öğretim Üyesi

Esra ÖZ YAVUZ
Adnan Menderes Üni.
S.B.E.
Kamu Yönetimi ABD
Y. Lisans Öğrencisi

A. CEVAPLAYICIYA DAİR BİLGİLER

1) Adınız, Soyadınız :

2) Yaşınız: 20-30 () 31-40 () 41-50 () 51-60 () 60+ ()

3) Eğitim düzeyiniz: İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans/Doktora ()

4) Görev Yaptığınız Kurum : Kaymakamlık () Belediye () Muhtarlık () STK () Özel Sektör ()

Belediye / Muhtarlığı adı:

5) Bu kurumdaki göreviniz/pozisyonunuz

Başkan/Başkan Yrd.() Meclis Üyesi () Vali/Vali yrd.() Kaymakam () Muhtar()

Belediye/İl özel idaresinde birim yöneticisi () STK yöneticisi () Şirket Yöneticisi ()

6) Kaç yıldır bu görevdesiniz?

1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl ()

21-25 yıl () 26-30 yıl () 31-35 yıl () 35 yıl+ ()

7) Mesleğiniz: Öğretmen () Mühendis () Mimar () Serbest meslek () Memur () İşçi () Çiftçi ()

8) Bulduğunuz yerleşim yerini seçim sebepleriniz nelerdir?

Doğum yeri olması () İş (kendi tercihi) () İş (Görevlendirme) () Eş () Sakinlik, Doğa ()

İklim Koşulları () Ekonomik Şartlar () Sağlık / Eğitim () Tatil İmkânları () Güvenlik ()

Diğer

B. BELEDİYEYE DAİR BİLGİLER

9) Belediyeniz hangi usulle nasıl kuruldu?

Tek bir köyde () Köy ve bazı köy kısımlarının birleştirilmesiyle ()

Köylerin birleştirilmesiyle () Mevcut bir belediyeden ayrılarak ()

Köy ve belediye kısımlarının birleşmesiyle ()

Diğer.....

10) Belediyenizi / Köyünüzü çevreleyen alanın/veya ilçenin hakim coğrafi özellikleri :

Dik/ sarp yamaç () Yamaç () Dağlık () Yayla () Nehir Kenarı ()

Bataklık () Deniz kenarı () Sulak ova () Ormanlık ()

Diğer (Belirtiniz).....

11) Belediyenizden / Köyünüzden faal bir demiryolu geçmektedir. () Evet () Hayır

12) Köyünüz sınırlarında işlek / Faal bir demiryolu var mıdır. () Evet () Hayır

13) Belediyeniz / Köyünüzün büyük yerleşim birimleri ile ulaşımı kolaydır. () Evet () Hayır

14) Belediyenizde / Köyünüzde tarihi sit / tarihi yapılar bulunmaktadır. () Evet () Hayır

15) Belediyeniz / Köyünüz deniz kıyısındadır (turistik veya değil) () Evet () Hayır

16) Belediyeniz/ köyünüz bir sayfiye yeridir (kıyıda veya değil) () Evet () Hayır

17) Belediyenizin / Köyünüzün nüfusu mevsimsel olarak ciddi derecede değişir. () Evet () Hayır

18) Nüfus mevsime göre değişiyorsa en çok hangi mevsimde değişir? İlkbahar () Yaz () Sonbahar () Kış ()

19) Yakın Belediyelerden de hizmet yürütmeye ciddi düzeyde destek almaktayız () Evet () Hayır

Varsa Hangi Belediye / Köylerden.....

20) Kimi Belediyelerden ücret karşılığında hizmet almaktayız () Evet () Hayır

Varsa Hangi Belediye / Köylerden.....

21)Belediye / Köyünüzün işbirliği yaptığı belediyeleler / köyler var mı,

Varsa bunları yazınız

22)Belediyenizin üye olduğu birlikler var mıdır ,

varsa bunları yazınız.

23)Belediyenizin üye olduğu birliklerin faydaları nelerdir?

24. - 34. arasındaki Belediyenize ilişkin ifadeleri destekleme düzeyinizi aşağıdaki anahtara/skalaya göre değerlendiriniz.

(1) Hiç katılmıyorum (2) Biraz katılıyorum (3) Orta düzeyde katılıyorum (4) Oldukça katılıyorum (5) Kesinlikle (tam)

katılıyorum

1 2 3 4 5

24) Belediyemiz, idari personel açısından sayı ve nitelik olarak yeterlidir. () () () () ()

25) Belediyemiz, teknik personel açısından sayı ve nitelik olarak yeterlidir. () () () () ()

26) Belediyemiz, araç/gereç, makine/teçhizat açısından yeterlidir. () () () () ()

27)Belediyemizde Hizmet içi eğitim çalışmaları yapılmaktadır ve yeterlidir. () () () () ()

28) Belediyemiz, Kuşadası / Söke / Selçuk kentinde yaşayanların yerleşme () () () () ()

29) Belediyemiz Kuşadası / Söke / Selçuk' daki özel sektörün yatırım ve yer seçimi kararlarını etkileyecek politikalar üretmekte ve hizmetler sunmaktadır. () () () () ()

30)Belediyemizin sınırları içinde yaşayanlar için çalışma imkânları yeterlidir. () () () () ()

31) Belediyemizin sınırları içinde yaşayanlar için eğitim imkanları yeterlidir. () () () () ()

32) Köyünüzdeki / Belediyenizdeki öğrenciler taşınmalı eğitimle başka bir yere gitmektedirler. () () () () ()

33) Belediyemizin sosyal ve kültürel faaliyetleri, sınırları içerisinde yaşayanlar için alan ve çeşitlilik açısından yeterlidir. () () () () ()

34) Hemşerilerimiz, günlük ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu belediyemiz sınırları içinde karşılayabilmektedirler. () () () () ()

C. KUŞADASI SÖKE SELÇUK KENTSEL ALANINDAKİ MEVCUT SORUNLARA BAKIŞ

35-60. Soruları/ ifadeleri, Kuşadası / Söke / Selçuk kentsel alanı bütününde ve kendi belediyeinizde sorun oluşlarına göre aşağıdaki anahtara (skalaya) göre değerlendiriniz.

(1) Hiç önemli bir sorun değil (2) Az önemli bir sorun (3) Orta düzeyde önemli bir sorun (4) Önemli bir sorun (5) Çok önemli bir sorun

NOT: 5. soruya STK üyesi seçeneğini işaretlediyseniz Sizin belediyeiniz sütununu (sağ sütun)doldurmayınız.

	Kuşadası – Söke - Selçuk Kent Bütünü					Sizin Bel .Köyünüz				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
35) Kentsel katı atıkların toplanması değerlendirilmesi ve bertarafı	()	()	()	()	()	36)	()	()	()	()
37) İçme suyu temini ve dağıtımı	()	()	()	()	()	38)	()	()	()	()
39) Yağmur suyu tahliyesi	()	()	()	()	()	40)	()	()	()	()
41) Kanalizasyon hizmetleri	()	()	()	()	()	42)	()	()	()	()
43) Park, bahçe ve yeşil alanlar ile çocuk oyun alanları	()	()	()	()	()	44)	()	()	()	()
45) kent içi ve yakın yerleşimlerle ulaşım	()	()	()	()	()	46)	()	()	()	()
47) Toplu konut uygulamaları	()	()	()	()	()	48)	()	()	()	()
49) İtfaiye ve yangın hizmetleri	()	()	()	()	()	50)	()	()	()	()
51) Şehiriçi trafik hizmetleri	()	()	()	()	()	52)	()	()	()	()
53) Şehir içi yollar, kaldırımlar ve meydanlar	()	()	()	()	()	54)	()	()	()	()
55) Şehir planı yapılması, uygulanması	()	()	()	()	()	56)	()	()	()	()
57) Sosyal/kültürel mekan ve faaliyetlerin planlanması	()	()	()	()	()	58)	()	()	()	()
59) Yerel ekonomiyi canlandırmaya yönelik hizmetler	()	()	()	()	()	60)	()	()	()	()

D. KUŞADASI – SÖKE – SELÇUK KENTSEL ALANININ YÖNETİM ALTERNATİFLERİNE BAKIŞ

61. – 69. arasındaki alternatifleri Kuşadası / Söke / Selçuk kentsel alanının ve bu alandaki yerel/bölgesel hizmetlerin daha iyi yönetilmesi açısından destekleme (uygun bulma) düzeyinizi aşağıdaki anahtara/skalaya göre değerlendiriniz.

(1) Hiç katılmıyorum (2) Biraz katılmıyorum (3) Orta düzeyde katılmıyorum (4) Oldukça katılmıyorum (5) Kesinlikle (tam) katılmıyorum

	1	2	3	4	5
61) Mevcut parçalı yapı devam etmelidir.	()	()	()	()	()
62) Belediye birlikleri veya özel amaçlı örgütler kurulmalıdır.	()	()	()	()	()
63) Hizmetler, Belediyeler arası Protokoller yoluyla yürütülmelidir.	()	()	()	()	()
64) Kimi temel hizmetler, Merkezi Yönetimin eliyle yürütülmelidir.	()	()	()	()	()
65) Ana belediye (Kuşadası / Söke / Selçuk Belediyesi), mücavir alanları genişletilmelidir.	()	()	()	()	()
66) Kuşadası / Söke / Selçuk ve diğer benzer durumdaki kentler birleştirilerek, özel bir kanunla Büyükşehir belediyesi yapılmalıdır.	()	()	()	()	()
67) İlçelerdeki tüm belde belediyeleri korunarak	()	()	()	()	()

- Kuşadası / Söke / Selçuk Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 68) Söz konusu ilçe belediyeleri (Kuşadası/ Söke / Selçuk) birleştirilerek Büyükşehir Belediyesi kurulmalıdır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 69) 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. madde uygulamasını destekliyorum. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

E. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNUNUN 11. MADDESİ UYARINCA GETİRİLECEK OLAN DÜZENLEMELERE BAKIŞ

70.- 83. arasındaki ifadeleri destekleme (uygun bulma) düzeyinizi Kuşadası / Söke / Selçuk kentsel alanını yönetme açısından 5393 sayılı Belediye Kanununun 11. maddesi getirdiği yeni düzenlemeye katılımınızı aşağıdaki anahtara/skalaya göre değerlendiriniz.

(1) Hiç katılmıyorum (2) Biraz katılıyorum (3) Orta düzeyde katılıyorum (4) Oldukça katılıyorum (5) Kesinlikle (tam) katılıyorum

1 2 3 4 5

- 70) 11. madde uygulamasının kapsamı, dahil edilecek belediyeler ve köyler açısından **çok geniş** ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 71) Birleştirilecek belediyelerin ve köylerin belirlenme süreci yeterince katılımcıydı. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 72) İlgili belde belediyelerin görüş ve eleştirileri yeterince dikkate alınmıştır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 73) 11. madde uygulaması kentsel alan bütününde **plan** yapmayı kolaylaştıracaktır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 74) 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin **verimini** arttıracaktır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 75) 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin **kalitesini** arttıracaktır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 76) 11. madde uygulaması kentsel alandaki hizmetlerin kişi başına düşen **malîyetini** arttıracaktır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 77) Kuşadası / Söke / Selçuk Belediyesi, birleşmeyle oluşacak alan ve nüfusa hizmet sunma kapasitesine sahiptir. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 78) 11. madde uygulaması köyde yaşayanlara ciddi **bürokratik ve teknik** zorluklar çıkaracaktır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 79) 11. madde uygulaması köyde yaşayanlar için (çevre temizlik ve emlak vergileri gibi) ciddi **ek mali yükümlülükler** çıkaracaktır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 80) 11. madde –Kuşadası / Söke / Selçuk Belediyesi nüfusunu ve alanını genişleteceğinden yakın zamanda Büyükşehir belediyesi statüsü almayı kolaylaştıracaktır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 81) Anketin genelinde değinilen konulara ilişkin eklemek istedikleriniz varsa lütfen aşağıya yazınız.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Esra ÖZ YAVUZ
Doğum Yeri ve Tarihi : Söke / 27.11.1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Selçuk Üniversitesi, Uluslar arası İlişkiler Bölümü
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Söke SİBAŞ Gıda Sanayi, İhracat Departmanı
İBAK Grup, Satış Pazarlama Departmanı

İletişim Bilgileri

E-posta Adresi : esraoz_2711@hotmail.com
Tarih : 22.06.2010